Sfântul Teofan Zăvorâtul

Colecția Părinți ruși

tâlcuiri din Sfânta Scriptură pentru fiecare zi din an

Sfântul Teofan Zăvorâtul

TÂLCUIRI DIN SFÂNTA SCRIPTURĂ PENTRU FIECARE ZI DIN AN

Traducere din limba rusă de
Adrian şi Xenia TĂNĂSESCU-VLAS

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfinţitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

editura Σοφία

Bucureşti

Coperta: Mona Curcă
Redactor: Şerban Tica

Traducerea după originalul din limba rusă:
Mâsli na kajdâi den' goda, Izdanie Moskovskoi Patriarhii,
Moskva, 1991

ISBN 973-98947-6-3

Timp și veșnicie

„Umblați cu înțelepciune... prețuind vremea."
(Col. 4, 5)

Dumnezeu a creat pe om „după chipul și asemănarea Sa" *(Fac.* 1, 26) spre îndumnezeire. Parcurgerea acestei „distanțe spirituale" implică timpul. Timpul devine condiția esențială a acestui urcuș.

În credința ortodoxă, timpul este văzut ca un interval între chemarea lui Dumnezeu și răspunsul omului în dragoste. Deși noi, ca creaturi umane, suntem ființe muritoare, suntem în același timp întăriți de harul lui Dumnezeu să ne transcendem pe noi înșine. Acest act implică timpul, adică trecutul – cu nemulțumirea pentru ceea ce am fost și pentru gradul în care ne-am dăruit – și viitorul, cu tendința de a fi mai mult. Dumnezeu Se oferă pe Sine creaturilor Sale punându-Se pe Sine în poziția de așteptare. Astfel veșnicia acceptă timpul în ea, adică Dumnezeu acceptă făptura, care trăiește în timp, în eternitatea Sa.

Sfântul Maxim Mărturisitorul învață că: „Îndumnezeirea este concentrarea și sfârșitul tuturor timpurilor și veacurilor și a tuturor celor ce sunt în timp și în veac" (*Răspunsuri către Talasie*, 59, PG 90, 609 A).

Iată de ce hotarul existent între temporar și etern nu separă, ci devine locul de întâlnire a două realități care intră în dialog (Dumnezeu și omul).

Pentru Sfântul Teofan Zăvorâtul (Govorov, 1815-1894), asemenea tuturor Părinților Bisericii, timpul nu este altceva decât mijlocul folosit de Dumnezeu pentru a ne conduce la eternitatea Sa. Îndumnezeirea este posibilă în timp pentru că „timpul care poate înainta spre plenitudinea adevăratei eternități este creator și soarbe viață din energiile dumnezeiești infinite, transferând-o pe planul creat" (Pr. Prof. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică*

Ortodoxă, Ed. Inst. Biblic și de Misiune Ortodoxă al B.O.R., 1978, vol. I, p. 195).

Prin tâlcuirile cărții de față, împărțirea timpului în zile ale săptămânii, după învățătura Sfântului Teofan, sunt trepte spre veșnicie. Miezul duhovnicesc al zilelor săptămânii conduce spre „ziua a opta", spre viața veșnică.

Sfântul Teofan este cunoscut mai ales ca om al rugăciunii, căci aceasta este „primul lucru în viața creștină... Dacă există rugăciune, duhul trăiește, dacă nu există rugăciune, nu există viață în Duh", spunea el (*Slova K Vladimirskoj pastve*, Vladimir, 1869, p. 496). Toată viața sa trăită în solitudine ascetică, săvârșind în ultimii unsprezece ani pământești sfânta liturghie zilnic prin „împreuna slujire a îngerilor", a învățat și învață pe orice creștin „să stea cu evlavie în fața lui Dumnezeu" „răscumpărând vremea", deci folosind bine timpul (*Ibidem*, pp. 498-500).

Explicând și propovăduind zilnic Cuvântul lui Dumnezeu prin viața sa, Sfântul Teofan deschide perspectiva eternizării omului în iubirea și lumina comuniunii Sfintei Treimi revelate în Biserică, Trupul lui Hristos. Prin experiența mistică concretizată în asceză, contemplație și rugăciune sfinții devin „existențe teologice, iar teologia mistică se transformă într-o teologie a existenței".

Prin lucrarea de față, Sfântul Teofan se descoperă și ca săvârșitor al „Liturghiei Cuvântului" pe care explicându-L, Acesta devine „Cuvânt al Vieții" (*In.* 6, 68), pornind de la căință la participare, de la convertire la comuniune cu Tatăl prin Hristos în Duhul Sfânt.

Sfântul Teofan, prin toate comentariile la textele biblice cotidiene, trimite la corelativitatea dintre Cuvântul Scripturii și cel al slujirii liturgice, adevărata sursă a unei cunoașteri autentice și a vieții veșnice, transformând timpul în veșnicie.

Demersul învățăturilor Sfântului Teofan conduce la o înțelegere holistică a Cuvântului înomenit, care cuprinde omul transformându-l în toată existența sa ființială (nu numai prin luminarea minții, ci integral în suflet și trup).

De la cunoaşterea Cuvântului din Scripturi trebuie să se ajungă la părtăşia Cuvântului „făcut trup" (*In.* 1, 14) în Euharistie. Aceasta pentru că: „Euharistia nu este «paralela» Cuvântului dumnezeiesc: este eshatologizarea Cuvântului istoric, este vocea lui Hristos, vocea Sfintei Scripturi care ajunge la noi, nu ca «doctrină» traversând istoria, ci ca viaţă şi fiinţă străbătând «eshata». Euharistia nu este taina ce completează Cuvântul, ci Cuvântul devenit trup, Trupul înviat al Cuvântului" (Ioannis Zizioulas, *Fiinţa eclesială*, Ed. Bizantină, Buc., 1996, pp. 15-16).

O înţelegere adâncă a cărţii de faţă orientează atent la adevărul că oricât de ziditoare ar fi citirea din Evanghelie, oricât de elocventă ar fi predica, revelarea Cuvântului dumnezeiesc ar rămâne incompletă fără săvârşirea Tainei Euharistice. Ca şi în experienţa ucenicilor la Emaus, comunitatea adunată în numele lui Hristos doar „pricepe" întreaga revelaţie, ea doar îşi deschide ochii către o înţelegere şi acceptare adevărată a iconomiei divine printr-o comuniune personală şi internă întru darurile dumnezeieşti ale Trupului şi Sângelui lui Hristos.

Liturghia Cuvântului se împlineşte astfel, în şi prin Liturghia euharistică, „Taină a tainelor care transformă Cuvântul dintr-un mesaj despre Iisus într-o participare reală la viaţa Sa dumnezeiască" (John Breck, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, Ed. Inst. Biblic şi de Misiune Ortodoxă al B.O.R., 1999, p. 16).

Sfântul Teofan atenţionează: „Şi la noi au apărut astfel de amăgitori şi antihrişti, care spun: crede şi este de ajuns, nu e nevoie de nimic mai mult, nici de Biserică, nici de Taine, nici de cler". Sau în Cuvântul de sâmbătă din săptămâna a cincea după Cincizecime, el spune: „Liber-cugetătorii, cei ce nu văd cu ochi buni rânduiala văzută a Sfintei Biserici, se lipsesc singuri, prin întocmirea lor sufletească, de putinţa atingerii cu puterea cea lăuntrică, dumnezeiască, care dă viaţă tuturor. Drept aceea ei rămân bolnavi; neîncetata curgere a gândurilor şi simţirilor lor deşarte îi secătuieşte, slăbesc şi mor duhovniceşte". Aceste

cuvinte dezvăluie dorința sfântului de a „lumina pe tot omul care vine în lume" (*In.* 1, 9) pentru sporirea în viața duhovnicească.

Parcurgând „ cu ochii inimii" paginile cărții de față, vom constata că țelul vieții noastre este viața veșnică, iar viața de aici este doar o pregătire pentru aceasta. A trăi tot timpul vieții doar pentru ceea ce se potrivește doar aici, iar în viața viitoare nu are loc înseamnă a merge împotriva rostului pe care îl avem și a ne pregăti pentru viitor o soartă amară, nespus de amară.

La polul opus al acestei „amărăciuni" se află mierea duhovnicească culeasă din fagurii învățăturii Sfântului Teofan prin intermediul acestei apariții editoriale.

Se înțelege așadar că timpul trebuie să conducă la veșnicie sau, cum spune Sfântul Teofan, „sârguind a ne împodobi cu toate virtuțile, după Chipul Ziditorului și Reziditorului nostru, ca să nu ne arătăm fără sporire și fără roade în cunoașterea Domnului și să nu ne îngrădim intrarea în veșnica Împărăție a Dumnezeului nostru" la care am fost chemați (*II Ptr.* 1, 5, 8, 11).

În lumina duhovnicești înțelesuri teofanice, binecuvântăm apariția cărții cu dorința ca aceste cuvinte spre viață veșnică să ajungă în inimile tuturor oamenilor, unde „crescând, să facă rod însutit" (*Lc.* 8, 8) prin trup spre veșnicie.

Cu părintească dragoste,
† GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

La Duminica Semănătorului,
17 octombrie 1999

Anul nou. Tăierea-împrejur a Domnului. Sfântul Vasile cel Mare

[*Col.* 2, 8-12; *Lc.* 2, 20-21, 40-52]. Întrucât Anul Nou este începutul zilelor anului, se cuvine ca în această zi să adunăm în suflet cugetări, simțiri și stări sufletești care ar putea să îndrepteze, în chip vrednic de numele de creștin, toate lucrările săvârșite de el în răstimpul acestui an. Să ne gândim puțin și vom afla ce înseamnă Anul Nou în viața duhovnicească. În viața duhovnicească, An Nou este atunci când oarecine dintre cei ce trăiesc în nepăsare începe să aibă râvnă pentru a se mântui și a plăcea lui Dumnezeu, căci atunci când el se hotărăște la aceasta, pe dinlăuntrul și pe dinafara lui toate se reclădesc pe temeiuri noi – cele vechi trec și se fac toate noi. Dacă ai această stare, înnoiește-o; iar dacă n-o ai, dobândește-o – și va fi la tine Anul Nou.

Se mai apropie și cinstita prăznuire a Tăierii-împrejur a Domnului și a pomenirii Sfântului Vasile cel Mare. Miezul prefacerii amintite stă în aceea că omul începe din această clipă să trăiască numai pentru Dumnezeu spre mântuirea sa, în vreme ce mai înainte trăia doar pentru sine, gătindu-și pierzarea. Acum, el leapădă deprinderile vechi, toate plăcerile sale și toate lucrurile în care afla desfătare; taie patimile și aplecarea spre pofte și își însușește faptele asprei lepădări de sine, iar această preschimbare este întocmai ceea ce trebuie să fie, potrivit Apostolului, tăierea-împrejur a inimii – de care pomenește și la care ne îndatorează prăznuirea Tăierii-împrejur a Domnului și a cărei pildă ne-o înfățișează prin sine însuși Sfântul Vasile cel Mare. Astfel, toate lucrurile care se îmbulzesc în conștiința noastră de Anul Nou se înmănunchează într-unul singur: înnoirea noastră lăuntrică prin tăierea-împrejur a inimii. Dacă, prin bunăvoința Domnului, cineva se va pregăti de Anul Nou într-acest chip, adică dacă nu va cugeta doar acestea, ci le va și împlini cu lucrul, acela va

prăznui Anul Nou în cel mai desăvârşit chip creştinesc şi se va pregăti să petreacă creştineşte întregul an. De următorul An Nou, el va trebui doar să reînnoiască şi să reîmprospăteze ceea ce a primit acum.

Sâmbăta dinainte de Botezul Domnului [*I Tim.* 3, 14-4, 5; *Mt.* 3, 1-11]. „Casa lui Dumnezeu, care este Biserica Dumnezeului Celui Viu, stâlpul şi întărirea adevărului." Prin urmare, nu avem de ce să ne rotim privirile încoace şi încolo ca să aflăm cam pe unde poate fi adevărul. El este aproape. Fii în Biserică, ţine tot ceea ce ţine ea şi vei petrece în adevăr, vei stăpâni adevărul şi vei trăi potrivit lui şi în el, şi ca urmare a acestui adevăr te vei umple de viaţă. În afară de Biserica Ortodoxă nu este adevăr. Ea este singura păstrătoare credincioasă a tuturor celor poruncite de Domnul prin Sfinţii Apostoli şi este, ca atare, adevărata Biserică Apostolică. Alţii au pierdut Biserica Apostolică şi având, din conştiinţă creştină, convingerea că numai o Biserică Apostolică poate cu credincioşie să păstreze şi să arate adevărul, au socotit să alcătuiască ei înşişi o asemenea Biserică, şi au alcătuit-o şi au numit-o ca atare. Nume i-au dat, dar de adevărata fiinţă a Bisericii n-au putut s-o împărtăşească: fiindcă Biserica Apostolică este zidită, după bunăvoirea Tatălui, de către Domnul Mântuitorul, cu harul Sfântului Duh, prin Apostoli. Oamenii nu pot zidi aşa ceva; iar cei ce cred că o pot face se aseamănă copiilor care se joacă cu păpuşi. Dacă pe pământ nu se află o Biserică Apostolică adevărată, nu există nici o pricină pentru care cineva s-ar osteni să zidească una. Să mulţumim însă Domnului, Care n-a îngăduit porţilor iadului să biruiască Sfânta Biserică Apostolică. Ea este şi va fi, după făgăduinţa Lui, până la sfârşitul veacului: aceasta este Biserica noastră Ortodoxă. Slavă lui Dumnezeu!

*Duminica dinainte de Botezul Domnului (a 31-a)**

[*II Tim.* 4, 5-8; *Mc.* 1, 1-8]. Mai înainte ca Domnul să Se arate poporului şi să purceadă la lucrarea săvârşirii iconomiei mântuirii noastre, a fost trimis Sfântul Ioan Înaintemergătorul ca să-i pregătească pe oameni spre a-L primi pe Hristos. Această pregătire consta în chemarea la pocăinţă; şi de atunci, pocăinţa a devenit calea spre Domnul Mântuitorul şi pragul credinţei în El. Mântuitorul Însuşi Şi-a început propovăduirea prin cuvintele: „Pocăiţi-vă şi credeţi în Evanghelie" (*Mc.* 1, 15). Pocăinţa şi credinţa se întăresc una pe cealaltă în cel ce caută mântuirea. Pocăinţa îl apasă cu povara păcatelor şi îl înfricoşează cu nemitarnica judecată a dreptăţii dumnezeieşti. Vine însă credinţa şi i-L arată pe Izbăvitorul, Cel ce ridică păcatele lumii. Cel ce se pocăieşte se alipeşte de Izbăvitorul şi, lepădând povara păcatelor prin mărturisire, aleargă cu bucurie în urma Lui, pe calea poruncilor Lui. În acest chip, credinţa se naşte din pocăinţă şi se sprijină pe ea. Cel ce se pocăieşte se ţine strâns de credinţă, fiindcă îşi simte izbăvirea. Credinţa trăieşte din pocăinţă. Fără pocăinţă, ea se aseamănă unui pom lipsit de sevă, uscat şi neroditor.

Luni [*Iac.* 2, 14-26; *Mc.* 1, 1-8]. „Ce folos, fraţii mei, dacă zice cineva că are credinţă, iar fapte nu are? Oare această credinţă poate să-l mântuiască?" Drumul către credinţă este pocăinţa. Ce spun oamenii care se pocăiesc? „Am păcătuit, n-am să mai fac. Nu voi mai păcătui, deci voi trăi potrivit poruncilor." Întrucât pocăinţa nu încetează o dată cu primirea credinţei, ci, împreunându-se cu ea, rămâne până la sfârşit, reiese că şi hotărârea aceasta – de a trăi potrivit poruncilor – rămâne în vigoare şi după primirea credinţei. De aceea, credinciosul, dacă a venit la credinţă

* Duminica a 31-a după Rusalii; le vom numi de aici încolo, pe scurt, doar cu cifra: a 31-a, a 32-a etc. – n. ed.

pe calea cea dreaptă – pe calea pocăinței, adică – este un râvnitor al plinirii poruncilor sau săvârșitor al faptelor bune. Credința îi dă cel mai puternic imbold spre a face aceasta; tot credința îi dă și puterile harice trebuincioase, prin Sfintele Taine. Într-acest chip, credința ajută faptelor, iar faptele fac credința desăvârșită: căci până când omul nu împlinește lucrul în care a crezut, credința nu este credință adevărată. Credința se vădește numai în fapte, și nu numai se vădește, ci se și întărește. Faptele lucrează, la rândul lor asupra credinței și o întăresc.

Marți [*Iac.* 3, 1-10; *Mc.* 11, 11-23]. Domnul a luat binecuvântarea de la smochinul care era bogat în frunze, iar roade nu avea – și el s-a uscat. Aceasta este o învățătură dată cu fapta. Prin smochin se înțeleg oamenii care la arătare sunt de bună treabă, iar în fapt nu sunt vrednici de laudă. Cine sunt aceștia ? Sunt cei care vorbesc frumos despre credință, iar credință nu au cu adevărat, ci doar cunosc cu mintea lor cele ale credinței. Ei sunt cei care prin purtarea lor văzută par de bună treabă, iar prin simțirile și stările lor sufletești nu sunt deloc așa, și fapte bune fac doar până când nu-și mai pot ascunde starea lor înrăutățită, iar atunci când au prilejul nu mai săvârșesc aceste fapte. De pildă, ei împart milostenie atunci când le cere cineva înaintea oamenilor; dar dacă le ceri între patru ochi, te mai și ocărăsc. Merg în biserică să se roage lui Dumnezeu și se roagă în văzul tuturor, și se roagă și acasă, ca să nu rămână de rușine înaintea casnicilor; însă îndată ce rămân singuri nici cruce nu-și mai fac, iar despre întoarcerea minții și a inimii către Dumnezeu habar nu au. Să ne rugăm ca Dumnezeu să nu îngăduie să fim așa; căci atunci osânda smochinului, de care am amintit mai sus, nu ne va ocoli.

Botezul Domnului (Dumnezeiasca Arătare)

[*Tit* 2, 11-14; *Mt.* 3, 13-17] Botezul Domnului se mai numeşte şi Dumnezeiasca Arătare, întrucât cu acest prilej S-a arătat în chip văzut singurul Dumnezeu Adevărat, Cel în Treime închinat: Dumnezeu-Tatăl prin glasul din cer, Dumnezeu-Fiul – Cel Întrupat – prin botez, Dumnezeu-Duhul Sfânt – prin pogorârea asupra Celui Botezat. Aici se arată şi taina legăturilor dintre ipostasurile Sfintei Treimi: Dumnezeu-Duhul Sfânt de la Tatăl purcede şi întru Fiul se odihneşte, dar nu purcede din El. Se mai arată aici şi că iconomia Întrupării pentru a noastră mântuire a fost săvârşită de Dumnezeu-Fiul cu împreună-lucrarea Duhului Sfânt şi a lui Dumnezeu-Tatăl. Se mai arată şi faptul că mântuirea fiecăruia nu se poate săvârşi altfel decât în Domnul Iisus Hristos, cu harul Sfântului Duh, prin bunăvoirea Tatălui. Toate tainele creştinătăţii strălucesc aici cu lumina lor dumnezeiască şi luminează minţile şi inimile celor ce cu credinţă săvârşesc această mare prăznuire. Veniţi să ne înălţăm cu mintea şi să ne afundăm în contemplarea acestor taine ale mântuirii noastre, cântând: „În Iordan botezându-te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat", care chiverniseşte în chip treimic mântuirea noastră şi ne mântuieşte în chip treimic.

Joi (Soborul Înaintemergătorului) [*Fapte* 19, 1-8; *In.* 1, 29-34]. Sfântul Ioan mărturisea despre Hristos Iisus că El este cu adevărat „Mielul lui Dumnezeu, Care ia asupra Sa păcatul lumii", că este Izbăvitorul făgăduit, aşteptat de toţi. Au auzit aceasta cei din jurul lui şi au crezut. De la ei, această mărturie s-a răspândit în popor şi toţi au început să cugete că Cel mărturisit de Ioan nu este un oarecare. La aceasta făcea trimitere Mântuitorul atunci când, în ultimele zile pe care le-a petrecut în templu, a pus arhiereilor, cărturarilor şi bătrânilor întrebarea: de unde este botezul lui Ioan, din cer sau de la oameni (*Mc.* 11, 29) ? Aceştia au

ocolit răspunsul, întrucât era cu neputinţă ca ei să nu fi văzut că Ioan nu venise cu de la sine putere botezând cu apă. Dar cum era să recunoască asta, de vreme ce astfel s-ar fi văzut siliţi să recunoască, totodată, şi mărturia dată de el, că înaintea lor se află Cel Făgăduit, şi ca atare ar fi trebuit să se plece învăţăturii Acestuia ? Aşa ceva ei însă nu voiau; şi nu din oarecare pricini întemeiate, ci numai din prejudecată. Încăpăţânarea lor nu micşorează însă cu nimic puterea mărturiei Sfântului Ioan. Ea are şi acum aceeaşi putere de încredinţare ca atunci când a ieşit din gura lui. Şi noi îl auzim pe Ioan arătându-ne pe adevăratul Izbăvitor, şi prin aceasta credinţa noastră prinde aripi, ca una ce are în sprijinul său o mărturie vie.

Vineri [*I Ptr.* 1, 1-2, 10-12; 2, 6-10; *Mc.* 12, 1-12]. În ziua Botezului Domnului s-a arătat cu lucrul că iconomia mântuirii noastre este săvârşită de către Domnul Iisus Hristos, prin bunăvoirea Tatălui, cu împreună-lucrarea Sfântului Duh; iar acum aflăm, prin cuvântul Apostolului, că nici mântuirea fiecăruia dintre noi, potrivit acestei iconomii, nu se săvârşeşte altfel decât prin lucrarea Sfintei Treimi, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh: „după cea mai dinainte ştiinţă a lui Dumnezeu-Tatăl, şi prin sfinţirea de către Duhul, spre ascultare şi stropirea cu sângele lui Iisus Hristos". Cunoscând dinainte pe cel ce va să creadă, Dumnezeu-Tatăl îi iese acestuia în întâmpinare cu bunăvoirea Sa şi îl cheamă la mântuire prin harul Sfântului Duh. Duhul Sfânt, Care l-a chemat pe om la credinţă şi l-a întărit în ea, îl stropeşte pe cel ce a crezut cu sângele Domnului şi Mântuitorului nostru în Taina Botezului şi, primind prin aceasta intrare în el, Însuşi Se sălăşluieşte în el şi îl ajută în toate chipurile la chivernisirea mântuirii lui. Să lăudăm, să cântăm şi să mărim Preasfânta Treime, Buna Împreună-Lucrătoare a mântuirii noastre, iar în ce ne priveşte „s-o căutăm pe aceasta cu stăruinţă", sârguind a ne împodobi cu toate virtuţile, după chipul Ziditorului şi Reziditorului nostru, ca să nu ne arătăm „fără sporire şi

fără roade în cunoașterea Domnului" și să nu ne îngrădim intrarea în „veșnica Împărăție a Domnului nostru", la care am fost chemați (*II Ptr.* 1, 5, 8, 11).

Sâmbăta de după Botezul Domnului [*Efes.* 6, 10-17; *Mt.* 4, 1-11]. Apostolul îi îmbracă pe creștini cu toate armele lui Dumnezeu. Aceasta se potrivește foarte bine cu învățătura din ziua trecută; căci dacă cineva, luând aminte la chemarea lui Dumnezeu, a pus începutul vieții celei noi, cu ajutorul harului dumnezeiesc, aducând din partea sa „toată stăruința", ei bine, după aceasta nu-i stă înainte odihna prin lavre, ci lupta. A părăsit lumea ? Pentru aceasta, lumea va începe să-l strâmtoreze. S-a izbăvit de stăpânirea diavolului ? Diavolul va goni pe urmele lui și-i va întinde capcane ca să-l abată de la calea cea bună și să-l aducă iarăși sub puterea sa. S-a lepădat de sine, a lepădat iubirea de sine dimpreună cu toată oastea patimilor, dar păcatul acesta care trăiește în noi nu se desparte dintr-o dată de viața petrecută samavolnic în răsfăț, ci se silește necontenit, sub toate pretextele cu putință, să înstăpânească înlăuntrul omului aceeași rânduială a vieții care mai înainte vreme îl sătura și îl hrănea cu atâta îmbelșugare. Iată trei vrăjmași, fiecare cu o oaste câtă frunză și iarbă; căpetenia cea mare este însă diavolul, iar ajutoarele sale cele mai apropiate sunt demonii. Aceștia trag sforile vieții păcătoase, care este potrivnica vieții duhovnicești. De aceea îl și înarmează Apostolul pe creștin împotriva lor, de parcă ceilalți vrăjmași nici nu ar exista. Spune: „Lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății care sunt în văzduhuri", căci, dacă n-ar fi acestea, poate că nici luptă n-ar fi. Atâta vreme cât ele nu sunt biruite și puse pe fugă, biruința asupra celorlalți vrăjmași nu prețuiește nimic. Așadar, fiecare să ia seama încotro trebuie să-și îndrepte săgețile, sau cel puțin să ia seama din ce parte anume trebuie să se îngrădească. Și să se

îngrădească! Apostolul a înşirat câteva arme; dar toate aceste arme sunt puternice numai prin Domnul. De aceea ne-au şi lăsat luptătorii duhovniceşti încercaţi această predanie: loveşte-l pe vrăjmaş cu numele Domnului Iisus!

Duminica după Botezul Domnului (a 32-a)

[*Efes.* 4, 7-13; *Mt.* 4, 12-17]. Ieri, Apostolul l-a înarmat pe creştinul care păşeşte pe calea mântuirii cu toate armele duhovniceşti; iar acum arată care sunt călăuzitorii lui în această luptă şi care este ţelul ultim şi luminos al tuturor acestor nevoinţe, spre a-l îmbărbăta în ostenelile sale. Aceşti călăuzitori sunt păstorii şi învăţătorii pe care Domnul i-a dat Bisericii şi prin ale căror guri El Însuşi grăieşte povaţa trebuincioasă fiecăruia, atâta vreme cât oamenii vin la ei cu credinţă şi întorşi către Domnul în rugăciune. Adevărul acesta este cunoscut de către cei care merg cu lepădare de sine pe calea Domnului şi duc lupta cu vrăjmaşii mântuirii fără a se cruţa pe sine. Aceştia află întotdeauna ajutor şi povaţă la păstorii lor, în vreme ce pentru privitorul din afară acest ajutor pare că n-are de unde veni. Aceştia nu la oameni vin, ci la Domnul, Care pururea este gata să călăuzească şi să povăţuiască prin aceşti păstori şi învăţători pe oricine caută ajutor la Dânsul cu credinţă şi fără făţărnicie. Ţelul cel luminos şi ultim este „măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos", vârsta „bărbatului desăvârşit". Ce înseamnă un bărbat desăvârşit în înţelesul obişnuit, ştim cu toţii; şi este cu neputinţă să găsim un om căruia nu i-ar plăcea să atingă această desăvârşire; dar ce înseamnă a fi bărbat desăvârşit în Domnul nu ştie nimeni, afară de cei care au ajuns la această vârstă. Acest lucru nu trebuie totuşi să răcească râvna nimănui de a atinge şi el această vârstă, ci trebuie, dimpotrivă, să o aprindă încă şi mai mult; căci această neştiinţă vine din înălţimea cea mare a acelei desăvârşiri duhovniceşti care

se numeşte în viaţa cea după Dumnezeu „vârstă bărbătească". Apostolul arată această „vârstă" ca fiind însuşirea de către om a plinătăţii darurilor pe care le-am văzut la Domnul şi Mântuitorul nostru. Oricine poate vedea că avem bună pricină ca să ne dăm, chemaţi fiind de sus, „toată sârguinţa".

Luni [*I Ptr.* 2, 21 – 3, 9; *Mc.* 12, 13-17]. Apostolul ne arată acum „omul cel tainic al inimii" ca ţintă a celor mai osârduitoare griji ale noastre. Închipuindu-l pe acesta în noi înşine se cade nouă să ne împodobim. Dar cine este acesta, „omul cel tainic al inimii" ? Este omul acela care ia chip în inimă atunci când în aceasta se sălăşluiesc toate simţirile şi stările sufleteşti bune. Priveşte toate aceste stări şi simţăminte şi vei vedea chipul „omului tainic al inimii". Iată aceste stări sufleteşti: „Dumnezeiasca Lui putere ne-a dăruit toate cele ce sunt spre viaţă şi bunăcucernicie", scrie Sfântul Petru, iar „din partea voastră puneţi toată sârguinţa şi adăugaţi la credinţa voastră fapta bună, iar la fapta bună, cunoştinţa, la cunoştinţă, înfrânarea, la înfrânare, răbdarea, la răbdare, evlavia, la evlavie, iubirea frăţească, iar la iubirea frăţească, dragostea" (*II Ptr.* 1, 5-7). În chip asemănător înşiră şi Sfântul Pavel stările cele bune ale inimii creştineşti: „Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, milostivirea, credinţa, blândeţea, înfrânarea" (*Gal.* 5, 22-23). Şi încă: „Îmbrăcaţi-vă, dar, ca aleşi ai lui Dumnezeu, sfinţi şi preaiubiţi, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândeţe, cu îndelungă-răbdare..., iar mai înainte de toate, îmbrăcaţi-vă întru dragoste, care este legătura desăvârşirii – şi pacea lui Hristos să stăpânească în inimile voastre" (*Col.* 3, 12-15). Alcătuieşte din toate aceste virtuţi, ca din nişte mădulare, un trup duhovnicesc şi vei avea chipul de mare cuviinţă al „omului tainic al inimii"; şi sârguieşte-te a întipări în inima ta un chip asemănător acestuia !

Marți [*I Ptr.* 3, 10-22; *Mc.* 12, 18-27]. „Sfințiți pe Domnul Dumnezeu în inimile voastre." Sfințirea Domnului în inimă este sufletul și duhul omului celui tainic al inimii pe care l-am zugrăvit mai înainte. Așa cum Dumnezeu, zidind dintru început, din părticele de țărână, trupul omului, a suflat în el duh de viață și a devenit omul așa cum se cuvenea să fie, tot așa și omul cel tainic al inimii, zidit lăuntric din virtuțile arătate mai înainte, se va arăta cu adevărat om duhovnicesc doar atunci când această inimă Îl va sfinți pe Domnul Dumnezeu, după cum citim și în Rugăciunea domnească: „sfințească-se numele Tău". Dacă aceasta nu se va întâmpla, atunci omul plăsmuit din virtuțile amintite va ieși ca un copil născut mort, fără duh de viață. Să afle aceasta cei care cred că se pot descurca doar cu oarecare virtuți, fără legătura cu Dumnezeu ! Dar ce înseamnă a-l sfinți pe Dumnezeu în inimă ? Înseamnă a sta pururea cu evlavie înaintea Lui, purtând totdeauna în minte gândul că El este pretutindenea; înseamnă a râvni cu toată osârdia spre a fi întotdeauna bineplăcuți înaintea Lui și a ne păzi cu toată frica de oricare lucru care-I este urât; și, mai ales, înseamnă a ne încredința toată viața, cea vremelnică și cea veșnică, părinteștii Lui purtări de grijă și a primi tot ce ni se întâmplă cu smerenie, cu supunere și cu recunoștință, ca și cum ar veni de-a dreptul din mâna Lui.

Miercuri [*I Ptr.* 4, 1-11; *Mc.* 12, 28-37]. Un cărturar L-a întrebat pe Domnul: „Care poruncă este întâia dintre toate ?". Domnul a răspuns: „Să-L iubești pe Domnul Dumnezeul Tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta: aceasta este întâia poruncă. Cea de-a doua este asemenea ei: să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. Mai mare decât acestea nu este altă poruncă". Și aceasta se potrivește pentru a întregi chipul omului celui tainic al inimii. Sfințirea Domnului este sufletul acestui om, iar iubirea este duhul lui, în vreme ce virtuțile celelalte sunt feluritele lui mădulare: una mână, alta picior, alta ochi, alta ureche, alta limbă.

Aducerea-aminte de acest fapt este foarte trebuincioasă, căci se întâmplă uneori ca oamenii, socotind că faptele bune sunt culmea virtuţilor, socot că le sunt de ajuns acestea, la Domnul negândind şi de dragoste uitând. Faptele bune nu sunt sfinte fără credinţă şi fără dorinţa de a plăcea lui Dumnezeu, întocmai ca o casă nesfinţită ori ca o odaie fără icoane; şi neavând iubire, se aseamănă cu o clădire plină de statui neînsufleţite şi care răspândeşte un miros stătut de mucegai. Să ia seama fiecare la aceasta; şi apucându-se să zidească în sine omul cel nou, să se gândească la Domnul, Care este desăvârşit şi fără nici o scădere.

Joi [*I Ptr.* 4, 12 – 5, 5; *Mc.* 12, 38-44]. Văduva a aruncat în vistieria Templului doi bănuţi, iar Domnul a zis că ea a pus mai mult decât toţi, chiar dacă ceilalţi aruncau bani cu nemiluita. Deci, ce a dat preţ bănuţilor ei ? Starea sufletească cu care şi-a adus ea prinosul. Vezi ce deosebire e între fapta bună lipsită de suflet, făcută pentru că „aşa e obiceiul" şi fapta bună în care omul pune suflet şi inimă ? Nu felul în care se arată pe dinafară îi dă unei fapte preţ, ci starea sufletească a făptuitorului. Aşa se întâmplă că o faptă minunată în toate privinţele poate să nu aibă nici un preţ înaintea lui Dumnezeu, iar alta, neînsemnată la arătare, să afle la El înaltă preţuire. Ce reiese de aici, poate vedea oricine. Totuşi, să nu cugete nimeni că poate lepăda cele din afară, mărginindu-se doar la cele lăuntrice. Acea văduvă n-ar fi fost lăudată dacă şi-ar fi zis: „Aş vrea şi eu să dau, dar ce să fac ? N-am decât doi bănuţi. Dacă îi dau, rămân fără o leţcaie". Însă ea, precum a dorit, aşa a şi făcut, încredinţându-şi viaţa în mâinile lui Dumnezeu. Şi dacă n-ar fi dat nimic, nimeni nu ar fi osândit-o: nici oamenii, nici Dumnezeu; însă atunci nu ar fi dat dovadă de acea întocmire sufletească ce a deosebit-o de ceilalţi şi a făcut-o slăvită în întreaga lume creştină.

Vineri [*II Ptr.* 1, 1-10; *Mc.* 13, 1-8]. Înşirând virtuţile pentru care se cuvine să avem toată silinţa după primirea

puterilor harice, Apostolul grăiește și ne îndeamnă: „Dacă aceste lucruri sunt în voi și tot sporesc, ele nu vă vor lăsa nici trândavi, nici fără roade în cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos" (*II Ptr.* 1, 8). Care sunt aceste virtuți, am arătat luni. Acum vom adăuga doar că aceste virtuți trebuie lucrate nu doar o dată, ci trebuie să facem în așa fel ca ele să rămână pururea în noi, să fie înrădăcinate în noi și astfel fiind, să nu rămână la aceeași treaptă, ci să sporească din ce în ce mai mult, crescând în putere și rodnicie. Doar astfel, vrea să spună Apostolul, nu vei rămâne trândav și neroditor „în cunoștința Domnului nostru Iisus Hristos". Intră întru cunoștința Domnului cel care crede în El și Îl mărturisește. Zici că ai credință ? Ia seama să nu faci această credință deșartă și neroditoare. „Dar ce trebuie să fac ca să nu fie așa credința mea ?" Trebuie să sporești în toată virtutea. Unde sunt cei care spun: „Crede doar și e de-ajuns; nu e nevoie de nimic mai mult" ? ! Cel care crede așa ceva este orb (*II Ptr.* 1, 8, 9).

Sâmbătă [*II Tim.* 2, 11-19; *Lc.* 18, 2-8]. Pentru a face să se întipărească mai bine în suflete adevărul potrivit căruia „trebuie pururea să ne rugăm și să nu deznădăjduim" și să continuăm a ne ruga, Domnul a rostit pilda cu judecătorul care de Dumnezeu nu se temea și de oameni nu se rușina dar a împlinit până la urmă cererea văduvei nu pentru că s-ar fi temut de Dumnezeu și s-ar fi rușinat de oameni, ci numai și numai pentru că văduva aceea nu-i dădea pace. Așadar, dacă un astfel de om împietrit nu a putut să facă față unei cereri stăruitoare, oare Dumnezeu, Care este Iubitor de oameni și Mult-Milostiv nu va împlini cererea stăruitoare, înălțată cu lacrimi și inimă înfrântă către Dânsul ? ! Iată răspunsul la întrebarea: „de ce se întâmplă așa de des că rugăciunile noastre nu sunt ascultate ?". Nu sunt ascultate pentru că înălțăm către Dumnezeu cererile noastre fără osârdie, parcă într-o doară, și rugându-ne o dată acum, mâine așteptăm împlinirea cererii noastre, nedorind să ne ostenim și să ne omorâm cu

firea la rugăciune. Iată că rugăciunea noastră nu este auzită și împlinită pentru că noi înșine nu împlinim așa cum se cuvine legea rugăciunii: stăruința cu nădejde și osârdie.

PERIOADA TRIODULUI

Duminica vameșului și fariseului (a 33-a)

[*II Tim.* 3, 10-15; *Lc.* 18, 10-14]. Ieri, Evanghelia ne-a învățat stăruința la rugăciune; acum, ea ne învață smerenia sau simțământul că nu avem dreptul de a fi ascultați. Nu-ți însuși dreptul de a fi ascultat, ci să purcezi la rugăciune ca unul ce ești cu totul nevrednic de luare-aminte și cutezi a deschide gura și a înălța rugă către Dumnezeu numai și numai datorită nemărginitului pogorământ al Domnului față de noi. Nici prin gând să nu-ți treacă: „am făcut cutare și cutare faptă bună; așadar, dă-mi cutare și cutare lucru". Tot ce ai făcut să socoți ca ținând de datoria ta; erai dator să faci toate aceste fapte. Dacă nu le-ai fi făcut, ai fi fost vrednic de osândă, iar pentru ceea ce ai făcut nu ai de ce să fii răsplătit – nu ai făcut nimic deosebit. Fariseul și-a însirat drepturile de a fi ascultat și a ieșit din templu fără să se fi ales cu nimic. Rău nu a fost faptul că a făcut ceea spunea că a făcut – fiindcă așa se și cuvenea să facă –, ci faptul că a făcut caz de asta, în vreme ce nici n-ar fi trebuit să-i treacă prin cap așa ceva. Izbăvește-ne, Doamne, de păcatul acesta fariseic ! Rareori vorbește cineva ca fariseul, însă puțini sunt cei care nu simt astfel cu inima: fiindcă de ce se roagă oamenii rău ? Pentru că și fără rugăciune se simt drepți înaintea lui Dumnezeu.

Luni [*II Ptr.* 1, 20 – 2, 9; *Mc.* 13, 9-13]. Frica de Dumnezeu, care duce la începutul vieții sfinte și plăcute lui Dumnezeu, este și cel mai de nădejde străjer al acesteia atunci când cineva, urmând insuflărilor sale, pune acest

început. Ne învață aceasta citirea Apostolului de acum, amintindu-ne de înfricoșatele judecăți și pedepse ale lui Dumnezeu, arătate încă de aici asupra celor care nu se supun voinței Sale. „Dumnezeu, zice, pe îngerii care au păcătuit nu i-a cruțat". Erau curați și locuiau în sălaș prealuminat; dar fiindcă au păcătuit, au fost aruncați în întunericul cel mai dedesubt. Așadar, pe mine și pe tine ne va cruța Dumnezeu, dacă vom merge împotriva voii Lui ?! Păgânătatea se răspândise pretutindeni în vremea lui Noe. Dumnezeu a adus asupra oamenilor potopul și i-a pierdut pe toți, afară numai de opt suflete, familia lui Noe. Nu s-a uitat că oamenii erau mulți. Oare pentru tine singur va sta El pe gânduri – să te piardă sau să nu te piardă –, de nu vei asculta glasul Lui ?! Îndelung a răbdat Domnul Sodoma și Gomora, dar locuitorii acestor cetăți, în loc să se înțelepțească, s-au grăbit să atingă culmile păgânătății. Pentru aceasta, au fost mistuiți de foc atunci când nu se așteptau, iar acest foc este o preînchipuire a focul veșnic care îi așteaptă pe cei nelegiuiți. Nici tu nu ai să scapi de acest foc, de vei urma aceleași căi. Adu-ți aminte de toate acestea, șezând la sfat cu tine însuți, mai ales în liniștea și în întunecimea nopții și întărindu-ți astfel frica de Dumnezeu, teme-te de păcat ca și cum în el s-ar strecura către tine văpaia focului veșnic.

Marți [*II Ptr.* 2, 9-22; *Mc.* 13, 14-23]. „Dacă vă va zice cineva: Iată, aici este Hristos, sau: Iată, acolo, să nu credeți." Hristos Domnul, Mântuitorul nostru, a zidit pe pământ Sfânta Biserică și binevoiește să rămână în ea în calitate de Cap, Dătător de viață și Ocârmuitor. Aici este Hristos, în Biserica noastră Ortodoxă, și nu este în nici o alta: nici să nu-l cauți, că nu ai să-L găsești. Drept aceea, dacă va veni la tine careva dintr-o adunătură neortodoxă și va începe să te încredințeze: „la noi este Hristos", să nu îl crezi. Dacă vei auzi pe cineva spunând: „noi avem comunitate apostolică și la noi este Hristos", să nu îl crezi. Biserica întemeiată prin Apostoli dăinuie pe pământ: este

Biserica Ortodoxă. Aici este Hristos, iar acea comunitate întemeiată de ieri, de azi, nu poate fi apostolică, și în ea nu este Hristos. Dacă vei auzi pe cineva spunând: „în mine vorbește Hristos", dar este străin de Biserică, nu vrea să știe de păstorii ei și nu se sfințește prin Taine, să nu îl crezi: în el nu este Hristos, ci un alt duh, care își însușește numele lui Hristos, pentru a rupe oamenii de Hristos și de Sfânta Lui Biserică. Și să nu dai crezare nimănui care ar încerca să-ți bage în cap vreun lucru cât de mic care este străin de Biserică. Să știi că toți aceștia sunt unelte ale duhurilor amăgirii și propovăduitori mincinoși ai minciunii.

Miercuri [*II Ptr.* 3, 1-18; *Mc.* 13, 24-31]. „Iar ziua Domnului va veni ca un fur noaptea." Hoțul se strecoară noaptea, când nu este așteptat. Așa și ziua Domnului va veni când oamenii nu o vor aștepta; și de vreme ce nu o vor aștepta, nici nu se vor pregăti pentru întâmpinarea ei. Ca să nu ne îngăduim o astfel de greșeală, Domnul a și poruncit: „Privegheați deci, că nu știți în care zi vine Domnul vostru" (*Mt.* 24, 42). Între timp, noi ce facem ? Priveghem, oare ? Trebuie să recunoaștem că nu. Moartea tot o mai așteaptă câte unul; dar ziua Domnului, mai nimeni. Și oamenii par a avea dreptate în privința asta: părinții și strămoșii noștri au așteptat, și ziua aceasta n-a venit. De vreme ce nu vedem nimic, de ce să ne gândim că va veni în timpurile noastre ? Ca atare, nici nu ne gândim; nu ne gândim și nu o așteptăm. Ce este atunci de mirare, dată fiind dispoziția noastră sufletească, în faptul că ziua Domnului va cădea asupra noastră ca un fur ? Vom fi asemenea cu locuitorii unui oraș pe care mai-marele guberniei a făgăduit că îl va vizita curând. L-au așteptat un ceas, l-au așteptat două, l-au așteptat o zi, pe urmă au zis: „pesemne că nu o să mai vină" și s-au împrăștiat pe la casele lor. Dar numai ce s-au risipit ei liniștiți, că guvernatorul a și venit. Așa va fi și cu noi: așteptăm, nu așteptăm, ziua Domnului are să vină, și are să vină fără de veste, căci Domnul a spus: „Cerul și pământul vor trece, dar

cuvintele Mele nu vor trece". Dar nu este mai bine, oare, să aşteptăm, ca să nu fim prinşi pe nepregătite ? Căci nu vom scăpa nepedepsiţi.

Joi [*I In.* 1, 8 – 2, 6; *Mc.* 13, 31 – 14, 2]. Învăţătura desprinsă ieri din spusele Apostolului ne-o vesteşte acum, de-a dreptul, Evanghelia. „Luaţi aminte, privegheaţi, că nu ştiţi când va fi acea vreme. Vegheaţi, dar, ... ca nu cumva, venind fără veste, să vă afle pe voi dormind." Trebuie să aşteptăm şi să avem în gând în fiecare clipă faptul că acum, acum va apărea Domnul şi va străluci ca un fulger de la un capăt al lumii la celălalt. Unora li se pare că această aşteptare a Domnului poate fi înlocuită cu aşteptarea morţii. E bine şi aşa (sau măcar aşa): dar aşteptarea venirii Domnului e una, iar aşteptarea morţii este alta. Gândul la venirea Domnului este deosebit de gândul la moarte; deosebite sunt şi simţirile care se nasc sub înrâurirea acestor două gânduri. Tu aşteaptă ziua Domnului, în care totul va lua sfârşit printr-o poruncă fără putinţă de întoarcere. După moarte, tot mai rămâne o vreme în care starea omului nu este hotărâtă pentru totdeauna; dar ziua Domnului va hotărî soarta tuturor pentru vecii cei nesfârşiţi şi o va pecetlui în aşa chip, că n-ai cum să te mai aştepţi la vreo schimbare. Am aşteptat, zici. Mai aşteaptă. Şi tot aşteaptă. Dar asta, vei spune, îmi va otrăvi toate bucuriile. Nu ţi le va otrăvi, ci numai va goni din rânduiala vieţii tale acele bucurii care se folosesc în chip nelegiuit de acest nume. Te vei bucura şi aşa, însă numai în Domnul: şi pe Domnul Îl poţi aştepta având astfel de bucurie, şi de te va găsi întru această bucurie, nu te va pedepsi, ci te va lăuda.

Vineri [*I In.* 2, 7-17; *Mc.* 14, 3-9]. „Şi lumea trece, şi pofta ei." Cine nu vede asta ? Totul trece în jurul nostru: lucruri, oameni, întâmplări; şi noi înşine trecem. Trece şi pofta lumii: numai ce gustăm desfătarea prin împlinirea ei, că pier şi una, şi cealaltă; gonim după un alt lucru, se întâmplă la fel; gonim după un al treilea, aceeaşi poveste.

Şi nimic nu dăinuie, totul vine şi se duce. Cum, dar ? Oare nu este nimic care să dăinuie ? ! Este, spune Apostolul tot acolo: „Cel ce plineşte voia lui Dumnezeu rămâne în veac". Dar lumea aceasta, atât de nestatornică, cum de dăinuie ? Vrea Dumnezeu şi dăinuie. Voia lui Dumnezeu este neclintita şi nestricata ei temelie. Aşa şi omul care stă neclintit în voia lui Dumnezeu, îndată se face statornic şi tare. Atunci când omul goneşte după cele trecătoare, gândurile se înviforează; însă îndată ce el se înţelepţeşte şi se întoarce la calea voii lui Dumnezeu, gândurile şi socotelile lui încep să se aşeze la rostul lor; şi când se va deprinde, în cele din urmă, cu acest fel de viaţă, toate cele ale lui, pe dinlăuntru şi pe dinafară, vor ajunge la o întocmire plină de tihnă şi la o rânduială netulburată. Prinzând început aici, această pace adâncă şi linişte netulburată va trece şi în cealaltă viaţă, şi acolo va dăinui în veşnicie. Iată ce este, în mijlocul curgerii obşteşti din jurul nostru, necurgător şi statornic în noi ! Este umblarea întru voia lui Dumnezeu.

Sâmbătă [*II Tim.* 3, 1-9; *Lc.* 20, 45 – 21, 4]. Cine sunt cei care „au înfăţişarea adevăratei credinţe, însă tăgăduiesc puterea ei" ? Şi cine sunt ceilalţi, care „pururea învaţă şi niciodată nu pot să ajungă la cunoaşterea adevărului" ? Primii sunt cei care ţin toate rânduielile din afară prin care se arată viaţa cucernică, dar nu au atâta voinţă încât şi stările lăuntrice să şi le orânduiască aşa cum o cere adevărata cucernicie. Merg la biserică cu bucurie şi stau acolo cu bucurie, dar nu se silesc să stea şi cu mintea neabătută înaintea lui Dumnezeu, ci căzând înaintea Lui cu evlavie şi rugându-se puţintel, scapă frâiele minţii, iar aceasta zboară, înconjurând întreaga lume. Reiese că în vreme ce la arătare ei sunt în biserică, după starea lor lăuntrică nu se află acolo: le-a rămas doar chipul cucerniciei, iar puterea ei n-o au. La fel cu ei şi în toate celelalte privinţe.

Ceilalți sunt cei care, intrând pe tărâmul credinței, nu fac altceva decât să-și pună întrebări: ce e asta, ce e cealaltă, de ce așa, de ce pe dincolo – oameni care suferă de curiozitate deșartă. După adevăr nu aleargă, numai să iscodească întruna; și găsind răspuns la o întrebare, nu adastă mult timp asupra lui, ci simt degrabă nevoia de a căuta un alt răspuns. Și uite-așa se învârt ziua și noaptea, iscodind și iar iscodind, fără a fi vreodată pe deplin mulțumiți cu cele aflate. Alții aleargă după desfătări, iar ei umblă să-și satisfacă curiozitatea.

Duminica fiului risipitor (a 34-a)

[*I Cor.* 6, 12-20; *Lc.* 15, 11-32]. Despre ce nu ne vorbește Duminica fiului risipitor! Vorbește și despre tihna și îndestularea din casa Tatălui Ceresc, și despre smintita noastră avântare de sub ocrotirea părintească spre o libertate neînfrânată, și despre îmbelșugarea moștenirii ce ne-a fost dată în ciuda nesupunerii noastre, și despre nechibzuita ei cheltuire pe toate nimicurile, și despre sărăcia cea mai de pe urmă la care am ajuns viețuind așa. Dar mai vorbește și despre faptul că atunci când cineva se trezește și, venindu-și în sine, cugetă și hotărăște să se întoarcă la Tatăl Cel Mult-Milostiv, îndată ce se întoarce este primit cu dragoste și repus în starea dintâi. Și cine nu va afla aici învățătură de folos? Dacă petreci în casa părintească, nu te arunca la libertate! Dacă ai fugit și risipești moștenirea, oprește-te cât mai degrabă. Dacă ai cheltuit totul și ai sărăcit, hotărăște-te cât mai degrabă să te întorci, și întoarce-te. Acolo te așteaptă toată îngăduința, dragostea și îndestularea de mai înainte. Ultimul pas este cel mai trebuincios, însă nu trebuie să te răsfeți prea mult în nădejdea lui. Totul este spus pe scurt și limpede. Vino-ți în fire, scoală-te și grăbește către Tatăl. Brațele Lui sunt deschise și gata să te primească.

Luni [*I In.* 2, 18; 3, 10; *Mc.* 11, 1-11]. Ieri, pilda fiului risipitor ne-a îndemnat să ne întoarcem de la neorânduială la calea cea bună. Acum, Sfântul Apostol Ioan ne însufleţeşte să facem acelaşi lucru, adeverind că de vom face aşa, atunci când se va arăta Domnul, asemenea Lui vom fi. Ce lucru se poate măsura cu această cinste ? ! Presupun că auzind acest lucru, te vei aprinde de dorinţa de a-l dobândi şi tu. Lucru bun şi mai trebuincios decât orice !

Dar nu întârzia să şi purcezi pe calea ce duce la aceasta. Citeşte mai departe: „oricine şi-a pus în El nădejdea, acesta se curăţeşte pe sine, aşa cum Acela Curat este". Este ceva la tine care are nevoie de curăţire ? Fireşte, şi încă nu din cele mai mărunte lucruri. Grăbeşte-te deci, fiindcă acolo unde este Domnul nu va intra nimic necurat. Nici nu te înfricoşa însă de osteneala ce se cere, căci Domnul Însuşi îţi va fi ajutător în toate. Tot ce trebuie să faci este să doreşti asta cu osârdie şi să te întorci către Domnul pentru ajutorul trebuincios. La strădaniile tale se va adăuga puterea Lui harică, iar treaba va merge lesne şi cu spor. Nu e nici un păcat care să biruiască milostivirea lui Dumnezeu: tot aşa, nu e nici o necurăţie sufletească în stare să stea împotriva puterii harice mistuitoare a acestei milostiviri. În ce te priveşte, trebuie doar să nu doreşti această necurăţie, să te străduieşti pe cât îţi stă în putere să te rupi de ea şi să alergi la Domnul cu credinţă.

Marţi [*I In.* 3, 11-20; *Mc.* 14, 10-42]. Cu câtă însufleţire credea Sfântul Petru că nu se va lepăda de Domnul, iar când a fost să treacă la fapte, s-a lepădat de El, şi încă de trei ori. Iată, ce mare este neputinţa noastră ! Nu nădăjdui în tine însuţi; şi, păşind în mijlocul vrăjmaşilor, pune-ţi în Domnul toată nădejdea de a birui. O astfel de cădere a fost îngăduită să se întâmple unui asemenea ales tocmai pentru ca după aceasta nimeni să nu mai cuteze a socoti că poate cu puterile sale să facă vreun lucru bun ori să biruiască vreun vrăjmaş. Însă nădejde la Domnul trebuie să ai, dar nici cu mâinile încrucişate să nu stai. Ajutorul de

la Domnul vine ca răspuns la strădaniile noastre și unindu-se cu ele le face puternice. Dacă aceste strădanii nu există, ajutorul lui Dumnezeu nu are pe ce se pogorî, și nici nu se pogoară. Dar iarăși, de e în tine nădăjduire în sine și, prin urmare, lipsa simțământului că ai nevoie de ajutor și a căutării acestui ajutor, ajutorul lui Dumnezeu nu se pogoară. Cum să se pogoare acolo unde este socotit de prisos ? ! Și atunci când lucrurile stau astfel, omul nici nu are cu ce să-l primească: fiindcă el se primește cu inima, iar inima se deschide pentru primirea acestui ajutor prin simțământul că are nevoie de el. Așadar, este nevoie și de nădejde în Domnul, și de strădanie. Dumnezeule, ajută ! Dar nici tu, omule, să nu zaci !

Miercuri [*I In.* 3, 21; 4, 6; *Mc.* 14, 43 – 15, 1]. Ai nevoie de ajutor ? Cere. Am cerut, zici, și nu mi s-a dat. Dar cum de altora li se dă ? Domnul nu e părtinitor, ca unuia să-i dea, iar altuia nu, fără vreo pricină. Darnic fiind, gata este să dăruiască tuturor. Dacă nu dă cuiva, pricina nu stă în El, ci în cel care cere ajutor. Printre aceste pricini pot fi și unele pe care noi nici măcar nu le bănuim; dar sunt și pricini știute, învederate orișicui. Pe una dintre ele – și oare nu cea mai de seamă ? – o arată Sfântul Ioan a fi lipsa de îndrăznire, iar lipsa de îndrăznire vine din mustrarea inimii sau a conștiinței. „Iubiților", spune, „dacă inima noastră nu ne osândește, avem îndrăznire către Dumnezeu, și orice cerem, primim de la El, pentru că păzim poruncile Lui și cele plăcute înaintea Lui facem". Nu cred că mai este ceva de adăugat la aceste cuvinte. Ele se lămuresc de la sine. Care stăpân va ajuta slugii necredincioase, risipitoare și desfrânate ? Iar Domnul ne va ferici, oare, dacă nu vrem să fim pe placul Lui și să facem poruncile Lui, și poate că nici de rugăciune nu ne-am apucat decât mânați de nevoie ? !

Joi [*I In.* 4, 20; 5, 21; *Mc.* 15, 1-15]. „Aceasta este biruința care a biruit lumea, credința noastră", credința creștină.

Ce înseamnă a birui lumea ? Nicidecum a-i căsăpi pe toți cei ce iubesc această lume și a nimici tot ceea ce ține de iubirea de această lume, ci, trăind printre cei ce iubesc această lume și având de-a face cu obiceiurile lor, să trăiești și să ființezi în chip străin de toți și de toate. Îndată ce te-ai lepădat de lume și de toate cele lumești, prin asta ai biruit lumea. Dar cine te învață să te lepezi de lume și cine îți dă putere să faci asta ? Credința noastră. Ea îți arată cât de vătămătoare sunt amăgirile acestei lumi și face să se nască în tine dorința de a te slobozi din lanțurile lor. Pe urmă, când omul se hotărăște să rupă aceste legături, se pocăiește și se apropie de tainele înnoirii – de Botez sau de Pocăință –, ea îi dă să simtă în chip tainic dulceața vieții nelumești, dulceață cu care nu se pot măsura toate desfătările lumii. Ca atare, în inimă se sălășluiește desprinderea de toate cele lumești, care este tocmai biruința asupra lumii; dar prin aceeași lucrare tainică în urma căreia se naște desprinderea de lume este dăruită omului și puterea de a petrece neclintit în această desprindere și înstrăinare de lume; iar aceasta este biruința cea hotărâtoare și statornică.

Vineri [*II In.* 1, 13; *Mc.* 15, 22-25, 33-41]. Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu scrie: „mulți amăgitori au ieșit în lume, care nu mărturisesc că Iisus Hristos a venit în trup." Așa era pe vremea lui; iar acum au ieșit în lume amăgitori care mărturisesc că Hristos a venit în trup, dar nu sunt mai puțin „amăgitori și antihriști". Acest lucru a început să se vădească mai limpede începând cu vremea lui Arie și continuă să se întâmple până acum. Cei vechi se poticneau mai mult în dogma despre persoana lui Iisus Hristos, Mântuitorul nostru; iar începând cu timpurile lui, Luther au început să se poticnească în învățătura privind mântuirea în El. Și câți dintre aceștia nu s-au perindat ? Și la noi au apărut astfel de „amăgitori și antihriști", care spun: „Crede și e de-ajuns; nu e nevoie de nimic mai mult: nici de Biserică, nici de Taine, nici de cler".

Şi aceştia încep, pentru a-i amăgi pe oameni, cu Iisus Hristos şi mântuirea în El, dar întrucât nu vorbesc după dreptate despre aceste lucruri, sunt antihriști şi sunt supuşi blestemului. Păziți-vă de ei! „Oricine se abate şi nu rămâne în învățătura lui Hristos, nu are pe Dumnezeu." Nici ei nu-L au, fiindcă nu au învățătura lui Hristos. Învățătura aceasta este în Biserică, iar ei s-au rupt de Biserică. Numai cei care urmează Bisericii au învățătura lui Hristos şi rămân în ea. Ca atare, au şi pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi pe Dumnezeu-Tatăl, iar ceilalți nu-I au măcar că spun că-I au. Nu primiți pe unii ca aceştia şi nu le dați bineţe (v. 10)!

Sâmbăta (morților) [*I Tes.* 4, 13-17; *In.* 5, 24-30]. Sfânta Biserică ne îndreaptă acum luarea-aminte dincolo de hotarele vieții de acum, către părinții şi frații noştri ce s-au mutat de aici, voind ca, aducându-ne aminte de starea în care se află ei şi care nici pe noi nu ne va ocoli, să ne dea imbold a petrece după cuviință Săptămâna brânzei şi întreg Postul Mare care urmează după aceasta. Să ascultăm de maica noastră Biserica şi, pomenind pe părinții şi frații noştri, să ne îngrijim a ne pregăti pentru trecerea în cealaltă lume. Să ne aducem aminte de păcatele noastre şi să plângem pentru ele, hotărând să ne păzim de acum înainte curați de toată întinăciunea, căci în Împărăția lui Dumnezeu nu va intra nimic necurat, şi nimeni din cei necurați nu se va putea îndreptăți la judecată; iar după moarte nu va mai aştepta curățire. Cum vei trece dincolo, aşa vei şi rămâne. Aici trebuie să ne pregătim curățirea. Să ne grăbim, dar, fiindcă cine poate spune dacă va trăi timp îndelungat? Viața aceasta poate îndată să se curme. Cum ne vom arăta pe cealaltă lume necurați? Cu ce ochi vom privi la părinții şi frații noştri, care ne vor întâmpina? Ce vom răspunde când ne vor întreba: „Ce-i cu urâciunea asta la tine? Şi cu asta? Şi cu asta?". Ce ruşine şi ocară ne va acoperi atunci?! Să ne grăbim, dar, a îndrepta tot ce

este neîndreptat, ca atunci când ne vom arăta pe acea lume, să ne poată cât de cât suferi și răbda.

Duminica lăsatului sec de carne (a 35-a)

[*I Cor.* 8, 8-13; 9, 2; *Mt.* 25, 31-46]. Înfricoșata judecată! Judecătorul vine pe nori, înconjurat de mulțime nenumărată de cerești și netrupești puteri. Trâmbițele dau glas în toate colțurile pământului și scoală pe cei morți. Cei înviați se îndreaptă cete-cete spre locul hotărât, spre scaunul Judecătorului, simțind deja, dinainte, care va fi hotărârea ce le va răsuna în urechi: căci faptele fiecăruia apar scrise pe fruntea ființei lor și însuși felul cum vor arăta va fi pe potriva faptelor și obiceiurilor lor. Despărțirea celor de-a stânga de cei de-a dreapta se va face de la sine. În cele din urmă, totul este hotărât. O tăcere adâncă se înstăpânește. Încă o clipă și se aude hotărârea din urmă a Judecătorului – unora: „veniți", celorlalți: „mergeți de la Mine". „Miluiește-ne pe noi, Doamne, miluiește-ne pe noi! Fie mila Ta, Doamne, asupra noastră!" – însă atunci va fi, deja, prea târziu pentru a mai striga astfel. Acum trebuie să ne îngrijim a șterge din ființa noastră semnele de rea viețuire care sunt scrise în ea. Atunci, vom fi gata să vărsăm râuri de lacrimi pentru a ne spăla; dar asta nu va mai sluji la nimic. Să plângem acum, dacă nu cu râuri de lacrimi, măcar cu pârâiașe; dacă nu cu pârâiașe, măcar cu picături de ploaie; dacă nici măcar acestea nu se vor afla, să ne zdrobim cu inima și, mărturisindu-ne Domnului păcatele, să Îl rugăm să ni le ierte, făgăduind să nu-L mai întristăm prin călcarea poruncilor Lui, și să plinim cu râvnă, după aceea, această făgăduință!

Luni [*III In.* 1, 1-15; *Lc.* 19, 29-40, 22, 7-39]. Ce înseamnă „a umbla întru adevăr"? Înseamnă ca, după ce ai prmit adevărul în inimă, să-ți păstrezi gândurile și simțirile așa cum o cere adevărul. De pildă, faptul că Dumnezeu

pretutindenea este și vede toate este un adevăr: cel care va primi acest adevăr în inimă și se va purta, atât la vedere cât și lăuntric, ca și cum dinaintea lui ar fi Dumnezeu Însuși și ar vedea totul înăuntrul lui, acela va și umbla întru acest adevăr. Faptul că Dumnezeu toate le ține și fără ajutorul Lui nu putem reuși nimic este un adevăr: cel ce îl va primi cu inima și va începe ca, orișice ar face, să se roage lui Dumnezeu pentru ajutor și să primească tot ce i s-ar întâmpla ca venind din mâna Domnului, acela va umbla întru acest adevăr. Faptul că moartea ne poate răpi în orișicare ceas, iar după moarte urmează neîntârziat și judecata este un adevăr: cel care va primi aceste adevăr cu inima și va trăi ca și cum ar trebui chiar în minutul de față să moară și să se înfățișeze înaintea judecății lui Dumnezeu, acela va umbla întru acest adevăr. La fel stau lucrurile cu privire la oricare alt adevăr.

Marți [*Iuda* 1, 1-10; *Lc.* 22, 39-42, 45-23, 1]. **Întâmpinarea Domnului.** Întâmpinându-L, pe Domnul Îl înconjoară pe de o parte dreptatea care așteaptă mântuirea nu de la sine – Simeon, dimpreună cu viețuirea aspră în post și rugăciuni, însuflețită de credință – Ana; pe de alta, însăși curăția, desăvârșită și neștirbită – Fecioara de Dumnezeu Născătoare, dimpreună cu smerita și tăcuta supunere și încredințare în voia lui Dumnezeu – Iosif logodnicul. Strămută în inima ta toate aceste stări duhovnicești și-L vei întâmpina pe Domnul nu purtat, ci venind singur către tine, Îl vei primi în brațele inimii tale și vei înălța o cântare ce va pătrunde cerurile, veselindu-i pe toți îngerii și sfinții.

Miercuri. „Și acum, zice Domnul, întoarceți-vă la Mine din toată inima voastră, cu post, cu plângere și cu tânguire; și să sfâșiați inimile voastre, iar nu hainele voastre; și să vă întoarceți la Domnul Dumnezeul vostru, că milostiv și îndurat este. Trâmbițați cu trâmbiță, sfințiți post, vestiți adunare sărbătorească... să iasă mirele din așternutul său și mireasa din cămara sa... să plângă preoții,

slujitorii Domnului, şi să spună: Cruţă, Doamne, poporul Tău" (*Ioil* 2, 12-17). Cine va asculta acum glasul acesta care răsună în biserică ? Dacă ar răsuna prin pieţe glas de tunet din cer: „Cruţaţi-vă, oamenilor, pe voi înşivă, ca să vă cruţe şi Domnul", poate că atunci ar auzi careva şi s-ar trezi din beţia de dezmierdări, de pofte şi de vin. Preoţii nu contenesc strigând: „Cruţă, Doamne" ! Însă de la Domnul se va auzi acest răspuns înfricoşat: „Nu vor avea cruţare, pentru că nimeni nu caută cruţare". Toţi stau cu spatele la Domnul, s-au întors de la El şi L-au uitat.

Joi [*Iuda* 1, 11-25; *Lc.* 23, 1-34, 44-56]. Sfântul Apostol Iuda vesteşte că va fi vai de cei care se poartă printre oameni în chip smintitor, se îngraşă benchetuind fără frică de Dumnezeu, clocotesc de spurcăciuni, umblă după poftele lor, rostesc cuvinte pline de trufie şi se rup din unirea credinţei. Vai ! Căci iată, vine Domnul, însoţit de zecile de mii de îngeri ai Săi, ca să facă judecată împotriva tuturor şi să mustre pe toţi nelegiuiţii pentru toate faptele nelegiuirii lor, întru care au făcut fărădelege.

Vineri. „Vă voi mântui pe voi şi veţi fi întru binecuvântare", făgăduieşte Domnul prin proorocul Zaharia (*Zaharia* 8, 7-23). Cu ce condiţie, însă ? Cu condiţia ca fiecare să spună adevărul aproapelui său, ca oamenii să împartă ce au de împărţit după dreptate, să nu poarte ranchiună în inima lor împotriva aproapelui, să nu iubească jurămintele mincinoase, ci să iubească pacea şi adevărul. Dacă aceste condiţii vor fi îndeplinite, atunci, zice Domnul, „vor fi poporul Meu, şi le voi fi lor Dumnezeu, întru adevăr şi dreptate" şi se va răspândi printre ei binecuvântarea. Atunci vor auzi toţi ceilalţi şi vor grăi: haide la ei să ne rugăm feţei Domnului, fiindcă am auzit că Domnul este cu ei. „Şi vor veni popoare multe şi neamuri puternice, ca să caute pe Domnul Savaot."

Astfel a atras oameni şi popoare către Domnul înalta curăţie sufletească a primilor creştini, şi cei ce trăiesc în

duhul lui Hristos sunt totdeauna, fără cuvinte, cei mai buni propovăduitori ai lui Hristos și cei mai convingători apostoli ai creștinismului.

Sâmbătă [*Rom.* 14, 19-26; *Mt.* 6, 1-13; *Gal.* 5, 22; 6, 2; *Mt.* 11, 27-30]. „Cei ce sunt ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și poftele." Acum, această rânduială s-a întors pe dos: oamenii își răstignesc trupul, dar nu împreună cu patimile și poftele, ci prin patimi și pofte. Cum își mai chinuiesc ei trupul, în ziua de azi, prin îmbuibare, beție, fapte de desfrânare, danțuri și petreceri! Nici stăpânul cel mai lipsit de omenie nu-și chinuiește astfel vita leneșă. Dacă ar fi să dăm trupului nostru libertate și minte, primele sale cuvinte ar fi îndreptate împotriva stăpânului său, sufletul, pentru faptul că acesta se amestecă în chip nelegiuit în treburile lui, umplându-l de patimi care-i sunt străine și, împlinindu-și-le în el, îl chinuiește. De fapt, trebuințele trupului nostru sunt simple și nepătimașe. Priviți la dobitoace: nu se îmbuibă, nu dorm peste măsură și, împlinindu-și trebuințele trupești la vremea lor, rămân după aceea liniștite un an întreg. Doar sufletul, uitându-și năzuințele mai bune, și-a scos din trebuințele simple ale trupului o mulțime de năzuințe împotriva firii sale, care au devenit, prin lipsa de măsură, nefirești și pentru trup. Totuși, pentru a tăia din suflet patimile trupești care s-au încuibat în el, trupul trebuie neapărat răstignit, însă în cu totul alt fel: adică nedându-i libertate și cele de trebuință, ori împlinindu-i trebuințele într-o măsură neasemuit mai mică decât ar cere-o firea sa.

Duminica lăsatului sec de brânză (a izgonirii lui Adam din rai). Începutul Postului Mare

[*Rom.* 13, 11-14; *Mt.* 6, 14-21]. „Dacă veți ierta oamenilor greșealele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru cel ceresc; iar dacă nu veți ierta oamenilor greșealele lor, nici Tatăl

vostru nu vă va ierta greşealele voastre." Ce mijloc simplu şi lesnicios de mântuire ! Ţi se iartă păcatele, cu condiţia să ierţi şi tu greşelile aproapelui. Asta înseamnă că îţi ţii soarta în mâini. Calcă-ţi pe suflet şi treci de la simţăminte neprietenoase faţă de aproapele tău la unele cu adevărat paşnice, şi e de-ajuns. Ziua iertării – ce zi mare şi cerească a lui Dumnezeu ! Dacă ne-am folosi cu toţii de ea aşa cum se cuvine, ziua aceasta ar face din toate obştile (comunităţile) creştineşti nişte obşti de rai, iar pământul s-ar face una cu cerul.

Luni. „A venit postul, maica înfrânării." Dar ce fel de vreme a fost până în această zi ? Vreme de desfrânare. Sufletul desfrâna cu toate lucrurile plăcute care-i cădeau sub ochi, şi cu oameni, şi cu lucruri, şi mai ales cu patimile păcătoase. Tot omul îşi are patima sa, căreia îi face pe plac întru totul. E vremea să punem capăt acestei stări de lucruri. Fiecare să priceapă care este Dalila sa, care îl leagă şi îl dă în mâinile răilor vrăjmaşi, şi s-o îndepărteze, şi atunci ţi se va da mai mult decât lui Samson: nu numai că perii – gândurile bune – vor creşte iar, şi nu numai că puterea – tăria voinţei – ţi se va întoarce, ci şi ochii ţi se vor deschide – mintea ta va deveni văzătoare şi va vedea pe Dumnezeu, pe sine însăşi şi tot ce te înconjoară în lumina cea adevărată. Iată acum vremea bine primită ! Iată acum ziua mântuirii !

Marţi. Se citeşte despre zidire, despre starea cea dintâi de cădere şi despre făgăduinţa mântuirii în Domnul nostru Iisus Hristos. Ia aminte şi învaţă ! Cazi la Domnul – şi El îţi va da lumină care va lumina întunericul păcatelor tale, aşezând pe reazem trainic gândurile tale care se înviforează şi dorinţele inimii tale iubitoare de păcat – hotărârea cea bună de a lucra pentru El neclintit şi neabătut, va întocmi uscatul şi marea, va aşeza fiecare lucru la locul său. Atunci, vei începe să odrăsleşti mai întâi verdeaţă, ierburi şi copaci – începutul virtuţilor, iar apoi şi făpturi

cu viață – fapte cu desăvârșire duhovnicești și plăcute lui Dumnezeu, până ce, în cele din urmă, vor fi refăcute în tine chipul și asemănarea lui Dumnezeu, așa cum ai fost zidit întru început. Toate acestea ți le va face ție Domnul în aceste șase zile ale zidirii duhovnicești, ale postirii tale, dacă le vei petrece cu luare-aminte, cu evlavie și cu inimă înfrântă.

Miercuri. „De vei chema înțelepciunea și spre cunoștință vei îndrepta glasul tău, și de o vei căuta pe dânsa ca pe argint și de o vei săpa ca pe o comoară, atunci vei afla frica Domnului și cunoștința lui Dumnezeu o vei afla" (*Pilde* 2, 3-5). Rădăcina vieții plăcute lui Dumnezeu este frica de Domnul. Îndată ce aceasta va veni, puterea ziditoare va reorândui totul în tine și va reface în tine minunata rânduială – cosmosul[1] duhovnicesc. Cum poate fi dobândită frica de Dumnezeu ? Ea e în tine, atâta doar că e înăbușită: trebuie să o învii. Pentru aceasta, dă glas rațiunii tale și deschide-ți inima pentru a primi insuflările adevărului. Până acum, rațiunii nu i s-a dat cuvântul: a fost în robie și nu îndrăznea să rostească învățături sănătoase: ei bine, acum să vorbească. Ea va începe să grăiască despre faptul că Dumnezeu este Atotțiitor, că El te ține și te poate arunca în orice clipă; despre faptul că Dumnezeu este pretutindeni și știe toate, vede totul în tine și se mânie asupra ta pentru tot ce e rău în tine; despre faptul că El este Drept Judecător, gata să te pedepsească chiar acum, dar cu milostivire își înfrânează mânia până la o vreme; despre moarte, care e gata în orice clipă să te înșface și să te predea judecății și răzbunării. Ascultă și pătrunde-ți inima de simțirea acestor adevăruri. De vei trezi acest

1. *Kosmos* are în limba greacă semnificația de „ordine, armonie", de unde, prin extensie, sensul de „podoabă", precum și acela, mult mai familiar contemporanilor noștri, de „cosmos, lume, univers" (totalitatea lucrurilor existente privite ca ansamblu armonic, supus unor anumite rânduieli) – n. tr.

simțământ, împreună cu el va veni și frica de Dumnezeu. Aceștia sunt zorii vieții.

Joi. „Teme-te de Dumnezeu și te ferește de tot răul" (*Pilde* 3, 7). Hotarul postirii tale să fie următorul: la sfârșitul lui, în tine să se sălășluiască frica de Dumnezeu și să se înrădăcineze hotărârea nestrămutată de a te feri de tot răul, chiar dacă pentru aceasta ar trebui să pierzi totul, chiar și viața. Pentru aceasta, nu te mărgini numai la rânduiala cea din afară a postirii, ci ocupă-te de tine cu deosebită luare aminte, intră în tine însuți și privește chipul gândurilor tale: oare conglăsuiește el întru totul cu nemincinosul cuvânt al lui Dumnezeu ? Cercetează-ți înclinările și dispozițiile: sunt ele, oare, așa cum le cer de la tine Domnul și Evanghelia ? Cercetează-ți întreaga viață: este ea, oare, pe de-a-ntregul în conglăsuire cu poruncile lui Dumnezeu ? Să deplângi și să urăști toate lucrurile potrivnice lui Dumnezeu, hotărând ca de-acum înainte să nu te mai întorci la ele. Dacă vei face astfel, înțelept vei fi; iar dacă nu, nu vei fi nicidecum.

Vineri. „Domnul celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har" (*Pilde* 3, 34). Să-ți aduci aminte de aceste cuvinte mai ales când mergi la spovedanie. Trufia este lucrul care leagă cel mai strâns limba ca să nu spună: sunt păcătos. Smerește-te deci înaintea Domnului, nu te cruța, nu te teme de fața omului. Descoperă-ți rușinea, ca să te speli; arată-ți rănile, ca să te curățești; povestește toate nedreptățile tale, ca să te îndreptezi. Cu cât vei fi mai lipsit de milă față de tine însuți, cu atât mai milostiv va fi față de tine Domnul și vei pleca plin de dulcele simțământ că ești miluit. Acesta este harul Domnului nostru Iisus Hristos, dat de El celor ce se smeresc prin mărturisirea nefățarnică a păcatelor pe care le au.

Sâmbătă [*Evr.* 1, 1-12; *Mc.* 2, 23 – 3, 5]. S-au apropiat oamenii de paharul Domnului, au fost la cina Domnului:

Slavă Ţie, Dumnezeule ! Slavă Ţie, Dumnezeule ! Slavă Ţie, Dumnezeule ! Mare zi a Domnului este astăzi ! Preaslăvită prăznuire în cer ! Nu este oraş, nici sat, nici casă în care cineva să nu se fi împărtăşit. Pe toată întinderea Rusiei, peste tot în miazăzi şi la răsărit sunt atâţia oameni înveşmântaţi în haina albă a dreptăţii, care au gustat din viaţa dumnezeiască şi s-au unit cu Domnul întru adevăr ! Înnoitu-s-a trupul Domnului – trupul Bisericii, şi s-a înveşmântat în slava sa cea adevărată, ascunsă de ochii oamenilor, însă văzută de ochii îngereşti. Închinatu-s-au îngerii Celui Întâi-Născut atunci când El a fost adus în lume întru puterea Sa, iar acum I s-au închinat pentru că lumea este adusă iarăşi la El. I s-au închinat şi au cântat: „Scaunul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului; toiagul dreptăţii – toiagul împărăţiei Tale. Iubit-ai dreptatea şi ai urât fărădelegea" (*Ps.* 44, 7-8).

Duminica întâi a Postului

[Evr. 11, 24-26, 32-40; *In.* 1, 43-51 – 12, 2] (a Ortodoxiei). Nu uita cuvântul drept pe care l-ai spus lui Dumnezeu, înnoind legământul cu El, care fusese stricat, cu gând viclean, de către tine. Adu-ţi aminte cum şi de ce l-ai călcat şi străduieşte-te să te fereşti de o nouă trădare. Nu sunt slăvite vorbele alese – slăvită e credincioşia. Oare a avea legământ cu împăratul nu e un lucru aducător de slavă ? Cu cât mai multă slavă este deci în a avea legământ cu Împăratul împăraţilor ? ! Dar slava aceasta se va preface în ruşine, de nu vei fi credincios legământului. Câţi oameni mari n-au fost slăviţi de la începutul lumii, şi toţi au fost slăviţi pentru credincioşia în care s-au ţinut, în ciuda marilor necazuri şi nevoi pe care le-au avut de pătimit pentru aceasta: „Au suferit batjocuri şi bătăi, ba chiar şi lanţuri şi închisoare; au fost ucişi cu pietre, au fost puşi la cazne, au fost tăiaţi cu fierăstrăul, au murit ucişi cu

sabia, au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, lipsiți, strâmtorați, rău primiți. Ei, de care lumea nu era vrednică, au rătăcit în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului... De aceea și noi, având împrejurul nostru atâta nor de mărturii, să alergăm cu stăruință în lupta ce ne stă înainte, cu ochii ațintiți asupra lui Iisus, Începătorul și Plinitorul credinței noastre" (*Evr.* 11, 36-38; 12, 1-2).

Luni (a 2-a săptămână a Postului). „Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea sunt ieșirile vieții" (*Pilde* 4, 23). Creștinul care a postit, s-a spovedit și s-a împărtășit cu Sfintele Taine înnoiește în sine izvoarele harului deschise în el prin Sfântul Botez, care după aceea au fost de atâtea ori înnoroite prin nepăsare și căderi și de atâtea ori au fost curățite prin pocăință. Acum ele sunt iarăși curățite după ultimele căderi. Să le păzim deci cel puțin de acum, a nu le astupa iarăși prin neluare aminte, împrăștiere și nepăsare față de acele lucrări prin care se păstrează curățenia și dreapta curgere a apelor lor. Să prelungim postirea, să nu dăm frâu liber simțurilor, să nu contenim a ne ruga cu osârdie și lacrimi, să nu uităm faptele dragostei, să căutăm ascultarea cuvântului lui Dumnezeu și, mai presus de toate, să vorbim cu Domnul, Care este în noi, și prin această împreună-vorbire să păstrăm în noi frica de Domnul și râvna de a plăcea lui Dumnezeu, în care se și află izvoarele vieții noastre duhovnicești!

Marți. „Și a zis Cain către Domnul: pedeapsa mea este mai mare decât aș putea-o purta" (*Fac.* 4, 13). Este, oare, cu putință a vorbi astfel înaintea feței lui Dumnezeu, Care este aspru, firește, întru dreptatea Sa, dar și pururea gata să miluiască pe cel care se pocăiește cu adevărat? Zavistia a întunecat gândurile sănătoase, nelegiuirea făcută cu deadinsul a împietrit inima, și Cain, iată, Îi răspunde cu grosolănie lui Dumnezeu Însuși: „Au doară sunt eu păzitorul fratelui meu?" (*Fac.* 4, 9). Dumnezeu vrea să înmoaie inima lui de piatră cu ciocanul asprei Sale judecăți,

dar el nu se lasă, ci, închizându-se în grosolănia sa, se aruncă în brațele sorții pe care și-a gătit-o singur prin pizmă și omor. E de mirare faptul că după aceasta a trăit la fel ca toată lumea: a avut femeie, și-a întemeiat o familie și păstra toate legăturile lumești; însă pecetea lepădării și deznădejdii stătea în continuare asupra lui. Trebuie să fie vorba de un fapt lăuntric, care se petrecea în conștiință, din conștientizarea poziției în care se afla față de Dumnezeu, sub influența faptelor, patimilor și obiceiurilor păcătoase care o apăsau. Mai ales acum ar trebui oamenii să ia aminte la aceasta! Dar să aibă, totodată, credința că nu este păcat care să biruiască mila lui Dumnezeu, chiar dacă pentru înmuierea inimii este nevoie, firește, de timp și osteneală. Între mântuire și pieire nu este loc, însă, de ales!

Miercuri. Când Moise și cu Aaron au început să mijlocească pentru popor înaintea lui Faraon, ca acesta să îi dea drumul, răspunsul primit a fost întețirea asupririi israelitenilor până-ntr-acolo că aceștia au început să cârtească împotriva celor ce mijloceau pentru ei: „Ne-ați făcut urâți în ochii lui Faraon" *(Ieș.* 5, 21). Întocmai la fel e pus la încercare sufletul păcătosului care se pocăiește. Atunci când frica de Dumnezeu și conștiința, acești Moise și Aaron lăuntrici, încep să îndemne sufletul să se ridice, în fine, în picioare și să scuture jugul robiei păcatului, bucuria pătrunde întreaga lui alcătuire; dar nici vrăjmașul nu doarme, ci îngrămădește în gândurile lui munți de piedici, – cum că păcatul e de nebiruit, și îl bântuie cu frici din toate părțile: frică pentru bunăstare, frică pentru legăturile lumești, frică pentru tot ce îi aparține, chiar pentru viața sa. Și se întâmplă astfel că omul, numai ce a pornit pe calea către Dumnezeu, că se și oprește. Prinde curaj, frate! „Și Se va înălța Domnul Savaot întru judecată, și Dumnezeu Cel Sfânt Se va slăvi întru dreptate" *(Is.* 5, 16). Dumnezeu e mai tare decât vrăjmașul. Strigă către Dânsul și vei auzi la fel ca Moise oarecând: „Acum vei vedea cele ce voi face Eu cu Faraon".

Vrăjmașul nu are putere asupra sufletului: el poate doar să-l sperie cu părute spaime. Nu te da bătut, rabdă, mergi înainte cu bărbăție, spunând în sinea ta: „Să mor și nu mă las, ci cu îndrăzneală voi merge înainte, acolo unde mă cheamă Domnul prin duhul pocăinței care lucrează acum în mine"!

Joi. „Să nu dai somn ochilor tăi, nici genelor tale dormitare, ca să te mântuiești ca o căprioară din cursă și ca o pasăre din laț" (*Pilde* 6, 4-5). După această regulă trebuie să se călăuzească oricine a hotărât în inima sa, înaintea feței Domnului, să trăiască de-acum încolo după poruncile Lui. El nu trebuie să dea somn ochilor săi, nu celor din afară, ci ochilor lăuntrici ai minții, ca ei să privească în inimă cu stăruință și să bage de seamă bine tot ce se petrece acolo și astfel să dea celui râvnitor putința de a cunoaște cursele vrăjmașului și de acolo primejdiile pe care le aduc acestea. Inima a devenit acum arena luptei cu vrăjmașul. Aici seamănă el necontenit sămânța sa, ce se răsfrânge în gânduri, care nu sunt întotdeauna rele în chip vădit, ci se prefac, de cele mai multe ori, că sunt bune și drepte. Înlănțuirea tuturor gândurilor nu e decât un laț împletit cu viclenie! Cel ce s-a aruncat în urma lor fără să ia aminte nu va scăpa de rătăcire și, prin urmare, de primejdia căderii. Iată de ce, frate, e nevoie să-ți ascuți privirea minții, luând aminte bine la tot ce se întâmplă înlăuntrul și împrejurul tău. Ia seama la ce te îmbie să faci nelipsitul tău sfătuitor din partea stângă; cercetează pentru ce te îmbie cu acel lucru, unde duce acesta și niciodată nu vei cădea în cursa lui. Un lucru să nu uiți: singură luarea-aminte n-are putere, ci numai când e înfrățită cu trezvia, duhul priveghetor și cu neîncetata rugăciune către Domnul. Îmbină toate acestea și vrăjmașului îi va fi peste putință să te prindă în cursă.

Vineri. „Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup" (*Fac.* 6, 3). În om

există două tendințe contrarii, însă conștiința este una singură. Caracterul oricărei personalități umane este definit prin partea spre care ea înclină. Dacă înclină spre partea duhului, omul va fi duhovnicesc; dacă înclină spre partea trupului, omul va fi trupesc. Duhul nu piere nici în cel trupesc, însă e înrobit și nu are nici un cuvânt de spus. El e subjugat și înrobit trupului ca un rob stăpânului său, născocind pentru el toate desfătările cu putință. Nici în omul duhovnicesc trupul nu piere, dar se supune duhului și lucrează pentru el, pierzându-și dreptul la hrană – prin postire, la somn – prin priveghere, la odihnă – prin necontenită trudă și istovire, la desfătarea simțurilor – prin însingurare și tăcere. Dumnezeu nu rămâne acolo unde împărățește trupul, fiindcă organul comuniunii Sale cu omul este duhul, care nu este într-o astfel de situație la locul ce i se cuvine. Prima oară, se simte apropierea lui Dumnezeu atunci când duhul începe să-și ceară drepturile prin mișcările fricii de Dumnezeu și ale conștiinței; iar atunci când și conștiința împreună cu libertatea înclină în această parte, Dumnezeu intră în comuniune cu omul și începe să locuiască în el. Din acel minut vor începe să se înduhovnicească și sufletul și trupul, și omul lăuntric și cel văzut, până ce Dumnezeu va deveni totul în toate în acel om, și el, înduhovnicindu-se, se va îndumnezei. Ce *minunată îmbunătățire și cât de puțin și-o amintesc, o prețuiesc și o caută oamenii!*

Sâmbătă [*Evr.* 3, 12-16; *Mc.* 1, 35-44]. „A ieșit Iisus și S-a dus într-un loc pustiu și se ruga acolo" (*Mc.* 1, 35). Domnul se roagă aici ca om sau, mai bine zis, ca Cel ce S-a înomenit cu fire omenească. Rugăciunea Lui mijlocește pentru noi și este, totodată, pilduitoare pentru omenitatea Lui, care se cuvenea să intre pe o anumită cale în stăpânirea Dumnezeiescului. În acest din urmă înțeles, ea este pentru noi o pildă. Apostolul Pavel ne învață că Duhul se roagă în cei ce L-au primit și, firește, nu Se roagă singur, ci dând imbold năzuinței duhului omenesc de a se ruga lui

Dumnezeu: şi iată că avem aici rugăciunea mişcată de Duhul Sfânt. Aceasta însă este treapta de sus a rugăciunii. Calea către această treaptă este, pentru cei ce caută curăţirea şi sfinţirea, nevoinţa întru rugăciune. Însingurarea, noaptea sunt cele mai prielnice împrejurări pentru această nevoinţă; iar nevoinţa în sine stă în multe îngenunchieri însoţite de suspinări ale inimii. Osteneşte-te iar şi iar, izgonind orişice lenevie. Domnul se va milostivi de tine şi îţi va da duhul rugăciunii, care va începe să lucreze în tine ca răsuflarea în trup. Pune început! Iată acum vremea bineprimită.

Duminica a doua a Postului (a Sfântului Grigorie Palama)

[*Evr.* 1, 10-14; 2, 1-3; *Mc.* 2, 1-12]. „Eu sunt uşa: acela care va intra prin Mine se va mântui" (*In.* 10, 9). Acelaşi lucru îl spune Domnul şi în altă parte: „Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine" (*In.* 14, 6). Şi mai limpede a spus-o atunci când a grăit: „Fără Mine nu puteţi face nimic" (*In.* 15, 5). Aşadar, creştin e cel ce e cu totul în Hristos şi orice ar avea în sine preţios are de la Hristos. Dreptatea lui este dreptatea lui Hristos, şi trupul lui tot al lui Hristos este. Cel ce se mântuieşte se mântuieşte tocmai pentru că e îmbrăcat în Hristos. Numai astfel se poate apropia de Tatăl. Noi am căzut de la Dumnezeu şi, ca atare, suntem fii ai mâniei. Numai atunci când ne apropiem de Tatăl în Hristos şi în numele lui Hristos dreptatea dumnezeiască se dă în lături şi El îşi tinde mila către noi, primindu-ne. Pecetea lui Hristos se întipăreşte în întreaga fire a creştinului, iar cel care o poartă va merge prin mijlocul umbrei morţii şi nu se va teme de rău.

Ca să fim astfel, avem Tainele: Botezul şi Împărtăşania, căreia îi premerge Spovedania la cei ce au păcătuit după Botez. Acestea ni le-a pus la îndemână Domnul; dar noi,

pentru a le primi, trebuie să avem următoarele stări ale duhului: credința, care mărturisește: eu am pierit și mă mântuiesc numai prin Domnul Iisus Hristos; dragostea, care râvnește să jertfească totul Domnului Mântuitorului, fără a cruța nimic; nădejdea, care nu așteaptă nimic de la sine însăși, încredințată că Domnul nu o va părăsi, ci va avea de la El tot ajutorul, atât lăuntric, cât și din afară, întreaga viață, până ce va fi luată acolo unde e El Însuși.

Luni (a 3-a săptămână a Postului). „Frica de Dumnezeu urăște nedreptățile" (*Pilde* 8, 13); iar dacă le urăște, le alungă; iar dacă le alungă, sufletul se va curăța de ele și, ca atare, se va arăta drept înaintea Domnului. Asta și este tot ce căutăm acum cu atâta osârdie. Înseamnă că dacă vei redeștepta în tine frica de Dumnezeu și o vei hrăni, vei stăpâni cel mai puternic mijloc de a te vindeca. Frica de Domnul nu-ți va îngădui să păcătuiești și tot ea te va pune să faci tot lucrul bun atunci când vei afla prilejul: și astfel vei împlini porunca: „ferește-te de rău și fă binele" (*Ps.* 33, 13), pe care o dă proorocul celor ce caută viața cea adevărată. Cum se poate ajunge la frica de Dumnezeu ? Caută și o vei găsi. În această privință nu se poate spune: „fă așa și pe dincolo". Frica de Dumnezeu este o simțire duhovnicească, ce se zămislește în chip tainic în inimă din întoarcerea ei către Dumnezeu. Meditația ajută, ajută și sforțarea, dar această simțire este dată în fapt de Domnul. Caut-o, deci, ca pe un dar și ți se va dărui; iar atunci când ți se va dărui, ascult-o fără să cârtești, căci ea va îndrepta în tine toate nedreptățile.

Marți. „Înțelepciunea", Dumnezeu-Cuvântul, „și-a zidit sieși casă", Sfânta Biserică, și în ea „a gătit masă" – cuvântul lui Dumnezeu și Sfintele Taine, mai ales Taina Trupului și Sângelui; și „a trimis slugile sale", pe Sfinții Apostoli și pe urmașii lor, ca să-i cheme pe toți la cina Sa (*Pilde* 9, 1-8). Mulți s-au adunat deja, dar alții sunt chemați neîncetat, ca să se umple casa toată – iar cina continuă fără

încetare. Slavă Domnului, Care este atât de milostiv față de noi! Să mergem, dar, toți! Să intrăm înăuntru, nimeni să nu rămână la ușă. În aceste zile de post este deosebit de puternică chemarea, și deosebit de bogată cina: dar este cu atât mai de neiertat să te lipsești de cină. Fiecare să-și sape în amintire următoarele cuvinte ale Înțelepciunii: „cei ce păcătuiesc împotriva Mea vatămă sufletele lor" (*Pilde* 8, 36), și să se milostivească de sine.

Miercuri. Este vrednic de luare-aminte faptul că Înțelepciunea îi cheamă la Sine pe cei neînțelepți: „cel ce este neînțelept să se abată la Mine" (*Pilde* 9, 4). Înseamnă că „deștepții" nu au intrare în casa Înțelepciunii, adică în Sfânta Biserică. Orice înțelepciune lumească trebuie lepădată încă de la intrarea în această casă. Pe de altă parte, dacă toată înțelepciunea și cunoștința sunt numai în casa Înțelepciunii, înseamnă că în afara acestei case, în afara Sfintei Biserici nu este decât nebunie, neștiință și orbire. Minunată rânduială a lui Dumnezeu! Intrând în Biserică, leapădă mintea ta și vei deveni înțelept cu adevărat; leapădă lucrarea voii tale și vei începe să lucrezi cu adevărat; leapădă-te și de tine însuți și vei deveni cu adevărat propriul stăpân. Ah, de-ar pricepe lumea înțelepciunea asta! Însă îi este ascunsă. Neînțelegând înțelepciunea lui Dumnezeu, lumea strigă împotriva ei, și pe „mintoșii" cei lipsiți de minte continuă să-i țină în orbirea lor.

Joi. „Din vorba multă nu vei scăpa de păcat" (*Pilde* 10, 20). Creștinii trezvitori numesc toate simțurile ferestre ale sufletului, prin care, dacă le deschizi, fuge toată căldura lăuntrică. Cea mai cuprinzătoare deschizătură, o ușă larg deschisă, care lasă această căldură să se scurgă în valuri este limba, căreia i se dă voie să vorbească ce și cât vrea. Multa vorbire aduce tot atâta vătămare trezviei și rânduielii lăuntrice cât toate celelalte simțuri dimpreună, căci ea se leagă de obiectele tuturor simțurilor și silește sufletul să vadă chiar și când nu vede, să audă chiar și când nu

aude, să pipăie chiar şi când nu pipăie. Ceea ce este visarea între cele lăuntrice, este multa vorbire între cele din afară; însă aceasta din urmă e mai păgubitoare, fiindcă ţine de real şi, ca atare, lasă urme mai adânci. Pe deasupra, de ea sunt strâns legate părerea de sine, obrăznicia şi idioritmie – aceste furtuni ce nimicesc buna rânduială cea dinlăuntru, lăsând în urma lor nesimţire şi orbire. După toate acestea, cum poate scăpa de păcat cel ce vorbeşte mult ? !

Vineri. „Cel necuvios va cădea prin necuvioşia lui"[2] (*Pilde* 11, 5). Necuvioşia este legătura incorectă cu Dumnezeu sau deplina uitare de Dumnezeu, de care ţine şi necredinţa în existenţa lui Dumnezeu, precum şi în grija pe care El o poartă de zidirea Sa. Unele suflete, strâmtorate fiind de năvala unor astfel de gânduri necuvioase, dar voind totuşi să se arate oameni de ispravă, hotărăsc aşa: „Voi fi drept, cinstit şi uman fără să mă intereseze dacă există Cineva deasupra mea Care mă priveşte, îmi impune nişte datorii şi îmi va cere socoteală". Şi ce se întâmplă ? Nu este asupra lor binecuvântarea lui Dumnezeu, pe Care nu Îl caută, şi lucrarea lor nu are spor. Conştiinţa le aminteşte în fiecare zi de nedreptăţile lor, ori de faptele lor necinstite, ori de lipsa lor de omenie. Numai înaintea oamenilor reuşesc ei să pară drepţi, îndreptăţindu-se prin dibăcia limbii şi denaturarea faptelor, dar cine are conştiinţă dreaptă, acela nu are de ce să se îndreptăţească. Cei ce nu iau aminte la sine trec cu vederea şi această nepotrivire lăuntrică; cei trezvitori se descurcă într-un fel cu ea. O, de ar lua aminte cu bună credinţă vreunul dintre cei dintâi la această nepotrivire, de ar cerceta de unde vine şi cum s-o îndrepte ! S-ar îndrepta mai apoi şi pe sine însuşi, ba şi de alţii s-ar îngriji să îi aducă de partea cea bună.

2. Potrivit traducerii ruse – n. tr.

Sâmbătă [*Evr.* 10, 32-38; *Mc.* 2, 14-17]. „N-am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință" (*Mc.* 2, 17). Prin gura Înțelepciunii, Domnul i-a chemat la Sine pe cei lipsiți de minte. Tot El, pribegind pe pământ, i-a chemat pe cei păcătoși. La El nu este loc nici pentru „deșteptții" trufași, nici pentru „drepții" neascultători. Să se bucure neputința minții și sufletului! Putere a minții și a faptelor, pleacă de-aici! Desăvârșita neputință care se recunoaște pe sine ca atare și aleargă cu credință la Domnul, Cel ce vindecă pe cei neputincioși și plinește cele sărace, se întărește și cu mintea, și cu obiceiurile, continuând, totuși, să își mărturisească și prostia, și ticăloșia; iar puterea lui Dumnezeu, desăvârșindu-se întru neputință sub această înfățișare neatrăgătoare, zidește în chip nevăzut o altă personalitate, cu minte și obiceiuri luminoase, care va ieși la lumină la vremea sa: uneori încă de aici, dar dincolo totdeauna. Iată ce este ascuns de cei înțelepți și pricepuți și se descoperă doar pruncilor!

A treia duminică a postului (A Sfintei Cruci)

[*Evr.* 4, 14-16 – 5, 1-6; *Mc.* 8, 34-38; 9, 1]. „Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-mi urmeze Mie" (*Mc.* 8, 34). Nu poți merge fără cruce în urma Domnului Purtător de cruce; și toți cei care merg în urma Lui merg, negreșit, cu crucea. Ce e această cruce? Necazurile, strâmtorările și întristările de tot felul, care vin dinlăuntru și din afară asupra celui ce împlinește cu conștiință dreaptă poruncile Domnului, trăind în duhul rânduielilor și cerințelor Lui. Această cruce se întrepătrunde până-ntr-atâta cu modul de viețuire al creștinului, încât acolo unde este creștinul este și ea, iar acolo unde nu e această cruce nu poate fi vreun creștin. Înlesnirile de toate felurile și viața în dezmierdări nu sunt pentru un creștin adevărat. Sarcina creștinului adevărat e

să se curățească și să se îndrepteze. El e ca un bolnav care trebuie să fie cauterizat pe ici, tăiat pe dincolo, iar asta nu poate avea loc fără durere. El vrea să se smulgă din robia unui vrăjmaș puternic; poate face asta fără să lupte și fără să fie rănit? El trebuie să meargă împotriva tuturor rânduielilor (lumești) care îl înconjoară, iar asta cum o poate face fără neplăceri și strâmtorări? Bucură-te, deci, când simți că te apasă crucea, fiindcă acesta este semnul că mergi în urma Domnului, pe calea mântuirii, în rai. Rabdă puțin. Acum-acum vine sfârșitul, însoțit de cununi!

Luni (a 4-a săptămână a Postului). Apostolul Pavel spune că israelitenii, trecând marea, s-au botezat în ea *(I Cor.* 10, 2). Acest botez le-a slujit ca despărțire de Egipt. La rândul său, Apostolul Petru grăiește: „Iar această mântuire prin apă închipuia botezul, care vă mântuiește astăzi și pe voi" *(I Ptr.* 3, 21). Și botezul nostru ne mântuiește și ne slujește ca zid despărțitor între întunecatul tărâm satanic al păcatului și lumii și lumina vieții în Hristos. Cel botezat se rupe de toate nădejdile și reazemurile pământești și trăiește în acest veac ca într-o pustie, fără a se lega de nimic. Inima lui nu este pe pământ, inima lui este în veacul celălalt. Tot ce este aici îl atinge în treacăt, așa încât cel ce are femeie e ca și cum n-ar avea, cel care cumpără ca și cum n-ar stăpâni, și îndeobște oricine se folosește de această lume – ca și cum nu s-ar folosi deplin *(I Cor.* 7, 30).

Marți. Potrivit Apostolului Petru, botezul este „făgăduința[3] cugetului bun către Dumnezeu" *(I Ptr.* 3, 21). Cel care se botează făgăduiește să-și trăiască restul vieții cu conștiință curată, ținând toate poruncile Domnului, pe care le primește în conștiința sa. Curăția sufletească este o trăsătură a celui botezat. Apostolul Pavel asemuiește strălucirea vieții lui cu strălucirea Domnului Înviat: „Ca precum Hristos a înviat din morți prin slava Tatălui, să um-

3. Potrivit traducerii ruse – n. tr.

blăm şi noi întru înnoirea vieţii" (*Rom.* 6, 4). Prin botez, omul cel vechi, iubitor de păcat, moare, şi învie om nou, râvnitor către fapte bune. „Aşa şi voi", cei botezaţi, „socotiţi-vă că sunteţi morţi păcatului, dar vii pentru Dumnezeu, întru Iisus Hristos, Domnul nostru. Deci să nu împărăţească păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să vă supuneţi poftelor lui; nici să puneţi mădularele voastre ca arme ale nedreptăţii în slujba păcatului, ci înfăţişaţi-vă pe voi lui Dumnezeu ca vii, sculaţi din morţi, şi mădularele voastre ca arme ale dreptăţii lui Dumnezeu. Păcatul nu trebuie să aibă stăpânire asupra voastră" (*Rom.* 6, 11-14).

Miercuri. În limba rusă, cuvântul „botez" (*kreşcenie*) este apropiat de cuvântul „cruce" (*krest*). Fericită potrivire: căci deşi lucrarea văzută a botezului este afundarea, fiinţa sa este împreună-răstignirea cu Hristos pe crucea lăuntrică, duhovnicească. Apostolul Pavel grăieşte: „Omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El" (*Rom.* 6, 6). Aceasta nu este o acţiune mecanică, ci o schimbare sufletească sau o întoarcere totală a gândurilor, scopurilor, dorinţelor, simţămintelor. Mai înainte, toate acestea erau mânjite de iubirea de sine; acum ele sunt închinate cu lepădare de sine lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, prin harul Duhului Sfânt. Vei zice: „n-am ştiut asta când am fost botezat". Acum pricepi şi trebuie să iei asupra conştiinţei tale împlinirea sensului botezului, fiindcă el este de neşters. Chiar şi la judecată pecetea lui se va vădi fie ca să te apere, fie ca să te osândească.

Joi. „Cela ce cruţă toiagul, urăşte pe fiul său; iar cela ce-l iubeşte îl ceartă cu osârdie" (*Pilde* 13, 25). Să-i lăsăm deoparte pe copii şi să vorbim despre noi înşine. Cu privire la fiecare din noi aceste cuvinte înseamnă următorul lucru: nu te cruţa pe tine însuţi, pedepseşte-te cu osârdie. Autocompătimirea este rădăcina tuturor abaterilor noastre spre păcat; iar cine nu va face pogorământ pentru sine, acela va sta neclintit întru cele bune. Mai

înainte de toate, trebuie ținut în cea mai aspră disciplină trupul, această slugă fără minte. Când îl istovești, este smerit; dar dă-i o cât de mică ușurare și va începe să-și scoată ghearele și să freamete cu ochi iubitori de patimi. Uluitor e însă acest fapt de care nici nu-ți mai vine să vorbești: toți sunt de partea trupului și născocesc pentru el tot soiul de desfătări. Chiar și știința nu poate, parcă, altfel. Ce fel de știință va mai fi fiind și asta?

Vineri. „Zis-a Domnul către Avraam: Ieși din pământul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu" (*Fac.* 12, 1). Aceasta este o pildă limpede a acelei schimbări a inimii care se săvârșește în adevăratii credincioși atunci când ei își iau crucea fără fățărnicie și urmează lui Hristos. Își părăsesc tatăl – sinele, răstignindu-l prin lepădarea de sine; își părăsesc neamul – înclinările, patimile și obiceiurile păcătoase, răstignindu-le prin hotărârea de a urma întru toate, neabătut, poruncile ucigătoare de patimi ale Domnului; își părăsesc pământul – întregul tărâm al păcatului – lumea cu toate cerințele ei, răstignind-o prin hotărârea de a fi străin față de ea, chiar dacă pentru asta ar trebui să sufere nu numai pierderi în avut și situație socială, ci chiar și moartea.

Sâmbătă [*Evr.* 6, 9-12; *Mc.* 7, 31-37]. „Trupul și sângele nu pot să moștenească împărăția lui Dumnezeu" (*I Cor.* 15, 50). Prin urmare, pentru a primi împărăția este nevoie să te lipsești de trup și de sânge, adică să te statornicești într-un astfel de fel de viață, de parcă trupul și sângele nici nu ar exista. Aici se ajunge prin desăvârșita lepădare de faptele trupului și ale sângelui. „Faptele trupului sunt cunoscute, și ele sunt: adulter, desfrânare, necurăție, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mânii, gâlcevi, dezbinări, eresuri, pizmuiri, uciderи, beții, chefuri și cele asemenea acestora". Înșirând toate acestea, Apostolul adaugă: „Vă spun dinainte, pre-

cum şi mai înainte v-am spus, că cei ce fac unele ca acestea nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu" (*Gal.* 5, 19-21). Cel ce are urechi de auzit să audă!

A patra duminică a Postului (A Sfântului Ioan Scărarul)

[*Evr.* 6, 13-20; *Mc.* 9, 17-31]. În predica Sa despre fericiri, Domnul descrie inima vrednică de rai (*Mt.* 5, 1-12). În alcătuirea ei intră: smerenia, plânsul şi zdrobirea inimii, blândeţea şi nemânierea, deplina iubire de dreptate, desăvârşita milostivire, curăţia inimii, iubirea de pace şi împăciuirea, răbdarea necazurilor, suferinţelor îndurate pe nedrept şi prigonirilor pentru credinţa şi viaţa creştinească. Doreşti raiul? N-ai decât să fii astfel şi încă de aici vei pregusta din raiul în care ai să intri după moarte, ca moştenitor.

Luni (a 5-a săptămână a Postului). „În tot locul sunt ochii Domnului: ei văd pe cei răi şi pe cei buni" (*Pilde* 15, 3). O, de şi-ar aminti pururea de asta făptura înţelegătoare! Atunci nu numai că nu ar îndrăzni să-şi facă de cap pe faţă şi să se dedea netrebniciilor trupeşti, ci nici lăuntric, în gândurile minţii sale şi în mişcările inimii sale n-ar îngădui nici un lucru neplăcut lui Dumnezeu. Ar sta atunci cum stă un ostaş aflat pe front înaintea împăratului, cu toată luarea-aminte şi asprimea faţă de sine însuşi, pentru a nu se arăta necunoscător al regulamentului şi a nu avea de suferit mânia şi pedeapsa împărătească. Pentru noi, regulamentul sunt poruncile lui Dumnezeu, care arată şi felul de gânduri care se cuvine, şi felul de simţăminte şi stări sufleteşti pe care trebuie să-l avem; întru toate acestea trebuie să ne arătăm în bună regulă.

Marţi. „Iadul şi pierzarea descoperite sunt înaintea Domnului: cu atât mai mult inimile fiilor oamenilor"

(Pilde 15, 11). Iar păcătosul se tot gândește că nimeni nu îl vede și, ascunzându-se de ochii oamenilor prin întunericul nopții sau pustietatea locului, socoate că nu e zărit de nimeni. Ochiul lui Dumnezeu a văzut tot; îngerul păzitor și conștiința au fost martori. Vei merge cândva la judecată și atunci, toate cele ascunse se vor vădi; martori ce nu pot fi mituiți vor sta de față și vei rămâne fără cuvânt. Osânda va rămâne de neschimbat. Un singur mijloc poate abate acest sfârșit de neînlăturat: pocăința. Ușa spre ea este deschisă. Grăbește-te să intri până n-a sunat ceasul care te izbește când nu te aștepți, curmând și păcatele tale, dimpreună cu orice nădejde de a afla milă.

Miercuri. „Înțeleptul merge pe cărarea vieții care duce în sus, ca să ocolească drumul iadului care merge în jos" *(Pilde* 15, 24). Toți știu ce este iadul și că fiecare poate nimeri acolo pentru faptele sale; însă nu toți își amintesc asta și nu toți trăiesc cum se cuvine, așa încât să se vadă că se îngrijesc să scape de iad. Trăiesc așa, în voia sorții: „poate avem noroc și nu nimerim în iad". Dar unde ne este rațiunea ? Și în treburile lumești „norocul" poate să ne scape din mâini, însă într-un lucru atât de însemnat, care o dată săvârșit rămâne neschimbat în vecii vecilor, folosirea cuvântului „noroc" vădește cea mai mare lipsă de rațiune. Deci nu te făli, rațiune, cu puterea ta de înțelegere, dacă nu-ți aduci aminte de aceste lucruri și nu ne îmbii cu cugetări ale vieții, despre cum am putea, fugind de iad, să ne mântuim.

Joi. „Înaintea căderii merge cugetarea la rele" *(Pilde* 16, 18). Asta înseamnă că dacă nu vei îngădui gândurile rele, n-ai a te teme de cădere. Și, cu toate acestea, ce lucru este mai nebăgat în seamă de oameni ? Gândurile. Oamenii le îngăduie să flecărească cum și cât vor și nici nu se gândesc să le astâmpere, ori să le îndrepte spre îndeletniciri raționale. Și în această învălmășeală lăuntrică se furișează vrăjmașul, strecoară în inimă răul, o amăgește și o pleacă

spre acest rău. Și omul, fără să bage de seamă, se arată gata să facă răul. Nu îi rămâne decât fie să împlinească răul ascuns în inimă, fie să lupte. Nenorocirea noastră e că mai nimeni nu face alegerea aceasta din urmă, ci toți urmează răului de parcă ar fi duși legați.

Vineri. „Sufletele drepților sunt în mâna lui Dumnezeu" (*Înțelep. Sol.* 3, 1). Iar sufletele păcătoșilor în mâna cui sunt? Mântuitorul le-a spus apostolilor că satana a stăruit să-i cearnă cum se cerne grâul, adică să-i abată de la calea cea dreaptă, să-i ia în mâinile sale și să facă ce vrea cu ei. Ca atare, toți cei care se abat de la Domnul sunt în mâinile satanei, care îi cerne și îi aruncă încotro vrea. Păcătoșii sunt tot timpul amețiți, fiindcă vrăjmașul îi învârte într-o parte și într-alta, nedându-le vreme să se dezmeticească; și cum bagă de seamă că vreunul din ei începe să-și vină în fire, îl zgâlțâie și mai tare, ca să i se tulbure iar capul și gândurile să i se împrăștie.

Sâmbătă [*Evr.* 9, 24-28; *Mc.* 8, 27-31]. Domnul i-a întrebat pe Apostoli ce cred despre Dânsul. Prin Sfântul Apostol Petru, ei au răspuns: „Tu ești Hristos". Nu deodată s-a copt mărturisirea aceasta, ci, pârguindu-se, s-a sălășluit în adâncul inimii și a început să o cârmuiască. Ea a fost întunecată, dar nu clătinată, de moartea Domnului și a înviat cu mai mare putere prin Învierea Lui, făcându-i pe apostoli să propovăduiască toată viața întregii lumi. Este o clipă în viața fiecărui credincios când el strigă din toate puterile sale: „Tu ești Hristosul, Domnul și Mântuitorul meu. Tu ești mântuirea mea, lumina mea, puterea mea, mângâierea mea, nădejdea mea și viața veșnică". Atunci se săvârșește un lucru ce-l face să strige dimpreună cu apostolul: „Cine mă va despărți de dragostea lui Hristos?" – și asemenea lui va începe să alerge după tot ce este plăcut lui Hristos Domnul, până ce va ajunge la măsura vârstei Lui.

A cincea duminică a Postului (A Cuvioasei Maria Egipteanca)

[*Evr.* 9, 11-14; *Mc.* 10, 32-45]. Păcătoasa, auzind că Mântuitorul se află în casa lui Simon, a mers acolo cu un vas de mir și, căzând la picioarele Domnului, a început să plângă și a spălat cu lacrimi picioarele Sale, apoi le-a șters cu părul capului său, le-a sărutat și le-a uns cu mir (*Lc.* 7, 36-39). Ea nu a zis nimic, ci doar a făptuit, și prin faptele sale a arătat cea mai gingașă dragoste către Domnul. Pentru aceasta s-a și zis despre dânsa: „Iartă-se păcatele ei cele multe, pentru că mult a iubit" (*Lc.* 7, 47). O, de-am vorbi și noi mai puțin și am făptui mai mult, mărturisindu-ne prin fapte iubirea către Domnul! Vei zice: „Dacă ar fi Domnul de față, aș fi și eu gata să fac totul pentru El". El însă este aici, nevăzut ca Ipostas, însă văzut în toți creștinii, și mai cu seamă în cei nevoiași. Unge pe Domnul Cel nevăzut cu rugăciunea iubitoare a minții și a inimii, iar pentru Cel văzut fă tot ce-ți stă în putință pentru cei aflați în nevoie, și va fi ca pentru Dumnezeu.

Luni (a 6-a săptămână a postului). Acestea zice Domnul: „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, care te învață pe tine cele de folos, care te duce pe calea pe care trebuie să mergi. O, de-ai fi luat aminte la poruncile Mele! Atunci, pacea ta ar fi fost ca un râu, iar dreptatea ta – ca valurile mării; și ca nisipul s-ar fi înmulțit sămânța ta, iar fiii pântecelui tău – ca țărâna pământului: nu s-ar fi stins, nici ar fi pierit numele ei înaintea Mea"[4]. Cu ce condiție? „Ieșiți din Babilon" (*Is.* 48, 17-20)!

Babilonul este chipul păcătoșeniei de toate felurile. Părăsește păcatul, întoarce-te către Domnul cu toată inima ta, și El nu va pomeni fărădelegile tale, va da uitării toate nedreptățile tale. Iarăși vei fi primit în mila Lui, și atunci nu-ți va rămâne decât să umbli numai în calea pe

4. Potrivit traducerii ruse – n. tr.

care te va învăța El, ca pacea ta lăuntrică să fie ca un râu, cugetările cele bune ale inimii tale ca nisipul, iar roadele faptelor tale bune ca țărâna pământului.

Marți. „Cel ce-și astupă urechile sale ca să nu audă pe cel sărman va striga și el și nu va fi cine să-l audă" *(Pilde* 21, 13). Și ne mai minunăm adesea: „De ce Domnul nu ascultă rugăciunile noastre?". Iată pricina! Pentru că s-a întâmplat, pesemne, să ne astupăm urechile când ne ruga vreun nevoiaș: iată că nici Domnul nu ne ascultă pe noi. Dar încă nu e mare necaz dacă nu suntem ascultați când ne rugăm pentru vreun folos vremelnic; necazul adevărat va fi de nu ne va asculta Domnul când ne rugăm pentru iertarea păcatelor noastre. Și nu ne va asculta dacă plângerea pe care o îndreaptă către Dânsul cei trecuți de noi cu vederea va fi mai puternică decât rugăciunile noastre. Trebuie să ne grăbim a preîntâmpina această nenorocire grozavă, urmând pilda lui Zaheu, care pentru înțeleptele sale hotărâri a auzit de la Domnul: „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia" *(Lc.* 19, 9).

Miercuri. „Strigă tare", îi zice Domnul sfântului prooroc Isaia, „nu te opri", dând în vileag nelegiuirile poporului Meu. Dar ce făcea poporul? „Ei Mă caută, doresc apropierea de Dumnezeu." Dar este asta, oare, un păcat? Tocmai asta era dator să facă. Da, așa este, dar necazul este că nu o fac așa cum se cuvine, ci așteaptă să își atingă țelul numai prin post, fără a se îngriji de faptele dreptății și dragostei. „Și postul Îmi e plăcut", grăiește Domnul, „însă postul (adevărat este cel) la care oamenii, smerindu-și trupul, adaugă și iertarea jignirilor, a datoriilor, hrănirea celor flămânzi, găzduirea celor lipsiți de adăpost, îmbrăcarea celor goi. Când toate acestea se vor adăuga postirii, căutarea Mea și apropierea de Mine vor avea spor"; „atunci va ieși de dimineață lumina ta,... și slava Domnului te va înconjura. Atunci vei striga, și Domnul te

va auzi; şi încă grăind tu, va zice: aici sunt!... Şi va fi Dumnezeul tău cu tine pururea" (*Is.* 58, 1-11).

Joi. „Ascultă, fiule, şi fii înţelept şi-ţi îndreptează gândurile inimii tale" (*Pilde* 23, 19). Din inimă ies necontenit gânduri: uneori bune, însă în cea mai mare parte rele. Celor rele nu trebuie nicicum să le urmăm; dar nici pe cele bune nu trebuie să le împlinim întotdeauna – se întâmplă ca gândurile care sunt bune în sine să nu fie potrivite în anumite împrejurări. Iată de ce ni se porunceşte să luăm aminte la noi înşine, să căutăm la tot ce iese din inimă; ce este rău să lepădăm, ce este bun să cercetăm, făcând doar ceea ce se va arăta a fi bun cu adevărat. Cel mai bine este însă a închide inima astfel încât din ea să nu iasă şi în ea să nu intre nimic fără îngăduinţa minţii, pentru ca mintea să premeargă în toate, rânduind mişcările inimii: dar mintea devine astfel numai atunci când este mintea lui Hristos. Asta înseamnă să-ţi uneşti mintea şi inima cu Hristos şi totul înlăuntrul tău va fi aşa cum trebuie.

Vineri. S-au sfârşit zilele Sfintelor Păresimi! Acum să stea fiecare şi să cugete urmările: ce-a fost la început şi ce este acuma? A fost vreme de negoţ: e vreun câştig cât de mic? Am ieşit în stadion: am alergat oare? Şi dacă am alergat, am ajuns, oare, la sosire? A fost declarat război: ne-am înarmat, ne-am luptat? Şi dacă ne-am luptat, am căzut sau am biruit? Postitorii trezvitori şi priveghetori, care s-au ostenit cu inimă înfrântă şi smerită, firește, privind înapoi, nu pot să nu se bucure; iar noi, cei nepăsători şi robiţi trupului, care ne îngrijim numai de desfătări şi dezmierdări, ne rămâne pururea numai ruşinarea feţei, sau nici măcar atât. Unii sunt bătuţi şi nu-i doare, fiindcă au fruntea de aramă şi grumazul de fier.

Sâmbătă [*Evr.* 12, 28 – 13, 8; *In.* 11, 1-45]. Cine are pe Marta cea iubitoare de osteneală (adică faptele bune de tot felul) şi pe Maria ce şade la picioarele lui Iisus (adică

întoarcerea caldă și cu luare-aminte a întregii inimi către Domnul), la acela va veni Însuși Domnul și va învia pe Lazărul lui – duhul, dezlegându-l de toate legăturile sufletului și ale trupului. Atunci va începe pentru el o viață cu adevărat nouă, netrupească în trup și nepământească pe pământ. Aceasta va fi o adevărată înviere în duh, mai înainte de învierea cea viitoare, care va fi și a trupului!

Duminica Stâlpărilor (Intrarea Domnului în Ierusalim)

[*Filip.* 4, 4-9; *In.* 12, 1-18]. Cine n-a fost să Îl întâmpine pe Domnul atunci când a intrat în Ierusalim ca un împărat și cine n-a strigat atunci: „Osana, Fiul lui David" ?! Dar n-au trecut decât patru zile și același popor, cu aceeași limbă, striga: „Răstignește-L, răstignește-L" ! Uimitoare prefacere ! Dar ce să ne minunăm ? Nu facem și noi același lucru atunci când după primirea Sfintelor Taine – Trupul și Sângele Domnului –, îndată ce ieșim din biserică uităm tot, și evlavia noastră, și milostivirea lui Dumnezeu față de noi, și ne lăsăm, ca și mai înainte, în voia faptelor iubirii de sine: la început „neînsemnate", apoi mai mari, și poate că, mai înainte chiar de a trece patru zile, măcar că nu vom striga altuia: „Răstignește-L !", Îl vom răstigni pe Domnul în noi înșine. Și toate acestea Domnul le vede și le rabdă !

Slavă îndelungii Tale răbdări, Doamne !

Luni (Săptămâna Patimilor) [*Mt.* 24, 3-35]. Domnul merge la patima cea de voie. Se cade să-L însoțim și noi. Aceasta este datoria oricui mărturisește că prin puterea patimilor lui Hristos a devenit ceea ce e acum și care trage nădejde să primească o moștenire atât de mare și de slăvită, cum nimeni nu și-ar putea măcar închipui. Dar cum să-L însoțim ? Prin gând, prin simțire. Mergi cu mintea în

urma Domnului ce pătimește, și cu ajutorul cugetării scoate, din orice, gânduri în stare să îți străpungă inima și s-o facă să simtă pătimirile suferite de Domnul! Pentru a face aceasta mai cu spor, trebuie să devii tu însuți pătimitor prin micșorarea simțitoare a hranei și a somnului și prin mărirea ostenelii statului în picioare și îngenuncherilor. Plinește tot ce face Sfânta Biserică și vei fi un bun însoțitor al Domnului pe drumul patimilor.

Marți [*Mt.* 24, 36; 26, 2]. Acum, poporul, preoții și maimarii iudeilor ascultă pentru cea din urmă oară cuvântul Domnului în templu, și acest cuvânt a fost atotcuprinzător: a cuprins toate cele trecute, cele de față și cele viitoare. Prin întrebarea privitoare la Ioan, Domnul a dat să se înțeleagă că El este Mesia Cel adevărat; prin pilda celor doi fii, a arătat că iudeii vor fi lepădați, iar în locul lor vor fi chemați păgânii; prin pilda lucrătorilor viei le-a spus că pe cei lepădați îi așteaptă pierzarea; prin pilda nunții fiului de împărat a învățat că și dintre cei ce vor veni la Dânsul nu toți vor fi vrednici, ci se vor arăta unii pe care pe bună dreptate îi va arunca în întunericul cel mai din afară; răspunzând la întrebările privitoare la dajdia către cezarul și la cea dintâi poruncă, precum și prin cuvântarea de osândă arată trăsăturile proprii vieții mântuitoare; în fine, luând deoparte pe ucenici, le-a prevestit nenorocirile viitoare ale Ierusalimului și le descoperă taina venirii Sale celei de-a doua. Ar fi fost de ajuns pentru cineva să asculte toate acestea cu luare-aminte, pentru a se încredința că El este adevăratul Mântuitor al lumii – Hristosul și să se supună poruncilor și învățăturii Lui. Până în ziua de azi, citirea capitolelor din Evanghelie privitoare la tot ce s-a întâmplat în ziua aceea este cel mai puternic mijloc de a învia credința în Domnul și, deșteptând în creștin conștiința a ceea ce trebuie să fie și trebuie să aștepte el, de a-i înfierbânta râvna, arătându-l mărturisitor al Domnului nu doar cu gura, ci și cu fapta.

Miercuri [*Mt.* 26, 6-16]. Tăcut-a Domnul miercuri şi joi până seara, pentru ca în seara aceasta să reverse o cuvântare către ucenici căreia nu i se poate afla asemănare nu doar în toate scrierile omeneşti, dar nici măcar în Scripturile dumnezeieşti. Acum, după cum ne arată Biserica, auzim din gura Domnului doar porunca de a nu fi împiedicată ungerea Lui cu mir, căci aceasta Îi slujea ca pregătire pentru moarte. Înaintea ochilor Lui deja nu se mai află altceva decât moartea – taina din urmă a venirii Sale pe pământ pentru a noastră mântuire. Să ne adâncim şi noi în contemplarea acestei morţi de taină, pentru a scoate din ea bună nădejde de mântuire pentru sufletele noastre cele împovărate de păcate multe şi care nu ştiu cum să-şi afle tihnă de mustrările conştiinţei ce se deşteaptă şi de simţirea că dreaptă este înfricoşata şi nemitarnica judecată a lui Dumnezeu care pluteşte deasupra noastră.

Joi. Buna-Vestire şi orânduirea Tainei Trupului şi Sângelui. Ce minunată îmbinare! Ne împărtăşim de adevăratul Trup şi adevăratul Sânge al lui Hristos – aceleaşi pe care le-a primit, întrupându-se, din sângiurile preaneprihănite ale Preacuratei Fecioare de Dumnezeu Născătoare. În acest chip, prin întruparea săvârşită în ceasul Bunei-Vestiri a fost pusă temelia Tainei Trupului şi Sângelui. Şi acest fapt este amintit acum tuturor creştinilor, pentru ca aceştia să o cinstească pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu ca pe Maica lor cea adevărată, nu doar rugătoare şi mijlocitoare, ci Hrănitoarea tuturor. Pruncii se hrănesc cu laptele mamei lor, iar noi ne hrănim cu Trupul şi Sângele luate din Preasfânta Fecioară de Dumnezeu Născătoare. Hrănindu-ne astfel, noi sugem cu adevărat lapte din sânul Ei.

Vineri. Răstignirea Domnului şi soborul arhanghelului Gavriil! O nouă împreunare mângâietoare! Gavriil prevesteşte naşterea Înaintemergătorului; Gavriil bine-

vestește Fecioarei; pesemne tot el a vestit bucuria nașterii Mântuitorului; nimeni altul a vestit și femeilor Învierea lui Hristos Domnul. Așadar, Gavriil este prevestitorul și aducătorul a toată bucuria: iar răstignirea lui Hristos e bucuria și mângâierea tuturor păcătoșilor. Păcătosul venit în simțirea păcătoșeniei sale și a atotdreptei dreptăți a lui Dumnezeu nu are unde să se ascundă decât sub umbra crucii. Aici primește el încredințarea că nu are iertare până ce nu va sta singur înaintea lui Dumnezeu cu păcatele sale și chiar cu lacrimi pentru ele. Singura mântuire pentru el se află în moartea Domnului pe cruce. Pe cruce a fost rupt zapisul tuturor păcatelor, și oricine primește acest fapt cu credință deplină se face părtaș al acestei taine a miluirii. Pe măsură ce se pârguiește această credință, se pârguiește și încredințarea în milostivirea lui Dumnezeu și totodată bucuria ce vine din simțirea omului că a intrat în starea de miluit pentru toți vecii. Crucea este izvorul bucuriei, întrucât păcătosul se adapă din ea, prin credință, cu bucuria miluirii. În această privință, el este un fel de arhanghel care binevestește bucurie.

Sâmbătă [*Rom.* 6, 3-11; *Mt.* 28, 1-20]. Domnul doarme în mormânt cu trupul; însă cu duhul S-a pogorât la iad, propovăduind mântuirea sufletelor ce se aflau acolo. Nici unul din sfinții Vechiului Testament nu era în rai, deși ei petreceau în credința mângâietoare că vor fi aduși acolo îndată ce va veni pe pământ Cel Făgăduit, prin credința în care trăiau ei. Înaintemergătorul a propovăduit și acolo venirea Lui; iar când S-a pogorât Domnul, toți cei care crezuseră s-au alipit de Dânsul și au fost suiți de El la rai. Însă și acest rai este doar o cămară de trecere spre raiul cel adevărat, care se va descoperi după Învierea și Judecata cea de obște. Deși toți sfinții Noului Legământ trăiesc în el starea de fericire, ei așteaptă o fericire mai desăvârșită în veacul cel viitor, într-un cer nou și un pământ nou, când va fi Dumnezeu totul în toate.

PERIOADA PENTICOSTARULUI

Luminata Înviere a lui Hristos

[*Fapte* 1, 1-8; *In.* 1, 1-17]. PAȘTILE DOMNULUI, PAȘTILE! Din moarte la viață ne-a adus pe noi Domnul cu învierea Sa. Și iată, învierea aceasta „îngerii o laudă în cer", văzând cum strălucește firea omenească îndumnezeită întru slava dinainte rânduită ei, în Ipostasul Domnului Răscumpărătorul, în al cărui chip, prin puterea Învierii Sale, aveau a se preface toți cei ce au crezut cu adevărat într-Însul și s-au alipit cu tot sufletul de El. Slavă, Doamne, preaslăvitei Învierii Tale! Îngerii cântă împreună bucurându-se cu noi și văzând plinirea cetei lor; iar pe noi învrednicește-ne, Doamne, să Te slăvim cu inimă curată pe Tine, Cel Înviat, văzând în Învierea Ta curmarea stricăciunii care ne roade, sămânța noii vieți prealuminate și zorii veșnicei slave care va să vină, în care Tu ai intrat ca Înaintemergător prin Învierea cea de dragul nostru. Nu numai limbile omenești, dar nici măcar cele îngerești nu sunt în putere să tâlcuiască negrăita Ta milă către noi, Doamne, Care ai înviat în chip preaslăvit!

Luni [*Fapte* 1, 12-17; 21-26; *In.* 1, 18-28]. Binevestind Întruparea Domnului, îngerul spune: „Bucură-te, Ceea ce ești plină de har!", și vestind păstorilor Nașterea lui Hristos Mântuitorul, grăiește de asemenea: „Iată, binevestesc vouă bucurie mare"; însă vestind femeilor Învierea Domnului, el nu spune decât: „Nu este aici, a înviat!". Nu mai adaugă: „bucurați-vă!", căci bucuria umple inima de la sine îndată ce vine încredințarea că Domnul a înviat cu adevărat. Atunci, încredințarea aceasta era simțită: îngerul a pregătit-o, iar Domnul, prin arătarea Sa, a săvârșit-o. Și necheltuită a fost bucuria tuturor! La noi, acum, biserica, locuințele și piețele – totul este înveșmântat în strai de bucurie și toți se lasă prinși de șuvoiul bucuriei de obște.

Tu însă sileşte-ţi puţin gândul să se rupă de cele din afară şi, adunându-te în inimă, trezeşte acolo adevărul Învierii, în toată lărgimea, adâncimea şi înălţimea sa, ca să nu te arăţi bucurându-te numai pe dinafară, ci şi în tine însuţi să porţi duhul bucuriei care ţâşneşte dinlăuntru ca un izvor de apă luminoasă ce saltă din adâncurile pământului.

Marţi [*Fapte* 2, 14-21; *Lc.* 24, 12-35]. Atunci, iudeii s-au străduit să întunece lumina Învierii lui Hristos cu norul uşor al minciunii: „L-au furat ucenicii Lui". Această josnicie a fost lesne de biruit, şi adevărul a triumfat; dar nici acum vrăjmaşul nu încetează a stârni negură înaintea Soarelui dreptăţii, străduindu-se să-L întunece. Nimeni să nu se tulbure ! Ce poate fi de aşteptat din partea părintelui minciunii, afară de minciună ? El I-a învăţat pe mulţi dintre slujitorii săi să scrie cărţi întregi împotriva Învierii. Această negură de cărţi tot prin cărţi a fost risipită. Nu lua în mână cărţi necuvioase şi n-ai să te înnegurezi; iar dacă se întâmplă să deschizi vreuna din neştiinţă, ia ca antidot o carte bună, şi-ţi vei împrospăta capul şi pieptul. Mai vine şi altă negură de la vrăjmaşul: prin gânduri; dar şi aceasta se risipeşte ca fumul de vânt înaintea gândirii creştineşti sănătoase. Lasă-ţi cugetarea să străbată tot ce s-a săvârşit şi vei vedea limpede ca lumina zilei că toate acestea nu se puteau săvârşi altfel decât prin puterea Învierii lui Hristos. Această încredinţare îţi va fi mai apoi reazem de nădejde, pe care sprijinindu-te, vei putea lesne pune pe fugă şi doborî pe vrăjmaşii adevărului.

Miercuri [*Fapte* 2, 22-36; *In.* 3, 35-51]. Raţiunea poate dovedi adevărul Învierii prin cugetările sale, pe temeiul Scripturii, iar puterea dovezilor sale nu poate să nu o recunoască necredinciosul, dacă simţul adevărului nu e cu totul înăbuşit în el; iar credinciosul nu are nevoie de dovezi, fiindcă Biserica lui Dumnezeu e plină de lumina Învierii. Vrednici de crezare şi cu multă putere de încredinţare sunt amândoi aceşti martori, dar împotriva cuge-

tărilor minții se pot naște și pot ieși în întâmpinare alte cugetări, iar credința poate fi luptată și clătinată de nedumeriri și îndoieli care vin din afară ori care răsar dinlăuntru. Nu este, oare, nici o îngrădire de netrecut pentru adevărul Învierii ? Este. Aceasta se va întâmpla atunci când puterea Învierii, primită încă de la botez, va începe să se arate în chip lucrător nimicind stricăciunea sufletului și trupului, încetățenind în ele temeiurile vieții noi. Un astfel de om va umbla întru lumina Învierii și nebun îi va părea oricine își ridică glasul împotriva adevărului Învierii, așa cum celui care umblă ziua i se pare nebun cel ce grăiește că e noapte.

Joi [*Fapte* 2, 38-43; *In.* 3, 1-15]. Binefăcătoare este osteneala celor care zdrobesc, prin cugetări sănătoase, minciuna ce se îngrămădește împotriva adevărului Învierii. Citește aceste cugetări și întrarmează-te cu ele; dar totodată să nu te lenevești a face din ce în ce mai mult loc ca să intre în tine puterea Învierii lui Hristos. Cu cât vei face asta mai mult, cu atât vei respira mai mult din văzduhul Învierii și cu atât vei fi mai la adăpost de toate săgețile vrăjmașului îndreptate împotriva acestui adevăr. Întrebi de ce e nevoie pentru asta ? De nimic deosebit: fii ceea ce trebuie să fii potrivit legământului în care ai intrat la sfântul botez, care este învierea noastră. Ai scuipat pe satana și pe toate faptele lui ? Continuă să te porți la fel față de el. Te-ai unit cu Hristos ? Rămâi cu El. Faptele întunericului și cele ale luminii sunt vădite. Fugi de cele dintâi și ține-te de cele din urmă: însă fă asta fără compromisuri, cât de mărunte, așa încât norma vieții tale să fie următoarea: nu este părtășie între lumină și întuneric, între Hristos și Veliar.

Vineri [*Fapte* 3, 1-8; *In.* 2, 12-22]. Sfinții Părinți laudă pe unii oameni slăviți prin viața lor creștinească, spunând că unii ca aceștia au înviat mai înainte de Învierea cea de obște. În ce stă, dar, taina unei astfel de vieți ? În aceea că ei

și-au însușit trăsăturile proprii vieții de după înviere, așa cum sunt ele arătate în cuvântul lui Dumnezeu și le-au făcut lucrătoare în sine. Viața viitoare este înfățișată ca fiind desprinsă de tot ce este trupesc: acolo nu se vor însura, nici se vor mărita, nu se vor hrăni cu mâncare moartă și însuși trupul pe care îl vor primi va fi duhovnicesc. Și astfel, cel ce trăiește desprins de toate cele trupești va primi în sine sau va readuce în sine elementele vieții de după înviere. De vei ajunge până acolo ca în tine să moară tot ce este trupesc, vei deveni înviat mai înainte de Învierea cea de obște. Drumul către această stare îl arată Apostolul atunci când spune: „În duh să umblați și să nu împliniți poftele trupului" (*Gal.* 5, 16). Și ne încredințează că umblând pe această cale avem bună nădejde de a ajunge la țelul dorit: „Cel ce seamănă în duh din duh va culege viața veșnică" (*Gal.* 6, 8).

Sâmbătă [*Fapte* 3, 11-16; *In.* 3, 22-33]. Două vieți avem: trupească și duhovnicească. Duhul nostru e oarecum îngropat în trup. Atunci când, înviind prin harul lui Dumnezeu, începe să se smulgă din amestecarea cu trupul și se arată întru curăția sa duhovnicească, el învie pe de-a-ntregul sau învie bucată cu bucată; iar atunci când se smulge cu totul din această legătură, iese ca din mormânt la viața cea înnoită și astfel duhul devine așa cum este el în sine: viu și lucrător, în vreme ce trupul grosolan e mort și nelucrător, chiar dacă și unul, și celălalt se află îmbinate în același om. Și iată taina spuselor Apostolului: „Unde e Duhul Domnului, acolo este libertate" (*II Cor.* 3, 17). Aceasta este libertatea față de stricăciunea ce împresoară duhul nostru nestricăcios sau de patimile ce strică firea noastră. Acest duh care intră în libertatea fiilor lui Dumnezeu e ca un fluture tânăr, îmbrăcat în culori atrăgătoare, ce iese lin în zbor din gogoașa sa. Iată înflorirea lui de curcubeu: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, milostivirea, credința, blândețea, înfrânarea (*Gal.* 5, 22).

Oare această frumusețe a desăvârșirii nu e în stare să deștepte în noi râvna ?

Duminica Tomii

[*Fapte* 5, 12-20; *In.* 20, 19-31]. „Domnul meu și Dumnezeul meu !", a strigat Sfântul Apostol Toma. Simțiți, oare, cu câtă putere s-a agățat el de Domnul și cât de strâns Îl ține ? Cel care se înecă ține mai strâns scândura prin care nădăjduiește să se izbăvească de moartea în valuri. Să mai adăugăm că cel ce nu-L are astfel pe Domnul față de sine și nu este astfel față de Domnul, acela încă nu crede în Domnul așa cum se cuvine. Noi spunem „Domnul Mântuitorul", înțelegând prin asta că El este Mântuitorul tuturor; iar Toma zice: „Domnul Mântuitorul meu". Cel care spune: „Mântuitorul meu", acela simte mântuirea ce vine de la El, iar simțământul mântuirii este împreunat cu simțământul pierzaniei din care îl scoate Mântuitorul pe cel mântuit. Atunci când omul, care prin firea lui e iubitor de viață, își simte pierzarea aproape, știind că singur nu se poate mântui, se simte îndemnat să-L caute pe Mântuitorul. Atunci când Îl află și simte puterea mântuirii ce vine de la Dânsul, se apucă de El cu tărie și nu vrea să se desprindă de Dânsul, de-ar fi și omorât pentru asta. Întâmplări de acest fel nu numai că sunt închipuite cu mintea, ci sunt și trăite în fapt în viața duhovnicească a creștinului. După aceea, atât credința lui, cât și unirea cu Hristos devin din ce în ce mai puternice, ca viața sau ca moartea. Un om aflat în această stare strigă fără fățărnicie: „Domnul meu și Dumnezeul meu !"

Luni [*Fapte* 3, 19-26; *In.* 2, 1-11]. „Pocăiți-vă și vă întoarceți, ca să vină de la fața Domnului vremuri de ușurare." Așa grăia Sfântul Apostol Petru către iudeii care L-au răstignit pe Mântuitorul, consolându-i cu faptul că au făcut aceasta din neștiință. Noi însă nu întru neștiință răs-

tignim pe Domnul pentru a doua oară, în noi înşine, prin păcatele noastre, dar Cel Multmilostiv ne primeşte şi pe noi, dacă ne pocăim şi ne întoarcem către El din toată inima. Aceasta am şi făcut în Postul Mare. Toţi au alergat la Domnul cu lacrimi de pocăinţă pentru păcatele lor; şi cu cât au făcut asta mai din suflet, cu atât au simţit mai bine răcoarea miluirii ce iese de la faţa Domnului, prin mâinile şi cuvântul de dezlegare al preotului lui Dumnezeu. Acum ce ne mai rămâne să facem ? Să ne păzim de noi căderi, ca să nu cădem iar sub vina de a fi răstignit pe Domnul. Apostolul spune că pe Domnul Iisus cerurile L-au *primit numai până la vremea tocmirii tuturor. Apoi, El va* veni din nou şi va face judecată. Cu ce ochi va privi la el cel ce I-a străpuns coasta ? ! Iar noi ne vom număra printre aceştia, dacă vom înceta să aducem roadele pocăinţei şi ne vom întoarce la cele vechi.

Marţi [*Fapte* 4, 1-10; *In.* 3, 16-21]. „Cel ce nu crede în Fiul lui Dumnezeu este dinainte osândit." De ce ? Fiindcă atunci când în jur este lumină, el rămâne întru întuneric, din dragoste faţă de acesta. Dragostea de întuneric, ura faţă de lumină îl face pe de-a-ntregul vinovat, chiar de nu ştie care e adevărul, fiindcă pe cel ce are dragoste nefăţarnică de adevăr, adevărul îl scoate din întunericul rătăcirii şi îl aduce la lumina adevărului. Pildă este Sfântul Apostol Pavel. Acesta era un adevărat iubitor al adevărului, luptând din tot sufletul pentru ceea ce el socotea drept adevăr, fără vreun fel de interes. Ca atare, îndată ce Iisus i-a arătat că adevărul e altul decât ceea ce socotea el ca adevăr, în aceeaşi clipă a lepădat vechea părere, arătată a nu fi adevăr şi s-a legat din toată inima de noua descoperire, dovedită în chip simţit ca adevărată. Acelaşi lucru se întâmplă cu oricine iubeşte adevărul fără făţărnicie. Adevărul despre Hristos e limpede ca lumina zilei: caută şi vei găsi; iar ajutorul de sus e totdeauna gata să întâmpine pe oricine caută fără făţărnicie. Aşadar, dacă cineva rămâne în întunericul necredinţei, acela o face numai din

dragoste de întuneric, şi pentru aceasta este dinainte osândit.

Miercuri [*Fapte* 4, 13-22; *In.* 5, 17-24]. „Judecaţi voi singuri dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu. Noi nu putem să grăim altceva decât ceea ce am văzut şi am auzit". Aşa au vorbit Sfinţii Apostoli Petru şi Ioan către mai-marii iudeilor, atunci când aceştia i-au oprit să mai vorbească despre Domnul Iisus Cel Înviat, după ce ei tămăduiseră în numele Lui pe cel olog din pântecele mamei sale. Nu s-au temut de ameninţări, căci adevărul, învederat fiind, nu le îngăduia să tacă: „Noi am văzut şi am auzit", au zis ei, „şi mâinile noastre au pipăit", aşa cum avea să adauge mai apoi Sfântul Ioan (*I In.* 1, 1). Ei erau martori oculari, iar aceştia sunt, după normele cunoaşterii omeneşti, cei mai de încredere martori ai adevărului. În această privinţă, nici unul din tărâmurile cunoaşterii omeneşti nu are asemenea martori. Faptul că de atunci au trecut optsprezece veacuri şi jumătate n-a micşorat nicicum puterea acestei mărturii şi, prin urmare, adevărul mărturisit de ei n-a devenit mai puţin învederat. Dacă oamenii cad în necredinţă – şi acum sunt foarte mulţi care cad –, cad nu din altă pricină decât lipsa gândirii sănătoase. Ei nu vor să judece şi se lasă mânaţi de păreri amăgitoare, pe care înşelăciunea inimii stricate le face lesne să pară vrednice de crezare. Sărmane suflete ! Pier, închipuindu-şi că au nimerit, în cele din urmă, pe drumul potrivit, bucurându-se mai ales de faptul că au păşit cei dintâi pe această cărare, făcându-se şi altora călăuze. Dar nu e mare bucurie să şezi pe scaunul pierzătorilor.

Joi [*Fapte* 4, 23-31; *In.* 5, 24-30]. „Şi vor ieşi cei ce au făcut binele spre învierea vieţii, iar cei ce au făcut răul spre învierea osândirii." Iată cum se vor sfârşi toate ! Aşa cum râurile curg fiecare în marea sa, şi curgerea vieţilor noastre sfârşeşte pentru fiecare în locul ce i se potriveşte.

Şi cei ce vor învia spre viaţă vor fi la judecată, dar judecata nu va face altceva decât să pecetluiască îndreptăţirea lor şi trimiterea la viaţă, în vreme ce restul vor învia numai ca să-şi audă osândirea la moartea veşnică. Viaţa şi moartea lor se mai caracterizează şi prin aceea că primii fac fapte vii, iar ceilalţi, fapte moarte şi omorâtoare. Fapte vii sunt acelea care sunt săvârşite potrivit poruncilor, cu duh bucuros, întru slava lui Dumnezeu; iar fapte moarte sunt cele făcute împotriva poruncilor, în uitare de Dumnezeu, în dezmierdare de sine şi împlinirea patimilor. Fapte moarte sunt toate faptele care, deşi pe dinafară nu sunt potrivnice poruncilor, sunt săvârşite fără gândul la Dumnezeu şi la veşnica mântuire, având ca imbold vreunul din felurile iubirii de sine. Dumnezeu este viaţa şi viu este doar cel ce are o parte din El. Şi iată, cel ce are fapte moarte şi omorâtoare merge drept spre osânda veşnică, la care va ieşi în Ziua de apoi, iar cel ce are fapte vii merge spre viaţa veşnică, la care va ieşi în Ziua de apoi.

Vineri [*Fapte* 5, 1-11; *In.* 5, 30 – 6, 2]. De ce au păcătuit astfel Anania şi cu Safira ? Fiindcă au uitat că Dumnezeu vede faptele şi gândurile lor. Dacă ar fi cugetat că Dumnezeu vede toate cele din afară şi cele lăuntrice ale lor mai bine decât toţi oamenii şi decât ei înşişi, nici nu le-ar fi trecut prin cap să viclenească pe Apostoli. Aceeaşi este pricina pentru care se nasc toate faptele şi cugetele noastre păcătoase. Ne străduim cu viclenie să le ascundem de ochii oamenilor şi cugetăm că nu-i nimic. Oamenii chiar nu văd nimic şi ne socot vrednici, dar asta nu schimbă cu nimic nimicnicia noastră de fapt. Ştiind acestea, să-şi spună fiecare: „De ce umple satana inima mea să mint în faţă pe Dumnezeu ?". Ochii Lui sunt mai luminoşi decât soarele şi văd în tainiţele ascunse ale inimii; nici noaptea, nici marea, nici adâncurile pământului nu pot ascunde ceva de El. Adu-ţi aminte de asta şi, ca atare, îndreptează-ţi purtarea din afară şi cea lăuntrică, chiar dacă aceasta este nevăzută. Dacă Cel Atotştiutor ar fi străin

pentru noi, încă am putea rămâne nepăsători față de atotștiința Lui; însă El este și Judecător, și în virtutea atotștiinței Sale, nu rareori Își rostește judecata mai devreme decât ne așteptăm. Poate El a rânduit deja să rostească judecata și asupra noastră, iar noi încă nu ne gândim decât să ne ascundem, dimpreună cu păcatele noastre, în negura minciunii: „Nu vede Dumnezeu!".

Sâmbătă [*Fapte* 5, 21-33; *In.* 6, 14-27]. Ceea ce grăiseră mai înainte Petru și Ioan către mai-marii iudeilor le-au spus mai apoi toți Apostolii: „Trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni; Dumnezeul părinților noștri a înviat pe Iisus, pe care voi l-ați omorât, spânzurându-L pe lemn. Pe Acesta, Dumnezeu L-a înălțat Stăpânitor și Mântuitor, ca să-i dea lui Israel pocăință și iertarea păcatelor; și-I suntem martori întru aceasta noi și Duhul Sfânt, pe care Dumnezeu L-a dat celor ce Îl ascultă". Ce mărturisire deschisă, deplină, hotărâtă și limpede! Dumnezeu a rânduit ca Cel Răstignit să fie Mântuitorul nostru prin iertarea păcatelor întru pocăință. Martori sunt Apostolii și Duhul Sfânt, care lucra vădit în ei și în toți credincioșii. Aceiași martori își păstrează puterea până în zilele noastre. Grăind Sfinții Apostoli e ca și cum am fi văzut și am fi auzit noi înșine, cu ochii și cu urechile noastre. Și Duhul harului lucrează necontenit în Sfânta Biserică – prin minuni, prin întoarcerea păcătoșilor și mai ales prin preschimbarea celor ce lucrează cu osârdie Domnului, prin sfințirea și umplerea lor de daruri harice vădite. Aceste lucruri dau mai mare putere mărturiei Apostolilor, și toate împreună puternice sunt să dea naștere în toate sufletele iubitoare de adevăr unei încredințări nestrămutate în adevărul lui Hristos. Să mulțumim Dumnezeului adevărului, Care ne arată în chip atât de limpede adevărul Său!..

Duminica Sfintelor Femei Mironosițe

[*Fapte* 6, 1-7; *Mc.* 15, 43 – 16, 8]. Femei neobosite ! N-au dat somn ochilor lor, nici genelor lor dormitare, până ce n-au aflat pe Cel Preaiubit ! Iar bărbații parcă se împiedică în picioare: merg la mormânt, îl văd pustiu și rămân în nedumerire: ce putea să însemne faptul că nu-L vedeau pe Domnul ? Nu, aici e vorba de dragoste chibzuită, care se teme de greșeală din pricina înaltului preț al dragostei și al țintei sale. Atunci când au văzut și au pipăit și ei, fiecare dintr-înșii a mărturisit nu cu limba, asemenea lui Toma, ci cu inima: „Domnul meu și Dumnezeul meu", și de-acum nimeni n-a mai putut să-i despartă de Domnul. Mironosițele și Apostolii închipuie cele două laturi ale vieții noastre: simțirea și chibzuința. Fără simțire, viața nu e viață; fără chibzuință, viața e oarbă – irosește mult și dă puțină roadă sănătoasă. Simțirea trebuie să meargă înainte și să dea imbold, iar chibzuința să hotărască timpul, locul, mijlocul de împlinire și, îndeobște, întreaga rânduială a ceea ce inima socoate să facă. Înlăuntru, inima merge înainte; iar când e vorba de faptă – chibzuința. Atunci când simțurile noastre se vor deprinde a deosebi binele de rău, poate că ne vom putea bizui numai pe inimă, așa cum dintr-un pom viu ies de la sine muguri, flori și roade, și din inimă va începe atunci să răsară binele, amestecându-se în chip înțelegător în curgerea vieții noastre.

Luni [*Fapte* 6, 8; 7, 5, 47-60; *In.* 4, 46-54]. Sfântul Ștefan grăiește: „Cel Preaînalt nu locuiește în temple făcute de mâini... Ce casă Îmi veți zidi Mie, zice Domnul, sau ce loc pentru odihna Mea ?". Numai templul nezidit de mână al inimii Îl poate încăpea pe Dumnezeu, precum a grăit Domnul: „De Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi; și vom veni la el, și locaș la el vom face" (*In.* 14, 23). Felul în care se săvârșește acest lucru e

pentru noi de nepătruns; dar este lucru adevărat, căci este limpede că atunci „Dumnezeu lucrează în noi şi ca să voim, şi ca să săvârşim, după a Lui bunăvoire" (*Filip.* 2, 13). Nu sta pe gânduri, aşadar, ci doar dă-I Domnului inima ta, iar El va face din ea templu al Său, numai că e nevoie să I-o dai pe toată. De vor rămâne părţi nedate din inima ta va fi cu neputinţă să se întocmească un templu întreg, fiindcă o parte va fi putredă, alta sfărâmată şi va ieşi, dacă va ieşi, un templu cu găuri: fără acoperiş sau fără uşi. Iar într-un asemenea templu e cu neputinţă de locuit, nu va fi Domnul în el. Va fi templu numai la arătare; de fapt însă va fi o îngrămădeală oarecare.

Marţi [*Fapte* 8, 5-17; *In.* 6, 27-33]. „Iar Simon a crezut şi el şi, botezându-se, era mereu cu Filip." A crezut şi s-a şi botezat, dar nimic n-a ieşit din el. Se cuvine să ne gândim că ceva nu era cum trebuie în întocmirea credinţei lui. Credinţa nefăţarnică înseamnă lepădare de propria minte. Aceasta trebuie golită şi înfăţişată credinţei ca o scândură curată, pentru ca aceasta să se poată însemna în minte aşa cum este, fără amestecul unor rostiri şi socotinţe străine. Atunci când în minte rămân socotinţele ei, după ce se întipăresc în ea socotinţele credinţei, va ieşi în ea o încurcătură: conştiinţa se va rătăci, prinsă între lucrările credinţei şi filozofările minţii. Aşa a fost şi Simon, părintele tuturor ereticilor; aşa sunt şi toţi cei care intră pe tărâmul credinţei cu filozofările lor – la fel ca înainte, aşa şi acum. Aceştia se rătăcesc în ale credinţei şi nimeni nu iese din dânşii, afară de vătămare: pentru sine – când nu capătă glas, pentru alţii – atunci când rătăcirea nu rămâne în ei, ci se revarsă în afară, din setea lor de a fi învăţători. Din această pricină se nasc întotdeauna grupuri de oameni care păcătuiesc mai mult sau mai puţin în materie de credinţă, cu o nefericită încredere în infailibilitatea lor şi o jalnică dorinţă de a-i face pe toţi să îi urmeze.

Miercuri [*Fapte* 8, 18-25; *In.* 6, 35-39]. Sfântul Petru grăiește către Simon: „Tu n-ai parte, nici moștenire, la chemarea aceasta, pentru că inima ta nu este dreaptă înaintea lui Dumnezeu. Pocăiește-te, deci, de această răutate a ta și roagă-te lui Dumnezeu, doar ți se va ierta cugetul inimii tale". Nu avea parte, iar Simon nici cu gândul nu gândea că a ajuns așa departe; și doar pe dinafară nu săvârșise nimic necuviincios, ci numai a gândit în chip nedrept, și cugetul inimii lui a săvârșit un lucru despre care Apostolul nu știa dacă i se va ierta sau nu, chiar după pocăință și rugăciune înaintea lui Dumnezeu. Iată ce înseamnă întocmirea inimii și cugetarea care iese din ea potrivit acestei întocmiri! Judecând în această lumină, omul e într-un fel pe dinafară și în alt fel pe dinlăuntru: iar lăuntrul lui îl vede numai Dumnezeu, dimpreună cu cei cărora le descoperă Duhul lui Dumnezeu, Care cearcă inimile. Deci, cu ce frică și cutremur se cade să-și lucreze fiecare mântuirea! Și cu câtă osârdie nefățarnică trebuie să-L roage pe Dumnezeu: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele" (*Ps.* 50). Iar la Judecată vor fi lucru de spaimă și mirare. Domnul va zice: „Nu vă cunosc pe voi" celor ce nu doar că au fost încredințați că sunt oameni ai lui Dumnezeu, ci au și părut astfel în ochii tuturor. Ce ne rămâne, dar? Ne rămâne doar să strigăm: „Cu judecățile pe care le știi, mântuiește-ne pe noi, Doamne! Însuți, precum știi, dă rânduială mântuitoare inimii noastre!".

Joi [*Fapte* 8, 26-39; *In.* 6, 40-44]. Sfântul Filip l-a întrebat pe famen: „Înțelegi, oare, ce citești?". Acela a răspuns: „Cum aș putea să înțeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva?" Cât de adesea trăiesc același lucru cei ce citesc cuvântul lui Dumnezeu și scrierile Părinților! Cele citite nu intră în cap; mintea nu poate să ia aminte la lucrurile scrise acolo și să le încapă, de parcă ar fi vorba despre ceva străin ei, despre lucruri dintr-un tărâm necunoscut. Iată că aici este nevoie de un tâlcuitor deprins cu lucrurile de care este

vorba. Sfântul Filip avea același duh care a dat și proorociile și nu I-a venit greu să tâlcuiască locul care îl frământa pe famen. Așa e și cu noi acum: trebuie să găsim un om care să stea pe acea treaptă a vieții și a cunoștinței de care este legată scriptura ce ne frământă, și el o va tâlcui fără vreo osteneală, căci fiecare are treapta sa de orizont duhovnicesc. Cel aflat pe o treaptă mai joasă nu vede tot ce vede cel aflat pe o treaptă mai înaltă, ci poate numai să ghicească. De se întâmplă ca scriptura ce n-o putem noi înțelege să atingă o treaptă mai înaltă, iar tâlcuitorul întâlnit de noi stă pe o treaptă mai joasă, el nu ne va tâlcui așa cum se cuvine, ci va adapta totul la orizontul său și lucrul cu pricina va rămâne pentru noi la fel de întunecat ca mai înainte. Se cade să ne minunăm de ușurătatea cu care se apucă să tâlcuiască cele ale Scriptuii oameni cu totul străini de tărâmul de care țin aceste lucruri. Și totul iese din ei pe dos decât cum trebuie; însă a se făli cu tâlcuirile lor nicicum nu uită.

Vineri [*Fapte* 8, 40 – 9, 19; *In.* 6, 48-54]. Sfântul Pavel apăra la început cu atâta râvnă rânduielile Vechiului Testament pentru că era încredințat fără fățărnicie că este voia neabătută a lui Dumnezeu ca aceste rânduieli să rămână nestrămutate. Râvna lui nu era îndreptată spre a sluji credința părintească, ci spre a sluji lui Dumnezeu. Acesta era duhul vieții sale: a se închina pe sine lui Dumnezeu și a-și îndrepta toate puterile spre cele plăcute Lui. Ca atare, pentru întoarcerea lui, sau pentru a-l face să țină partea nu Vechiului Legământ, ci Noului Legământ, a fost de ajuns să i se arate în chip simțit că de-acum Dumnezeu nu mai vrea Vechiul Testament, ci Noul Testament, că toată bunăvoirea Lui Și-a strămutat-o de la primul la cel de-al doilea. Acest lucru l-a săvârșit în el arătarea Domnului pe drumul Damascului. Atunci a devenit pentru el lucru limpede că râvna lui nu este îndreptată unde trebuie și că felul în care se purta nu era plăcut lui Dumnezeu, ci era împotriva voii Lui. Văzând cum stau lucrurile de

fapt şi cu ajutorul harului dumnezeiesc, năzuinţele lui s-au schimbat de îndată şi a strigat: „Doamne, ce-mi porunceşti să fac?". Şi din acea clipă, toată râvna şi-a îndreptat-o spre ceea ce i s-a arătat şi toată viaţa nu a uitat această întâmplare, ci, pomenind-o cu recunoştinţă, îşi imboldea prin ea râvna de a lucra Domnului şi Mântuitorului său fără a-şi cruţa puterile. Aşa fac şi aşa trebuie să facă şi toţi cei ce se întorc cu adevărat spre Domnul.

Sâmbătă [*Fapte* 9, 20-31; *In.* 15, 17 – 16, 2]. Atunci când Sfântul Pavel a început să propovăduiască în Damasc, toţi se minunau, zicând: „Nu este, oare, acesta cel ce prigonea în Ierusalim pe cei ce cheamă acest nume?". Şi totdeauna se întâmplă aşa: cei din mijlocul cărora cineva se întoarce de la necredinţă la credinţă, ori de la păcat la virtute, se miră: „Ce s-a întâmplat cu el? Totul mergea la el după tipicul nostru şi deodată s-a schimbat cu desăvârşire: şi graiul, şi privirea, şi mersul, şi gândirea, şi faptele, şi locurile unde umblă sunt altele". Aici e ca şi cum ar fi mers cineva spre apus şi deodată s-ar fi întors către răsărit. Aceste două feluri de viaţă sunt potrivnice şi nu se împacă laolaltă. Cel ce va vrea să le îmbine ori să-şi împartă viaţa între ele îşi va pierde şi timpul, şi ostenelile fără nici un spor. Ce mai întovărăşire! Numai cei ce nu înţeleg cum stau lucrurile pot spune: „Pentru ce s-a schimbat aşa, deodată!?".

Duminica Slăbănogului

[*Fapte* 9, 32-42; *In.* 5, 1-15]. „De acum te-ai făcut sănătos; să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ţi fie ţie ceva mai rău." Păcatul nu vatămă doar trupul, ci şi sufletul. Uneori, lucrul e cât se poate de vădit; alteori, nu atât de vădit, dar adevărul rămâne adevăr, că şi bolile trupului sunt toate şi întotdeauna urmare a păcatelor şi pentru păcate. Păcatul

se săvârșește în suflet și îl face bolnav de-a dreptul; însă dacă trupul își trage viața de la suflet, firește că un suflet bolnav nu poate oferi trupului o viață sănătoasă. Singur faptul că păcatul aduce după sine întuneric sufletesc și urât are o înrâurire nesănătoasă asupra sângelui, care este temeiul sănătății trupești; dar dacă stai să te gândești că el ne desparte de Dumnezeu, Care este Izvorul vieții, și îl pune pe om în potrivnicie față de toate legile care lucrează atât în el, cât și în natură, te vei minuna cum de rămâne viu păcătosul după ce a păcătuit. Pricina este numai mila lui Dumnezeu, care așteaptă pocăința și întoarcerea lui. Prin urmare, bolnavul este datro, mai înainte de orice, să se grăbească a se curăți de păcat și să se împace în conștiința sa cu Dumnezeu. Acest lucru netezește și drumul lucrării binefăcătoare a medicamentelor. Am auzit că era un doctor de seamă care nu se apuca de tratament până ce bolnavul nu se spovedea și nu se împărtășea cu Sfintele Taine; și cu cât era mai anevoie de vindecat boala, cu atât cerea mai stăruitor acest lucru.

Luni [*Fapte* 10, 1-16; *In.* 6, 59-69]. Atunci când Domnul a înfățișat învățătura despre Taina Trupului și a Sângelui, făcând-o condiție de neocolit a părtășiei cu El și izvor al vieții veșnice, „mulți dintre ucenicii Lui au plecat de la Dânsul și nu mai umblau cu El". Prea de minune li s-a părut această lucrare a nemărginitei milostiviri a lui Dumnezeu față de noi, și lipsa lor de aplecare spre minune i-a rupt de Domnul. Domnul a văzut asta și totuși, gata fiind a se lăsa răstignit pentru mântuirea tuturor, n-a socotit cu putință să micșoreze sau să înlăture minunea. Atât de trebuincioasă este ea în iconomia mântuirii noastre! Cu toate că I-a părut, firește, rău, i-a lăsat să se depărteze de la Dânsul în bezna necredinței și pierzării; ba chiar și celor doisprezece aleși le-a grăit cu acest prilej: „Nu vreți să plecați și voi?", arătându-Se gata să le dea drumul și lor de nu se vor pleca înaintea tainei. De aici reiese că a fugi de minune este același lucru cu a fugi de Domnul Mântuito-

rul, iar cel ce întoarce spatele minunii e ca și cum ar pieri. Să ia aminte cei ce se îngrozesc numai când se pomenește de minuni! Și aceștia vor avea de întâmpinat o minune pe care nu o vor mai putea tăgădui: moartea, iar după moarte – judecata. Dar dacă această recunoaștere le va mai folosi la mântuire, numai Dumnezeu știe.

Marți [*Fapte* 10, 21-33; *In.* 7, 1-13]. „Pe voi lumea nu poate să vă urască, însă pe Mine Mă urăște, fiindcă Eu mărturisesc despre ea că lucrurile ei sunt rele." Asta a spus-o Domnul nu către ucenici, iar ucenicilor le-a prezis apoi că și pe ei lumea îi va urî și îi va prigoni, pentru că El i-a ales din lume. Ca atare, luați seama asupra cui se întoarce ura lumii și cunoașteți unde se află partea lui Hristos: ce stârnește mai mult întărâtarea lumii este în mai mare măsură al lui Hristos, mai aproape de El, mai în potrivire cu El. Acesta este un semn exterior; dar pentru cei care nu văd decât cu ochii din afară și atât este îndeajuns. Lumea nu lucrează de la sine, ci este aţâţată de stăpânitorul său, satana, ale cărui lucruri le-a stricat Domnul și continuă să le strice în cei credincioși și prin cei credincioși. Diavolul nu-I poate face nimic Domnului; ca atare, își întoarce turbarea asupra celor ce cred în El, pentru ca, supărându-i, să-I facă supărare Domnului. Nici aici nu lucrează de-a dreptul, ci prin uneltele sale, care alcătuiesc lumea. Aceasta nu înseamnă că el este puternic; nu vă temeți de el, ci mai degrabă îndrăzniți, căci Domnul a biruit lumea și pe stăpânitorul ei. Celui ce nu se dă singur bătut, diavolul nu are ce să-i facă.

Miercuri [*Fapte* 14, 6-18; *In.* 7, 14-30]. La *Înjumătățirea praznicului* se aude chemarea din partea Domnului: „Cel ce însetează să vină la Mine și să bea" (*In.* 7, 37). Dacă așa stau lucrurile, să mergem cu toții la Dânsul! De orice ar înseta cineva – numai să nu fie un lucru potrivnic duhului Domnului – va fi negreșit îndestulat. Cei însetați de cunoaștere mergeți la Domnul, căci El e Lumina cea nease-

muită, Care luminează pe tot omul care vine în lume ! Cei însetaţi după curăţirea de păcate şi potolirea văpăii conştiinţei, mergeţi la Domnul, căci El a purtat pe lemnul crucii păcatele întregii lumi, ştergând zapisul lor. Cei însetaţi de tihna inimii, mergeţi la Domnul, căci El e Vistieria a cărei stăpânire vă va face să uitaţi toate lipsurile şi să treceţi cu vederea toate bunătăţile, pentru a-L stăpâni numai pe El. Îi trebuie cuiva putere ? La El este toată puterea. Vrea cineva slavă ? La El este slava cea mai presus de lume. Are cineva trebuinţă de libertate ? El e dăruitorul libertăţii celei adevărate. El va dezlega toate nedumeririle noastre, va rupe legăturile patimilor, va risipi toate necazurile şi întristările, va da putere spre biruirea tuturor piedicilor, ispitelor şi curselor vrăjmaşului şi va netezi calea vieţii noastre duhovniceşti. Deci, să mergem cu toţii la Domnul !

Joi [*Fapte* 10, 34-43; *In.* 8, 12-20]. „Eu sunt lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla întru întuneric, ci va avea lumina vieţii", spune Domnul. Prin urmare, cel care se abate de la Domnul se abate de la lumină şi duce la întuneric: ca atare, acesta este adevăratul obscurantist. Ştii ce cere învăţătura lui Hristos, deci ia seama: pe cel care nutreşte gânduri potrivnice acestei învăţături nu te sfii să îl numeşti obscurantist; este chiar numele ce i se potriveşte. Domnul învaţă că Dumnezeu este Unul după fiinţă şi Treimic după ipostasuri – aceasta este raza luminii suprafireşti a adevărului; cel care propovăduieşte împotriva acestui adevăr duce din lumină la întuneric şi este un obscurantist. Domnul învaţă că Dumnezeu Cel în trei Ipostasuri, Care a zidit lumea prin cuvântul Său, îi şi poartă de grijă – aceasta este lumina dumnezeiască ce luminează nu cu pământească mângâiere cărările întunecate ale vieţii noastre; cel care propovăduieşte împotriva ei, acela duce în întunericul lipsit de bucurie – e un obscurantist. Domnul învaţă că Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul şi asemănarea Sa, rânduindu-i să trăiască

în rai; iar atunci când a păcătuit, cu dreptate l-a izgonit din rai ca să trăiască pe acest pământ plin de necazuri şi nevoi. Totuşi, n-a ţinut mânie asupra lui până în sfârşit, ci a binevoit să-i lucreze mântuirea prin moartea pe cruce a Unuia-Născut Fiului Său, Care S-a întrupat – şi aceasta este lumina duhovnicească ce luminează întunericul ce înconjoară sufletele noastre: cel care propovăduieşte împotriva acestui adevăr conduce la întuneric şi este un obscurantist. Domnul învaţă: „Crezi şi, primind puterea harului prin dumnezeieştile Taine, trăieşte potrivit poruncilor Mele, şi te vei mântui!" – acesta este singurul mijloc pentru ca lumina lui Dumnezeu să intre în noi şi să ne facă luminaţi; cel care propovăduieşte împotriva acestui adevăr vrea să ne ţină în beznă şi este, ca atare, un obscurantist. Domnul învaţă: „Intraţi, printr-o viaţă aspră şi lepădare de sine, pe uşa cea strâmtă", şi aceasta este singura cale spre lumină, iar cel ce conduce pe calea largă a dezmierdării de sine, conduce la întuneric şi este un obscurantist. Domnul învaţă: „Adu-ţi aminte de cele mai de pe urmă ale tale – moartea, judecata, iadul, raiul", şi aceasta este lumina ce luminează viitorul nostru: cel ce învaţă că o dată cu moartea totul ia sfârşit, acela aduce beznă peste soarta noastră şi este, ca atare, un obscurantist. Iubitori ai luminii, învăţaţi-vă să deosebiţi după aceste semne unde e întunericul şi feriţi-vă de el!

Vineri [*Fapte* 10, 44; 11, 10; *In.* 8, 21-30]. L-au întrebat pe Domnul: „Cine eşti Tu?". El a răspuns: „Cel ce este dintru început". El este mai înainte, după El sunt Sfinţii Apostoli, după Apostoli – păstorii şi învăţătorii, dimpreună cu întreaga Biserică a lui Hristos. Judecaţi acum: cine sunt adevăraţii „avangardişti"? Din pricină că sunt urmaţi, de atât de multă vreme, de atât de mulţi oameni, ei nu încetează a fi „avangardişti", fiindcă ei sunt tot înainte, iar alţii merg mereu în urma lor. Aşadar, noi, creştinii, avem deja „avangardişti"; şi dacă cineva încearcă să scoată de nu ştiu unde noi avangardişti, e limpede că în aceştia tre-

buie să vedem „avangarda" spre sensul opus, adică pe calea ce duce în fundul iadului. La acestea nu mai e nimic de adăugat: păziți-vă, fiindcă cine își este vrăjmaș sieși? Numai străduiți-vă să pricepeți asta cu adevărat și țineți-vă strâns de învățătura cea știută a lui Hristos, iar aceia n-au decât s-o țină pe-a lor.

Sâmbătă [*Fapte* 12, 1-11; *In.* 8, 31-42]. Zis-a Domnul: „Dacă Fiul vă va face liberi, veți fi liberi cu adevărat". Iată unde este libertatea! Mintea este legată cu lanțurile neștiinței, rătăcirii, superstiției, nedumeririi; se zbate, însă din ele nu se poate smulge. Alipește-te de Domnul, iar El va lumina întunericul tău și va rupe toate lanțurile în care se zbuciumă mintea ta. Voința e înlănțuită de patimi, care nu-i dau loc să lucreze; ea se zbate, ca cel legat de mâini și de picioare, dar nu se poate slobozi. Tu însă alipește-te de Domnul, iar El îți va da puterea lui Samson și va sfărâma toate legăturile nedreptății ce te țin ferecat. Inima este împresurată de griji neîncetate, care nu-i dau odihnă; tu însă alipește-te de Domnul, iar El te va odihni; și vei avea pace în tine însuți, totul va fi luminos în jurul tău, iar tu vei umbla împreună cu Domnul, fără împiedicare și poticnire, prin bezna și întunericul acestei vieți, spre bucuria cea atotfericită și deplină și spre nesfârșirea veșniciei.

Duminica Samarinencii

[*Fapte* 11, 19-26, 29-30; *In.* 4, 5-42]. Cei din cetatea samarinencei, după ce Mântuitorul a petrecut la ei două zile, grăiau către dânsa: „De acum credem nu numai pentru cuvântul tău, fiindcă noi înșine am auzit și am cunoscut că acesta este Mântuitorul lumii, Hristosul". Așa este cu toți. Mai întâi sunt chemați la Domnul prin cuvânt din afară sau, ca la noi acum, pe calea nașterii; iar mai apoi, când gustă în fapt ce este viața în Domnul, deja nu se mai

ţin de Domnul prin obştea creştinească, ci prin unirea lăuntrică cu El. Acest lucru trebuie să-l aibă ca lege toţi cei care se nasc în obşti creştine, să nu se mărginească, adică, a ţine de Domnul numai pe dinafară, ci să se îngrijească a se uni cu El lăuntric, pentru ca mai apoi să poarte deja în sine mărturia statornică a faptului că stă întru adevăr. De ce este nevoie însă pentru asta ? Este nevoie să întrupăm în noi înşine adevărul lui Hristos, iar adevărul lui Hristos este scularea celui căzut. Aşadar, dezbracă-te de omul cel vechi, care putrezeşte în ghearele poftelor amăgitoare şi îmbracă-te în omul cel nou, zidit după Dumnezeu întru dreptate şi preacuviosia adevărului, şi vei cunoaşte în tine însuţi că Domnul Iisus Hristos e, cu adevărat, Mântuitorul nu doar al lumii îndeobşte, ci şi al tău anume.

Luni [*Fapte* 12, 12-17; *In.* 8, 42-51]. Pe seama cărei pricini credeţi că a pus Domnul faptul că iudeii nu L-au crezut ? Pe seama aceleia că le spusese adevărul. „Dar pe Mine, fiindcă vă spun adevărul, nu Mă credeţi." Minciuna le intrase, cum se spune, în trup şi în sânge, nemailăsând nici un loc în ei pentru adevăr. De ce nu cred nici cei din ziua de azi ? Din aceeaşi pricină: Domnul spune adevărul, de aceea nu-L cred. „Dar cum aşa ? Doar sunt cu toţii învăţaţi şi nu vorbesc decât despre adevăr ?" Vorbele lor sunt multe, dar faptele lipsesc. Urzeala sistemelor pe care ei le împletesc este aidoma cu urzeala pânzei de păianjen; numai că ei nu bagă de seamă această şubrezenie. Principiul pe care se bazează sistemele lor nu are fundament, întorsăturile acestor sisteme n-au nici un fel de dovezi; dar ei sunt oricum mulţumiţi de ele. S-a format un asemenea apetit pentru ipoteze, încît s-ar părea că ei îşi alcătuiesc singuri tot conţinutul minţii lor; şi totuşi, asta trece drept „formaţie intelectuală solidă". Ei învăluie cu o ceaţă de fantezii puţinele date concrete pe care le-au obţinut; iar acestea din urmă apar prin ceaţa cu pricina în cu totul alt chip – şi totuşi, această ceaţă pare domeniul adevărului indiscutabil. Uite-aşa a devenit mintea putre-

găcioasă, și uite-așa s-a stricat gustul ei! Cum va încăpea în ea adevărul? Iată că oamenii nu-L cred pe Domnul, Care grăiește numai adevărul.

Marți [*Fapte* 12, 25; 13, 12; *In.* 8, 51-59]. Iudeii s-au mâniat pe Domnul pentru mustrare și au luat pietre „ca să arunce asupra Lui". Dar Domnul, „trecând prin mijlocul lor, S-a dus". Domnului nu I-au făcut nimic, dar pe ei înșiși s-au pierdut, fiindcă urmarea necredinței lor a fost înfricoșata osândă a Domnului: „Iată, se lasă casa voastră pustie", și încă: „Să mergem de aici". Și s-a mutat Domnul în alt loc, alegându-și alte popoare ca sălaș, în locul lui Israel cel iubit. Iată că și acum, oameni de nimic, în amăgirea de sine a minții lor trufașe, care nu încape adevărul lui Hristos, iau pietre împotriva Domnului și aruncă în El. Pe El nu-L vatămă, fiindcă El este, oricum, Domnul, iar adevărul Lui e adevăr nestrămutat, dar aceia se pierd. Domnul trece pe lângă ei, lăsându-i în voia cugetării deșarte care-i și răsucește, cum răsucește viforul slabele firișoare de praf. Dar atunci când un popor întreg se lasă atras de filozofări mincinoase, el e lăsat, asemenea iudeilor, în voia soartei sale. Înțelegeți, neamuri, și vă plecați Domnului!

Miercuri [*Fapte* 13, 13-24; *In.* 6, 5-14]. Ucenicii au zis către Domnul dea drumul mulțimilor ca să se ducă prin sate, să-și cumpere de mâncare. Domnul însă le-a spus: „N-au trebuință să se ducă; dați-le voi să mănânce" (*Mt.* 14, 16). Aceasta s-a întâmplat înainte de minunea săturării celor cinci mii de oameni, afară de femei și de copii, cu cinci pâini și doi pești. Această întâmplare, cu o deosebită însemnătate în viața Domnului, ne înfățișează încă o lecție. Mulțimea aceea închipuie omenirea ce flămânzește și însetează de adevăr. Atunci când Domnul a zis către Apostoli: „Dați-le voi să mănânce", prin asta le-a prezis felul în care aveau să slujească mai apoi neamul omenesc: hrănindu-l cu adevăr. Apostolii au săvârșit această lucra-

re în vremea lor; iar pentru vremurile următoare au încredinţat această slujire păstorilor Bisericii, urmaşii lor. Şi către păstorii din ziua de azi grăieşte Domnul: „Voi să hrăniţi poporul vostru". Iar datoria de conştiinţă a păstorilor e să se ţină de îndatorirea lor: să hrănească poporul cu adevăr. În biserică trebuie să se audă limpede propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu. Ce fel de păstori sunt păstorii care tac ? Şi mulţi dintre ei tac, tac înaintea lumii. Dar nu se poate spune că asta se întâmplă fiindcă ei n-au credinţă în inimă: de vină este lipsa de pătrundere, obiceiul prost. Oricum, asta nu îi îndreptăţeşte.

Joi [*Fapte* 14, 20-27; *In.* 9, 39 – 10, 9]. „Şi a zis Iisus: Spre judecată am venit în lumea aceasta, ca cei care nu văd să vadă, iar cei ce văd să fie orbi." „Cei ce nu văd" sunt poporul simplu, care credea, întru simplitatea inimii lui, în Domnul; iar „cei ce văd" sunt cărturarii şi înţelepţii de atunci, care din pricina trufiei minţii lor nu credeau şi nici pe popor nu-l lăsau să creadă. „Inteligenţii" noştri se socot clarvăzători; şi fiindcă se socot astfel, se înstrăinează de credinţa în Domnul, de care se ţin strâns cei simpli cu inima şi mintea. Şi după adevărul Domnului, orbi sunt ei, iar poporul vede. Sunt întocmai ca acele păsări care văd noaptea, iar ziua nu. Adevărul lui Hristos e întunecat pentru ei, iar minciuna, care este potrivnică acestui adevăr, lor li se pare limpede, fiindcă este stihia lor. Oricât ar sărea în ochi acest fapt, ei tot sunt gata să întrebe: „Oare şi noi suntem orbi ?". Nu-i nimic de ascuns: orbi sunt. Şi întrucât sunt orbi din vina lor, păcatul orbirii şi nevederii luminii rămâne asupra lor. Puteţi vedea, însă nu vreţi, iubind minciuna amăgitoare.

Vineri [*Fapte* 15, 5-34; *In.* 10, 17-28]. „Voi nu credeţi, fiindcă nu sunteţi dintre oile Mele", grăieşte Domnul către iudeii ce nu crezuseră în Dânsul. „Oile Mele ascultă de glasul Meu, şi le cunosc pe ele, şi ele vin după Mine." Necredincioşii nu sunt din turma lui Hristos. Pe atunci,

necredincioşi erau cei care nu intraseră în turmă; acum, printre noi necredincioşi sunt toţi cei care au căzut de la credinţă ori s-au îndepărtat de turma lui Hristos. Domnul este Păstorul: toate oile Sale vin după El, urmând sfintei Sale învăţături şi plinind sfintele Lui porunci. Păcătoşii sunt oile slabe şi bolnave, dar sunt, oricum, printre oile din turmă; dar cei ce şi-au pierdut credinţa sunt cei care au rămas de tot în urmă şi au fost lepădaţi spre mâncare fiarelor. Aceştia sunt adevăraţii „înapoiaţi". Ei nu fac parte din turma lui Hristos şi glasul Lui nu îl ascultă; şi El nu îi cunoaşte – nu îi cunoaşte fiindcă ei nu dau de ştire despre sine în nici un fel, aşa cum a făcut femeia cu scurgere de sânge. Şi la Judecată li se va spune: „Nu vă cunosc pe voi, plecaţi".

Sâmbătă [*Fapte* 15, 35-41; *In.* 10, 27-38]. „Dacă nu credeţi în Mine, credeţi în lucrările Mele", zice Domnul. Lucrările Domnului erau ştiute tuturor, iar Domnul putea să vorbească despre ele. E vorba de tămăduirea feluritelor boli, izgonirea demonilor, puterea asupra stihiilor, cunoaşterea gândurilor inimii, prezicerea viitorului, puterea cuvântului şi stăpânirea asupra sufletelor. Toate acestea arătau limpede că Iisus Hristos e de la Dumnezeu şi cuvântul Lui este adevărul. Pentru noi, la aceste lucrări s-au mai adăugat: moartea cea minunată, Învierea, Înălţarea, Pogorârea Sfântului Duh, întemeierea Bisericii, minunatele daruri duhovniceşti primite de cei ce au crezut, biruinţa asupra păgânismului şi puterile harice care până acum nu încetează să lucreze în Biserica lui Dumnezeu. Toate acestea sunt lucrările Domnului. Oricărui necredincios i se poate spune: „Dacă nu crezi cuvântului, crede acestor lucrări, care mărturisesc cu glas mare despre dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos; şi crezând, primeşte întregul Lui adevăr". Dar ce I-au răspuns atunci iudeii Domnului ? „Căutau iarăşi să-L prindă." Ce fac necredincioşii de acum ? Şed împletind minciună peste minciună ca să „prindă" nu pe Domnul – căci asta e peste

puterile lor –, ci pe cei ce sunt simpli în credinţă şi nu pot să descurce împletirile lor viclene.

Duminica Orbului

[*Fapte* 16, 16-34; *In.* 9, 1-38]. Se confruntă simplitatea credinţei cu necredinţa vicleană. Credinţa, venind la orbul ce îşi recăpătase vederea, i-a luminat şi ochii minţii, iar el vede limpede adevărul. Priviţi cât de logic este la el totul. Îl întreabă: „Tu ce zici despre El, că ţi-a deschis ochii ?". „Prooroc este", a răspuns el, adică trimis al lui Dumnezeu, îmbrăcat cu puterea facerii de minuni. Corectitudinea concluziei este de netăgăduit ! Dar cărturarii „culţi" nu vor să vadă acest lucru şi caută să evite consecinţele lui; dar întrucât nu reuşesc, se întorc către simplitatea necărturărească îndemnând-o astfel: „Dă slavă lui Dumnezeu; noi ştim că Omul Acesta este păcătos". Simplitatea credinţei nu poate să facă legătura între păcătoşenie şi săvârşirea de minuni, spunând asta pe faţă: „Dacă este păcătos, nu ştiu; un lucru ştiu: că eram orb, iar acum văd". Ce se mai poate spune împotriva unui asemenea raţionament ? Dar logica necredincioşilor e încăpăţânată şi, în pofida evidenţei, nu se ruşinează să susţină că nu ştie de unde este Cel ce a deschis ochii orbului. „Tocmai în aceasta stă minunea", le spune logica sănătoasă a credinţei, „că voi nu ştiţi de unde este, iar El mi-a deschis ochii; şi noi ştim că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoşi, dar de este cineva cinstitor de Dumnezeu şi face voia Lui, pe acesta îl ascultă. Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naştere. De n-ar fi Acesta de la Dumnezeu, n-ar putea să facă nimic." S-ar părea că oricine ar fi trebuit să se plece în faţa puterii acestei concluzii: însă cărturăria învăţaţilor nu poate suferi logica sănătoasă a credinţei, aşa că a dat-o afară... Mergi acum de dovedeşte adevărul oamenilor a căror minte s-a stricat

din pricina încăpățânării în necredință. Necredincioșii din toate timpurile sunt oameni din același aluat.

Luni [*Fapte* 17, 1-15; *In.* 11, 47-57]. „Ce vom face, pentru că Omul Acesta săvârșește multe minuni?" A și găsit vină în Mântuitorul cărturăria iudeilor. Și în zilele noastre, cărturăria găsește că suprafirescul nu are loc în Evanghelia lui Hristos: „Toate sunt bune, dar vedeți că asta nu merge". Și amândouă cărturăriile și-au dat mâna în hotărârea lor. Cea a iudeilor a hotărât: „Mai bine să moară un singur om", decât să piară toți; iar cealaltă a legiuit: „Să îndepărtăm suprafirescul, ca să păstrăm toate celelalte adevăruri evanghelice". Și ce-a ieșit? Cei dintâi au dus poporul la pierzare, iar ceilalți au pierdut pe rând toate adevărurile creștinești și au rămas acum cu mai nimic. Domnul este Piatra unghiulară a edificiului mântuirii; așijderea și credința în suprafiresc este piatra unghiulară a întregului edificiu al adevărului de Dumnezeu insuflat. Mântuitorul Însuși în Ipostasul Său este Cununa suprafirescului, iar în Biserică este Izvorul lui nesecat. Cel care se atinge de acest punct se atinge de pupila ochiului lui Dumnezeu.

Marți [*Fapte* 17, 19-28; *In.* 19-36]. „Dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu va muri, rămâne singur; iar dacă va muri, multă roadă aduce." Așadar, mori, dacă vrei să fii roditor; mori cu adevărat, așa încât să ai în inima ta simțământul că ai murit. Ca mortul, care este nepăsător față de tot ce-l înconjoară, să fii și tu: te laudă – taci, te ocărăsc – taci, capeți câștig – taci; ești sătul – taci, ești flămând – taci. Așa să fii față de toate cele din afară, iar lăuntric să fii acolo unde ajunge orice mort, înaintea feței Atotdreptului Dumnezeu, gata să asculți hotărârea cea din urmă a judecății. „Dar care este roada, veți spune, de vreme ce totul se va stinge?" Nu, nu se va stinge, ci va apărea o energie, și încă ce energie! „O clipă doar a mai rămas", îți vei spune, „acum vine sentința: să mă grăbesc

să mai lucrez ceva" – şi o să te grăbeşti. Şi tot aşa în fiecare clipă.

Miercuri [*Fapte* 18, 22-28; *In.* 12, 36-47]. „Doamne, cine a crezut celor ce noi am auzit?" (*Is.* 53, 1); aşa se tânguie, mirându-se, proorocul Isaia. Se cade să strigăm şi noi: „Cine va crede acum din inimă în cuvântul Tău, Doamne?". Aproape toţi s-au clătinat. Limba multora încă nu grăieşte împotriva credinţei; însă puţine inimi nu s-au abătut pe cărări străine. Care este pricina? Necredinţa a început să fie în interesul lor, fiind din ce în ce mai trebuincioasă pentru ascunderea intereselor străine de credinţă ale inimii. Aici este rădăcina răului. Nu raţiunea este potrivnică credinţei, ci inima destrăbălată. Raţiunea nu e vinovată decât pentru aceea că se supune inimii şi acceptă să cugete nu după principiile adevărului, ci după dorinţele inimii. Astfel stând lucrurile, cele mai puternice dovezi în sprijinul adevărului i se par lipsite de însemnătate, iar orice aparenţă, cât de neînsemnată, care e împotriva lui, i se pare cât un munte; şi îndeobşte, în cele ce ţin de minte se strecoară sminteala, care o orbeşte. Mintea nu vede şi nu poate să vadă, oricât ai sta s-o lămureşti.

Joi. *Înălţarea* [*Fapte* 1, 1-12; *Lc.* 24, 36-53]. Sfântul Pavel arată în următoarele cuvinte puterea Înălţării Domnului: „S-a suit la înălţime, a robit robime şi a dat daruri oamenilor" (*Efes.* 4, 8). Împăcând dreptatea lui Dumnezeu, Domnul a deschis pentru noi toate vistieriile bunătăţii dumnezeieşti. Aceasta este robimea sau prada dobândită în urma biruinţei. Începătura împărţirii acestor daruri oamenilor este Pogorârea Sfântului Duh, Care S-a pogorât o singură dată, rămâne în Biserică şi dă fiecăruia cele de trebuinţă, luând totul din aceeaşi robime o singură dată robită. Oricine ai fi, vino şi ia: dar pregăteşte-ţi vistierie pentru comori – inima curată, mâini cu care să iei, credinţa neîndoită – şi te apropie cu căutare plină de nădejde şi pururea rugătoare.

Vineri [*Fapte* 19, 1-8; *In.* 14, 1-11]. „De M-ați fi cunoscut pe Mine, și pe Tatăl Meu L-ați fi cunoscut." Înseamnă că deiștii nu Îl cunosc pe Dumnezeu, chiar dacă numele lor amintește de El (Deus – Dumnezeu; de aici vine cuvântul „deist") și ei fac cugetări sofisticate despre dumnezeire. Dumnezeul Cel Adevărat nu poate fi fără Fiul și nici fără Duhul Sfânt. Cel ce crede în Dumnezeu dar nu-L mărturisește Părinte al Fiului nu crede în Dumnezeul Cel Adevărat, ci într-o născocire a lui. Adevăratul Dumnezeu L-a dat pe Fiul Său, le-a dat oamenilor „putere de a se face fii ai lui Dumnezeu", iar pe copiii Săi îi iubește și orice rugăciune a lor o ascultă, de dragul Fiului. Drept aceea, cine are pe Fiul, are și pe Tatăl; cine nu are pe Fiul, nu are nici pe Tatăl. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Fiul și nimeni nu primește ceva de la Tatăl decât prin Fiul. Afară de Fiul nu este cale către Adevăratul Dumnezeu; iar cel care visează o astfel de cale, rătăcește.

Sâmbătă [*Fapte* 20, 7-12; *In.* 14, 10-21]. „Și dacă veți cere ceva în numele Meu, Eu voi face." O, ce făgăduință mângâietoare! Dar ce puțini se folosesc de ea... Arareori o păstrează cineva în minte. Sunt unii care defel nu o înțeleg și n-o primesc. De ce asta? Fiindcă nu-L iubesc pe Domnul și nu plinesc poruncile Lui. Această necredință a inimii față de Domnul le taie orice îndrăznire de a se întoarce către Dumnezeu cu vreo cerere, întocmai cum sluga netrebnică nu cutează să vină la stăpân cu vreo rugăminte, știind că n-a fost vrednică de nici o milă. Rugăciunile rânduite le citesc, iar în ele sunt cereri foarte mari; pe de altă parte, aceste rugăciuni sunt doar citite, iar simpla citire, precum se știe, este departe de a fi rugăciune și cerere. Nu poți sta înaintea Domnului cu rugăciune adevărată și a înălța cerere către Dânsul fără a-ți îndrepta conștiința față de El.

Duminica Sfinților Părinți

[*Fapte* 20, 16-18, 28-36; *In.* 17, 1-13]. Arie tăgăduia dumnezeirea Fiului lui Dumnezeu și deoființimea Lui cu Dumnezeu-Tatăl. Împotriva lui s-a ridicat întreaga Biserică; toți credincioșii, din toate colțurile lumii, au mărturisit într-un glas că Domnul Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu Cel Unul-Născut, Dumnezeu din Dumnezeu, Născut, nu făcut, deoființă cu Tatăl. Cineva s-ar putea gândi că această unire de cuget va fi fost roada unei însuflețiri întâmplătoare, dar această credință a trecut mai apoi prin încercări cumplite, atunci când de partea arienilor au trecut puterea și mărimile. Nici focul, nici sabia, nici prigoanele nu au putut s-o nimicească, și ea a fost mărturisită pretutindeni de către toți, îndată ce a luat sfârșit strâmtorarea din partea puterii lumești. Asta înseamnă că ea alcătuiește inima Bisericii și esența mărturisirii ei. Slavă Domnului, Care păstrează în noi această credință! Fiindcă atâta vreme cât ea dăinuie, încă suntem creștini, cu toate că trăim rău; dacă ea ar pieri, aceasta ar însemna sfârșitul creștinismului.

Luni [*Fapte* 21, 8-14; *In.* 14, 27 – 15, 7]. Domnul Iisus Hristos este vița; creștinii sunt lăstarii și mlădițele. Suntem legați de Dânsul prin credință și aducem roadă prin viața trăită după îndreptarul credinței. Părintele Ceresc e Grădinarul ce îngrijește de această viță. El taie mlădița care nu aduce rod (adică cel care crede, însă nu trăiește după cum o cere credința sa) și o curăță pe cea care aduce rod (adică pe cel care nu numai crede, ci se și străduiește să viețuiască după îndreptarul credinței, Dumnezeu îl ajută să se îmbogățească în fapte bune, care sunt roadele credinței). Fiecare să-și orânduiască viața ținând seama de această lege a lucrării dumnezeiești în noi, amintindu-și bine că fără Domnul nimic nu putem face. La el să alergăm pentru orice nevoie; iar numele Lui cel preasfânt

și preadulce să se depene necontenit în mintea, inima și pe limba ta.

Marți [*Fapte* 21, 26-32; *In.* 16, 2-13]. „Iar când va veni Acela, Duhul adevărului, vă va călăuzi pe voi la tot adevărul." Pentru ce, dar, în manualele de logică nu se amintește de această sursă a cunoașterii ? Nu este de mirare că în cele păgâne nu există acest punct, dar ce îndreptățire au cele creștinești ? Nu cumva creștinul, atunci când începe să gândească, trebuie să înceteze a fi creștin și să uite de toate făgăduințele vrednice de crezare și neîndoielnice care i s-au dat ? Despre cum să observi și cum să asculți se vorbește mult; despre cum să faci generalizări și concluzii pornind de la cele văzute și auzite, de asemenea se învață din destul; dar când e vorba de pătruns înțelesul tuturor acestora, copilul logicii rămâne în voia presupunerilor sale. De ce nu i se spune: „Ai vestirile Duhului adevărului, lor să le urmezi; acestea hotărăsc în chip de netăgăduit înțelesul a tot ce este, fiindcă vin de la Dumnezeu, în Care este izvorul firii înseși". Oare nu fiindcă oamenilor nu li se spune asta s-a răspândit până-ntr-atât duhul speculației, încât în ziua de azi toate cărțile (despre lumea lui Dumnezeu) sunt pline de speculații ? Și măcar dacă acestea ar fi cât de cât serioase; însă de la prima vedere se cunoaște că sunt rodul unor închipuiri copilărești.

Miercuri [*Fapte* 23, 1-11; *In.* 16, 15-23]. Înainte de Patimi, Domnul grăiește către ucenicii Săi: „Puțin și nu Mă veți mai vedea, și iarăși puțin și Mă veți vedea". Patimile și moartea Domnului i-au izbit până într-atât pe Sfinții Apostoli, că ochii minții lor s-au întunecat, și ei au început să nu-L mai vadă pe Domnul ca atare; lumina lor s-a ascuns, și ei stăteau într-un întuneric amar și chinuitor. Acest tâlc l-a dat cuvintelor Sale Domnul Însuși: „Voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura; voi vă veți tângui, dar tânguirea voastră se va preface în bucurie". Se spune că orice suflet aflat pe drumul spre desăvârșire trece

printr-o întunecare asemănătoare. Bezna îl învăluie din toate părțile și nu știe încotro să se îndrepte; dar vine Domnul și tânguirea sa se preface în bucurie. Pare-se că acest lucru este neapărat trebuincios, așa cum femeia trebuie neapărat să se chinuie mai înainte de a aduce om pe lume. Oare nu se poate trage de aici învățătura că în cel care n-a trecut prin asta încă nu s-a născut adevăratul creștin?

Joi [*Fapte* 25, 13-19; *In.* 16, 22-33]. „Adevărat, adevărat zic vouă: Orice veți cere de la Tatăl în numele Meu, El vă va da", a grăit Domnul, ba încă a și întărit: „Adevărat, adevărat zic vouă". Ce rușine pentru noi că nu știm să ne folosim de această nemincinoasă făgăduință! Și bine-ar fi să fie numai asupra noastră rușinea; dar se aruncă o umbră asupra făgăduinței înseși, ca și cum ea ar fi prea mare și de neîmplinit. Nu, toată vina o purtăm noi și în primul rând pentru faptul că nu ne știm robi credincioși ai lui Hristos, și conștiința nu ne îngăduie să așteptăm vreo milostenie de la Dumnezeu. Pe deasupra, dacă se și apropie câteodată cineva ca să ceară ceva de la Dumnezeu, o face cu sufletul îndoit: pomenește acel lucru în treacăt, o dată, de două ori în rugăciunea sa, și se lasă, iar apoi mai și spune: „Dumnezeu nu aude". Nu, atunci când ceri ceva anume trebuie să fii stăruitor și neobosit la rugăciune, asemenea văduvei care până și pe judecătorul cel lipsit de inimă, bătându-l la cap, l-a înduplecat să-i împlinească cererea. Adevărații rugători, cerând ceva la rugăciune, adaugă postul, privegherile, lipsurile de toate felurile; și apoi cer nu o zi, nici două, ci luni și ani; drept aceea și primesc. Acestora să le fiți următori, de vreți să aveți spor la rugăciune.

Vineri [*Fapte* 27, 1-44; *In.* 17, 18-26]. „După cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una... Eu întru ei, și Tu întru Mine." Iată ce lanț de aur ne leagă cu dumnezeirea! Am căzut noi – S-a sculat Mijlocitorul Care este una cu Dumnezeu-Tatăl, și a devenit una cu noi. Făcându-ne una cu El, ne unim cu El și, prin El, cu

Dumnezeu-Tatăl. Slavă nemărginitei Tale milostiviri față de noi, Dumnezeule în trei Ipostasuri, Care bine ai voit să rânduiești pentru noi o cale atât de luminoasă spre îndumnezeire! La mare înălțime ne ridică Domnul; așadar, nu lepăda această binefacere, mărturisește mila Lui și laudă-I bunătatea cea negrăită! Lepădând această înălțime, socoți că te smerești, însă de fapt dovedești o grosolană nerecunoștință și nepăsare față de înaltul dar. Să știi că nu este cale de mijloc: sau totul, sau nimic. Nu vrei această înălțime: vei rămâne într-o amară josnicie, vremelnică, precum și veșnică.

Sâmbătă [*Fapte* 28, 1-31; *In.* 21, 15-25]. Nimeni să nu se lenevească a-și pomeni părinții; însă trebuie pomeniți și toți creștinii ortodocși, și nu doar în această zi, ci la orice vreme și la oricare rugăciune. Și noi vom ajunge unde sunt ei acum, și noi vom avea nevoie să fim pomeniți în rugăciunile altora, așa cum cel sărman are nevoie de o bucată de pâine și o cană de apă. Adu-ți aminte că rugăciunea pentru cei adormiți este puternică fiindcă e obștească – fiindcă vine din partea întregii Biserici. Biserica respiră prin rugăciune. Dar așa cum, potrivit rânduielii firești, puterea respirației mamei însărcinate trece și asupra fătului, potrivit rânduielii harice, Biserica respiră prin rugăciunea obștească a tuturor, iar puterea rugăciunii se întinde și asupra celor adormiți, aflați în sânul Bisericii, care este alcătuită din vii și morți, cei care luptă și cei care triumfă. Deci, nu te lenevi să pomenești cu osârdie, în orice rugăciune, pe toți părinții și frații noștri plecați de la noi. Aceasta va fi pentru ei milostenie din partea ta...

Duminica Sfintei Cincizecimi

[*Fapte* 2, 1-11; *In.* 7, 37-52, 8-12]. Săvârșitu-s-a iconomia mântuirii noastre! Se arată de acum roada lucrării fie-

căruia din Ipostasurile Preasfintei Treimi. Ceea ce Tatăl a binevoit, ceea ce Fiul a plinit în Sine, Duhul Sfânt a venit acum să dăruiască credincioşilor; căci mântuirea noastră este „după cea mai dinainte ştiinţă a lui Dumnezeu-Tatăl. Şi prin sfinţirea de către Duhul, spre ascultare şi stropirea cu sângele lui Iisus Hristos" (*I Ptr.* 1, 2). Drept aceea, ne şi „botezăm în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh", legându-ne să păzim „tot ce v-am poruncit vouă" (*Mt.* 28, 19-20). Cei care nu mărturisesc Sfânta Treime nu se pot împărtăşi de lucrările mântuitoare ale Ipostasurilor Ei şi, prin urmare, nu pot primi mântuirea. Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, Treimii Celei deofiinţă şi nedespărţite, Care ne-a încredinţat mărturisirea despre Sine! „Părinte Atotţiitorule, Cuvântule şi Duhule, Fire unită în trei Ipostasuri, mai presus de fiinţă şi preadumnezeiască, întru Tine ne-am botezat şi pe Tine Te binecuvântăm întru toţi vecii!"

Luni [*Efes.* 5, 9-19; *Mt.* 18, 10-20]. Mângâindu-i pe ucenicii Săi, Domnul spune că pentru ei este mai bine ca El să suie la cer, căci o dată suit le va trimite în locul Său pe Mângâietorul – Duhul. S-a pogorât Duhul Sfânt şi rămâne în Biserică, săvârşind lucrarea lui Hristos în fiecare credincios. Fiecare creştin este părtaş al Duhului. Acest lucru este atât de trebuincios, că cel care nu are Duhul nu este al lui Hristos. Aşadar, cercetează-te binişor: oare este în tine Duhul harului? Căci el nu rămâne la toţi, ci se mai întâmplă să şi plece. Iată semnele lucrării Duhului în om: mai întâi vine duhul pocăinţei şi îl învaţă pe creştin a se întoarce către Dumnezeu şi a-şi îndrepta viaţa; duhul pocăinţei, săvârşindu-şi lucrarea, îl încredinţează pe creştin duhului sfinţeniei şi curăţiei, căruia îi urmează, în sfârşit, duhul înfierii. Trăsătura celui dintâi e râvna iubitoare de osteneală; trăsătura celui de-al doilea – căldura şi dulcea ardere a inimii; trăsătura celui de-al treilea – simţirea înfierii, ce face să iasă din inimă suspinarea către Dumnezeu: „Avva Părinte!". Ia aminte pe care din aceste trepte

te găsești. Dacă pe nici una, se cuvine să te îngrijești mai mult de sufletul tău.

Marți [*Rom.* 1, 1-7, 13-17; *Mt.* 4, 25; 5, 13]. După botezul Domnului, când Duhul S-a pogorât asupra Lui în chip de porumbel, a fost dus de Duhul în pustie să fie ispitit. Aidoma e și calea fiecăruia. Sfântul Isaac Sirul bagă de seamă într-un loc că de îndată ce guști dintr-o mângâiere harică sau primești de la Domnul vreun dar oarecare, trebuie să te aștepți la ispite. Ispitele acoperă lumina harului din om de propriii lui ochi, care obișnuiesc să nimicească orice virtute prin părere de sine și trufie. Ispitele acestea vin atât din afară – necazuri, umilințe, cât și dinlăuntru – cugetările pătimașe, pe care diavolul le slobozește întradins asupra noastră, așa cum slobozești niște fiare din lanț. Ca atare, gândiți-vă cât de mare trebuință avem de a lua aminte la noi înșine și a cerceta din fir a păr cele ce se întâmplă cu noi și înlăuntrul nostru, pentru a vedea de ce se întâmplă aceste lucruri și ce ne îndatorează ele să facem.

Miercuri [*Rom.* 1, 18-27; *Mt.* 5, 20-26]. „De nu va prisosi mai mult dreptatea voastră decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra întru împărăția cerurilor." Trăsătura cărturarilor: cunoașterea legii fără silință de a trăi potrivit legii. Trăsătura fariseilor: destoinicia purtării din afară fără vreo grijă deosebită pentru îndreptarea simțirilor și cugetelor inimii. Amândouă aceste stări duhovnicești sunt osândite a rămâne în afara împărăției cerurilor. Așadar, fiecare să primească de aici lecția de care are trebuință. De învățat legea evanghelică, e bine s-o înveți; dar cu condiția să-ți rânduiești viața pe potriva cunoștințelor pe care le ai. În purtare caută să fii vrednic, dar vrednice să-ți fie și simțirile dimpreună cu stările lăuntrice ale inimii. Ai aflat ceva ? Nu te opri la simpla cunoaștere, ci mergi mai departe și trage încheierea – ce te îndatorează să faci această cunoaștere și cu ce prilej și pune în cugetul

tău ca negreşit să faci astfel; iar purtarea ta să fie în aşa fel ca nu simţirile şi stările tale sufleteşti să se ascundă în spatele faptelor din afară, ci faptele din afară să fie stârnite de simţirile şi stările sufleteşti, oglindindu-le pe acestea cu limpezime. Rânduindu-ţi în acest chip întocmirea lăuntrică, vei fi mai presus decât fariseii şi cărturarii, iar uşile împărăţiei nu vor rămâne zăvorâte înaintea ta.

Joi [*Rom.* 1, 28; 2, 9; *Mt.* 5, 27-32]. „Oricine priveşte la o femeie, poftind-o, a şi săvârşit adulter cu ea în inima lui." Dar cum poţi, trăind în societate, să nu priveşti la femei? Vedeţi că nu cel ce priveşte pur şi simplu la o femeie săvârşeşte adulter, ci acela care priveşte cu poftă. De privit, priveşte, dar inima să ţi-o ţii în frâu. Priveşte precum copiii, care se uită la femei cu ochi curaţi, fără nici un fel de gânduri necuviincioase. Femeile trebuie iubite, fiindcă porunca ce priveşte iubirea de aproapele le cuprinde şi pe ele, dar cu iubire curată, ce are în vedere nimic altceva decât sufletul şi duhovnicescul... În creştinism, dat fiind că Dumnezeu nu face deosebire între femeie şi bărbat, această deosebire nu trebuie să fie nici în legăturile dintre creştini. „Din cale afară de greu", vei zice. Da, fără luptă nu se poate: dar lupta presupune neplecarea duhului în faţa păcatului, iar la Milostivul Dumnezeu această nesupunere se socoate drept curăţie.

Vineri [*Rom.* 2, 14-29; *Mt.* 5, 33-41]. „Eu, însă, vă spun vouă: Nu vă împotriviţi celui rău"; cu alte cuvinte, lasă-te jertfă samavolniciei şi răutăţii omeneşti. „Dar cum se poate trăi aşa?" Nu te nelinişti. Cel ce a dat această poruncă este Proniatorul şi Purtătorul nostru de grijă. De vei dori cu deplină credinţă, din tot sufletul, să trăieşti neîmpotrivindu-te nici unui rău, Domnul Însuşi îţi va rândui un chip de trai nu doar cu putinţă de îndurat, ci chiar fericit. Pe deasupra, deseori se întâmplă ca împotrivirea să-l întărâte şi mai tare pe potrivnic, făcându-l să-ţi pricinuiască noi supărări, în vreme ce dacă dai dovadă de răbdare îl de-

zarmezi şi-l potoleşti. Ca atare, se întâmplă ca, dacă rabzi primele bântuiri ale răutăţii, oamenilor să li se facă milă şi să te lase în pace; iar împotrivirea şi răzbunarea aţâţă răutatea, care de la un singur om se întinde şi molipseşte o întreagă familie, trecând apoi din generaţie în generaţie.

Sâmbătă [*Rom.* 1, 7-12; *Mt.* 5, 44-48]. „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc." Nimeni pe lume nu e lipsit de dragoste: oamenii îşi iubesc părinţii şi rudele, binefăcătorii şi ocrotitorii: dar simţământul dragostei faţă de părinţi, rudenii, ocrotitori şi binefăcători este firesc şi ia naştere de la sine în inimă şi de aceea Domnul nu pune mare preţ pe ea; dar adevărata dragoste creştinească se vădeşte prin dragostea de neprieteni. Dragostea noastră faţă de ceilalţi este datoare să rabde nu numai neplăcerile uşoare şi întâmplătoare, ci chiar necazurile şi prigoana, suferinţele şi lipsurile pricinuite nouă din vrăjmăşie. Suntem datori nu doar să-i binecuvântăm pe aceşti oameni, ci chiar să le facem bine şi să ne rugăm pentru ei. Cercetează-te pe tine însuţi: ai, oare, astfel de simţăminte faţă de vrăjmaşii tăi? Folosindu-te de acest îndreptar, judecă: ai, oare, dragoste creştinească, fără de care nu este mântuire?

Duminica Tuturor Sfinţilor

[*Evr.* 11, 33-40; 12, 1-2; *Mt.* 10, 32-35, 37-38; 19, 27-30]. Sfânta Biserică săvârşeşte pomenirea sfinţilor în toate zilele anului; dar întrucât sunt şi bineplăcuţi ai lui Dumnezeu care s-au nevoit neştiuţi de nimeni, nedescoperiţi Bisericii, aceasta, cu ţelul de a nu-i lăsa lipsiţi de cinstire, a rânduit o zi în care proslăveşte pe toţi cei ce din veac au bineplăcut lui Dumnezeu, ca să nu rămână nici unul neproslăvit de ea. Biserica a legiuit ca această proslăvire să

se facă îndată după Pogorârea Sfântului Duh fiindcă toți sfinții s-au sfințit și se sfințesc prin harul Sfântului Duh. Harul Sfântului Duh aduce pocăința și iertarea păcatelor, tot el călăuzește în lupta cu patimile și poftele, încununând această nevoință prin curăție și nepătimire. În acest chip apare o făptură nouă, potrivită pentru cerul nou și pământul nou. Așadar, să urmăm și noi cu râvnă sfinților lui Dumnezeu ! Cum se poate face asta, ne învață Evanghelia de azi: ea cere să mărturisim fără teamă credința în Domnul, să Îl iubim mai presus de orice, să ridicăm crucea lepădării de sine și a lepădării din inimă de toate. Așadar, să punem început potrivit celor arătate !

PERIOADA OCTOIHULUI

Luni [*Rom.* 2, 28 – 3, 18; *Mt.* 6, 31-34; 7, 9-11]. „Nu vă îngrijiți." „Dar cum să trăim ? Trebuie să mâncăm, să bem, să ne îmbrăcăm." Dar Mântuitorul nu spune: „Nu faceți nimic", El spune: „nu vă îngrijiți", adică: „nu vă lăsați roși de grija aceea care macină omul ziua și noaptea, nedându-i tihnă nici o clipă". Acest fel de grijă este o boală a sufletului și un păcat. Ea vădește faptul că omul s-a bizuit pe sine, iar nu pe Dumnezeu, că și-a pierdut nădejdea în Pronia Dumnezeiască, vrea ca prin propriile osteneli să-și rostuiască totul, să agonisească toate cele de trebuință, păstrând această agoniseală prin propriile mijloace; că s-a legat cu inima de avutul său și crede că se poate culca pe el ca pe o temelie sigură; că iubirea de agoniseală l-a înlănțuit și el nu se gândește decât să pună mâna pe cât mai mult; că mamona a luat în inima lui locul lui Dumnezeu. Tu de ostenit, ostenește-te; însă de grija rea nu te lăsa măcinat ! Așteaptă orice reușită de la Dumnezeu și soarta ta în mâinile Lui încredințeaz-o ! Tot ce agonisești primește ca pe un dar din mâna Domnului, și cu nădejde neclătinată așteaptă de la El adaos de daruri. Să știi că, dacă vrea

Dumnezeu, e de ajuns o clipă ca să nu mai rămână nimic din avutul celui înstărit. Totul e praf şi stricăciune. Face să te macini de griji pentru aşa ceva ? Aşadar, nu vă îngrijiţi !

Marţi [*Rom.* 4, 4-12; *Mt.* 7, 15-21]. „Feriţi-vă de proorocii mincinoşi." De la începutul creştinismului şi până acum nu s-au pomenit vremuri pentru care să nu se potrivească această proorocie. Domnul nu a arătat care anume sunt proorocii mincinoşi de care trebuie să ne ferim, însă cum am putea să-i definim ? Ei se schimbă la fel ca moda şi fiecare vreme naşte proorocii săi mincinoşi, care apar în haine de oi, făţărnicindu-şi faptele ca să pară pline de bune intenţii şi cu vorbele pline de un adevăr părut. Astăzi, haina lor este însăilată din progres, civilizaţie, luminare, libertate a gândirii şi a acţiunii, a convingerilor personale, care nu acceptă credinţa, şi aşa mai departe. Toate acestea sunt o mască amăgitoare. Ca atare, când vezi această haină purtată în văzul lumii, nu te grăbi să-ţi pleci urechea la vorbele „proorocilor" înveşmântaţi în ea. Ia aminte dacă sub această haină de oaie nu se ascunde vreun lup. Să ştii că Domnul e singurul care ne „propulsează" spre adevărata desăvârşire, singurul îmblânzitor al inimilor şi obiceiurilor, singurul luminător, singurul care dă libertate şi umple inima de simţirea adevărului, care naşte o convingere pe care nimic în lume nu poate s-o zdruncine. Drept aceea, îndată ce vei băga de seamă în vorbele noilor „prooroci" fie şi o umbră de contrazicere a învăţăturii Domnului, să ştii că e vorba de lupi răpitori şi să te fereşti de ei.

Miercuri [*Rom.* 4, 13-25; *Mt.* 7, 21-23]. „Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra întru împărăţia cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri." Numai cu rugăciunea nu te vei mântui; la rugăciune trebuie să adaugi şi plinirea voii lui Dumnezeu – toate îndatoririle pe care le ai, potrivit cu tagma ta cu rânduiala de viaţă în care eşti lăsat. Şi la rugăciune trebuie să cerem în primul

rând ca Dumnezeu să ne învrednicească a nu ne abate cu nimic de la sfânta Lui voie; şi invers, cel ce are râvnă să plinească în toate voia lui Dumnezeu se roagă mai cu îndrăznire înaintea Domnului, iar rugăciunea acestuia ajunge mai lesne la scaunul Lui. De asemenea, acolo unde rugăciunea nu este însoţită de vieţuirea după voia lui Dumnezeu, ea nu este adevărată rugăciune, făcută din inimă şi cu trezvie, ci rugăciune făcută doar în afară, cititată, în timpul căreia nevrednicia sufletească este acoperită cu ceaţa multei vorbiri, iar gândurile rătăcesc în neorânduială. Evlavia trebuie să îmbine amândouă aceste laturi ale vieţii duhovniceşti, şi roadele se vor arăta.

Joi [*Rom.* 5, 10-16; *Mt.* 8, 23-27]. Se îndreptau spre ţărmul celălalt al mării. Domnul dormea. S-a pornit o furtună şi toţi au fost cuprinşi de groază, iar despre faptul că Domnul era cu ei şi, ca atare, nu aveau a se teme de nimic, au uitat. Aşa se întâmplă şi în viaţă, atât în cea din afară, cât şi în cea lăuntrică. Se porneşte o furtună de strâmtorări sau de patimi, iar noi ne tulburăm până ce cădem sufleteşte, socotind că aşa e firesc; dar Domnul ne trimite lecţia: „puţin credincioşilor!" Şi pe bună dreptate! Nu poţi să nu iei seama la cele ce se petrec cu tine; dar poţi întotdeauna să-ţi păstrezi liniştea cugetului. Mai înainte de toate, vezi ce vrea de la tine Dumnezeu şi pleacă-te cu smerenie sub mâna Lui cea tare. Nu te tulbura, nu te îngrijora. Apoi, ţine trează credinţa că Domnul este cu tine şi cazi la picioarele Lui în rugăciune! Să nu ţipi, însă: „Pier!", ci strigă, încredinţându-te voii Lui: „Doamne! Dacă vrei, Tu poţi orice. Totuşi, facă-se voia Ta, nu voia mea". Să fii încredinţat că astfel vei trece de furtuna ce se ridică.

Vineri [*Rom.* 5, 17 – 6, 2; *Mt.* 9, 14-17]. L-au întrebat pe Domnul de ce ucenicii Lui nu postesc. El a răspuns: pentru că încă nu a venit vremea. Apoi, le-a arătat prin pilde că, îndeobşte, asprimea nevoinţei trupeşti trebuie să fie împreunată cu înnoirea puterilor lăuntrice ale duhului.

Mai înainte aţâţă în tine duhul râvnei şi abia pe urmă să iei asupră-ţi nevoinţe aspre, căci numai atunci ai puterea lăuntrică nouă, în stare să le poarte cu folos. Iar dacă neavând această râvnă te vei apuca, atras de nevoinţele adevărate ori părute ale altora, de nevoinţe aspre, ele nu-ţi vor fi de folos. Puţin ai să porţi aceste nevoinţe, apoi o să slăbeşti, o să te laşi de ele şi o să ajungi mai rău decât înainte. Nevoinţa aspră lipsită de duh lăuntric e la fel ca un petic de postav nou la o haină veche, sau ca vinul nou în burdufuri vechi. Un astfel de petec va cădea, şi gaura din haina veche se va face încă mai mare; iar vinul nou va găuri burduful vechi, el se va împrăştia, iar burduful nu va mai fi bun de nimic. Asta nu înseamnă, totuşi, că nevoinţele aspre nu sunt bune; ci vreau să spun doar că totul trebuie făcut cu rânduială. Trebuie făcut în aşa fel ca nevoia de ele să vină dinlăuntru, ca ele să aducă mulţumire inimii, nu să o strâmtoreze doar, ca o povară, din afară.

Sâmbătă [*Rom.* 3, 19-26; *Mt.* 7, 1-8]. „Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi." Ce mai necaz – judecăţile şi osândirile! Toţi ştiu că a judeca este un păcat şi totuşi nimic nu este mai obişnuit în discuţiile noastre decât a osândi. Unii zic: „Să mă ierte Dumnezeu că osândesc", dar osândirea tot o duc până la capăt. Alţii se îndreptăţesc prin aceea că un om inteligent trebuie să aibă o atitudine faţă de cele ce se întâmplă şi se străduiesc să pară că judecă imparţial; dar până şi cel mai simplu om nu poate să nu simtă în vorbele lor o bucurie trufaşă şi răutăcioasă. Osânda pe care Domnul o rosteşte asupra acestui păcat rămâne, cu toate astea, aspră şi neînduplecată. Cel care osândeşte pe alţii nu are îndreptăţire. Dar ce e de făcut? Cum se poate scăpa de această pacoste? Iată care e mijlocul cel mai bun de a scăpa de păcatul osândirii: a te socoti pe tine însuţi osândit. Cel care se simte astfel nu are timp să judece pe alţii, ci singurele sale vorbe vor fi: „Doamne, miluieşte! Doamne, iartă păcatele mele!".

Duminica a doua după Cincizecime

[*Rom.* 2, 10-16; *Mt.* 4, 18-23]. Domnul i-a chemat pe Petru şi pe Andrei, iar aceştia, lăsând totul, au mers după El. I-a chemat pe Iacov şi pe Ioan şi aceştia, de asemenea, au lăsat de îndată totul şi au mers după Domnul. Dar de ce L-au urmat cu atâta grabă şi bucurie ? Pentru că au văzut ceea ce este mai bun. Aceasta este deja o lege a sufletului nostru: că îndată ce cunoaşte şi gustă ceea ce este mai bun, se întoarce de către ceea ce este mai rău şi se leapădă de acesta. Cu Apostolii s-a săvârşit ceea ce Domnul avea să zugrăvească mai apoi în pilda comorii ascunse în ţarină şi în cea despre mărgăritarul cel de mult preţ. Această comoară şi acest mărgăritar sunt credinţa în Domnul şi împărtăşirea cu El prin puterea credinţei, iar noi le căpătăm încă de la botez. Pentru ce, dar, preţuim atât de puţin această comoară încât o dăm pe nimicuri ? Pentru că nu suntem învăţaţi prin educaţie să deprindem gustul ei, iar ea devine străină inimii noastre. Inima noastră nu are cunoştinţa acestui lucru care este mai bun decât orice altceva. Ea ştie doar ce e mai rău şi mai puţin rău între cele rele şi pe această cunoştinţă îşi întemeiază vederile. Aceasta este şi pricina pentru care pe alţii îi cheamă Domnul şi vin, iar noi, deşi chemaţi, fugim de El.

Luni [*Rom.* 7, 1-13; *Mt.* 9, 36; 10, 8]. Trimiţându-i pe Sfinţii Apostoli la propovăduire, Domnul le-a poruncit să-i cheme pe toţi, grăind: „S-a apropiat Împărăţia Cerurilor", adică: „A venit împărăţia, intraţi în ea". Dar noi ce trebuie să propovăduim ? Trebuie să strigăm tuturor cât ne ţine gura: „Fii ai împărăţiei ! Nu fugiţi din împărăţie în robie", fiindcă oamenii fug. Pe unii îi robeşte libertatea minţii: „Nu vrem, zic ei, lanţurile credinţei şi povara autorităţii, fie ea şi dumnezeiască; noi înşine vom rezolva şi vom hotărî toate problemele". Ei, şi au hotărât. Au născocit nişte poveşti mai puerile decât mitologia grecilor – şi

se fălesc... Pe alții îi atrage calea cea largă a patimilor: „nu vrem", spun aceștia, „să știm de porunci ori de cerințe ale conștiinței – toate astea sunt abstracțiuni: noi avem nevoie de realitatea palpabilă". Și au mers după aceasta. Ce a ieșit de aici ? „Alăturatu-s-au dobitoacelor necuvântătoare." Oare nu din această decădere morală a luat naștere și teoria provenienței omului din animale ? Iată încotro se îndreaptă ! Iar de Domnul fug toți, toți fug...

Marți [*Rom.* 7, 14; 8; *Mt.* 10, 9-15]. Domnul le-a mai spus Apostolilor că dacă vreo cetate nu-i va primi și nu va asculta cuvintele lor, „mai ușor va fi pământului Sodomei și Gomorei, în ziua judecății, decât cetății aceleia". Dar noi ce vom păți pentru că nu ascultăm cuvintele dumnezeiești descoperiri ? Întristarea noastră nu va cunoaște margini. A nu crede în adevărul lui Dumnezeu după ce am primit atâtea dovezi e totuna cu a cădea în păcatul hulei împotriva Duhului Sfânt. Și totuși, nu ne sfiim. Pe unul îl consolează spiritele: „Ce judecată ! Te mai naști o dată și gata". Pe altul îl dăscălesc savanții: „Pe cine să judece ? Toți sunt atomi: se vor dezintegra și cu asta s-a sfârșit". Dar va veni, prieteni, ceasul morții; se vor dezintegra visările acestea precum fumul, și adevărul se va înfățișa nemilos. Ce va fi atunci ?... Sărmanele noastre vremuri ! Vrăjmașul a găsit, cu viclenie, mijlocul de a pierde sufletele noastre. El știe că teama de moarte și de judecată este cel mai puternic mijloc de a trezi sufletul la viața duhovnicească; de aceea, se străduiește din răsputeri să o risipească – și reușește. De se stinge această teamă, și teama de Dumnezeu va pieri împreună cu ea; iar fără frica de Dumnezeu, conștiința amuțește. Și s-a pustiit sufletul, s-a făcut ca un nor de secetă, mânat de vânturile oricăror învățături și de orice înviforare a patimilor.

Miercuri [*Rom.* 8, 2-13; *Mt.* 10, 16-22]. „Iar cine va răbda până în sfârșit, acela se va mântui." Dar avem ce răbda ? În privința asta nimeni nu duce lipsă. Fiecare are un

stadion mare în care poate să-şi antreneze răbdarea; înseamnă deci că fiecare are mântuirea la îndemână. Rabdă totul până în sfârşit şi te vei mântui. Trebuie totuşi să rabzi întru cunoştinţă; altminteri, poţi să rabzi şi să nu tragi nici un folos. Mai întâi, se cuvine să păzeşti sfânta credinţă şi să duci viaţă fără pată, după îndreptarul credinţei, iar păcatele ce s-ar întâmpla, să le cureţi numaidecât prin pocăinţă. În al doilea rând, primeşte tot ce trebuie să rabzi ca din mâna lui Dumnezeu, ţinând bine minte că fără voia lui Dumnezeu nimic nu se întâmplă. În al treilea rând, având credinţa că tot ce vine de la Domnul este trimis de El spre binele sufletelor noastre, pentru toate dă mulţumită lui Dumnezeu fără făţărnicie: dă mulţumită pentru necazuri, şi dă mulţumită pentru mângâieri. În al patrulea rând, să iubeşti necazurile, fiindcă sunt mijloace puternice de mântuire şi să te sileşti a înseta de ele ca de o doctorie amară, însă vindecătoare. În al cincilea rând, să ţii minte că atunci când a venit necazul nu îl poţi lepăda ca pe o haină strâmtă: trebuie să-l înduri. Fie că-l înduri creştineşte sau nu, de îndurat tot trebuie să-l înduri; aşa că mai bine să înduri creştineşte. Cârtirea nu izbăveşte de necazuri, ci doar le îngreunează; iar smerita supunere faţă de rânduielile dumnezeieştii Pronii, precum şi inima bună, uşurează necazurile. În al şaselea rând, gândeşte-te ce ar fi însemnat dacă Domnul ar fi vrut să se poarte cu tine după măsura plină a dreptăţii. În al şaptelea rând, mai înainte de toate roagă-te, şi Domnul Cel Milostiv îţi va da tărie a duhului, încât atunci când alţii se vor minuna de necazurile tale, ţie îţi va părea că-i o nimica toată să le înduri.

Joi [*Rom.* 8, 22-27; *Mt.* 10, 23-31]. „Nu este nimic acoperit care să nu iasă la iveală şi nimic ascuns care să nu ajungă cunoscut." Prin urmare, oricât ne-am ascunde acum păcatele, aceasta nu ne va aduce nici un folos. Va veni sorocul – şi oare departe e acest soroc ? – când toate vor ieşi la iveală. Ce să facem, dar ? Nu trebuie să ne as-

cundem. Ai păcătuit? Mergi și descoperă-ți păcatul părintelui tău duhovnicesc. Când vei primi dezlegarea, păcatul va pieri ca și cum n-ar fi fost. Nimic nu va mai putea fi descoperit și arătat. Iar dacă îți vei ascunde păcatul și nu te vei pocăi, îl vei păstra în tine, ca să aibă ce să se descopere la vremea potrivită spre osândirea ta. Toate acestea ni le-a arătat dinainte Dumnezeu, ca să știm cum să îmblânzim dreapta și înfricoșata Lui judecată ce stă asupra noastră, a păcătoșilor.

Vineri [*Rom.* 9, 6-19; *Mt.* 10, 32-36; 11, 1]. „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și eu pentru el înaintea Tatălui Meu Care este în ceruri." Oare e greu a mărturisi pe Domnul? Nicidecum. Ce greutate e în a spune, atunci când se cere, că Domnul nostru Iisus Hristos este Fiul Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu și Dumnezeu, Care pentru noi a venit pe pământ, S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om, a fost răstignit, a pătimit, a fost îngropat, a înviat a treia zi, S-a suit la ceruri și șade de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl și iarăși va să vină cu slavă să judece viii și morții, că a trimis pe Duhul Sfânt asupra Sfinților Apostoli, care prin puterea Lui au zidit pe pământ Sfânta Biserică, cea care, învățând pe oameni adevărul și sfințindu-i prin taine, îi conduce pe toți credincioșii, fiii săi, pe calea cea nerătăcită care duce la împărăția cerurilor? Toate acestea le repetăm de fiecare dată când ascultăm și rostim Crezul. Așadar, ia aceste adevăruri, întipărește-le în inima ta și fii gata ca, netemându-te de nici o făptură omenească, să mărturisești că așa, și nu altfel, trebuie să crezi pentru a fi mântuit, pregătindu-te să suferi ceea ce va atrage asupra ta această mărturisire. Îngrădește prin cuvântul adevărului gurile dascălilor minciunii și hulitorilor creștinismului și vei primi ceea ce a făgăduit Domnul. Tu Îl mărturisești înaintea oamenilor ca Dumnezeu și Mântuitor, iar El va mărturisi înaintea lui Dumnezeu-Tatăl că ești un credincios următor și mărturisitor al Lui.

Sâmbătă [*Rom.* 3, 28; 4, 3; *Mt.* 7, 24; 8, 4]. Evanghelia de astăzi ne vorbește despre faptul că cel ce ascultă cuvintele Domnului și le plinește se aseamănă celui ce își clădește casa lui pe stâncă; iar cel ce ascultă și nu plinește este asemenea celui ce își clădește casa pe nisip. Să învețe asta fiecare și să-și repete cât mai des; iar adevărul cuprins aici e limpede și pe înțelesul fiecăruia. Și fiecare are la îndemână mulțime de experiențe proprii de acest fel. Gândurile, de pildă, atâta vreme cât sunt numai în minte, nu au statornicie și se învălmășesc, dar când le așterni pe hârtie, devin statornice și consistente. De asemenea, amănuntele orișicărei întreprinderi sunt nesigure și se tot schimbă până când n-o începi; iar după ce ai purces s-o împlinești, s-a terminat cu feluritele planuri și închipuiri. Întocmai la fel e și cu regulile duhovnicești: până ce nu le-ai împlinit, sunt parcă străine, exterioare și lipsite de consistență; iar după ce le împlinești, intră înlăuntrul tău, își fac sălaș în inimă și pun acolo temelia caracterului. Așadar, luați seama cum umblați!

Duminica a treia după Cincizecime

[*Rom.* 5, 1-10; *Mt.* 6, 22-33]. „De va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat; iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat." „Ochi" este numită aici mintea, iar trup întreaga alcătuire a sufletului. Astfel, dacă mintea e simplă, în suflet e lumină; dacă mintea este vicleană, în suflet va fi întuneric. Dar ce este mintea simplă și ce este mintea vicleană? Mintea simplă este aceea care primește tot ce este scris în cuvântul lui Dumnezeu cu credința nestrămutată că totul este așa cum se spune acolo: în ea nu este loc pentru nici un fel de vicleșug sau îndoială. Mintea vicleană este aceea care se apropie de cuvântul lui Dumnezeu cu viclenie, cercetând și iscodind cu gând fățarnic. Ea nu poate să creadă de-a dreptul, ci

supune cuvântul lui Dumnezeu filozofărilor sale, apropiindu-se de el nu ca un ucenic, ci ca un judecător și critic, verificându-l; iar apoi fie că îl ia în râs, fie că spune cu superioritate: „da, nu e rău". Acest fel de minte nu are niciodată o atitudine fermă, fiindcă ea nu crede – lucru limpede – în cuvântul lui Dumnezeu, iar filozofările sale sunt totdeauna lipsite de statornicie: azi așa, mâine altfel. Ca atare, în ea nu-s decât îndoieli, nedumeriri, întrebări rămase fără răspuns; nimic nu e la locul său acolo și e silită să umble în întuneric, pe pipăite. Mintea simplă, în schimb, vede totul limpede: pentru ea fiecare lucru are un caracter definit de cuvântul lui Dumnezeu; de aceea, totul este în ea la locul său și ea știe întocmai cum să se poarte în orice împrejurare – umblă, care va să zică, pe drumuri netede, luminate, cu deplina încredințare că acestea duc la ținta cea bună.

Luni [*Rom.* 9, 18-33; *Mt.* 11, 2-15]. „Împărăția cerurilor prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea." Aceasta vrea să spună că Împărăția se capătă prin osteneală, străduințe și nevoințe grele; drept aceea o și dobândește numai cel care duce viață ostenicioasă, de nevoitor. Acest fel de viață înseamnă lepădarea oricărei plăceri în drum spre Împărăție. Plăcerile de tot felul îndepărtează de Împărăție; iar în ziua de azi nu ne îngrijim decât de plăceri – rareori sufletești, ci îndeobște trupești: să mâncăm, să bem, să ne veselim, să petrecem și să huzurim întru toate. Împărăției i-au zis: „Te rog, iartă-mă", cu toate că în Împărăție este ospăț – și încă așa un ospăț cum nici un om nu s-ar pricepe să pregătească, dar noi avem alte gusturi. Ceea ce este socotit acolo dulce, nouă ne pare amar; ceea ce e plăcut acolo, nouă ne pare nesuferit; ceea ce acolo veselește, pe noi ne întristează – am luat-o pe cu totul alte căi: și Împărăția, împreună cu cei ce se silesc și pun mâna pe ea, se depărtează de noi. Noi suntem chiar bucuroși, chiar am fi gata să îi gonim ca să plece mai repede, ba chiar se

vorbește despre asta; dar cel viclean, nu știu cum, nu izbutește să-și împlinească acest plan.

Marți [*Rom.* 10, 11; 11, 2; *Mt.* 11, 16-20]. Domnul spune că noi, cei ce nu ascultăm de Evanghelie, ne asemănăm celor cărora dacă li se cântă cântece vesele nu dănțuiesc, iar dacă li se cântă de jale, nu plâng: oameni cu care n-o scoți la capăt. Ni se făgăduiește împărăția cerurilor cea prealuminată și preaveselitoare: nici nu ne clintim, de parcă nu despre noi e vorba. Suntem amenințați cu Judecata cea nemitarnică și cu muncile cele veșnice – nu ne tulburăm, parcă nici n-auzim. Îndobitociți, am pierdut orice instinct al adevăratei autoconservări. Suntem mânați de-a dreptul spre pierzare, fără să ne îngrijim deloc de soarta noastră. Ne-am pus mâinile în sân, ne-am lăsat pradă nepăsării: „ce-o fi, o fi" ! Iată care e starea noastră ! Oare nu de aceea sunt așa dese sinuciderile ? Și acesta este rodul învățăturilor moderne, al viziunilor moderne asupra omului și a însemnătății lui ! Iată care vă e progresul ! Iată care vă e și luminarea ! Mai bine să fii lipsit de orice învățătură, dar să-ți mântuiești sufletul cu frică de Dumnezeu, decât ca, după ce ai căpătat titlul de „luminat", să pieri pentru vecie, neaducându-ți aminte măcar o dată în viață de ceea ce o să fie după moarte. Din cuvântul lui Dumnezeu, care arată limpede cine ajunge în împărăția cerurilor și cine ajunge în iad, nici o iotă nu va trece: totul va fi precum este scris. Așadar, oricine ai fi, pune aceasta în inima ta ca pe un lucru care te privește de-a dreptul și îngrijește-te de suflet cât poți și cât mai este vreme !

Miercuri [*Rom.* 11, 2-12; *Mt.* 11, 20-26]. Domnul a arătat multe minuni în Capernaum, în Betsaida și în Horazin; cu toate astea, numărul celor ce au crezut n-a fost pe potriva puterii acestor minuni. Drept aceea, El a și osândit cu asprime aceste cetăți, hotărând că în Ziua Judecății va fi mai ușor Tirului și Sidonului, Sodomei și Gomorei, decât ace-

lor cetăți. Același lucru putem să-l cugetăm și cu privire la noi înșine. Câte minuni nu a săvârșit Domnul asupra Rusiei, izbăvind-o de vrăjmași nespus de puternici și supunându-i noroade! Câte comori nu i-a dăruit, care izvorăsc necontenit minuni – sfinte moaște și icoane făcătoare de minuni, răspândite prin întreaga Rusie! Și totuși, în zilele noastre rușii încep să se abată de la credință: o parte din ei cade cu totul în necredință, o alta cade în protestantism, o a treia își urzește pe ascuns crezul, în care crede că poate împreuna spiritismul și aiurările geologice cu descoperirea dumnezeiască. Răul crește; reaua credință și necredința înalță capul; credința și Ortodoxia slăbesc. Oare nu o să ne băgăm mințile în cap?... Și va fi, în cele din urmă, și la noi ceea ce este la francezi, de pildă, și la alții?... Iar dacă se va întâmpla așa, ce credeți că va fi cu noi în Ziua Judecății, după ce am primit atâta milă de la Dumnezeu? Doamne! Miluiește și mântuiește Rusia de dreapta Ta pedeapsă, ce stă să cadă asupra noastră!

Joi [*Rom.* 11, 13-24; *Mt.* 11, 27-30]. „Veniți la Mine, toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi." O, dumnezeiescul, o, iubitul, o, preadulcele Tău glas! Să mergem, dar, cu toții, în urma Domnului care ne cheamă! Mai înainte însă trebuie să simțim că ne e greu, că avem mulțime de păcate și că păcatele acestea sunt grele. Acest simțământ naște nevoia de a căuta ușurare. Credința ne arată atunci că singura scăpare este la Domnul Mântuitorul, și pașii noștri se vor îndrepta de la sine către El. Sufletul care vrea să se izbăvească de păcate știe ce să Îi spună Domnului: „Ridică de la mine povara cea grea a păcatelor, iar eu voi lua jugul Tău cel bun". Și așa se întâmplă: Domnul iartă păcatele, iar sufletul începe să umble întru poruncile Lui. Poruncile sunt jugul, iar păcatele sunt povara; însă punându-le alături, sufletul află că jugul poruncilor este ușor ca fulgul, iar povara păcatelor grea ca un munte. Așadar, să nu ne temem a primi cu plăcere

jugul cel bun al Domnului şi povara Lui cea uşoară ! Numai aşa, şi nu altfel, putem afla odihnă sufletelor noastre.

Vineri [*Rom.* 11, 25-36; *Mt.* 12, 1-8]. „Dacă aţi fi ştiut ce înseamnă: Milă voiesc iar nu jertfă, nu aţi fi osândit pe cei nevinovaţi." Aşadar, pentru a ne izbăvi de păcatul osândirii, trebuie să dobândim inimă milostivă. Inima milostivă nu judecă nu numai încălcările părelnice ale legii, dar nici pe cele învederate tuturor. În loc să judece, ea compătimeşte, şi mai degrabă va plânge decât să mustre. Cu adevărat, păcatul osândirii e rodul unei inimi nemilostive, care se bucură de răul altuia şi află desfătare în înjosirea aproapelui, în prihănirea numelui acestuia, în terfelirea cinstei lui. Această faptă este ucidere de om şi este săvârşită în duhul celui care e ucigaş de oameni dintru început. Aici se alătură clevetirea, care e din acelaşi izvor: căci diavolul de aceea se şi numeşte diavol[5] – întrucât cleveteşte şi răspândeşte pretutindeni clevetirea. Grăbeşte-te să trezeşti în tine mila îndată ce îţi vine reaua dorinţă de a judeca şi cu inimă plină de milă să cazi apoi cu rugăciune la Dumnezeu, ca El să te miluiască şi pe tine: nu doar pe cel pe care ai vrut să-l osândeşti, ci şi pe tine însuţi, care poate că ai mai multă nevoie de milă decât el – şi ispita cea rea are să piară.

Sâmbătă [*Rom.* 6, 11-17; *Mt.* 8, 14-23]. Unuia dintre cei ce voiau să Îl urmeze, Domnul i-a zis: „Fiul Omului nu are unde să-şi plece capul", iar altuia, care vroia să-şi îngroape mai înainte tatăl, i-a zis: „Lasă-l pe cel mort; pe el îl vor îngropa alţii, iar tu vino după Mine". Asta înseamnă că cel care vrea să vină după Domnul trebuie să nu aştepte nici o mângâiere pe pământ, ci numai lipsuri, necazuri şi nevoi, şi că grijile vieţii, chiar cele legiuite, nu pot încăpea alături de urmarea Domnului. Trebuie să te lepezi de toate cu desăvârşire, ca să nu mai fii legat de nimic din

5. În limba greacă veche, cuvântul *diabolos* avea şi înţelesul de „calomniator", „clevetitor", „cel care umblă cu pâra" – n.tr.

cele pământești; apoi, trebuie să îmbrățișezi pătimirile și crucea și astfel întrarmat să mergi după Domnul. Aceasta este voia nemijlocită a Domnului! „Dar cui a fost dată această poruncă – numai Apostolilor, sau tuturor creștinilor?" Să se gândească fiecare singur. A se lepăda de sine și a-și lua crucea nu li s-a spus tuturor? Apoi, a-L iubi pe Domnul mai mult decât pe tată și pe mamă, pe frați și pe surori, pe soție și pe copii nu li s-a spus tuturor? Răspunsul este limpede. „Dar cum se poate trăi astfel?" Și Apostolii I-au pus Domnului această întrebare, iar El le-a răspuns: „Ceea ce nu este cu putință la oameni este cu putință la Dumnezeu" (*Lc.* 18, 27).

Duminica a patra după Cincizecime

[*Rom.* 6, 18-23; *Mt.* 8, 5-13]. Ce credință avea sutașul! L-a uimit chiar și pe Domnul. Ea stă în aceea că L-a mărturisit pe Domnul ca Dumnezeu al tuturor, Stăpân Atotputernic al tuturor celor ce sunt; de aceea L-a și rugat: „Zi numai un cuvânt și se va vindeca sluga mea. Cred că toate sunt supuse Ție și ascultă de porunca Ta". Această credință o cere Domnul de la toți ceilalți; această credință o cere și de la noi. Cel ce are asemenea credință nu duce lipsă de nimic și orice ar cere primește. Așa a făgăduit Domnul Însuși. O, de-am avea și noi măcar o urmă a acestei credințe! Dar și aceasta e un dar, iar darul acesta trebuie cerut, și cerut cu credință. Să-l cerem, dar, cel puțin cu simțământul că avem nevoie de el; să-l cerem cu stăruință, fără să cruțăm osteneala, ajutându-l totodată să se înfiripe în noi, prin cugetări potrivite și în primul rând prin supunerea față de poruncile lui Dumnezeu.

Luni [*Rom.* 12, 4-5, 15-21; *Mt.* 12, 9-13]. „Se cade a face bine sâmbăta." Aceasta a spus-o Domnul după ce l-a vindecat în sinagogă pe cel cu mâna uscată, fiind zi de sâm-

bătă, pentru a-i mustra pe fariseii care mergeau până-ntr-acolo cu păzirea poruncii privitoare la sâmbătă, încât măsurau până și câți pași este îngăduit a face în această zi. Dar întrucât faptele bune nu le poți face fără să te miști, ei se învoiau mai degrabă să lase deoparte faptele bune, decât să se miște mai mult decât credeau ei că e îngăduit. Mântuitorul i-a osândit nu o dată pentru aceasta, întrucât sâmbăta presupunea odihnă de grijile lumești, nu de faptele evlaviei și iubirii de frați. În creștinism se prăznuiește duminica în loc de sâmbătă, cu același țel: odihna de toate lucrările lumești și închinarea acestei zile numai lucrărilor lui Dumnezeu. Cugetarea creștinească sănătoasă nu a ajuns niciodată la meschinăria fariseilor cu privire la nelucrarea în ziua de duminică; însă îngăduința de a lucra în această zi a fost împinsă mult dincolo de hotarele cuviinței. Pe farisei, nelucrarea i-a despărțit de săvârșirea faptelor bune; iar pe creștini, făptuirea pe care singuri și-o îngăduie. În seara din ajun de duminică – teatru, apoi o altă oarecare distracție. Dimineața dorm până târziu; la biserică nu mai au când ajunge. Câteva vizite, prânzul; seara, iarăși distracții. Așa este jertfită întreaga vreme pântecelui și dezmierdării celorlalte simțuri; de Dumnezeu și de facerea de bine nu mai au oamenii când să-și amintească.

Marți [*Rom.* 14, 9-18; *Mt.* 12, 14-16, 22-20]. „Cine nu e cu Mine e împotriva Mea și cine nu adună cu Mine, risipește." Dar cine este cu Domnul ? Cel ce trăiește și făptuiește în duhul Lui; cel care nu-și îngăduie nici gânduri, nici simțăminte, nici dorințe, nici hotărâri, nici cuvinte, nici fapte care să fie neplăcute Domnului și potrivnice poruncilor și hotărârilor Sale învederate. Cel ce trăiește și făptuiește altfel, acela nu este cu Domnul; prin urmare, nu adună, ci risipește. Dar ce risipește ? Nu doar puterile și timpul, ci și ceea ce adună. De pildă, nu adună bogăție cu Domnul cel care o adună fără să facă parte altora, precum și cel care cheltuie averea adunată parte pentru

huzur, parte pentru danii izvorâte din slava deşartă, parte pentru moştenitori. Pe cealaltă lume va apărea cu mâna goală şi va fi acolo cel mai sărman dintre sărmani. Dimpotrivă, adună cu Domnul cel ce prin mâinile săracilor şi nevoiaşilor trimite cele agonisite în vistieriile cele veşnice. Când va muri un astfel de om, va găsi tot avutul dincolo, necheltuit, chiar dacă toată viaţa lui ar fi dat în stânga şi în dreapta. Acelaşi lucru se poate spune şi cu privire la adunarea de cunoştinţe. Aici, risipa devine şi mai învederată, întrucât încă de aici devine limpede că cel ce nu filozofează în Domnul adună la arătare munţi de cunoştinţe, însă acestea sunt de fapt nimicuri netrebnice, părere de adevăr, nu adevăr. Unii ca aceştia nu numai că nu au cunoaşterea, ci îşi pierd şi gândirea omenească: încep să aiureze ca lunaticii. Citiţi sistemele filozofice ale materialiştilor şi o să vă daţi seama.

Miercuri [*Rom.* 15, 7-16; *Mt.* 12, 38-45]. În orice om care trăieşte în păcat fără să se pocăiască locuieşte demonul ca într-o casă, diriguind toate ale lui. Atunci când, prin harul lui Dumnezeu, un astfel de păcătos ajunge la zdrobirea de inimă pentru păcate, se pocăieşte şi încetează a mai păcătui, demonul este izgonit din el. La început, el nu îl tulbură pe cel care s-a pocăit, fiindcă acesta are atunci multă râvnă, care arde pe demoni ca focul şi îi loveşte ca o săgeată. Mai apoi însă, când râvna începe să se răcească, se apropie din depărtare şi demonul cu îmbierile sale, insuflând amintirea plăcerilor dinainte şi chemând la acestea. Cel ce se pocăieşte să se ferească însă de învoirea cu gândurile, căci va ajunge degrabă la dorinţa păcatului; dacă nici ajuns aici nu-şi va veni în sine şi nu se va întoarce la starea de trezvie dinainte, căderea nu este departe. Din dorinţă se naşte aplecarea spre păcat şi hotărârea de a-l săvârşi; păcatul lăuntric este gata, cel din afară aşteaptă doar prilejul. Numai să apară acesta, şi păcatul e săvârşit. O dată cu acesta, demonul se întoarce şi începe să-l mâne pe om din păcat în păcat încă mai iute decât înainte. Acest

fapt l-a zugrăvit Domnul prin pilda despre reîntoarcerea demonului în casa curățită și măturată.

Joi [*Rom.* 15, 17-29; *Mt.* 12, 46 – 13, 3]. „Fiindcă cel ce va plini voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela Îmi este frate, și soră, și mamă." Domnul lasă să se înțeleagă prin asta că înrudirea duhovnicească, pe care El a venit să o sădească și să o sporească pe pământ, nu e totuna cu înrudirea trupească, deși numele legăturilor de rudenie sunt aceleași pentru amândouă. Și în înrudirea duhovnicească sunt tați și mame, cei ce dau naștere prin cuvântul adevărului sau prin binevestire, precum grăiește Apostolul Pavel. Și în înrudirea duhovnicească sunt frați și surori – cei născuți cu aceeași naștere duhovnicească și care cresc în același duh. Legătura de rudenie e făcută aici prin lucrarea harului; dar aceasta nu e o lucrare din afară, de suprafață, ci e la fel de profundă și de vitală ca și cea trupească, numai că are loc în alt tărâm – mai înalt și mai însemnat. Tocmai de aceea are precădere asupra înrudirii trupești și, atunci când nevoia o cere, o aduce pe aceasta jertfă intereselor sale duhovnicești, fără părere de rău, cu deplina încredințare că această jertfă este plăcută lui Dumnezeu și cerută de către El.

Vineri [*Rom.* 16, 1-16; *Mt.* 13, 4-9]. Pilda despre semănător zugrăvește feluritele atitudini ale sufletelor față de cuvântul lui Dumnezeu. Pe primul loc stau cele care nu iau aminte la el. Ascultă, dar cele auzite nu intră în suflet, ci se așternpe deasupra lui, ca sămânța în drum. Cuvântul nu are loc în aceste suflete, pentru că ele au alt fel de a gândi, alte reguli, alte gusturi. De aceea, el piere degrabă din amintirea lor, este uitat ca și cum n-ar fi fost auzit niciodată. În al doilea rând, sunt cei care ascultă cuvântul cu plăcere și îl primesc cu grăbire, dar nu vor să poarte nici un fel de osteneli pentru a-l împlini. Ca atare, atâta vreme cât nu se cere nici o jertfă, ei se desfată de cuvântul lui Dumnezeu și mai ales de făgăduințele cu-

prinse în el; dar îndată ce apare trebuința de a jertfi ceva pentru a rămâne credincioși acestui cuvânt, se leapădă și de cuvânt, și de făgăduințele lui spre a-și păstra cele de care sunt legați. În al treilea rând, sunt cei care primesc cuvântul și încep să trăiască după îndreptarul lui, dar apoi se lasă prea mult în voia grijilor și întristărilor acestui veac, grijilor pământești, care înăbușă toate bunele începuturi ce luaseră ființă sub înrâurirea cuvântului lui Dumnezeu. În al patrulea rând, sunt cei care primesc cuvântul cu credință deplină și se hotărăsc să trăiască după cerințele lui, gata de orice jertfă și osteneală, și nu îngăduie inimii lor să se lege de nimic din cele pământești. Să șadă fiecare și să cugete în care stare se află.

Sâmbătă [*Rom.* 8, 14-21; *Mt.* 9, 9-13]. Cui i s-a deșteptat, prin lucrarea fricii de Dumnezeu și a imboldurilor conștiinței, simțul trebuințelor duhovnicești, acela capătă un simț aparte, prin care ghicește tâlcul spuselor privitoare la duhovnicie, chiar dacă acestea ar fi înveșmântate în straiul parabolei. Parabola nu ascunde adevărul de asemenea oameni, ci îl descoperă și mai limpede. Cel ce nu are o astfel de întocmire sufletească nu pricepe nimic atunci când aude o parabolă privitoare la cele duhovnicești; și chiar dacă i s-ar vorbi despre aceste lucruri pe șleau, el ar prinde numai cuvintele, nu și miezul lucrurilor; acesta, venind împotriva tuturor concepțiilor sale, i s-ar părea o neghiobie de care nu ar întârzia să-și bată joc. Tocmai aceasta este pricina pentru care Domnul vorbea poporului în pilde. Cel cu înclinare către duhovnicie va înțelege și pilda, iar celui lipsit de această înclinare degeaba îi vorbești. „Pentru că văzând, nu văd, și auzind, nu aud, nici nu înțeleg... Căci inima acestui popor s-a învârtoșat" (*Mt.* 13, 12-15). Însă pe cei în stare să întrezărească adevărul ascuns, pilda i-a zidit după cuviință. „Celui ce are, i se va da și-i va prisosi."

Duminica a cincea după Cincizecime

[*Rom.* 10, 1-10; *Mt.* 8, 28-34; 9, 1]. Gadarenii au văzut străina minune săvârşită de Domnul prin izgonirea legiunii de demoni şi, totuşi, au ieşit – toată cetatea – şi L-au rugat pe Domnul „să plece din hotarele lor". Nu se vede să se fi purtat faţă de El cu duşmănie, dar nici de credinţă n-au dat dovadă. I-a cuprins o frică nelămurită, care-i făcea să dorească doar atât: „Pleacă unde ştii, doar lasă-ne în pace". Acesta este chipul oamenilor care trăiesc liniştiţi în avutul lor. În jurul lor, lucrurile s-au rânduit nu prea rău; ei s-au obişnuit cu această rânduială; nu au nici gând, nici trebuinţă s-o schimbe, ori s-o înlocuiască şi se tem să facă vreun pas nou. Simţind totuşi că dacă va veni poruncă de sus, frica de Dumnezeu şi conştiinţa îi vor sili să lepede cele vechi şi să primească cele noi, ei fug din răsputeri de astfel de prilejuri, aşa încât, luând ca îndreptăţire neştiinţa, să poată vieţui liniştiţi cu vechile lor obiceiuri. Aşa sunt cei care se tem să citească Evanghelia şi cărţile Sfinţilor Părinţi, precum şi să poarte convorbiri duhovniceşti, de frică să nu-şi zgândăre conştiinţa, care dacă se va trezi, va începe să-i silească a lepăda unele şi a primi altele.

Luni [*Rom.* 16, 17-24; *Mt.* 13, 10-23]. Pentru ce mulţi nu pricep convorbirile privitoare la lucrurile duhovniceşti? Din pricina învârtoşării inimii. Atunci când inima e umplută de împătimirile lucrurilor pământeşti, ea devine grosolană, precum este scris: „îngrăşatu-s-a, îngroşatu-s-a, lărgitu-s-a". Astfel fiind, ea trage în jos ca o ghiulea, ferecând de pământ întregul suflet şi mintea o dată cu acesta. Atunci, învârtindu-se numai în cercul lucrurilor de jos, devine josnică şi nu se poate înălţa sus, întocmai ca o orătanie ghiftuită cu nutreţ; nu vede cele de sus; toată alcătuirea ei este potrivnică acestora... Acolo este un tărâm cu totul necunoscut ei. Printre toate concepţiile şi ex-

perienţele sale, ea nu poate afla nimic care să fie pe potriva celor de dincolo, ca să le poată vedea pe acestea măcar prin oglindă, în ghicitură. Ca atare, nici el nu se apucă să facă judecăţi privitoare la aceste lucruri, nici pe alţii, care fac astfel de judecăţi, n-are chef să-i asculte, iar cărţile în care este scris despre aceste lucruri nici nu le ia în mână. Oare nu aceasta este pricina pentru care la mulţi puteţi găsi destule reviste lumeşti, iar duhovniceşti nici măcar una, nici măcar o singură carte duhovnicească, nici chiar Evanghelia ?

Marţi [*I Cor.* 1, 1-9; *Mt.* 13, 24-30]. A fost semănată sămânţa cea bună, dar a venit vrăjmaşul şi a semănat neghină printre grâu. Neghinele sunt în Biserică eresurile şi schismele, iar în fiecare din noi, gândurile, simţămintele, dorinţele rele, patimile. Primeşte omul sămânţa cea bună a cuvântului lui Dumnezeu, hotărăşte să vieţuiască în sfinţenie şi începe să trăiască astfel. Când adoarme omul cu pricina – când slăbeşte, adică, luarea-aminte la sine – vine vrăjmaşul mântuirii şi strecoară în el gânduri rele care, nefiind lepădate imediat, se preschimbă în dorinţe şi înclinări, înfiripând un cerc propriu de fapte şi întreprinderi ce se amestecă cu faptele, simţămintele şi gândurile bune; şi amestecate rămân până la seceriş. Secerişul acesta este pocăinţa. Domnul trimite îngerii Săi – străpungerea inimii şi frica de Dumnezeu; iar aceştia, ivindu-se ca o seceră, pârjolesc toată pleava şi o ard în cuptorul osândirii de sine, cea dureroasă. Grâul curat rămâne în jitniţa inimii, bucurând şi pe om, şi pe îngeri, şi pe Preabunul Dumnezeu Cel în Treime Închinat.

Miercuri [*I Cor.* 2, 9; 3, 8; *Mt.* 13, 31-36]. Împărăţia se aseamănă cu un grăunte de muştar şi cu drojdia. Micul grăunte de muştar creşte şi se face un pom mare; drojdia pătrunde întreg aluatul frământat şi îl dospeşte. Aici este închipuită, pe de o parte, Biserica, ce era alcătuită la început doar din Apostoli dimpreună cu alţi câţiva oameni,

iar apoi a crescut și a devenit numeroasă, pătrunzând întreaga omenire; iar pe de alta, viața duhovnicească, așa cum se înfiripă ea în om. Primul ei grăunte e hotărârea omului de a se mântui plăcând lui Dumnezeu, după îndreptarul credinței în Domnul Mântuitorul. Această hotărâre, oricât ar fi de puternică, seamănă cu un grăunte mic. La început, ea cuprinde numai conștiința și voința omului; pornind de aici se dezvoltă mai apoi întreaga lucrare a vieții duhovnicești. Ea sporește în mișcări și în putere, iar cu privire la suflet, începe să pătrundă toate puterile acestuia – mintea, voința, simțirea –, pe care le umple, „dospindu-le" în duhul său; pătrunde, de asemenea, întreaga alcătuire a firii omului – și trupul, și sufletul, și duhul, în care se zămislește.

Joi [*I Cor.* 3, 18-23; *Mt.* 13, 36-43]. „Și îi vor arunca pe ei (adică pe cei ce săvârșesc sminteli și nelegiuiri) în cuptorul cu foc; acolo va fi plânsul și scrâșnirea dinților; atunci, cei drepți vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui lor." Așa se va săvârși despărțirea binelui de rău, a luminii de întuneric. Acum este vremea în care ele petrec amestecate. Așa I-a plăcut Domnului să rânduiască, pentru ca libertatea pe care omul o are din fire să crească și să se întărească în bine prin lupta cu răul; răului îi este îngăduit să facă război cu omul și dinlăuntru, și din afară. El nu hotărăște soarta omului, ci ispitește. Cel ce simte ispita nu trebuie să cadă, ci să păsească la luptă. Cel care biruiește se eliberează de o ispită și se mișcă înainte și în sus, pentru a întâlni acolo o altă ispită – și tot așa până la sfârșitul vieții. O, de-am pricepe acest tâlc al răului care ne ispitește, ca să ne rânduim viața având ca temei această cunoștință! Luptătorii se încununează, în cele din urmă, trecând în cealaltă viață, unde nu sunt nici dureri, nici întristări în afara lor și unde se vor face asemenea îngerilor lui Dumnezeu prin curăția ce se va revărsa dinlăuntrul lor, fără amestecul vreunor mișcări sau gânduri de ispită. Astfel se

pregătește triumful luminii și al binelui, ce se va arăta întru toată slava sa în cea din urmă zi a lumii.

Vineri [*I Cor.* 4, 5-8; *Mt.* 13, 44-54]. Venind în Nazaret, Domnul n-a aflat acolo credință. Simplitatea lui cea văzută i-a împiedicat pe nazarineni să întrevadă slava și dumnezeirea Lui cea nevăzută. Nu la fel se întâmplă și cu creștinul ? Dogmele creștinești sunt foarte simple la arătare; dar pentru mintea ce pătrunde înlăuntrul lor, ele alcătuiesc un sistem atotcuprinzător și desăvârșit, pe care nu l-a zămislit și nu poate să-l zămislească nici o minte zidită. Cugetarea trufașă, aruncând o privire fugară asupra simplității evanghelice, o leapădă și începe să-și construiască singură un „edificiu al cunoașterii", imens, după părerea ei, din care se deschid, pasămite, perspective largi. În realitate, acest edificiu este clădit din cărți de joc, iar orizontul lui e alcătuit din miraje, păreri ale imaginației înfierbântate. Și cu un astfel de om degeaba stai de vorbă. Pe oricine vrea să-i schimbe părerile, e gata, împreună cu confrații săi, să îl arunce îndată de pe munte în prăpastie; adevărul însă trece întotdeauna nevătămat prin mijlocul lor și merge la alte suflete, în stare să-l primească.

Sâmbătă [*Rom.* 9, 1-5; *Mt.* 9, 18-26]. Zis-a femeia cu scurgere de sânge: „Numai să mă ating de haina Lui (a Domnului), și mă voi face sănătoasă" – și a primit după credința ei. Noi, fiind făpturi care cunoaștem prin mijlocirea simțurilor, avem nevoie de o atingere simțită pentru a primi puterea cea mai presus de simțuri. Domnul așa a și rânduit. Sfânta Sa Biserică are o orânduire văzută. Feluritele sale părți ne cuprind, iar noi venim în atingere cu ele. Puterea lui Dumnezeu care se află în Biserică se primește prin atingere, iar primitoarea este credința, care grăiește: „numai să mă ating și mă voi face sănătoasă". Biserica e Trupul și Veșmântul Domnului. Părțile sale cele mai învederate, de care ne atingem noi, sunt dumnezeieștile Taine și, mai ales, după Botez și Mirungere, Taina Tru-

pului și Sângelui Domnului, în unire cu Taina Pocăinței; dar și atingerea cu credință de oricare altă parte a sa poate atrage puterea trebuincioasă de la Domnul, Care pretutindenea este și vede pe oricine face astfel, și grăiește în inima lui: „Îndrăznește, fiule!" Liber-cugetătorii, cei ce nu văd cu ochi buni rânduiala văzută a Sfintei Biserici, se lipsesc singuri, prin întocmirea lor sufletească, de putința atingerii de puterea cea lăuntrică, dumnezeiască, care dă viață tuturor. Drept aceea, ei rămân bolnavi; neîncetata curgere a gândurilor și simțirilor deșarte îi secătuiește, iar ei slăbesc și mor duhovnicește.

A șasea duminică după Cincizecime

[*Rom.* 12, 6-14; *Mt.* 9, 1-8]. Domnul iartă păcatele slăbănogului. Acesta ar fi fost un prilej de bucurie; dar mintea vicleană a cărturarilor învățați spune: „Omul acesta hulește". Chiar și după ce a urmat minunea vindecării slăbănogului, întărind acest adevăr mângâietor pentru noi, că „putere are Fiul Omului pe pământ a ierta păcatele", poporul a dat slavă lui Dumnezeu, dar despre cărturari nu se spune nimic, pesemne fiindcă și în fața minunii urzeau oarecare întrebări viclene. Mintea lipsită de credință e o uneltitoare: naște întruna bănuieli viclene și urzește hule asupra tuturor lucrurilor privitoare la credință. Ba nu crede în minuni, ba cere o minune învederată; dar când aceasta i se dă, îndatorând-o să se plece credinței, nu se rușinează să se dea în lături, tâlcuind strâmb lucrările cele minunate ale lui Dumnezeu. La fel se poartă și față de dovezile asupra adevărului dumnezeiesc, iar dovezi îi aduc atât experiența, cât și rațiunea, destul de puternice și de numeroase, dar și pe acestea le acoperă cu îndoiala. Ia la bani mărunți tot ce înșiră ea și ai să vezi că toate sunt numai viclenie, chiar dacă în gura ei par „deșteptăciuni"; astfel ajungi, fără să vrei, la concluzia că așa-

zisa inteligență și viclenia sunt unul și același lucru. In tărâmul credinței, Apostolul grăiește: „Noi avem mintea lui Hristos". Dar a cui minte e în afara tărâmului credinței ? A celui viclean. Ca atare, viclenia a și devenit trăsătura care îl deosebește.

Luni [*I Cor.* 5, 9 – 6, 11; *Mt.* 13, 54-58]. Nazarinenii n-au crezut în cuvântul Domnului fiindcă, trăind printre ei, El nu avea în starea Sa din afară o strălucire atrăgătoare și măreție pe care omul s-ar fi simțit, chiar fără voia sa, îndemnat să o cinstească. „Noi Îl știm cine este, ziceau ei, nu poate fi în El ceva mai presus de fire." Aceasta, totuși, nu L-a făcut pe Domnul să ia un chip măreț, ci a rămas tot timpul nespus de simplu la înfățișare; Apostolii, mai apoi, umblau la fel, ca de altfel toți adevărații lor următori și ucenici. De ce așa ? Pentru că nu se poate afla vreo strălucire a înfățișării care să fie pe măsura luminii vieții în Iisus Hristos; și s-a recunoscut că mai bine e să ai o înfățișare cât se poate de umilă, ca aceasta să nu aducă îngrădire lăuntricului. Cel ce are ochi să privească drept la acesta din urmă, neluând aminte la cea dintâi. Sfântul Apostol Pavel a spus așa: „Avem comoara aceasta în vase de lut" (*II Cor.* 4, 7). De am vedea cum arătau la înfățișare cei înaintea cărora azi ne cucernicim și pe care îi chemăm în rugăciunile noastre, nu ne-am crede privirilor, atât erau de simpli. Dar până în ziua de azi, cel care știe ce este viața în Hristos Iisus își leapădă înfățișarea și se întoarce cu totul către cele lăuntrice. Ca atare, cea dintâi se ofilește, iar cele din urmă sporesc și cresc. La mulți se întâmplă, chiar, că nimeni nu bagă de seamă această strălucire lăuntrică, nici măcar cel ce o are. Rău este ochiul omului: nici nu i se arată ceea ce este cu adevărat bun, atât timp cât poate să îl vatăme.

Marți [*I Cor.* 6, 20 – 7, 12; *Mt.* 14, 1-13]. A ajuns la urechile lui Irod vestea despre faptele Domnului, iar el s-a grăbit să tragă concluzia: „A înviat Ioan". La câte lucruri

nu s-ar fi putut gândi! Şi totuşi, el nu s-a gândit decât la Ioan. Dar ce i-a îndreptat gândurile spre Ioan? Conştiinţa. Ei nu îi poţi ascunde faptele nelegiuite, judecata ei n-o poţi călca în picioare. Irod şi-a luat singur dreptul de a tăia capul lui Ioan, iar ceilalţi nu i-au tăgăduit acest drept; conştiinţa însă şi-a spus cuvântul, iar vocea ei n-a putut fi înăbuşită cu nimic. Iată că Irod îl vede peste tot pe Ioan. Câte asemenea povestiri nu cunoaştem, în care conştiinţa îl urmăreşte pe păcătos, înfăţişându-i păcatul şi cele asupra cărora a păcătuit, aşa încât le vede aievea! Asta înseamnă că este în noi un glas pe care trebuie să-l recunoaştem ca nefiind al nostru. Dar al cui? Al lui Dumnezeu. De unde a luat naştere firea noastră, de la Acela ia naştere şi glasul. Dacă acest glas e al lui Dumnezeu, trebuie să îl ascultăm, căci nu este îngăduit făpturii să se împotrivească Făcătorului. Glasul acesta spune că Dumnezeu este, că depindem de El cu desăvârşire şi, ca atare, este de neîngăduit să nu nutrim în noi o frică evlavioasă faţă de Dumnezeu; pe care având-o, datori suntem să plinim voia Lui, pe care ne-o arată şi conştiinţa. Toate acestea alcătuiesc cuvântul lui Dumnezeu, cel înscris în firea noastră; şi vedem că oameni din toate vremurile şi din toate ţările ascultă acest cuvânt şi iau aminte la el. Pretutindeni se crede în Dumnezeu, pretutindeni se ia aminte la glasul conştiinţei şi este aşteptată viaţa viitoare. Numai acum a devenit cumva la modă să nu recunoşti aceste adevăruri. Aşa fac materialiştii, care va să zică, materialiştii propovăduiesc o învăţătură potrivnică firii.[6]

Miercuri [*I Cor.* 7, 12-24; *Mt.* 14, 35; 15, 11]. „Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură spurcă pe om." Domnul a spus asta nu pentru că n-ar fi binevoit către postire, sau că ar fi socotit-o netrebuincioasă pentru

6. Joc de cuvinte: cuvântul *estestvennik* („materialist", în limbajul vremii) este derivat de la cuvântul *estestvo* – „fire (natură)", avându-se în vedere, probabil, argumentele extrase din domeniul ştiinţelor naturale de care se serveau materialiştii – n. tr.

noi. Nu, El Insuşi a postit, pe Apostoli i-a învăţat să postească şi în Sfânta Sa Biserică a rânduit posturi. A spus aceasta pentru ca noi, postind, să nu ne mărginim doar la mâncarea puţină sau uscată, ci să ne îngrijim totodată ca şi sufletul să postească, neîngăduindu-i dorinţe şi aplecări pătimaşe. Şi acesta este lucrul de căpetenie, iar postul slujeşte ca mijloc puternic de a ajunge la acesta. Temeiul patimilor este în trup; când trupul e istovit, e ca şi cum pe sub întăriturile patimilor s-ar săpa un tunel şi meterezele lor s-ar prăbuşi. Iar fără post ar fi o minune să biruiască cineva patimile, la fel cum ar sta cineva în foc fără să se ardă. Cel care îşi îndestulează din belşug trupul cu mâncare, somn şi tihnă, cum să fie cu luare-aminte şi cu gândul la vreun lucru duhovnicesc ? Pentru unul ca acesta este tot atât de uşor a se desface de pământ, a intra în contemplarea celor nevăzute şi a tinde către acestea, precum îi este unei orătănii bătrâne să zboare.

Joi [*I Cor.* 7, 24-35; *Mt.* 15, 12-21]. „Din inimă ies gândurile rele." Dar de unde vin ele în inimă ? Rădăcina lor e în păcatul care trăieşte în noi, iar deosebirea, înmulţirea şi felul lor aparte vin la fiecare din bunul său plac. Ce-i de făcut, atunci ? Pentru început, taie tot ce ţine de bunul tău plac. Aceasta e ca şi cum ar rupe cineva frunzele unui copac, i-ar tăia crengile şi ar reteza trunchiul până aproape de rădăcină. Apoi, nu îngădui să iasă lăstari noi, şi rădăcina, de asemenea, se va usca; cu alte cuvinte, nu îngădui să iasă din inimă gânduri rele, iar pe cele ce ies taie-le şi alungă-le, iar păcatul care trăieşte în noi, neprimind întăriri, va slăbi şi va deveni cu totul neputincios. În asta stă miezul poruncii: „Fiţi treji, privegheaţi. Luaţi aminte la voi înşivă. Încingeţi mijlocul cugetelor voastre". Trezvia trebuie îmbinată cu dreapta socotinţă. Din inimă ies nu numai lucruri rele, ci şi bune; totuşi, nu orice lucru bun pe care ni-l insuflă inima trebuie împlinit. Ceea ce trebuie cu adevărat împlinit o hotărăşte dreapta socotinţă. Dreapta

socotință este cuțitul grădinarului, care taie unele crengi și altoiește altele.

Vineri [*I Cor.* 7, 35- 8, 7; *Mt.* 15, 29-31]. Fără luare aminte nu faci nimic nici în treburile lumești, iar în cele duhovnicești, ea e pe primul loc. Ea bagă de seamă lucrurile rele, supunându-le judecății lăuntrice; tot ea e straja cămării lăuntrice în care se hotărăște ce și cum trebuie făcut, iar apoi apără și pe împlinitorii hotărârilor. Drept aceea, nu este de mirare că viața duhovnicească, în toată cuprinderea sa, se cheamă „viață de trezvie", iar în scrierile Sfinților Părinți vedem că cel mai mult se vorbește despre „trezvie" sau „luare aminte": e vorba despre același lucru. Ca atare, ce prețios lucru este a deprinde trezvia ! Primele osteneli ale celor ce încep să poarte grijă de suflet spre asta, de obicei, se și îndreaptă: și lucrarea lor începe să aducă a lucrare duhovnicească numai atunci când luarea aminte începe să se adune în sine, fiindcă de obicei ea este îndreptată cu totul spre cele din afară, nu spre înlăuntru. Din acea clipă, ia naștere viața lăuntrică, ce se pârguiește și se întărește o dată cu luarea aminte. Dar ce înseamnă luarea aminte ? Înseamnă a sta cu mintea în inimă înaintea Domnului și înaintea feței Lui a cerceta și a întreprinde toate cu înțelegere. Evident, lucru complicat. Luarea aminte se pârguiește o dată cu rugăciunea; și pe cât este întărită de aceasta, pe atât o întărește la rându-i.

Sâmbătă [*Rom.* 12, 1-3; *Mt.* 10, 37; 11, 1]. „Cine primește prooroc în nume de prooroc plată de prooroc va lua, și cine primește pe un drept în nume de drept răsplata dreptului va lua." Aceasta dezleagă toate nedumeririle legate de milostenie. Bunăvoința față de sărmani e totdeauna, dacă nu stinsă, dar oricum micșorată, de întrebările: „Cine este cel care cere și unde se duc banii dăruiți ?". Domnul răspunde: „Răsplata ta va fi după gândul cu care îl primești și îl ajuți pe cel care cere". Nu te uita la cel care cere, ci la gândul cu care dai. Cum vor fi aceste gânduri,

așa va fi și prețul faptei tale; iar ce gânduri se cuvine să ai cu privire la cel sărman, ni se arată prin alt cuvânt: „Cine miluiește pe cel sărman împrumută pe Dumnezeu", sau: „Ce ați făcut unuia dintre aceștia, Mie Mi-ați făcut". Așadar, primește pe orice om aflat în nevoie cum ai primi pe Domnul și fă pentru el ceea ce poți, cu gândul că faci pentru Dumnezeu și vei primi nu doar răsplată de prooroc și de drept, ci răsplată domnească.

A șaptea duminică după Cincizecime

[*Rom.* 15, 1-7; *Mt.* 9, 27-35; In. 17, 1-13]. „După credința voastră fie vouă!", le-a spus Domnul celor doi orbi, și îndată s-au deschis ochii lor. După măsura credinței omului este și cercetarea lui de către puterea lui Dumnezeu. Prin credință se primește, trece și în ea se sălășluiește harul. Așa cum plămânii unuia sunt mai mari, iar ai altuia sunt mai mici, și primii primesc mai mult aer decât cei din urmă, tot așa și credința unuia e mai mare, iar a altuia e mai mică, și prima primește mai multe daruri de la Domnul, iar cealaltă mai puține. Dumnezeu este pretutindeni, cuprinde și ține toate și Se sălășluiește cu plăcere în sufletele omenești; dar intră în ele nu cu sila, deși este Atotputernic, ci chemându-le, căci nu voiește să strice stăpânirea pe care i-a dat-o omului asupra voinței sale. Pe cel ce se deschide prin credință îl umple Dumnezeu cu daruri peste măsură; în cel care se zăvorăște prin necredință nu intră chiar de ar fi aproape. Doamne! Adaugă-ne credința, fiindcă și credința tot darul Tău este. Fiecare din noi însă se cade să mărturisească: „Iar eu sărac sunt și sărman" (*Ps.* 69, 6).

Luni [*I Cor.* 9, 13-18; *Mt.* 16, 1-6]. Fariseii și saducheii I-au cerut Domnului să le arate semn; dar nu vedeau că au un semn înaintea ochilor. Domnul Însuși era semnul;

învățătura Sa și faptele Sale arătau cine este El; de altă mărturie nu mai era nevoie. „Lucrările pe care le fac Eu..., acestea mărturisesc despre Mine" (*In.* 10, 25), le-a spus El iudeilor. „Fața cerului știți s-o judecați, i-a mustrat Domnul, dar semnele vremilor nu puteți." De ce s-a întâmplat asta cu ei ? Fiindcă trăiau doar viața din afară, iar înlăuntrul lor nu priveau; iar fără luare-aminte, fără adunare și adâncire în sine nu este cu putință nici a băga de seamă, nici a pricepe lucrările dumnezeiești. Același lucru continuă până acum. Toți au în fața ochilor creștinismul – adevărată minune a lui Dumnezeu –, dar cei ce îl privesc nu văd asta, șovăie în credință și apostează. Ochii lor pierd putința de a vedea în El pecetea dumnezeiescului, și acești oameni sunt gata să ceară, asemenea iudeilor, semne deosebite din cer. Semn însă nu li se dă și nu li se va da, fiindcă ei îl cer doar ca să ispitească pe Dumnezeu, nu ca să meargă pe calea lui Hristos. Tu doar pășește pe această cale și vei vedea încă de la primul pas că ea este dumnezeiască, duce la Dumnezeu și Îl apropie pe Dumnezeu de tine. Iudeilor, Domnul le-a zis: „Semn nu se va da... decât semnul proorocului Iona". Domnul i-a prevenit și pe necredincioșii de acum, pregătind pentru ei răspunsul: „Se va arăta pe cer semnul Fiului Omului, și vor plânge atunci neamurile pământului..." (*Mt.* 24, 30).

Marți [*I Cor.* 10, 5-12; *Mt.* 16, 6-12]. „Feriți-vă de aluatul fariseilor și al saducheilor", a grăit Domnul. Saducheii sunt întruchiparea nepăsării; fariseii, a oamenilor ce poartă înfățișare de râvnitori. Cei dintâi nu fac nimic, iar cei-lalți par că sârguiesc, dar nu le iese de fapt nimic. La noi, seamănă cu ei cei atrași de ideile umanitarismului. Ei vorbesc foarte mult despre binele poporului, dar poporul nu vede nici un bine din partea lor, căci ei numai vorbesc, dar nu fac. Umanitarismul lor este de paradă, ei numai par că îl au; de fapt însă nu-s decât niște egoiști. Cuvântările nu cer nici o jertfă – ca atare, sunt foarte darnici cu ele; dar dacă vine vorba de jertfe, ei dau înapoi. În ziua de azi, mai

toți sunt niște fățarnici; se dau drept altceva decât sunt – oameni plini de râvnă pentru binele și luminarea obștească, rămânând foarte mulțumiți atunci când reușesc să arate din gură că sunt într-adevăr astfel. De aceea, îndată ce se pornește vreo acțiune de binefacere, toți dau cu gura, însă cu fapta nu dă zor nimeni, și treaba n-are nici un spor. Nu aștepta jertfe de la acești oameni; de ceilalți nu le pasă, lor să le meargă bine. Se mai întâmplă însă ca ei, fără să-și bată capul cu planuri de binefacere, să facă danii de ochii lumii. Amândouă aceste purtări au fost osândite de către Domnul, Care ne-a poruncit să ne umplem de dragoste nefățarnică unii față de alții, dragoste căreia nu-i place să pozeze.

Miercuri [*I Cor.* 10, 12-22; *Mt.* 16, 20-24]. Atunci când Sfinții Apostoli L-au mărturisit pe Mântuitorul ca Fiu al lui Dumnezeu, El a zis că „se cuvine... să pătimească... și să fie ucis". Lucrarea Sa era gata: rămânea numai să fie desăvârșită prin moartea pe cruce. Același lucru se întâmplă și în privința sporirii duhovnicești a creștinului. Câtă vreme el se mai luptă cu patimile, vrăjmașul încă trage nădejde să-l mai ducă cumva în ispită; însă când patimile se potolesc și vrăjmașul nu mai are de-acum putere să le ațâțe, el stârnește ispite din afară: tot felul de prigoniri nedrepte, și încă dintre cele mai anevoie de îndurat; se străduie să insufle gândul: „De ce să te ostenești și să te lupți ? Oricum, n-ai nici un folos din asta". Însă atunci când el se pregătește în acest chip să vină cu război din afară, Domnul trimite ostenitorului său, duhul răbdării, și mai înainte ca vrăjmașul să reușească a pricinui vreun necaz, însuflețește inima lui să fie gata a primi toate felurile de pătimiri și neplăceri, iar vrăjmașului nu-i reușește vicleșugul. După cum Domnul a spus despre Sine că „se cuvine să pătimească", și aceștia încearcă o anumită însetare de pătimiri; și atunci când ele vin, le întâmpină cu bucurie, le sorb așa cum soarbe însetatul apa răcoroasă.

Joi [*I Cor.* 10, 28; 11, 7; *Mt.* 16, 24-28]. De la cei care vor să îi urmeze, Domnul cere desăvârșită lepădare: „Să se lepede de sine". Se poate spune și altfel: leapădă-ți interesele și caută numai interesele Domnului. Aceasta o vei face dacă vei săvârși pururea cele plăcute Lui. „Dar cum pot reuși asta?" Caută cu luare aminte la ceea ce este înlăuntru și împrejurul tău; și hotărând limpede ce este plăcut înaintea Domnului să faci în cutare sau cutare împrejurare, din afară sau lăuntrică, fă precum ai hotărât fără să te cruți și fără să amesteci aici socotelile tale omenești, cu deplină lepădare de sine. Vei spune: „Dar asta e anevoie de făcut". Nu, nu-i așa. Ni s-au dat porunci limpezi; acestea arată tot ce-I place Domnului să facem. Rămâne numai să le potrivești la împrejurarea în care te afli, iar asta nu e prea greu. E de ajuns să ai gândire sănătoasă. Dacă nu îți dai seama, întreabă-l pe părintele tău duhovnicesc sau pe un alt om care are evlavie, și fă așa cum ți s-a spus. Oricum, însă, este mai bine să îți ascuți judecata prin citirea cuvântului lui Dumnezeu și a scrierilor Sfinților Părinți, ca să ai totdeauna sfetnic împreună cu tine.

Vineri [*I Cor.* 11, 8-22; *Mt.* 17, 10-17]. Despre Ioan Botezătorul, Domnul a spus: „Ilie a și venit, însă ei nu l-au cunoscut". De ce? Pentru că nu au luat aminte la căile lui Dumnezeu și nu s-au interesat de ele: aveau altă dispoziție sufletească, alte gusturi, alt fel de a vedea lucrurile. În afara sferei lucrurilor dumnezeiești, curiozitatea lor era cât se poate de puternică, iar în acest domeniu nu cugetau nimic, fiind străini de el. Dispoziția sufletească are o intuiție aparte, care observă și stabilește îndată cele ce-i sunt familiare, oricât de ascunse ar fi acestea. Artistul, savantul și economistul pot cerceta un lucru cu egală luare aminte, dar judecata și-o va face fiecare după criteriile proprii – unul după frumusețe, celălalt, după relațiile cauzale, cel de-al treilea, după utilitate. Așa și iudeii: au judecat cu privire la Ioan, iar apoi cu privire la Mântuitorul, potrivit dispoziției pe care o aveau; iar întrucât această dispoziție

nu era după Dumnezeu, nu i-au înțeles pe Ioan și pe Hristos, care săvârșeau lucrarea lui Dumnezeu. Iată că și în ziua de azi au început să nu-i mai înțeleagă nici pe Înaintemergătorul, nici pe Domnul și fac cu ei ce vor. S-a pornit o prigoană ascunsă împotriva creștinismului, prigoană care pe alocuri a început să aibă loc și pe față, cum s-a întâmplat nu de mult la Paris. Ceea ce s-a întâmplat acolo la scară mică, ne putem aștepta să se întâmple, cu vremea, la scară mare. Mântuiește-ne, Doamne!

Sâmbătă [*Rom.* 13, 1-10; *Mt.* 12, 30-37]. „Omul cel bun din vistieria lui cea bună scoate afară cele bune, pe când omul cel rău din vistieria lui cea rea scoate afară cele rele." Ceea ce pui în vistierie, aceea vei și primi: pui aur – aur vei lua; pui aramă – aramă vei lua. Firește, și arama poate fi dată drept aur; însă cunoscătorul își va da seama pe loc de măsluire. Dar cum să facem ca în vistieria noastră să fie numai aur, adică în inima noastră să fie numai lucruri bune? Inima este prin firea ei vistieria lucrurilor bune; viclenia vine pe urmă. Așadar, ia bisturiul luării aminte și al nemilostivirii de sine; desparte nefirescul și taie-l. Cele viclene vor fugi una câte una, iar binele se va întări și va căpăta profunzime, până ce, în sfârșit, va rămâne doar el. Problema e: cum deosebim firescul de nefiresc. Pe materialiștii de acum să nu-i asculți; la ei totul este pe dos – firescul e pentru ei nefiresc, iar nefirescul este firesc, numesc răul – bine, și binele – rău. Vezi ce zice Domnul în Evanghelie, ce zic Sfinții Apostoli în scrierile lor și după acest îndreptar să hotărăști ce este firesc. Astfel vei agonisi în cele din urmă mulțime de bunătăți, pe care le vei și scoate din inima ta. Roagă-te Duhului Sfânt: „Vistierule al bunătăților, vistierie a bunătăților fă și inima mea!".

Duminica a opta după Cincizecime

[*I Cor.* 1, 10-17; *Mt.* 14, 14-22]. Înainte de minunata săturare a celor cinci mii de oameni, ucenicii Domnului au vrut ca El să dea drumul mulțimilor; Domnul însă a spus: „Nu au trebuință să se ducă; dați-le voi să mănânce". Să învățăm aceste cuvinte, și ori de câte ori vrăjmașul ne va insufla să întoarcem spatele celui care cere de la noi, să ne spunem ca din partea Domnului: „Nu au trebuință să se ducă; dați-le voi să mâncați" – și să le dăm ceea ce avem la îndemână. Vrăjmașul scade mult dorința omului de a face milostenie, șoptind că cel care cere poate că nu merită să primească milostenie; dar iată că Domnul n-a stat să cerceteze vrednicia celor cinci mii, ci pe toți i-a ospătat la fel, deși nu toți aveau, firește, aceeași dragoste față de El; poate că printre ei erau și unii care mai apoi aveau să țipe: „Răstignește-L". Așa e și obștească purtare de grijă a lui Dumnezeu față de noi: „El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți" (*Mt.* 5, 45). De ne-ar ajuta Domnul să fim câtuși de puțin milostivi, „așa cum Tatăl nostru Cel Ceresc este Milostiv" !

Luni [*I Cor.* 11, 31; 12; *Mt.* 18, 1-11]. „De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra întru Împărăția Cerurilor." Întocmirea inimii de copil este pilduitoare. Copiii, înainte de a se dezvolta în ei pornirile egoiste, sunt o pildă vrednică de urmat. Ce vedem la copii ? Credință deplină, care nu iscodește, ascultare fără cârtire, dragoste nefățarnică, lipsă de griji și tihnă sub ocrotirea părinților, vioiciune și prospețime, agerime și dorință de a învăța și a se desăvârși. Mântuitorul însă arată cu precădere o anumită trăsătură a lor, smerenia: „Cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare întru Împărăția Cerurilor", căci acolo unde este smerenie adevărată, se află toate virtuțile dimpreună. Smerenia se

arată în desăvârşirea ei tocmai atunci când celelalte virtuţi au înflorit deja şi s-au pârguit în inimă; ea e cununa şi acoperământul lor. Aceasta este taina vieţii duhovniceşti întru Hristos Iisus Domnul nostru. Cu cât are cineva viaţă duhovnicească mai înaltă, cu atât este mai smerit, căci el vede mai limpede că nu el se osteneşte sporind duhovniceşte, ci „harul care este în el"; şi aceasta este „măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos": căci lucrul cel mai însemnat la Hristos Iisus este faptul că El „S-a smerit pe sine, ascultător făcându-Se până la moarte".

Marţi [*I Cor.* 12, 12-26; *Mt.* 18, 18-22; 19, 1-2, 13-15]. Dorind să ştie de câte ori se cuvine să ierte fratelui său, Sfântul Petru a întrebat, hotărând răspunsul dinainte: „Să iert până de şapte ori ?". Şi spunând asta, cugeta că a pus măsura cea mai mare cu putinţă. Cât de scurtă este răbdarea omenească ! Domnul însă potrivind îndelungă-răbdarea Sa neputinţelor noastre, a hotărât: „Nu zic ţie de şapte ori, ci de şaptezeci de ori câte şapte". Cu alte cuvinte: „Iartă întotdeauna şi nu te gândi să nu ierţi". Desăvârşita iertare avea să devină semnul duhului creştinesc şi totodată izvorul şi reazemul statornic al vieţii noastre în Domnul, ce vine de la faţa lui Dumnezeu. Iertarea faţă de orişice greşeală a oricui este veşmântul dragostei creştineşti care, potrivit Apostolului, „îndelung rabdă, e binevoitoare, nu se aprinde de mânie, acoperă totul" (*I Cor.* 13, 4-7). Ea e şi cea mai de nădejde chezăşie a iertării lui Dumnezeu la Judecata ce va să fie; căci de iertăm, ne va ierta şi nouă Tatăl nostru Cel Ceresc (*Mt.* 6, 14). Aşadar, dacă vrei să ajungi în rai, iartă pe toţi fără făţărnicie, din suflet, ca să nu rămână nici umbră de duşmănie !

Miercuri [*I Cor.* 13, 4; 14, 5; *Mt.* 20, 1-6]. În pilda despre lucrători, cel ce a lucrat doar un ceas a primit aceeaşi plată de la stăpânul casei. În această pildă, ceasurile zilei închipuie curgerea vieţii noastre. Ceasul al unsprezecelea este vremea cea de pe urmă a acestei vieţi. Domnul arată

că și cei ce până la această vreme n-au lucrat pentru El pot începe să lucreze și să placă înaintea Lui nu mai puțin ca alții. Prin urmare, bătrânețea nu este o îndreptățire pentru a deznădăjdui, presupunând că la această vârstă nu se mai poate pune început bun. Nu te sfii să purcezi la lucru. Milostiv este Domnul, îți va da tot ce a dat și celorlalți – după rânduiala harului aici, după legea dreptății dincolo. Nu trebuie decât să te aprinzi cât mai mult de râvnă și să te întristezi cu cât mai mare străpungere pentru nepăsarea în care ți-ai petrecut aproape întreaga viață. Vei spune: „În pildă, pe lucrători i-a chemat stăpânul; deci, să mă cheme și pe mine Domnul". Dar oare nu te cheamă ? Oare nu auzi în biserică glasul Domnului: „Veniți la Mine toți", și chemarea apostolească: „Ca și cum Însuși Dumnezeu v-ar îndemna prin noi, vă rugăm în numele lui Hristos: împăcați-vă cu Dumnezeu !" (*II Cor.* 5, 20).

Joi [*I Cor.* 14, 6-19; *Mt.* 20, 17-28]. Creștinismul mulțumește pe deplin și năzuința noastră de întâietate, dar cum ? Prin mijloace cu totul potrivnice acelora care se întrebuințează în lume. Vrei să fii cel dintâi ? Fii sluga tuturor, adică fii cel din urmă înaintea tuturor, și acesta este un lucru tot atât de însemnat, pe cât este de însemnat să ne rânduim viața și obiceiurile după pilda Domnului Hristos. Domnul grăiește: „Fiul Omului n-a venit să fie slujit, ci să slujească El și să-și dea sufletul răscumpărare pentru mulți". Domnul a slujit pe oameni, chiar a spălat picioarele ucenicilor. Asta înseamnă că n-ai de ce să te rușinezi a sluji altuia, oricine ar fi el. Cum și cu ce poți, slujește; prilejuri sunt la fiecare pas: hrănește pe cel flămând, îmbracă pe cel gol, găzduiește pe cel străin, cercetează pe cel bolnav și chiar îngrijește-l: nu întoarce spatele nici unui om care îți cere ajutorul. Și nu doar trupul, ci și sufletul aproapelui să-l slujești: învață-l, dă-i sfat, dă-i în mână o carte bună, mângâie-l, întărește-l ! Și cuvântul este un mijloc puternic de a ajuta; prin el, sufletul iese din ale sale și, unindu-se cu sufletul celuilalt, îi dă putere.

Vineri [*I Cor.* 14, 26-40; *Mt.* 21, 12-14, 17-20]. „Casa Mea casă de rugăciune se va chema, iar voi ați făcut din ea peșteră de tâlhari". Toată lumea știe că un locaș de închinare cere cucernicie, adunare a gândurilor, adâncire în cugetarea la cele dumnezeiești și stare ca înaintea lui Dumnezeu; și totuși, cine face asta ? Oamenii merg la biserică plini de dorința de a se ruga, pentru puțină vreme stau în ea cu râvnă fierbinte; apoi însă gândurile încep să hoinărească și în cap are loc un negoț mai zgomotos decât acela peste care a dat Domnul în templul din Ierusalim. De ce așa ? Pentru că felul în care stăm în biserică oglindește întreaga noastră viață duhovnicească. Precum trăim, așa stăm și în biserică. Biserica înrâurește și întrucâtva sprijină mișcările duhovnicești ale sufletului; apoi, însă, perindarea stărilor noastre sufletești obișnuite își ia ce este al său. Drept aceea, dacă vrei să stai în biserică așa cum ai sta înaintea lui Dumnezeu, pregătește-te pentru aceasta prin viața ta obișnuită; pe cât îți stă în putere fii într-o stare de rugăciune. Această osteneală te va face, până la urmă, să stai cu evlavie în tot timpul pe care ți-l petreci în biserică; iar aceasta te va ajuta să-ți sporești evlavia și în viața obișnuită. Astfel, vei urca tot mai sus și mai sus. Așadar, Doamne ajută: pune început bun !

Sâmbătă [*Rom.* 14, 6-9; *Mt.* 15, 32-39]. Încă o dată a săturat Domnul, în chip minunat, poporul ce-L însoțea, ca să arate că El e întotdeauna gata să îndestuleze cu dărnicie poporul credincios. Ar fi putut să facă asta de fiecare dată, dar n-a vrut să îi dezvețe de felul obișnuit de viață, pe care tot El l-a rânduit, l-a întărit și îl face să dăinuie. Lucrările de căpetenie, atotcuprinzătoare ale Proniei, au fost săvârșite la începutul lumii, prin întocmirea tuturor lucrurilor; dar rânduind și punând în mișcare totul, Dumnezeu nu S-a legat cu nimic prin legile firii, ci a rămas pe deplin slobod să se amestece, atunci când este nevoie, trimițând ajutoare mai presus de fire. El lucrează ca un stăpân în gospodăria Sa, care întocmește rânduieli, însă,

păzindu-le, nu este legat cu nimic de ele, ci are putere asupra lor, cârmuindu-le cu bunătate de gospodar. Potrivnicii credinței nu înțeleg însemnătatea dumnezeiești Pronii: o caută în gândurile lor dincolo de hotarele cuvenite și, nevăzându-și împlinite închipuirile, o tăgăduiesc. Pronia pe care o cer ei nu se află nicicum; dar ființează, fără îndoială, cea pe care I-a plăcut să o rânduiască și să o păzească Însuși Domnul Dumnezeu.

Duminica a noua după Cincizecime

[*I Cor.* 3, 9-17; *Mt.* 14, 22-34]. Sfântul Apostol Petru, cu îngăduința Domnului, coboară din corabie și merge pe apă; apoi, se lasă biruit de imboldurile fricii și începe să se scufunde. Faptul că s-a hotărât să facă un lucru atât de neobișnuit nu este vrednic de mustrare, altminteri Domnul nu i-ar fi îngăduit; mustrare merită faptul că nu și-a păstrat starea sufletească dintâi. Pe Apostol îl umpluse o nădejde în Domnul plină de însuflețire, întemeiată pe credința că El poate orice și asta i-a dat curajul să înfrunte valurile. A făcut câțiva pași pe această cale nouă: ar fi trebuit să se întărească în nădejde, având în vedere pe Domnul, Care era aproape, și faptul că deja mersese pe apă prin puterea Lui; el însă s-a lăsat pradă cugetărilor omenești: „Vântul este puternic, valurile sunt mari, apa n-are statornicie", iar aceasta l-a zdruncinat, slăbind în el tăria credinței și a nădejdii. Din această pricină a scăpat din mâna Domnului și, rămânând supus lucrării legilor firii, a început să se scufunde. Domnul l-a dojenit: „Puțin credincioasule! pentru ce te-ai îndoit?", arătând pricina primejdiei. Iată o lecție pentru toți cei ce întreprind vreun lucru, mic sau mare, cu scopul arătat de a plăcea Domnului! Trebuie păstrată căldura dintâi a credinței și nădejdii, din care se naște o mare virtute: stăruința în fapta bună, care slujește de temelie a vieții plăcute lui Dumnezeu. Atâta vreme cât această stare se păstrează, însuflețirea de a pur-

ta ostenelile căii pe care ai păşit nu piere, şi piedicile, oricât de mari ar fi, trec nebăgate în seamă. Atunci când ea slăbeşte însă, sufletul omului se umple îndată de închipuiri privitoare la mijloacele omeneşti de păstrare a vieţii şi de ducere la bun sfârşit a treburilor începute; şi întrucât acestea se arată întotdeauna neputincioase, în sufletul lor se strecoară frica: „Ce o să fie ?"; de aici se naşte şovăiala: „Să mai continuu ?", şi în cele din urmă părăsirea deplină a lucrării cu pricina. Trebuie făcut aşa: ţine-te de ce-ai început, goneşte gândurile care te tulbură şi îndrăzneşte întru Domnul, Care este aproape.

Luni [*I Cor.* 15, 12-19; *Mt.* 21, 18-22]. Domnul a osândit smochinul pentru nerodire fiindcă la arătare acesta era acoperit cu frunze într-aşa chip că s-ar fi cuvenit să fie în el şi roade, care însă nu se aflau. În viaţa creştinească, frunzele sunt faptele cucernice şi nevoinţele din afară, iar roadele sunt stările sufleteşti. Legea duhovnicească cere ca cele dintâi să aibă ca izvor pe cele din urmă; din pogorământ însă faţă de cei neputincioşi, este primit şi ca cele din urmă să se pârguiască în pas cu cele dintâi. Dacă cele dintâi sunt îmbelşugate, iar cele din urmă nu-s nici măcar în faşă, aceasta nu este decât o amăgire de viaţă duhovnicească, ce poate fi descrisă prin cuvintele: a părea, dar a nu fi. La început, omul nu are această stare nefericită, dar ea se poate ivi pe nesimţite şi începe să orânduiască felul lui de viaţă. Cel care se reazimă prea mult pe cele din afară şi se împătimeşte de ele, luarea aminte se întunecă, simţurile duhovniceşti se tocesc şi se înstăpâneşte răceala duhovnicească. Ajunsă aici, viaţa duhovnicească moare; rămâne doar chipul cucerniciei, lipsit de puterea ei. Purtarea dinafară e vrednică, iar înlăuntru lucrurile stau tocmai pe dos. Urmarea este sterpiciunea duhovnicească: faptele se săvârşesc, dar sunt toate moarte.

Marţi [*I Cor.* 15, 29-38; *Mt.* 21, 23-27]. La întrebarea Domnului privitoare la Ioan Botezătorul, arhiereii şi bă-

trânii cugetau: „Orice răspuns am da, nu picăm bine"; ca atare, au hotărât că e mai bine să se ascundă în spatele neștiinței. Interesul le-a legat limba, nelăsându-i să mărturisească adevărul. Dacă ar fi iubit adevărul mai mult decât pe sine, ar fi fost altceva. Interesul propriu a ascuns adevărul și nu l-a lăsat să pătrundă în inimă, a împiedicat nașterea unei convingeri sincere și a făcut inima nepăsătoare față de acest adevăr. Și totdeauna este așa: pornirile egoiste sunt dușmanii declarați ai adevărului. Toți ceilalți vrăjmași ai lui merg în urma acestora și lucrează prin mijlocirea lor. Dacă am sta să cercetăm cum au luat naștere toate rătăcirile și eresurile, am vedea că izvorul lor, al tuturor, este tocmai acesta. În teorie, adevărul rămâne adevăr; în practică, însă: „Adevărul ne stinghereşte în cutare și cutare privință; trebuie să-l înlăturăm și în locul lui să punem minciuna care ne convine nouă". De ce au apărut, de pildă, materialiștii-nihiliști ? Pentru că ideea de Dumnezeu Ziditor, Proniator și Judecător, dimpreună cu ideea că sufletul este duh, îi împiedică să trăiască mai în largul lor, după înclinările lor; ca atare, le înlătură. Faptul că nu adevărul îi călăuzește pe nihiliști se poate vedea din nimicnicia temeiurilor pe care ei se reazemă: ar vrea să fie așa cum socot ei, și orice iluzie care oglindește gândirea lor li se înfățișează ca martor al adevărului. Dacă s-ar deștepta măcar puțin, și-ar vedea îndată amăgirea; dar își cruță iubirea de sine, drept care și rămân așa cum sunt.

Miercuri [*I Cor.* 16, 4-12; *Mt.* 21, 28-32]. În pilda despre cei doi fii, cel de-al doilea a zis cu grăbire: „Merg", și nu s-a dus. Aici avem o închipuire a tuturor bunelor intenții grăbite, pentru a căror împlinire nu ajung, mai apoi, statornicia, voința și răbdarea. Inima ușuratică e gata îndată de orice întreprindere ce i se pare bună, însă voința nestatornică și iubitoare de osteneală se dă înapoi de la fapte chiar dintru început. Această neputință se întâlnește aproape la toți. Cum să scăpăm, dar, de această slăbiciune ce ne arată în ochii noștri și ai celorlalți ca oameni în care

nu poți avea nădejde ? Iată cum: nu începe nimic fără să te gândești și să chibzuiești dacă îți ajung puterile pentru întreprinderea cu pricina. Așa a poruncit Domnul prin pilda despre cel care pornește război și despre cel ce purcede să-și înalțe casă. În ce stă, dar, această chibzuință ? În a te înarma, precum insuflă în aceleași pilde Domnul, cu lepădare de sine și cu răbdare. Vezi dacă ai aceste reazemuri ale tuturor celor ce se ostenesc de partea binelui, și dacă le ai, poți să treci la fapte; de nu, atunci întrarmează-te cu ele mai înainte. Dacă vei face aceasta, vei răbda și vei birui orice ți s-ar ivi în calea spre țelul tău, și lucrul început îl vei duce la bun sfârșit. Chibzuința nu înseamnă să te dai bătut de îndată ce apare vreo osteneală, ci să ai însuflețire spre toată osteneala. Astfel vei căpăta voință tare și statornicie în lucrările tale; și niciodată nu ți se va întâmpla să spui: „mă duc", și să nu mergi.

Joi [*II Cor.* 1, 1-7; *Mt.* 21, 43-46]. Arhiereii și fariseii au priceput că Domnul grăia pilde pe seama lor, deschizându-le ochii ca să vadă adevărul; ce au făcut, dar ? Chibzuiau cum să-L ucidă pe Domnul. Dacă prejudecata nu le-ar fi strâmbat cugetarea sănătoasă, ar fi trebuit, dacă nu să creadă, precum ar fi cerut-o limpezimea dovezilor, măcar să cerceteze cu luare aminte dacă nu cumva are dreptate Mântuitorul. Prejudecata i-a împins pe un drum greșit, și mai apoi s-au arătat ucigași de Dumnezeu. Și totdeauna lucrurile se repetă; și acum se repetă. Nemții – și în urma lor, aceia dintre ai noștri care s-au nemțit la minte –, îndată ce dau în Evanghelie de o minune, țipă: „Nu e adevărat, nu e adevărat; asta nu a fost și nu poate fi, asta trebuie șters". Asta nu e totuna cu a ucide pe Domnul ? Cercetați toate cărțile acestor „deșteptți": în nici una nu veți afla arătate pricinile care îi fac să gândească astfel; nici unul din ei nu poate spune nimic împotriva dovezilor adevărului evanghelic și nici unul din ei nu s-a ostenit să cerceteze mai cu luare aminte dovezile pe care oamenii cu gândire sănătoasă le folosesc pentru a da pe față minciu-

na lor: ei o țin pe-a lor, că „asta nu poate fi" și drept aceea nu cred în spusele Evangheliei. Nici n-ai ce să faci cu ei: sunt gata să se scoale împotriva lui Dumnezeu Însuși.

Vineri [*II Cor.* 1, 12-20; *Mt.* 22, 23-33]. Cu privire la viața viitoare, Domnul a spus că acolo nu se însoară, nici nu se mărită, adică acolo nu va fi loc pentru legăturile pământești; nu va fi loc, care va să zică, nici pentru rânduielile vieții pământești. Nu vor fi nici științe, nici arte, nici cârmuiri și nimic asemănător. Dar ce va fi ? Va fi Dumnezeu totul în toate; și întrucât Dumnezeu e duh, se unește cu duh și lucrează duhovnicește, întreaga viață va fi acolo o înșiruire necurmată de mișcări duhovnicești. De aici reiese un lucru: întrucât țelul nostru e viața viitoare, iar viața de aici e doar o pregătire pentru aceasta, a trăi tot timpul vieții doar pentru ceea ce se potrivește doar aici iar în viața viitoare nu are loc, înseamnă a merge împotriva rostului pe care îl avem și a ne pregăti pentru viitor o soartă amară, nespus de amară. Nu vreau să spun că trebuie de-acum să lăsăm baltă toate rosturile pământești, ci că, lucrând cât e nevoie pentru această viață, grija de căpetenie trebuie să ne fie pregătirea pentru cea viitoare, străduindu-ne, pe cât ne stă în putință, să prefacem și cele mai mizere munci pământești în mijloace spre atingerea acestui țel.

Sâmbătă [*Rom.* 15, 30-33; *Mt.* 17, 24; 18, 4]. Domnul plătește darea pentru templu și plinește toate celelalte rânduieli, bisericești și cetățenești, învățându-i și pe Apostoli să facă la fel; iar aceștia au propovăduit, mai apoi, aceeași lege tuturor creștinilor. La aceștia, numai duhul de viață era nou; cele din afară însă au rămas neschimbate, mai puțin ceea se împotrivea voii lui Dumnezeu – de pildă, părtășia la jertfele idolești ș.a.m.d. Mai târziu, creștinismul a ajuns la putere, a alungat toate rânduielile vechi și le-a înstăpânit pe ale sale. Ar fi fost de așteptat ca prin asta, duhul creștinismului să se dezvolte

și să se întărească mai lesne. Așa s-a și întâmplat, dar nu cu toți. O mare parte s-au deprins cu rânduielile exterioare ale creștinismului și s-au mulțumit cu asta, nepăsându-le de duhul vieții. Așa stau lucrurile până în ziua de azi. Din întregul număr al creștinilor, abia, abia se va arăta careva creștin și în duh. Dar cum rămâne cu ceilalți? „Au nume că trăiesc, dar sunt morți." Când Apostolii au propovăduit Evanghelia, cuvântul lor a deosebit partea lui Dumnezeu din mijlocul întregii lumi păgâne; acum, Domnul, prin același cuvânt, deosebește partea Sa din mijlocul lumii creștine. „Cel ce citește să înțeleagă" și să se ostenească a afla dacă se află în partea Domnului; și dacă nu va fi încredințat de asta, să aibă grijă a se împropria Domnului, fiindcă numai în asta se află mântuirea.

Duminica a zecea după Cincizecime

[*I Cor.* 4, 9-16; *Mt.* 17, 14-23]. „Acest neam (de demoni) nu iese decât numai cu rugăciune și cu post." Dacă acest neam e izgonit de rugăciunea și postirea altuia, cu cât mai mult el nu poate să intre în cel ce însuși e postitor și rugător. Iată ce îngrădire! Deși demonii sunt mulțime nenumărată și văzduhul e plin de ei, nu pot face nimic celui care se îngrădește prin rugăciune și prin post. Postul este înfrânarea desăvârșită, rugăciunea este desăvârșita părtășie (comuniune) cu Dumnezeu; postul apără de bântuirile din afară, iar rugăciunea ațintește dinlăuntru asupra vrăjmașilor o panoplie de foc. Pe postitor și rugător, demonii îl simt de departe și fug de el, ca să nu primească lovituri dureroase. Ne e îngăduit să gândim că acolo unde nu este post și rugăciune s-a și înființat demonul? Da. Demonii, sălășluindu-se în om, nu întotdeauna își fac simțită adăstarea, ci se ascund, învățându-și gazda la tot răul și abătând-o de la tot binele în chip hoțesc, așa încât acesta este încredințat că singur face tot, împlinind de fapt voia

vrăjmaşului său. Tu doar apucă-te de rugăciune şi de post, şi vrăjmaşul va fugi îndată, aşteptând prilejul de a se întoarce; într-adevăr se întoarce, îndată ce omul părăseşte rugăciunea şi postul.

Luni [*II Cor.* 2, 4-15; *Mt.* 23, 13-22]. „Vai vouă,... că închideţi Împărăţia Cerurilor înaintea oamenilor." Acest lucru s-a zis către arhiereii care nici ei nu învaţă poporul calea mântuitoare şi nici pe preoţi nu-i pun să facă acest lucru; s-a zis şi către preoţii care nu au grijă de popor, neostenindu-se a le lămuri cele trebuincioase pentru mântuirea sufletului. Aceasta e pricina pentru care poporul rămâne în neştiinţă şi o parte rămân cu încredinţarea că totul merge aşa cum se cuvine, iar ceilalţi, deşi bagă de seamă că ceva e putred, nu merg încotro ar trebui, fiindcă nu ştiu cum şi unde să meargă. Aceasta e pricina pentru care au rămas în popor atâtea credinţe deşarte; aceasta e pricina pentru care capătă trecere la el şi rascolnicii, şi molocanii, şi hlâştii[7]; aceasta e pricina pentru care lesne se prinde de el orice învăţătură rea. Îndeobşte, preotul crede că la el în parohie totul merge ca pe roate şi se apucă de treabă numai atunci când răul s-a întins deja şi iese deasupra. Atunci însă e greu să mai faci ceva. Preotul trebuie să socoată ca primă datorie a conştiinţei sale desăvârşirea maturilor în cunoaşterea credinţei creştine şi pregătirea tinerilor din primii ani de dezvoltare a conştiinţei lor, lămurindu-le lucrurile pe care ei trebuie şi pot să le ştie. De la şcoală nu e de aşteptat nimic. Această muncă trebuie făcută prin viu grai, adunând copiii în biserică şi acasă în serile de duminică, sau când şi cum va fi mai la îndemână.

Marţi [*II Cor.* 2, 14; 3, 3; *Mt.* 23, 3-28]. Curăţeşte cele dinlăuntru, ca şi cele din afară să fie curate. În societate ne purtăm bine mai totdeauna, fiindcă ne temem de judeca-

7. Molocanii şi hlâştii: secte răspândite în Rusia din a doua jumătate a sec. al XIX-lea, începutul sec. al XX-lea – n.tr.

ta oamenilor şi ne înfrânăm. Dacă şi purtarea din afară este stricată, înseamnă că s-a ajuns la treapta cea mai de pe urmă a răului: orice ruşine este deja pierdută. Nu totdeauna însă purtarea vrednică e însoţită de un fel bun de a gândi şi simţi. Când lucrurile stau astfel, dezmierdarea de sine are în om deplină libertate; acesta şi-o satisface şi prin faptele din afară, pe cât îngăduie ochii oamenilor şi pe cât poate să-şi ascundă de ei faptele sale: întocmai ca un mormânt văruit. Totodată, necurăţia lăuntrică spurcă şi cele din afară ale omului. Curăţeşte, dar, lăuntrul tău, şi vei fi curat tot, te vei face vas pe care Stăpânul casei poate să-l întrebuinţeze la orice lucru bun. Trebuie să ne minunăm de faptul că cele lăuntrice rămân nebăgate în seamă: doar nimeni nu-şi doreşte pieirea. Pesemne că vrăjmaşul ţine aceste suflete în orbire: „Asta nu-i nimic, păcate învederate să nu fie", ori le învaţă să amâne de la o zi la alta lucrul de căpetenie: „Mâine o să ne ocupăm serios de suflet, aşa cum se cuvine, iar acum să-l lăsăm să se desfete puţin" cu gânduri şi închipuiri pătimaşe, dacă nu chiar cu fapte. Să ne ferim a ne învechi în această stare, ca nu cumva îndreptarea noastră să devină cu neputinţă, la fel ca deprinderea bătrânului cu unele obiceiuri.

Miercuri [*II Cor.* 3, 4-11; *Mt.* 23, 29-39]. Câtă milă n-a arătat Domnul Ierusalimului (adică iudeilor)! Şi până la urmă, a fost nevoit să spună: „Iată, se lasă casa voastră pustie". Ştie toată lumea care au fost urmările: iudeii sunt lipsiţi de patrie până în ziua de azi. Nu la fel se întâmplă şi cu sufletul? Domnul se îngrijeşte de el şi îl povăţuieşte în tot chipul; sufletul ascultător merge pe calea ce i s-a arătat, iar cel neascultător rămâne în împotrivirea sa faţă de chemarea lui Dumnezeu. Domnul însă nu-l leapădă, ci întrebuinţează toate mijloacele spre a-l înţelepţi. Sporeşte încăpăţânarea: sporeşte şi lucrarea lui Dumnezeu. Dar toate au o măsură. Sufletul ajunge la împietrire, şi Domnul, văzând că nu are ce să mai facă din el, îl lasă în voia căderii sale – şi sufletul piere, asemenea lui Faraon. Să

învețe de aici orice om pe care îl luptă patimile că răsfățul de sine nu poate rămâne nepedepsit la nesfârșit. Oare nu este vremea de a lepăda păcatul și de a te înfrâna nu numai câteodată, ci de a face o întoarcere hotărâtoare către Dumnezeu ? Căci nimeni nu poate spune când a trecut hotarul. Poate că îndată are să ia sfârșit îndelunga răbdare a lui Dumnezeu.

Joi [*II Cor.* 4, 1-6; *Mt.* 24, 13-28]. „Dar cel ce va răbda până la sfârșit se va mântui." Nu oricine rabdă se va mântui, ci acela care rabdă pe calea Domnului. Pentru asta e viața de aici, ca să răbdăm; orice om rabdă ceva și rabdă până la sfârșit. Răbdarea însă nu este de folos, dacă omul nu rabdă pentru Domnul și pentru Sfânta Lui Evanghelie. Pășește pe calea credinței și a poruncilor evanghelice; prilejurile de a dovedi răbdare se înmulțesc, însă răbdarea începe să aducă cununi și, fiind mai înainte stearpă, devine acum roditoare. Cu câtă orbire ne împresoară vrăjmașul, încât ne face să socotim răbdarea pentru Dumnezeu grea și de nesuferit, iar răbdarea cu care împresoară el pe cei robiți patimilor o arată ca fiind ușoară și necostând nimic, în vreme cea e mult mai grea și mai lipsită de bucurie decât răbdarea celor ce se luptă cu patimile și se împotrivesc vrăjmașului ! Iar noi suntem orbi și nu vedem asta... Ne ostenim, răbdăm și ne sleim de puteri pentru vrăjmașul, spre pieirea noastră.

Vineri [*II Cor.* 4, 13-18; *Mt.* 24, 27-33, 42-51]. „Privegheați deci, că nu știți în care zi vine Domnul vostru." Dacă ne-am aminti de asta, n-ar mai fi păcătoși; și totuși oamenii nu-și amintesc, deși oricine știe că e un adevăr neîndoielnic. Chiar și nevoitorii, până și cei aspri, nu erau în stare să-și amintească fără silință acest lucru, ci născoceau felurite mijloace pentru a-l face să rămână în conștiință și să nu plece: unul ținea un sicriu în chilie, altul ruga pe tovarășii săi de nevoințe să vorbească despre sicriu și mormânt, altul avea zugrăvite moartea și judecata

ş.a.m.d. Nu se atinge moartea de suflet, sufletul nici nu-şi aminteşte de ea; oricum însă, nu poate să nu atingă sufletul ceea ce urmează îndată după moarte – nu e îngăduit să nu se îngrijească pentru asta, fiindcă e vorba de soarta sa veşnică. Dar de ce, totuşi, nu îşi aminteşte ? Fiindcă se amăgeşte pe sine: „Asta n-o să se întâmple curând" şi, vezi Doamne, „cumva, lucrurile or să se sfârşească bine". Vai ! Aşa stând lucrurile, este neîndoielnic faptul că sufletul care nutreşte asemenea gânduri e trândav şi se răsfaţă: aşa încât cum putem crede că judecata se va sfârşi cu bine pentru el ? Nu, trebuie să fim ca şcolarul înainte de examen: orice ar face, examenul nu-i iese din cap; amintirea lui nu îi îngăduie să piardă nici măcar o clipă, ci îl face să întrebuinţeze întreaga vreme pentru pregătirea examenului. De am avea şi noi aceeaşi stare sufletească !

Sâmbătă [*I Cor.* 1, 3-9; *Mt.* 19, 3-12]. Domnul spune că legătura căsătoriei a fost binecuvântată dintru început de Însuşi Dumnezeu, Care a pus legea ei în firea noastră; iar cu privire la cei ce vor să nu se căsătorească, a grăit: „Cine poate înţelege, să înţeleagă". E limpede că El, cu toate că recunoştea căsătoria drept lege firească, nu o socotea atât de trebuincioasă şi de neînlăturat ca să nu fie loc şi pentru feciorie. Pe aceasta, El o îngăduie, îngrădind-o printr-o condiţie pe care o apropie de legea firii. Famenul din naştere rămâne necăsătorit prin legea firii; dar şi acela care de voia sa se pune în aceeaşi stare în care famenul din fire se află fără voia lui se face deopotrivă cu acesta în privinţa trebuinţelor fireşti. Prin urmare, şi unul, şi celălalt sunt necăsătoriţi prin fire. Pentru ce, dar, scopirea duhovnicească sau necăsătorirea de bună voie e socotită nefirească ? Pentru că oamenii nu înţeleg firea. Pentru ei este firesc numai ceea ce e firesc pentru trupul lor, iar ceea ce e firesc pentru duh, precum şi ceea ce devine firesc în urma înrâuririi acestuia asupra trupului, ei nu vor să socoată drept firesc. Şi bine ar fi fost dacă toţi aceşti oameni ar fi

făcut parte din rândul materialiștilor: dacă stai de vorbă cu ei despre orice altceva, ai să vezi că gândesc sănătos.

Duminica a unsprezecea după Cincizecime

[*I Cor.* 9, 2-12; *Mt.* 18, 23-35]. Domnul a încheiat pilda celor doi datornici prin cuvintele: „Tot așa și Tatăl Meu Cel Ceresc vă va face vouă, dacă nu veți ierta – fiecare fratelui său – din inimile voastre". Pare că e un lucru foarte ușor: iartă și vei fi iertat; dacă ești iertat, ești și primit în milă; iar dacă ești primit în milă, ești părtaș la toate vistieriile milei. Asta ar trebui să însemne că mântuirea și raiul și fericirea veșnică sunt la îndemână. Și ce câștig mare pentru un lucru atât de mic cum este a ierta !... Da, lucru mic, dar pentru iubirea noastră de sine nimic nu e mai greu decât a ierta. Vreo supărare pricinuită fără voie, într-ascuns, pe care să n-o fi văzut nimeni, mă rog, o mai iertăm; dar de primim vreo lovitură mai dureroasă, și încă în fața altora, nici vorbă de iertare. Sunt împrejurări în care vrei, nu vrei, nu poți să dai glas nemulțumirii, așa că taci; limba tace, în timp ce inima vorbește și urzește planuri negre. Dacă jignirea e puțin mai mare, nici vorbă nu mai poate fi de înfrânare: nici rușinea, nici teama, nici paguba nu-l pot opri pe om să se răzbune. Egoismul ce clocotește îl face pe om să se poarte ca un smintit, și cel aflat sub înrâurirea lui începe să îndruge neghiobii. În această nenorocire cad cel mai des nu oamenii de rând; ci, cu cât este cineva mai „cultivat", cu atât e mai simțitor la jigniri, cu atât iartă mai greu. Uneori, purtarea lor rămâne prietenoasă la arătare; dar lăuntric este o dușmănie neîmpăcată: asta în vreme ce Domnul cere să iertăm din toată inima.

Luni [*II Cor.* 5, 10-15; *Mc.* 1, 9-15]. Domnul și-a început propovăduirea astfel: „S-a împlinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu; pocăiți-vă și credeți în Evan-

ghelie". La sfârșitul veacurilor se va spune, de asemenea: „S-a împlinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu", dar nu și: „Pocăiți-vă și credeți", ci: „Ieșiți la judecată – vremea pocăinței și a ostenelilor îndreptării de sine a trecut, să dea acum fiecare socoteală pentru ceea ce a făcut prin trup – fie bun, fie rău". Așadar, cât mai e vreme, grăbiți-vă să vă folosiți de ea spre a vă mântui ! Brațele părintești deschise sunt spre a primi pe toți cei care vin cu simțământul nemincinos de străpungere a inimii pentru păcatele trecute și cu dorința de a lucra de acum înainte Domnului, prin plinirea sfintelor Lui porunci. Pentru fiecare dintre noi este un sfârșit al veacului acestuia – moartea: ea este ușa spre cealaltă viață. Caută mai des spre ea și încearcă să-ți dai seama cât mai limpede: ce va fi după aceea ?; și făcând asta fără să te amăgești, apucă-te de lucru spre a pregăti ceea ce nu ai pregătit pentru intrarea dincolo, unde este bucuria cea nesfârșită și spre a îndepărta tot ce poate da slugilor întunericului celui mai din afară dreptul de a pune stăpânire pe tine și de a te trage în tărâmul lor, de unde nu va mai fi ieșire !

Marți [*II Cor.* 5, 15-21; *Mc.* 1, 16-22]. Domnul învăța în sinagoga din Capernaum și toți se minunau de învățătura Lui: „Fiindcă îi învăța pe ei ca unul care are putere, iar nu în felul cărturarilor". Această putere nu stătea în tonul poruncitor, ci în puterea de a înrâuri sufletele și inimile. Cuvântul Lui pătrundea înlăuntru și prindea conștiințele oamenilor, arătând că totul este așa cum spune El. Așa e totdeauna și cuvântul pătruns de puterea dumnezeiască, cuvântul insuflat de Duhul sau cuvântul cu ungere de sus. Așa era cuvântul Sfinților Apostoli, iar mai apoi cuvântul tuturor dascălilor de seamă, care au grăit nu din cărturărie, ci din ceea ce Duhul le dădea să propovăduiască. Acesta este un dar al lui Dumnezeu, dobândit totuși prin osteneli nu numai pentru a cerceta adevărul, ci mai ales pentru înfrățirea lui cu inima, în viață. Acolo unde se întâmplă asta, cuvântul capătă putere de înduplecare și

trece de la inimă la inimă: iată puterea cuvântului asupra sufletelor. Cărturarilor, care vorbesc şi scriu doar din cărturărie, nu li se dă asemenea putere, fiindcă vorbesc din capul lor, iar acest cap îl ticsesc cu filozofări proprii. În cap nu este viaţă, ci doar caimacul vieţii. Viaţa este în inimă şi numai ceea ce iese din inimă poate să înrâurească mişcările vieţii.

Miercuri [*II Cor.* 6, 11-16; *Mc.* 1, 23-28]. Demonul L-a slăvit pe Mântuitorul, dar Mântuitorul i-a spus: „Taci şi ieşi din el". Demonii nu spun şi nu fac niciodată nimic cu un scop bun: ei urmăresc totdeauna vreo ticăloşie. Aşa şi atunci. Domnul, fără a da în vileag cursele lor, a hotărât cu un cuvânt: „Taci şi ieşi din el". N-a vrut să Se întindă la vorbă cu duhul cel viclean. Asta este o lecţie pentru noi. Îndată ce reuşeşte cineva vreun lucru bun cât de mic, se iţeşte îndată demonul şi începe să-i trâmbiţeze în urechi: „Eşti aşa şi pe dincolo". Nu-l asculta şi nu intra în vorbă cu acest amăgitor, ci retează-i-o îndată: „Taci şi ieşi"; prin suspinare şi mustrare de sine aerisește locul în care a stat de reaua putoare pe care a lăsat-o în urmă şi tămâiază-l cu rugăciunea inimii înfrânte. Demonul vrea să zămislească părere de sine şi simţământul că eşti vrednic, din care să ţâţe mai apoi lauda de sine şi slava deşartă – toate acele gânduri şi simţăminte care în viaţa duhovnicească sunt aidoma hoţilor din viaţa lumească. Aşa cum hoţii, furişându-se în casă, fură bunurile stăpânului, aceste gânduri şi simţăminte, înrădăcinându-se în suflet, nimicesc şi alungă tot ce este bun în el, aşa încât nu mai rămâne nici un lucru pentru care Domnul să aibă mai apoi a ne lăuda.

Joi [*II Cor.* 7, 1-10; *Mc.* 2, 18-22]. „Sculându-Se foarte de dimineaţă, a ieşit şi S-a dus într-un loc pustiu, şi Se ruga acolo." Iată ce lecţie: dimineaţa să ne sculăm devreme şi cele dintâi ceasuri ale zilei să le închinăm rugăciunii în însingurare. Sufletul, înnoit prin somn, este proaspăt, uşor şi pătrunzător ca văzduhul proaspăt al dimineţii; ca atare,

el însuşi cere să fie lăsat acolo unde e bucuria lui, înaintea feţei Părintelui Ceresc, în tovărăşia îngerilor şi a sfinţilor. Acum îi este mai uşor să facă asta decât mai târziu, când îl împovărează toate grijile zilei. Domnul rânduieşte toate. Trebuie să luăm de la El binecuvântare pentru lucrările noastre, povaţa trebuincioasă şi întărirea fără de care nu o putem scoate la capăt. Şi grăbeşte-te să te înalţi cât mai repede spre Domnul, cu mintea şi cu inima, cât nu apare nici o piedică, mărturisindu-I nevoile tale, hotărârile tale şi cerându-I ajutorul. Pătrunzându-te de rugăciune şi cugetare la Dumnezeu din primele clipe ale zilei, mai apoi vei petrece întreaga zi cu evlavie şi frică de Dumnezeu, cu minţile adunate. Astfel vei dobândi chibzuinţă, măsură şi bună întocmire în faptele tale şi în legăturile cu oamenii. Aceasta va fi răsplata pentru osteneala la care te vei sili în însingurarea dimineţii. Ar trebui ca şi oamenii care trăiesc înconjuraţi de griji lumeşti să socoată asta ca pe o măsură înţeleaptă, nu ca pe un lucru străin de ţelurile lor.

Vineri [*II Cor.* 7, 10-16; *Mc.* 2, 18-22]. În timpul Schimbării la Faţă, glasul din cer nu a rostit altceva decât: „De El să ascultaţi". De ce aşa ? Pentru că a fost arătat totodată, pe viu, şi rodul ascultării, ca şi cum Părintele ceresc ar fi grăit: „Vreţi să ajungeţi la măsura asta ? Ascultaţi ceea ce El vă va spune şi vă va porunci; şi dacă veţi merge pe drumul Lui, veţi intra fără îndoială în tărâmul luminii, care nu vă va înconjura din afară, ci va ieşi dinlăuntrul vostru, ţinându-vă totdeauna într-o astfel de stare, că toate oasele voastre vor cuvânta: «Bine este nouă să fim aici». Vă va umple cu prisosinţă lumina bucuriei, lumina blândeţii, lumina cunoştinţei; toate durerile voastre se vor depărta, neorânduielile patimilor vor pieri, minciuna şi rătăcirea se vor risipi. Veţi deveni fiinţe cereşti pe pământ, veţi deveni fii ai lui Dumnezeu din fii ai tinei, veţi deveni moştenitori ai fericirii veşnice din făpturi stricăcioase. Atunci, totul va fi al vostru, fiindcă voi înşivă veţi fi ai lui Hristos". Cel ce iubeşte pe Hristos Domnul va fi iubit de Tatăl

și Amândoi vor veni la el și locaș la el vor face. Iată lumina Schimbării la față!

Sâmbătă [*I Cor.* 1, 26-29; *Mt.* 20, 29-34]. Doi orbi din Ierihon strigă, și Domnul le dă înapoi vederea. Dar oare numai acești orbi erau în locurile acelea? Firește că nu. Dar de ce numai aceștia au primit vederea, iar ceilalți nu? Fiindcă n-au strigat; și n-au strigat fiindcă n-aveau nădejde; iar nădejde n-aveau fiindcă nu plăceau lui Dumnezeu, iar lui Dumnezeu nu-I plăceau fiindcă erau puțin credincioși. Omul la care vine credința adevărată începe din aceeași clipă să placă lui Dumnezeu; plăcând lui Dumnezeu, începe să capete nădejde; iar din toate acestea se zămislește rugăciunea, care atrage tot ajutorul de sus. Unora ca acestora li se împlinesc întotdeauna cererile; însă și ei știu cum să ceară și știu ce se cuvine să ceară, pricep măsura cuviincioasă și păstrează statornicia răbdătoare în rugăciune. Toate acestea sunt neapărat trebuincioase pentru reușită; altminteri, rugăciunea în sine are aripile slabe.

Duminica a doisprezecea după Cincizecime

[*I Cor.* 15, 1-11; *Mt.* 19, 16-26]. „Bogatul cu greu va intra întru Împărăția Cerurilor." Aici se are în vedere bogatul care vede în sine însuși multe mijloace și multe puteri de a-și spori bunăstarea; însă îndată ce omul avut își taie orice împătimire de avuție, înăbușă în sine orice nădejde în aceasta și încetează a mai vedea în ea reazemul său de căpetenie, devine în inima sa la fel ca cel ce nu are nimic; unuia ca acestuia îi e deschis drumul către Împărăție. Atunci, bogăția nu împiedică, ci ajută, fiindcă oferă mijloacele de a face bine. Nu bogăția este dăunătoare, ci nădăjduirea în ea și împătimirea de ea. Acest gând poate fi generalizat după cum urmează: cine nădăjduiește într-un

lucru şi se împătimeşte de el se îmbogăţeşte cu el. Cel ce nădăjduieşte numai la Dumnezeu şi se lipeşte de El cu toată inima, se îmbogăţeşte cu Dumnezeu; cel ce nădăjduieşte în altceva şi se întoarce cu inima într-acolo, depărtându-se de Dumnezeu, se îmbogăţeşte cu acel lucru, iar nu cu Dumnezeu. De aici reiese că cel ce nu e bogat în Dumnezeu nu are intrare în Împărăţia Cerurilor. Este vorba aici despre rudenie, legături lumeşti, deşteptăciune, ranguri şi aşa mai departe.

Luni [*II Cor.* 8, 7-15; *Mc.* 3, 6-12]. Domnul oprea pe oameni şi pe demoni să Îl laude în timpul petrecerii Sale pe pământ, însă cerea ca oamenii să creadă în El şi să plinească poruncile lui Dumnezeu. Aceeaşi lege e în vigoare la Domnul şi acum, aceeaşi va fi în vigoare şi la Judecată: „Nu tot cel ce Îmi zice Doamne, Doamne va intra în Împărăţia Cerurilor, ci acela care face voia Tatălui Meu Care este în ceruri" (*Mt.* 7, 21). Drept aceea, în biserică încep să cânte: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu", şi sfârşesc cu „Vindecă sufletul meu... învaţă-mă să fac voia Ta". Fără de asta, slava adusă lui Dumnezeu nu are nici un preţ. Ea nici nu iese atunci din suflet, ci este rostită doar cu gura, prin cuvinte străine, drept care Domnul nici nu ia aminte la ea. Trebuie să facem astfel ca ceilalţi să vadă faptele noastre şi să laude pe Domnul, aşa încât viaţa noastră să fie o laudă adusă lui Dumnezeu, fiindcă El este Cel ce lucrează toate în toţi, numai să nu-L împiedici; la El se suie şi lauda pentru faptele bune. Fiecare trebuie să devină bună mireasmă a lui Hristos; atunci, şi fără laude va fi o necontenită slavoslovire a Domnului. Floarea de trandafir nu are glas, însă mireasma ei se răspândeşte până departe, în tăcere; aşa se cade să trăiască şi toţi creştinii.

Marţi [*II Cor.* 8, 16; 9, 5; *Mc.* 3, 13-19]. Domnul i-a ales pe Apostoli „ca să fie cu El şi să-i trimită să propovăduiască şi să aibă putere să vindece bolile şi să alunge demonii". Şi orice creştin este ales spre a săvârşi fapte ase-

mănătoare: să fie neîncetat cu Domnul prin neîncetata aducere aminte de El, prin propovăduirea și împlinirea poruncilor Lui, fiind gata a-și mărturisi credința în El. Acolo unde se săvârșește acest fel de mărturisire, el va fi o *propovăduire* răsunătoare pentru cei ce ascultă. Orice creștin are puterea de a vindeca bolile, nu pe cele străine, ci pe ale sale; și nu pe cele trupești, ci pe cele sufletești: poate să izgonească demonii, să alunge gândurile rele semănate de către aceștia și să înăbușe întărâtările patimilor pe care ei le aținâ. Fă astfel și vei fi un apostol, plinitor al lucrării pentru care te-a ales Domnul, săvârșitor al apostoliei tale. Atunci când împlinești cu bine toate acestea, poate că Domnul îți va da și o chemare deosebită: să mântuiești pe alții – după ce te vei fi mântuit pe tine însuți, și să ajuți pe cei ispitiți – după ce vei fi trecut tu însuți prin toate ispitirile, toate experiențele binelui și răului. Dar deocamdată, treaba ta e să te ostenești cu tine însuți: pentru asta ai fost deja ales; restul e în mâna lui Dumnezeu. Cel ce se smerește va fi înălțat.

Miercuri [*II Cor.* 9, 12; 10, 7; *Mc.* 3, 20-27]. „Dacă o împărăție se va dezbina în sine, acea împărăție nu mai poate dăinui." Atâta vreme cât înlăuntrul nostru domnește fără vreo împotrivire viclenia păcătoasă, împărăția întunericului și păcatului rămâne trainică în noi; însă când harul lui Dumnezeu trage spre sine partea sufletului robită de păcat, slobozind-o din robie, are loc înlăuntru o dezbinare: păcatul de o parte, binele de cealaltă. Îndată ce omul, ca urmare a acestei deșteptări, se unește, prin conștiința și libertatea sa, cu binele, păcatul își pierde orice sprijin și merge spre destrămare. Statornicia în hotărârea cea bună, precum și răbdarea în ostenelile pe care aceasta le pretinde, risipesc și alungă tot păcatul. Atunci, binele începe să împărățească înlăuntrul omului și dăinuie atâta vreme cât nici o cugetare rea nu se strecoară înlăuntru și, atrăgând de partea sa voința, nu dă naștere iarăși unei dezbinări. Dă numai puțin frâu liber imboldului păcătos care

se zămisleşte, uneşte-te cu el şi pune-l în lucrare: binele va începe iarăşi să slăbească, iar răul să crească, până ce va înăbuşi binele cu totul. Aceasta este istoria aproape neîntreruptă a vieţii lăuntrice a celor slabi de înger, care nu au statornicie.

Joi [*II Cor.* 10, 7-18; *Mc.* 3, 28-35]. „Cine va huli împotriva Duhului Sfânt nu are iertare în veac." Oare e greu să cazi în acest păcat înfricoşător? Nicidecum, căci iată care sunt păcatele de acest fel: „Nădăjduirea multă şi fără de măsură în harul lui Dumnezeu; deznădăjduirea sau nenădăjduirea în milostivirea dumnezeiască; împotrivirea faţă de adevărul învederat şi întărit de fapte şi lepădarea de credinţa creştinească dreptmăritoare. Alţii mai adaugă aici şi pizma faţă de darurile duhovniceşti pe care le primeşte aproapele de la Dumnezeu; cerbicia în păcat şi învechirea în răutate; neîngrijirea de pocăinţă până la ieşirea din această viaţă" (*Spovedania Ortodoxă*, partea a treia, întrebarea a 38-a). Iată câte căi spre acest păcat! Apucă-te de oricare din ele şi îţi va fi după aceea greu să mai dai înapoi, încât te va târî în prăpastie. Împotrivirea faţă de adevăr începe prin îndoieli mărunte, zămislite dintr-un cuvânt sau dintr-o scriere rea. Dacă nu vei lua aminte la ele şi nu le vei vindeca, ele te vor duce la necredinţă şi la încăpăţânarea în necredinţă. Şi la deznădejde se ajunge tot prin nebăgare de seamă: „O să mă pocăiesc", zice omul, şi păcătuieşte. Şi tot aşa de câteva ori; apoi, văzând că pocăinţa nu mai vine, îşi spune în sine: „Aşa mi-e dat, nu pot să mă înfrânez", şi se lasă cu totul în voia păcatului. Se adună adânc de păcate; şi totodată se adună adânc de împotriviri faţă de chemările vădite ale harului dumnezeiesc. Atunci când omului ajuns în această stare îi trece prin minte să se îndrepteze, adâncul de păcate îl covârşeşte, iar împotrivirea faţă de har îi răpeşte îndrăzneala de se apropia de Domnul, şi el hotărăşte: „Păcatul meu este prea mare ca să poată fi iertat". Iată şi deznădej-

dea ! Păzește-te de sămânța necredinței și iubirii de păcat, și nu vei cădea în acest adânc.

Vineri [*II Cor.* 11, 5-21; *Mc.* 4, 1-9]. „Ieșit-a semănătorul să semene." De când a ieșit Acest Semănător să semene, El nu încetează a semăna. La început a semănat El Însuși, apoi prin Apostoli, iar în cele din urmă, prin dumnezeiești Scripturi și prin dascălii cei de Dumnezeu înțelepțiți, și până acum se seamănă pretutindeni cuvântul adevărului dumnezeiesc. Trebuie doar să fii gata a te arăta pământ bun și vei fi semănat neîncetat; iar Dumnezeu va face să crească ceea ce este semănat. Dar cum să mă arăt pământ bun ? Poți să faci asta prin luarea aminte la cuvântul lui Dumnezeu, prin cugetarea la el, prin dragostea față de el și fiind totdeauna gata a săvârși ceea ce afli din el. De ai această stare sufletească, nici un cuvânt nu va trece pe lângă suflet, ci fiecare va intra înlăuntru. Împreunându-se acolo cu stihiile sufletului ce îi sunt înrudite, el va prinde rădăcini și va odrăsli. Hrănindu-se apoi de sus cu cercetările duhovnicești, iar de jos cu dorințele bune și cu ostenelile, se va face pom, va înflori și va da roadă. Dumnezeu Însuși a pus această rânduială în jurul nostru și, ca atare, nu putem decât să ne mirăm de nerodirea noastră. Și totul vine din neluare aminte și nepăsare.

Sâmbătă [*I Cor.* 2, 6-9; *Mt.* 22, 15-22]. „Dați cezarului cele ce sunt ale cezarului"; dă fiecăruia ceea ce este al său ! De aici legea: „Să nu fii plăcut Domnului dintr-o singură latură, ci din toate laturile prin care poți și ești dator să-I placi; întoarce-ți toată puterea și toate mijloacele spre slujirea lui Dumnezeu". Zicând: „Dă cezarului cele ce sunt ale cezarului", Domnul a arătat că acest lucru este pe placul Lui. Dacă prin „cele ale cezarului" înțelegem toate rânduielile vieții pământești îndeobște, neapărat trebuincioase și de neocolit, iar prin „cele ale lui Dumnezeu", toate rânduielile Bisericii de Dumnezeu zidite, de aici reiese că toate căile vieții noastre sunt pline de mijloace de

mântuire. Trebuie doar să iei aminte și să te folosești de toate aceste mijloace, lucrând totdeauna după voia lui Dumnezeu, și ai mântuirea în mână. Poți să faci în așa fel ca orice pas al tău să însemne o faptă plăcută Domnului și, prin urmare, un pas spre mântuire, întrucât calea mântuirii este calea umblării după voia lui Dumnezeu. Umblă ca înaintea lui Dumnezeu, ia aminte, chibzuiește și, fără a te cruța pe tine însuți, să purcezi neîntârziat la fapta pe care conștiința ți-o va arăta atunci ca potrivită.

Duminica a treisprezecea după Cincizecime

[*I Cor.* 16, 13-24; *Mt.* 21, 33-44]. „Dar Maria și-a ales partea cea bună" (*Lc.* 10, 42). Adormirea Maicii Domnului ne înfățișează sfârșitul cel bun al acestei alegeri. Mântuitorul Însuși a venit la adormirea Ei ca să-I primească sufletul în mâinile Sale. De același lucru s-au învrednicit numeroși sfinți; același lucru îl întâlnesc, în felurite chipuri și trepte, toți cei ce au ales partea cea bună. În ceasul alegerii, acest sfârșit se întrevede numai, prin nădejde, și într-o oarecare măsură este chiar pregustat; dar apoi ostenelile, luptele și silințele se perindă una după alta, întunecând calea aleasă. Steaua călăuzitoare rămâne bunul sfârșit al părții celei bune, întocmai ca focul ce luminează în depărtare pentru drumețul pe care l-a prins seara. Nădejdea e dătătoarea râvnei, reazemul răbdării și statorniciei în lucrarea începută, iar tăria nădejdii este credința. Oamenii aleg prin credință, prin nădejde devin statornici în alegerea făcută, iar prin răbdare ajung la sfârșitul cel bun.

Luni [*II Cor.* 12, 10-19; *Mc.* 4, 10-23]. A suflat Dumnezeu suflare de viață și a luat ființă omul după chipul lui Dumnezeu. Așa se întâmplă și la cea de-a doua naștere: prin suflarea Dumnezeiescului Duh, despre care nu se

știe de unde și cum vine, se pun temeiurile vieții noi și se reface chipul lui Dumnezeu. Acesta este punctul de plecare; de acum încolo începe truda înălțării chipului la desăvârșita asemănare. Acest chip, renăscut de către Duhul lui Dumnezeu după chipul Ziditorului, se preschimbă[8] din slavă în slavă, dar nu fără lucrarea noastră: ale noastre sunt truda și osteneala, dar Dumnezeu zidește și face să crească cu harul Preasfântului Duh, prin credința în Domnul. Iată idealul și mijlocul de a da ființă în noi înșine chipului și asemănării lui Dumnezeu ! Și câte nu se scriu și nu se vorbesc în ziua de azi despre educație ! Cu toate astea, ea este lămurită în puține cuvinte de cuvântul lui Dumnezeu. Tu doar apucă-te să înfăptuiești ceea ce este poruncit, și educația ta va ajunge singură la țel. Aceasta este calea de educație a lui Dumnezeu; ea însă nu înlătură *căile omenești, dimpotrivă*, le îndreptează și le încununează cu reușită. Atunci însă când nu sunt urmate decât căile omenești, educația este de obicei neîndestulătoare, nedeplină și nu arareori strică de tot pe cei educați; iar apoi, toată viața lor merge strâmb. Acolo unde se înmulțesc cei educați strâmb și societatea începe să devină din ce în ce mai strâmbă – și ca viață, și ca vederi. Sfârșitul este strâmbătatea de obște: unul e putred într-o parte, altul în alta.

Marți [*II Cor.* 12, 20; 13, 2; *Mc.* 4, 24-34]. Pilda despre creșterea treptată a grâului din sămânță zugrăvește, cu privire la fiecare om, creșterea treptată a omului tainic al inimii, însămânțat și păzit de harul lui Dumnezeu; iar cu privire la omenire îndeobște, creșterea treptată a trupului Bisericii sau, altfel spus, a obștii celor mântuiți în Domnul Iisus Hristos, după rânduiala lăsată de El. Această pildă aduce răspunsul la întrebarea: „De ce până acum creștinismul n-a devenit atotcuprinzător ?". Așa cum omul,

8. Sensul mai exact ar fi de „se transfigurează" – *preobrazuietsia. Preobrajenie* este Schimbarea la Față – n. tr.

aruncând sămânța în pământ, doarme și se scoală, iar sămânța odrăslește și crește de la sine fără ca el să știe, și Domnul, punând în pământ sămânța vieții dumnezeiești, i-a dat libertatea să crească de la sine, făcând-o supusă mersului firesc al lucrurilor, fără silnicie; El doar păzește sămânța, o ajută la nevoie și o îndreaptă după înțelepciunea Sa. Pricina acestui fapt e libertatea omului. Domnul vrea ca omul să I se supună de bunăvoie și așteaptă hotărârea libertății sale. Dacă totul ar fi depins numai de voia lui Dumnezeu, demult ar fi fost toți creștini. Un alt gând: trupul Bisericii se zidește în cer; de pe pământ vin doar materialele, pe care tot lucrătorii cerești le fabrică. Cuvântul din cer ajunge pe pământ și atrage pe cei care voiesc. Cei ce iau aminte și îi urmează ajung, ca material brut, în laboratorul lui Dumnezeu, în Biserică și aici sunt prelucrați după modelele date din cer. Cei prelucrați, după ieșirea din această viață, trec în cer, iar acolo intră în zidirea lui Dumnezeu, fiecare unde se potrivește. Acest lucru are loc fără încetare și, prin urmare, lucrarea lui Dumnezeu nu bate pasul pe loc. Pentru asta nu e nevoie de un triumf universal al creștinismului. Zidirea lui Dumnezeu se zidește în chip nevăzut.

Miercuri [*II Cor.* 13, 3-13; *Mc.* 4, 35-41]. Ucenicii plutesc pe mare; vine furtuna și îi primejduiește, iar Domnul doarme. Strigă la El: „Doamne, scapă-ne!" și El potolește furtuna cu un singur cuvânt. Iată o altă faptă care ne arată rânduiala Proniei dumnezeiești. Fiecare om, și popoarele, și Biserica plutesc pe marea acestei vieți, prin puterile firești și suprafirești care sunt puse în ele, după rânduielile lăsate de Dumnezeu. Domnul se odihnește, chiar dacă Îl înconjoară întâmplări ce se perindă una după alta; dar nu începe să lucreze în chip vădit decât atunci când apare o amenințare de neînlăturat, care poate să abată cursul întâmplărilor împotriva planurilor Sale dumnezeiești. El este pretutindeni, păzește toate, toate le încălzește cu adierea iubirii Sale, însă de făptuit le lasă pe făpturile Sale

să făptuiască, cu puterile date de El, potrivit legilor și rânduielilor pe care El le-a lăsat și le păzește pretutindeni. Nu făptuiește El toate, chiar dacă toate de la El sunt și fără El nimic nu se întâmplă. Totdeauna e gata să lucreze El Însuși, atunci când nemărginita Sa înțelepciune și dreptate găsește că e de trebuință. Rugăciunea pune în mișcare lucrările dumnezeiești; dar cea mai bună rugăciune este aceasta: „Doamne! Toate le știi, fă cu mine precum voiești!".

Joi [*Gal.* 1, 1-10, 20; 2, 5; *Mc.* 5, 1-20]. „Legiune este numele meu, căci suntem mulți." Duhurile nu sunt trupești, ca atare nu ocupă loc asemenea trupurilor. Așa se explică posibilitatea locuirii fizice a mai multor duhuri într-un singur om. Posibilitatea morală a acestui lucru se explică în ce privește duhurile prin imoralitatea lor sau prin lipsa oricăror principii morale; iar în ce privește omul, prin contactul larg dintre structura lui sufletească și tărâmul întunecat al duhurilor necurate. Astfel se explică însă numai putința acestui lucru, iar realitatea sălășluirii demonilor în om este supusă unor condiții pe care nu avem putința să le definim. Putem spune doar că această sălășluire nu este întotdeauna văzută, nu se vădește întotdeauna prin manifestările cunoscute ale celor îndrăciți. Există o sălășluire nevăzută, ascunsă a duhurilor în om; mai există și o stăpânire a duhurilor care nu se atinge de trupuri, ci are putere asupra minților, pe care le mână precum vor prin patimile ce lucrează în ei; iar oamenii cred că făptuiesc ceea ce vor, fiind în fapt batjocoriți de puterile necurate. Dar ce e de făcut? Fii un creștin adevărat și nici o putere a vrăjmașului nu te va birui!

Vineri [*Gal.* 2, 6-10; *Mc.* 5, 22-24, 35; 6, 1]. Înviind pe fiica lui Iair, Domnul „a poruncit cu stăruință" părinților ei „ca nimeni să nu afle de aceasta". Prin asta ni se arată: „Nu căuta slavă și urechea ta să n-o ciulești spre ascultarea laudelor de la oameni, chiar dacă faptele tale bune

nu pot fi ascunse". Fă ceea ce te povățuiește frica de Dumnezeu și conștiința, iar vorbele oamenilor să-ți fie ca și cum n-ar fi. Fii cu luare aminte și la suflet: îndată ce se pleacă oricât de puțin spre laudele celorlalți, întoarce-l la rânduiala sa. Dorința ca oamenii să afle faptele tale bune se naște din dorința de a fi lăudat. Atunci când primești lauda, ți se pare că ți-ai atins țelul, iar asta taie râvna și curmă faptele vrednice de laudă, prin urmare și laudele încetează. De aici reiese că cel care vrea ca oamenii să afle faptele lui bune se trădează pe sine însuși. Faptul că oamenii laudă fapta bună este firesc – cum să nu lauzi un lucru bun? Dar tu să nu ai gândul la laude, să nu le aștepți și să nu le cauți. Dacă îți vei îngădui să primești laude, te vei strica de tot. Dacă îți îngădui o dată, îți vei îngădui și a doua oară și așa mai departe. Cel ce face adeseori un lucru capătă obișnuință – și vei ajunge iubitor de laude; iar dacă vei ajunge aici, nu toate faptele tale vor mai fi vrednice de laudă, iar lauda va înceta. Lipsind laudele celorlalți, vei începe să te lauzi singur, lucru pe care Domnul îl numește „a trâmbița înaintea ta". Asta e și mai rău. Sufletul tău va deveni atunci ticălos, va alerga numai după strălucire mincinoasă, și de la el nu mai este de așteptat nici un bine.

Sâmbătă [*I Cor.* 4, 1-5; *Mt.* 23, 1-12]. „Care este mai mare între voi să fie slujitorul vostru." Măreția se măsoară, după cuvântul Domnului, nu după neam, nici după putere, nici după înzestrare, ci după știința de a face bine celorlalți. Cel ce lucrează mai neobosit și mai mult în această privință, acela este cel mai mare. Așa cum într-o familie capul își ia asupră-și grijile întregii familii, iar cinstirea și întâietatea lui stau în a-i odihni pe toți și a face în așa fel ca tuturor să le fie bine, și în obștea creștină cel ce voiește a fi cap trebuie să ia asupră-și, pe de-a-ntregul, grija ca toți să aibă mulțumire în Hristos în locul din obște pe care se află și în lucrarea pe care și-a ales-o. Cel mai bine însă este așa: leapădă orice gând de întâietate și pune

în inima ta grija de a sluji cât mai mult binelui celor care te înconjoară, şi vei fi mare în ochii lui Dumnezeu şi poate că, de asemenea, în sufletul oamenilor. Dacă toţi mai-marii ar face din această lege a lui Hristos lege a conştiinţei lor, ce bunăstare şi mulţumire s-ar înstăpâni îndată printre noi! Din păcate însă, cei mai mulţi dintre noi, ajungând în fruntea obştii, încep degrabă să se slujească pe sine şi propriile interese, cerând mai întotdeauna slugi, în loc să slujească ei celorlalţi; iar conştiinţa şi-o amăgesc împlinindu-şi cu bine treburile oficiale. Din pricina asta sunt o mulţime de şefi, dar binele nu mai răsare printre noi şi toate instituţiile bune nu aduc binele ce se aşteaptă de la ele.

Duminica a paisprezecea după Cincizecime

[*II Cor.* 1, 21; 2, 4; *Mt.* 22, 1-14]. Împăratul întinde ospăţ de nuntă, trimite o dată după cei chemaţi, trimite de două ori, dar ei nu vin din pricina grijilor lumeşti: unul e prins cu gospodăria, altul cu negoţul. Au fost chemaţi alţii şi de această dată cămara de nuntă s-a umplut de oaspeţi. Printre aceştia a fost aflat unul care nu avea haină de nuntă şi, drept aceea a fost aruncat afară. Tâlcul pildei e limpede. Ospăţul de nuntă este Împărăţia Cerurilor; chemarea este propovăduirea Evangheliei; cei ce n-au vrut să vină sunt cei ce nu au crezut de fel; cel fără haină de nuntă este cel care a crezut, dar nu a trăit după îndreptarul credinţei lui. Fiecare să se gândească din care tagmă face parte. Că suntem chemaţi este limpede – dar suntem, oare, credincioşi? Fiindcă şi printre credincioşi pot fi, în ciuda numelui, unii fără credinţă. Unul nici nu se gândeşte la credinţă, ca şi cum n-ar fi; altul ştia câte ceva despre ea şi din ea şi este mulţumit cu asta; altul o tâlcuieşte strâmb; altul nutreşte de-a dreptul vrăjmăşie faţă de ea; şi toţi aceştia – sunt număraţi printre creştini, chiar dacă nu au nimic

creştinesc într-înşii. Dacă eşti credincios, cercetează dacă simţirile şi faptele tale – haina de nuntă a sufletului sunt pe potriva credinţei tale. Poţi să cunoşti bine credinţa şi să te arăţi plin de râvnă pentru ea, dar în viaţă să lucrezi patimilor, adică să te îmbraci în haina de ruşine a sufletului iubitor de păcat. Astfel de oameni spun una, şi în inimă au alta; în gură au: „Doamne, Doamne!", iar înlăuntru: „Mă lepăd de Tine". Aşadar, cercetaţi-vă pe voi înşivă: sunteţi, oare, în credinţă şi în haina de nuntă a virtuţilor, sau în zdrenţele ruşinoase ale păcatelor şi patimilor?

Luni [*Gal.* 2, 11-16; *Mc.* 5, 24-34]. Numai ce s-a atins de Domnul, cu credinţă, femeia cu curgere de sânge şi a ieşit către ea o putere din Domnul: „Şi îndată izvorul sângelui ei a încetat". Curgerea de sânge închipuie cugetările şi planurile pătimaşe pe care le izvorăşte neîncetat inima ce încă nu s-a curăţit de orice înclinare spre păcat; aceasta este boala păcătoşeniei noastre. Ea e simţită de cei care s-au pocăit şi vor să se păstreze curaţi nu doar pe dinafară, ci şi pe dinlăuntru. Aceştia văd că din inimă ies necontenit gânduri rele, suferă pentru asta şi caută să se tămăduiască; însă această vindecare n-o pot afla în sine, nici în ceilalţi. Ea vine de la Domnul atunci când sufletul se atinge de El şi de la Domnul iese o putere către suflet, cu alte cuvinte, atunci când are loc împărtăşirea simţită cu Domnul, ce se vădeşte printr-o deosebită căldură şi arde-re lăuntrică. Atunci când se întâmplă acest lucru, sufletul simte îndată că „s-a vindecat de boală". Mare comoară; dar cum s-o dobândeşti? Femeia cu curgere de sânge şi-a croit drum prin mulţime şi a primit vindecare; trebuie ca şi noi să ne croim drum către Domnul, trecând fără de lenevire prin strâmtorarea nevoinţelor trupeşti şi lăuntrice. Cel ce merge pe acest drum se simte strâmtorat, iar Domnul nu se mai vede; şi deodată apare Domnul. Ce mai bucurie! Împărăţia Cerurilor nu vine după cum ne facem noi socotelile.

Marți [*Gal.* 2, 21; 3, 7; *Mc.* 6, 1-7]. „De unde are El acestea ? Și ce e cu înțelepciunea care I s-a dat Lui ?" Așa grăiau nazarinenii despre Domnul, cunoscând viața Lui de dinainte, petrecută în umbră. Așa se întâmplă și cu toți adevărații următori ai Domnului. După multe osteneli și după ce biruie tot ce e strâmb în sine, cel ce se ține fără abatere de calea Domnului se schimbă cu totul, în toată alcătuirea sa: privirea, mersul, graiul, portul – totul poartă pecetea unei bune rânduieli și vrednicii deosebite, chiar dacă omul cu pricina ar fi de cea mai joasă stare și lipsit cu desăvârșire de educație. Și începi să auzi: „De unde la el acestea ?". Iar dacă cele trupești și văzute se preschimbă astfel, ce să mai spunem despre cele lăuntrice și sufletești, care în chip mai nemijlocit și apropiat sunt supuse lucrării de prefacere a harului și față de care cele din afară slujesc doar ca răsfrângere și urmare ? Cât de luminoase și limpezi sunt gândurile unui astfel de om ! Cât de ascuțite sunt judecățile lui cu privire la cele ce sunt și se întâmplă ! Vederile lui asupra orișicărui lucru sunt mai presus de cele ale filozofilor ! Dar hotărârile, dar faptele, dar întreprinderile ? Totul e luminat în chip curat și sfânt de o strălucire cerească. Acesta este cu adevărat un om nou ! N-a fost școlit, n-a audiat cursuri prin academii, și n-a avut parte de nici un fel de educație, dar se arată binecrescut și înțelept. Luarea aminte la sine, osteneala făcută de propriul suflet, rugăciunea și apropierea de Dumnezeu au pus totul, cu harul lui Dumnezeu, pe temeiuri noi – cum, însă, nu știe nimeni. De aceea se întreabă: „De unde la el acestea ?".

Miercuri [*Gal.* 3, 15-22; *Mc.* 6, 7-13]. Domnul i-a trimis pe Sfinții Apostoli la propovăduire, poruncindu-le să nu aibă nimic asupră-le. O haină pe umeri, sandale în picioare, toiagul în mâini și atât. Ba le-a mai poruncit chiar să nu aibă nici o grijă de nimic pășind la această trudă, de parcă ar fi fost gata îndestulați cu de toate. Și Apostolii erau, într-adevăr, îndestulați pe deplin, dar nu

din afară. Cum avea loc asta ? Prin desăvârşita lor încredinţare în voia lui Dumnezeu, fiindcă Domnul rânduise în aşa fel ca ei să nu ducă lipsă de nimic. Propovăduirea lor mişca inimile oamenilor care îi ascultau, iar aceştia îi hrăneau şi îi găzduiau pe propovăduitori; Apostolii însă nu urmăreau asta şi nu aşteptau nimic, ci lăsau totul în seama lui Dumnezeu. Ca atare, sufereau cu răbdare şi atunci când li se întâmpla în drum vreo neplăcere. Singura lor grijă era să propovăduiască şi singura lor întristare era atunci când predica nu le era ascultată. De asta era curată şi roditoare propovăduirea lor. Aşa s-ar cuveni să fie şi în ziua de azi; dar neputinţa noastră cere îndestulare din afară, fără de care nu facem nici un pas. Aceasta, totuşi, nu vrea să fie o mustrare faţă de apostolii noştri de azi. La început, ei se sprijină doar pe această îndestulare, dar ea le piere mai apoi din cap şi prin înseşi ostenelile lor reuşesc să urce la starea de încredinţare în voia lui Dumnezeu, clipă din care trebuie să presupunem că şi începe predica lor să fie cu adevărat roditoare. Încredinţarea în voia lui Dumnezeu este cea mai înaltă treaptă a desăvârşirii morale şi nu se ajunge la ea deodată, ci doar atunci când omul învaţă s-o preţuiască. Ea vine singură, după ce omul s-a ostenit mult cu sine.

Joi [*Gal.* 3, 23; *Mc.* 6, 30-45]. „Şi au alergat acolo pe jos din toate cetăţile... şi s-au adunat la El" – aceasta s-a întâmplat în pustia Betsaidei, unde a fost săvârşită minunata săturare a celor cinci mii de oameni cu cinci pâini şi doi peşti. Dar ce atrăgea poporul la Domnul ? Simţirea dumnezeirii Sale. Dumnezeirea Domnului, ascunsă sub acoperământul firii omeneşti, se vădea prin cuvânt, prin faptă, prin privire şi prin toate ale Domnului; vădită făcându-se prin acestea, deştepta simţul Dumnezeirii ascuns în inima oamenilor, şi prin acesta îi atrăgea la Domnul. A opri această mişcare nu poate nimeni – nu numai cineva din afară, dar nici măcar cel ce o simte, fiindcă ea este mai adâncă şi mai puternică decât orice altă mişcare

a sufletului. Aceeași Dumnezeire, vădită mai apoi de Mântuitorul, a atras la El oameni din toate neamurile care sunt sub cer. Aceeași Dumnezeire a lucrat în toată istoria Bisericii și lucrează până în ziua de azi. O urmă cât de mică de Dumnezeire atrage oamenii. Dar ce urmare are această experiență de pretutindeni și de totdeauna a năzuinței sufletului nostru către dumnezeiesc? Dobândirea dumnezeiescului, a suprafirescului, a Dumnezeirii, care este izvorul suprafirescului. Această năzuință stă la temelia duhului nostru și alcătuiește firea sa, după cum poate vedea oricine din preocupările noastre intelectuale, estetice și practice. Dar în fire nu se află amăgirea, nici minciuna; prin urmare, ele nu se află nici în această năzuință către dumnezeire. De aici reiese că Dumnezeu și dumnezeiescul există și că materialiștii[9], tăgăduind suprafirescul sunt împotriva firii duhului omenesc.

Vineri [*Gal.* 4, 8-21; *Mc.* 6, 45-53]. „Îndrăzniți! Eu sunt; nu vă temeți." Iată temeiul nădejdii noastre! Prin orișice nevoie și necaz ar trebui să treci, adu-ți aminte că Domnul e aproape și însuflețește-te, răbdând bărbățește. Așa cum El a apărut atunci înaintea Apostolilor care se chinuiau vâslind pe mare, arătat îți va face și ție deodată, care te chinuiești, ajutorul și ocrotirea sa. El este pretutindeni și totdeauna gata să ocrotească. Trebuie doar să stai împreună cu El sau înaintea Lui prin credință, rugăciune, nădejde și încredințare în sfânta Lui voie. Va avea loc atunci unirea sufletului cu Domnul, iar de aici îți va veni tot binele. Totuși, asta nu înseamnă că deodată vor veni îndată și mărirea, și slava, și cinstea dimpreună cu cele asemenea. Pe din afară poți rămâne la fel ca mai înainte, dar ți se va adăuga răbdarea bărbătească și cu inimă bună a acelei rânduieli a lucrurilor care a fost plăcută Domnului în privința ta: și acesta este lucrul de căpetenie pe care trebuie să-l cauți.

9. Vezi nota 1.

Fericirea este înlăuntru, nu în afară; iar cel aflat în legătură vie cu Domnul are fericirea lăuntrică întotdeauna.

Sâmbătă [*I Cor.* 4, 17; 5, 5; *Mt.* 24, 1-13]. „Din pricina înmulțirii fărădelegii, dragostea multora se va răci." Dragostea e nimicită de fărădelegi; cu cât sunt mai multe păcate, cu atât este mai puțină dragoste. Acolo unde sunt doar păcate, nu căuta dragoste. Înseamnă că cel care dorește răspândirea dragostei și dezrădăcinarea neiubirii trebuie să se îngrijească de împuținarea păcatelor și îngrădirea iubirii de păcat. Iată adevăratul principiu al umanismului! Acceptându-l, trebuie acceptate toate mijloacele prin care poate fi stârpit păcatul. Păcatele din afară sunt rodul păcătoșeniei lăuntrice, iar păcătoșenia lăuntrică își are rădăcina în egoism și în mlădițele acestuia. Prin urmare, umaniștii ar trebui să-și ia ca lege rânduielile prin care se dezrădăcinează egoismul; iar egoismul este înăbușit cel mai bine prin tăierea poftelor. Nu da frâu liber poftelor și vei birui egoismul degrabă. Dimpotrivă, orice mijloace ai întrebuința împotriva egoismului, nu vei avea nici o reușită dacă dai frâu liber poftelor. De aici reiese că cei ce caută să-și facă voia în toate caută de fapt sporirea egoismului și secarea dragostei, caută înmulțirea răului. Și, totuși, acesta este duhul vremii noastre – iar răul crește.

Duminica a cincisprezecea după Cincizecime

[*II Cor.* 4, 6-15; *Mt.* 22, 35-46]. Domnul a înfățișat porunca privitoare la dragostea de Dumnezeu și de aproapele și a adăugat de îndată învățătura despre vrednicia Sa de Fiu al lui Dumnezeu și despre Dumnezeirea Lui. Dar de ce? Pentru că adevărata dragoste de Dumnezeu și de oameni nu este cu putință decât sub înrâurirea credinței în Dumnezeirea lui Hristos Mântuitorul, în faptul că El

este Fiul lui Dumnezeu întrupat. Această credință insuflă dragostea față de Dumnezeu, întrucât cum este cu putință să nu-L iubești pe Dumnezeu, Care atâta ne-a iubit pe noi, că și pe Fiul Său Cel Unul-Născut nu l-a cruțat, ci L-a dat pentru noi ? Tot ea aduce dragostea la deplinătatea desăvârșirii sau până la țelul ei; iar țelul dragostei este legătura vie. Pentru a ajunge la această legătură, trebuie biruită simțirea dreptății dumnezeiești, care pedepsește păcatul; fără a reuși mai întâi aceasta, e înfricoșător a te apropia de Dumnezeu. Această simțire se biruiește prin încredințarea că dreptatea lui Dumnezeu este satisfăcută prin moartea pe cruce a Fiului lui Dumnezeu; această încredințare se naște din credință; prin urmare, credința deschide calea dragostei de Dumnezeu. Acesta e primul lucru. Cel de-al doilea este credința în dumnezeirea Fiului lui Dumnezeu, Care pentru noi S-a întrupat, a pătimit și S-a îngropat, ne dă pilda iubirii de aproapele; fiindcă aceasta este adevărată dragoste, când cel ce iubește pune sufletul său pentru cei iubiți. Tot ea dă puteri și pentru a dovedi această dragoste. Pentru a avea astfel de dragoste, trebuie să devii om nou, locul egoismului să-l ia lepădarea de sine. Numai în Hristos devine omul făptură nouă; iar în Hristos petrece acela care se unește cu Hristos prin credință și prin renașterea harică mijlocită de Sfintele Taine primite cu credință. De aici reiese că cei ce se așteaptă să păstreze în sine, fără credință, cel puțin buna rânduială morală se înșeală amarnic. Toate acestea merg împreună; omul nu poate fi împărțit. El trebuie îndestulat în întregime.

Luni [*Gal.* 4, 28; 5; *Mc.* 6, 54; 7, 8]. Domnul îi mustră pe farisei nu pentru rânduielile și regulile exterioare de purtare înființate de ei, ci pentru împătimirea de ele, pentru faptul că se opriseră la cinstirea exterioară a lui Dumnezeu, fără a se îngriji de inimă. Fără cele din afară nu este cu putință. Chiar și cea mai înaltă viață lăuntrică cere o anumită manifestare și haină exterioară. În fapt, ea nici nu

este vreodată singură, ci se află totdeauna împreunată cu cea din afară; ele nu sunt despărțite decât în teorii mincinoase. Dar e limpede, iarăși, că formele din afară nu înseamnă nimic singure; preț le dă lăuntricul ascuns în ele, așa încât îndată ce acesta piere, cele din afară nu mai au nici un rost. Cu toate astea, suntem atât de ahtiați după exteriorul și aparența în care ia chip lăuntricul, și în care el capătă o formă definită, încât împlinim rânduielile din afară și cu asta suntem liniștiți, fără să ne punem problema conținutului lăuntric al faptelor noastre. Și întrucât cele ale lăuntricului sunt mai greu de înfăptuit decât aparența, este de înțeles că ne împotmolim în aceasta din urmă, fără a mai tindem spre cele dintâi. Dar ce e de făcut? Trebuie să fim stăpâni pe noi înșine și să avem în vedere lăuntricul, să tindem a pătrunde până la el prin haina din afară, iar în privința faptelor din afară să le socotim împlinite numai atunci când sunt pătrunse de miez lăuntric. Altă cale nu-i. Luarea aminte la sine, trezvia și privegherea sunt singurele pârghii pentru ridicarea firii noastre bolnave și căzute. Vrednic de luare aminte este faptul că omul sporit lăuntric niciodată nu trece cu vederea cele din afară, chiar dacă nu pune mare preț pe ele.

Marți [*Gal.* 5, 11-21; *Mc.* 7, 5-16]. „Nu este nimic din afară de om care, intrând în el, să-l poată spurca; dar cele ce ies din om, acelea sunt care îl spurcă." La acest loc și la altele asemenea lui (cum ar fi, de pildă, „nu mâncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu") arată de obicei neprietenii postului, presupunând că au în ele îndeajunsă îndreptățire pentru a nu posti după tipicul și rânduiala Bisericii. Cât de îndestulătoare este această dezvinovățire, știe orișice credincios. A fost rânduit ca, postind, să ne înfrânăm de la anumite mâncăruri nu pentru că ar fi spurcate, ci fiindcă prin această înfrânare se ajunge mai lesne la subțierea cărnii, care este neapărat trebuincioasă pentru sporirea lăuntrică. Acest înțeles al legii postului este atât de însemnat, încât cei care socotesc spurcată vreo

mâncare sunt socotiți printre eretici. Înaintea neprietenilor postului însă nu trebuie să stăruim asupra acestui lucru, ci asupra faptului că postul este o datorie în măsura în care el e un mijloc de a birui înclinările păcătoase și poftele trupului. Aici nu au ce să mai spună. Dacă sporirea lăuntrică este o datorie, este o datorie și folosirea unui mijloc socotit ca neapărat trebuitor pentru aceasta, cum este postul. Și conștiința îi spune fiecăruia acest lucru. Pentru a o liniști, i se răspunde: „Eu am să acopăr nepostirea printr-un alt mijloc"; sau: „Mie postul îmi face rău"; sau: „Eu postesc când vreau, nu în posturile rânduite". Dar prima dezvinovățire este nepotrivită, fiindcă până acum nimeni nu s-a priceput, fără postire, să-și potolească trupul și să-și pună pe temei bun cele lăuntrice. Cea din urmă e de asemenea nepotrivită, fiindcă Biserica este un singur trup și a-ți face rânduială aparte este un lucru potrivnic întocmirii ei; a te abate de la rânduielile obștești ale Bisericii nu poți, fără numai dacă ieși din ea, iar câtă vreme este cineva mădular al ei, nu poate să spună și să ceară asta. Cea de-a doua dezvinovățire are o umbră de adevăr; și, într-adevăr, nu sunt datori să postească cei cărora postul le strică sănătatea, fiindcă postul nu este rânduit ca să ucidă trupul, ci ca să omoare patimile. Dar dacă stăm să îi numărăm pe aceștia cu bună credință, se va vedea că sunt atât de puțini, încât nici nu merită luați în socoteală. Mai rămâne o singură pricină: lipsa de dorință. Aici n-ai ce să zici. Nici în rai nu te iau împotriva voinței tale; numai când ești osândit să mergi în iad – vrei, nu vrei, te duci; te înhață și te aruncă.

Miercuri [*Gal.* 6, 2-10; *Mc.* 7, 14-24]. „*Dinăuntru, din* inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea." Aici sunt înșirate păcatele obișnuite, însă și toate celelalte, mari și mici, ies din inimă, iar chipul sub care ies este gândul rău. Prima sămânță a răului este gândul de a face cu-

tare și cutare lucru. De unde și cum vine ea ? O parte a acestor gânduri poate fi explicată prin legile știute ale asociațiilor și înlănțuirilor ideilor și formelor, însă acestea sunt numai o parte. Altele, mai însemnate ca număr, iau naștere în urma răscolirii autoîntreținute a patimilor. Atunci când patima trăiește în inimă, nu poate să nu ceară hrană. Această cerință se vădește prin înclinarea de a face una și alta, iar înclinarea e legată de cutare și cutare lucru. De aici gândul: „iată ce trebuie făcut". Se întâmplă același lucru ca, de pildă, când flămânzești: cel ce a simțit foamea simte pofta de a mânca; o dată cu pofta, apare în gând mâncarea însăși; urmează gândul de a face rost de cutare și cutare lucru pentru a mânca. Cea de-a treia (și poate cea mai cuprinzătoare parte) vin de la puterile necurate. Văzduhul este plin de ele, și ele se învârt cu roiurile în jurul oamenilor și fiecare, precum îi este soiul, își întinde lucrarea asupra oamenilor cu care vine în atingere. Răul zboară din ei precum scânteile din fierul încins. Unde găsește loc potrivit, acolo se încuibează scânteia și gândul rău o dată cu ea. Aceasta, și nu alta, este explicația gândurilor rele care se ivesc nu se știe de unde, în timp ce noi ne îndeletnicim cu lucruri care n-au nici o legătură cu ele. Faptul că gândurile rele au felurite pricini nu înseamnă că trebuie să ne purtăm altfel în privința lor. Pentru asta e o singură lege: taie-le și gata. Dacă nu le tai din prima clipă, în cea de-a doua va fi mai greu s-o faci, în a treia încă și mai greu; și fără să bagi de seamă se vor naște încuviințarea, dorința și hotărârea de a păcătui și îndată ce se va ivi prilejul, gata păcatul... Cea dintâi împotrivire față de gândurile rele este trezvia și privegherea însoțită de rugăciune.

Joi [*Efes.* 1, 1-9; *Mc.* 7, 24-30]. Ce a făcut-o pe cananeancă să vină la Domnul și să stăruie atât în cererea ei ? Convingerile care se închegau în ea: era încredințată că Mântuitorul are puterea să o tămăduiască pe fiica ei și a venit la El; era încredințată că El nu va lăsa neîmplinită cererea ei și nu a încetat să ceară. Convingerile sunt rezultatul în-

tregii vieți: al educației, al gândurilor ce umplu mintea de obicei, al impresiilor lăsate de lucrurile din jur, al învățăturilor cercetate și al feluritelor întâmplări și îndeletniciri din viață. Sub înrâurirea tuturor acestora, gândirea lucrează și ajunge la anumite convingeri. Aici trebuie să avem în vedere că pretutindeni este și din toate părțile pătrunde în sufletul omului adevărul lui Dumnezeu. Adevărul poate fi aflat în inima omului; adevărul lui Dumnezeu este întipărit în toate făpturile; adevărul lui Dumnezeu poate fi aflat în obiceiurile și datinile oamenilor; ba chiar și în învățăturile lor poate fi găsit într-o măsură mai mică sau mai mare. Pretutindeni însă stă la pândă și minciuna. Cine este din adevăr, acela adună adevăr și este plin de convingeri adevărate, mântuitoare; iar cine nu este din adevăr adună minciună și este plin de convingeri mincinoase, de rătăciri pierzătoare. Dacă a fi sau a nu fi din adevăr depinde de om, să judece fiecare; însă judecata lui Dumnezeu îi așteaptă pe toți...

Vineri [*Efes.* 1, 7-17; *Mc.* 8, 1-10]. Săturând patru mii de oameni cu șapte pâini, Domnul „intrând îndată în corabie cu ucenicii Săi, a venit în părțile Dalmanutei", ca și cum nu ar fi făcut vreun lucru deosebit. Aceasta este adevărata facere de bine: să făptuiești și iar să făptuiești, fără să iei aminte la faptele tale și să tinzi înainte, uitând mereu cele lăsate în urmă. La oamenii plini de bunătate, acest lucru vine firesc. Așa cum voinicul ridică greutăți mari fără să bage de seamă, iar cel plăpând nu poate să uite nici când a ridicat o greutate mică, cel puternic în bunătate săvârșește tot binele fără să se sforțeze, ca din întâmplare, iar cel sărac în bunătate fără sforțare nu poate să se descurce: își și amintește de ea, mereu o are în fața ochilor. Inima bună însetează să facă bine și nu e mulțumită până nu face bine pe săturate, așa cum omul nu se satură până ce nu mănâncă îndestul. Când simte omul foamea, își amintește de prânz, iar după ce foamea este astâmpărată, uită de mâncare: cel cu adevărat bun își amintește de fap-

ta bună până ce n-a făcut-o, iar după ce a făcut-o, uită de ea îndată.

Sâmbătă [*I Cor.* 10, 23-28; *Mt.* 24, 34-44]. „Privegheați, fiindcă nu știți în care ceas vine Domnul vostru." A priveghea nu înseamnă a sta cu mâinile în sân, ci, cu gândul că Domnul va veni pe neașteptate, să ne purtăm în așa fel încât să fim gata a-L întâmpina în orice clipă, fără teama mustrării și osândirii. Dar cum se poate face asta? Nespus de simplu. Să umblăm după îndreptarul poruncilor Domnului, fără a încălca nici una; iar dacă se întâmplă să călcăm vreuna, să curățăm îndată păcatul prin pocăință și ispășirea cuviincioasă. Astfel, totul în noi va fi curat. Nici un minut nu lăsa păcatul să stăruie în suflet: căiește-te îndată, plângi în inima ta și fugi la părintele tău duhovnicesc să te mărturisești și să primești dezlegare; iar apoi apucă-te iar să lucrezi după poruncile Domnului. Dacă te vei sili cu râvnă să îți îndrepți viața, degrabă te vei îndrepta, numai să nu stărui multă vreme în cădere. Căderile vor fi atunci din ce în ce mai rare și până la urmă vor dispărea de tot, cu ajutorul harului atotvindecător al lui Dumnezeu. Atunci se va înstăpâni în tine încredințarea plină de bucurie că nu-L vei întâlni pe Domnul nepregătit.

Duminica a șaisprezecea după Cincizecime

[*II Cor.* 6, 1-10; *Mt.* 25, 14-30]. Pilda talanților ne face să cugetăm că viața este vreme de negoț. Asta înseamnă că trebuie să ne grăbim a folosi această vreme, așa cum în neguțătorie fiecare se grăbește să scoată câștig. De aduce careva numai opinci sau coajă de tei pentru opinci, nici acela nu stă cu mâinile în sân, ci își pune întreaga istețime la bătaie pentru a atrage cumpărătorii, ca să își vândă marfa și apoi să cumpere cele ce-i sunt de trebuință. Din-

tre cei care au primit viață de la Domnul nu e nici unul care să poată spune: „Eu n-am primit nici măcar un talant"; oricine are ceva talanți, nu numai unul: înseamnă că fiecare are cu ce face negoț și dobândi câștig. Nu te uita în stânga și în dreapta și nu ține socoteala celorlalți, ci ia frumușel seama la tine însuți și vezi cât mai în amănunt ce capital ai și ce poți dobândi cu el, iar apoi lucrează fără lenevire potrivit planului pe care ți l-ai făcut. La judecată nu vei fi întrebat de ce n-ai câștigat zece talanți, când ai avut doar unul singur și nici măcar de ce cu talantul tău ai dobândit un singur talant, ci vor spune: ce ai dobândit un talant, o jumătate de talant sau o zecime ? Și răsplata va fi nu pentru ce ai primit, ci pentru ce ai agonisit. Cu nimic nu te vei putea apăra, nici cu rangul, nici cu sărăcia, nici cu lipsa de școală. Dacă acestea nu ți s-au dat, nu te vor întreba de ele. Dar ai avut mâini și picioare vor întreba: „Ce-ai câștigat cu ele ? Ai avut limbă, ce-ai câștigat cu ea ?". Așa se îndreaptă la judecata lui Dumnezeu nepotrivirile de stare lumească.

Luni [*Efes.* 1, 22; 2, 3; *Mc.* 10, 46-52]. Orbul din Ierihon, aflând că Domnul trece pe acolo, și-a ridicat glasul. Strigătul lui a ajuns la Domnul; nimic din cele ce-L înconjurau n-a putut opri acest strigăt, și Domnul, chemându-l pe orb la Sine, i-a dat înapoi vederea. În orice vreme și în orice loc Domnul nu trece doar, ci este și rămâne; El cârmuiește întreaga lume. Judecând omenește, asta înseamnă că El are multe griji; pe deasupra, și cetele îngerești Îl înconjoară cu slavosloviile lor. Dar dacă reușești să-ți înalți glasul, asemenea orbului din Ierihon, nimic nu va putea împiedica strigătul tău să ajungă la Domnul; El va auzi și va împlini cererea ta. Împiedicarea nu o face Domnul; El e aproape și are pregătit tot ce îți trebuie; împiedicarea o faci tu. Înalță-ți glasul până la măsura la care să-l asculte Domnul și vei primi îndată tot ce dorești. Dar care e măsura aceasta ? Credința, nădejdea, încredințarea în voia lui Dumnezeu. Dar și aceste măsuri își au

măsurile lor. Care trebuie să fie aceste măsuri ? Intreabă pe cel care a cerut şi a primit ceea ce a cerut; el îţi va spune: „M-am rugat pentru cutare şi cutare lucru şi am primit; acum am nevoie de asta şi de cealaltă, mă rog şi nu primesc şi ştiu de ce: fiindcă nu pot să mă ridic la acea măsură a rugăciunii pe care am avut-o mai înainte". Reiese că această măsură nu poate fi nu poate fi aplicată mereu. Un singur lucru este limpede: că totul ţine de noi, nu de Domnul. Îndată ce vei fi în stare să primeşti, vei primi neapărat.

Marţi [*Efes.* 2, 19; 3, 7; *Mc.* 11, 11-23]. Smochinul acoperit de frunze era arătos la vedere, dar nu s-a învrednicit de bunăvoinţa Domnului, fiindcă nu avea roade; iar roade nu avea fiindcă nu avea putere lăuntrică de rodire. Câţi asemenea smochini nu sunt în viaţa duhovnicească ! La arătare totul e frumos, dar înăuntru, gol. Sunt oameni cumpăniţi, cinstiţi şi toate faptele creştineşti le împlinesc; dar duhul vieţii în Hristos Iisus nu-l au; ca atare, nu au roade vii, iar ceea ce e în ei doar pare roadă, însă nu este. Dar în ce stă duhul vieţii în Hristos Iisus ? La asta vom răspunde: o parte e de la Domnul, o parte e de la noi. De la Domnul este puterea de rodire în sine; al nostru este doar locaşul primitor al acestei puteri. Pentru acesta din urmă să te îngrijeşti mai mult. Rădăcina este simţirea că fără Domnul pieri, şi te prăpădeşti. Astfel vei dobândi în toată viaţa ta, în toate faptele şi ostenelile tale, inimă înfrântă şi smerită. Mai departe, dat fiind că viitorul este necunoscut, iar vrăjmaşii sunt mulţi şi poticnirea este cu putinţă în orice clipă, vin frica şi cutremurul care însoţesc lucrarea mântuirii, împreună cu strigarea neîncetată: „Cu judecăţile pe care le ştii, mântuieşte-mă". Vai celui care se reazemă pe altceva decât pe Domnul; vai şi celui care s-a ostenit pentru altceva decât pentru Domnul ! Întreabă-te pe tine însuţi, omule care te-ai ostenit cu faptele socotite ca bineplăcute lui Dumnezeu: pentru cine te-ai ostenit ? Dacă din partea conştiinţei vei primi răspunsul plin de în-

drăznire: „Doar pentru Domnul", e bine; dacă nu, îți clădești casa pe nisip. Iată câteva lămuriri privitoare la duhul roditor lăuntric. După acest îndreptar cugetă și în celelalte privințe!

Miercuri [*Efes.* 3, 18-21; *Mc.* 11, 23-26]. „Dacă nu veți ierta celorlalți greșelile săvârșite împotriva voastră, nici Tatăl vostru Cel din ceruri nu vă va ierta vouă greșelile voastre", a grăit Domnul. Cine nu iartă celorlalți? Dreptul sau, mai bine zis, cel care se socotește drept. Unuia ca acestuia nu-i rămâne altceva de făcut decât să judece și să rostească doar osânde, cerând pedepse pentru vinovați. Dar cel care se simte păcătos are treabă cu faptele celorlalți? Nu i se va răsuci oare limba de va osândi pe altul și-i va cere ispășire, atunci când conștiința îl mustră neîncetat și îl amenință cu dreapta judecată a lui Dumnezeu? Așadar, nu e mai bine să păcătuim decât să facem pe drepții? Trebuie să te îngrijești în tot chipul de faptele dreptății; însă, oricât ai fi de drept, să ții minte că ești un rob netrebnic – și asta fără să ai cugetul împărțit (adică înainte să stea gândul că ești netrebnic, iar în spate să se ascundă simțământul că ești drept), ci cu simțirea deplină a netrebniciei tale. Atunci când vei ajunge aici (și aici trebuie să ajungi treptat, fiindcă nu este o stare care se dobândește dintr-o dată), oricât ar fi greșit împotriva ta fratele tău, nu-i vei cere socoteală, întrucât conștiința îți va repeta: „Și mai mult meriți, mai rău trebuia să-ți facă", și vei ierta; iar dacă vei ierta, însuți te vei învrednici de iertare. Și așa toată viața: iertare pentru iertare, și la judecată vei căpăta în schimb desăvârșita iertare.

Joi [*Efes.* 4, 14-19; *Mc.* 11, 27-33]. Mântuitorul dovedește că e trimis din cer prin mărturia lui Ioan Botezătorul; arhiereii, cărturarii și bătrânii tac, fiindcă nu aveau ce să răspundă împotrivă, dar tot nu cred. Altă dată, a arătat același lucru prin faptele Sale; s-au gândit cum s-o întoarcă: „Cu domnul demonilor scoate pe demoni". Când

această viclenie a fost răsturnată, au tăcut iarăşi, dar nici atunci nu au crezut. Aşa sunt întotdeauna necredincioşii: orice le-ai spune şi oricât de puternice dovezi le-ai aduce în sprijinul adevărului, nu pot răspunde nimic, dar tot nu cred. Ai zice că mintea lor e damblagită, dar cu privire la celelalte lucruri judecă sănătos. Numai când vine vorba de credinţă încep să se rătăcească în idei şi în cuvinte. Se rătăcesc şi atunci când schimbă adevărurile credinţei date de Dumnezeu cu vederile lor. Îndoiala se preschimbă la ei într-un reazem tare ca o stâncă. Ascultaţi-le toată teoria. Şi un copil va pricepe că e o pânză de păianjen, însă ei nu văd asta. Neînţeleasă orbire! Încăpăţânarea necredincioşilor mai poate fi lămurită şi prin nedorinţa de a crede; însă de unde poate să vină asta? Şi de ce ea capătă în această împrejurare asemenea putere, că face un om inteligent să se agaţe cu bună ştiinţă de un mod de gândire ilogic? Aici e vorba de întuneric – şi oare nu de la părintele întunericului vine el?

Vineri [*Efes.* 4, 17-25; *Mc.* 12, 1-12]. În pilda despre vie este închipuită Biserica Vechiului Testament şi purtarea de grijă a lui Dumnezeu faţă de ea. Biserica Noului Testament a moştenit-o pe aceasta, aşadar pilda aceasta poate fi înţeleasă şi cu privire la ea; şi întrucât orice creştin este biserică (templu) a Dumnezeului Celui Viu, poate fi înţeleasă şi cu privire la fiecare creştin. Nouă ne trebuie acest din urmă tâlc. Ce este aici via? Sufletul care a primit iertarea păcatelor, harul celei de-a doua naşteri, darul Sfântului Duh, ca zălog al moştenirii împărăţiei veşnice, Sfintele Taine, înger păzitor. Cine sunt lucrătorii? Cunoaşterea şi libertatea. Ei primesc aceste daruri şi făgăduiesc să le lucreze şi să scoată din ele roadă. Cine sunt lucrătorii cei ticăloşi? Cei care vor să se folosească şi se folosesc de privilegiile de creştini, pe cât este cu putinţă potrivit rânduielii din afară a lucrurilor, dar nu aduc Domnului roade duhovniceşti cuviincioase. Cine sunt trimişii Domnului? Conştiinţa şi frica de Dumnezeu, cuvântul lui Dumnezeu,

învățătorii și păstorii, prin care Domnul vrea să îi înțelepțească pe cei neîndreptați. Cei ce nu vor să se îndrepte, nu iau aminte la ei; unii îi prigonesc și se silesc să le înăbușe glasul; alții merg până acolo că și împotriva Domnului încep să se ridice cu vrăjmășie, lepădând în felurite chipuri credința în El. Sfârșitul: cei răi, rău vor pieri.

Sâmbătă [*I Cor.* 14, 20-25; *Mt.* 25, 1-13]. S-a citit pilda celor zece fecioare. Sfântul Macarie înfățișează astfel tâlcul ei: „Cele cinci fecioare înțelepte, rămânând treze și stăruind în lucrul cel străin de firea lor (cea omenească), luând untdelemn în candelele inimilor lor, adică harul cel de sus al Duhului, au putut intra împreună cu Mirele în cămara cea cerească. Celelalte însă, fără de minte fiind și rămânând la firea lor, n-au privegheat și nu au sârguit să ia în candelele lor, cât erau încă în trup, untdelemnul bucuriei, ci au adormit oarecum, din nepăsare sau din părere de sine că ar fi fost drepte; drept aceea, nici nu au fost îngăduite în cămara Împărăției, ca unele ce n-au putut să placă Mirelui Ceresc. Înlănțuite fiind de lume și de iubirea de cele pământești, n-au închinat Mirelui Ceresc toată dragostea și credința lor, nici n-au adus cu sine untdelemn. Sufletele ce caută sfințenia Duhului cea străină de firea lor se leagă cu toată dragostea lor de Domnul, împreună cu El umblă trecând toate cu vederea, către El tind cu rugăciunile și gândurile, drept care se și învrednicesc a primi untdelemnul harului ceresc; iar sufletele care rămân la firea lor se târăsc cu cugetul pe pământ, la cele pământești cugetă și mintea lor pe pământ petrece. Acestea socot despre sine că sunt ale Mirelui și că se pot împodobi cu faptele trupului, însă neprimind untdelemnul bucuriei, n-au primit nașterea cea duhovnicească de sus, de la Duhul".

A șaptesprezecea duminică după Cincizecime

Duminica dinainte de Înălțarea Sfintei Cruci [*Gal.* 6, 11-18; *In.* 3, 13-17]. „După cum Moise a înălțat șarpele în pustie, așa trebuie să fie înălțat Fiul Omului, ca tot cel ce crede în el să nu piară, ci să aibă viață veșnică." Credința în Fiul lui Dumnezeu, Care cu trupul S-a răstignit pentru noi, este puterea lui Dumnezeu spre mântuire, izvorul viu al năzuințelor și stărilor duhovnicești dătătoare de viață, receptacolul harului atotcuprinzător al Sfântului Duh, care rămâne pururea în inimă, și al cercetărilor tainice care sunt trimise de sus la bună vreme, în ceasul nevoii. Credința cuprinde convingerile ce atrag bunăvoirea lui Dumnezeu și puterea de sus. Acestea două împreună aduc stăpânirea vieții veșnice. Câtă vreme această viață este păstrată în întregime, creștinul e de nebiruit, fiindcă, lipindu-se de Domnul, este un singur duh cu El; iar pe Domnul nimic nu Îl poate birui. Dar atunci, de ce cad creștinii ? Din pricina slăbirii credinței. Slăbesc convingerile creștinești, slăbește și energia duhovnicească. Pe măsură ce are loc această slăbire, harul este silit să părăsească inima, iar imboldurile rele înalță capul. Când apare prilejul, omul înclină spre acestea din urmă, și gata căderea. Privegheză și păzește credința în întreaga ei întocmire și n-ai să cazi ! De aceea zice Sfântul Ioan că cel născut din Dumnezeu nu păcătuiește.

Luni [*Efes.* 4, 25-32; *Lc.* 3, 19-22]. Irod este întruchiparea iubirii de sine întărâtate de zguduirea pe care o pricinuiesc conștiinței mustrările dreptății și se așteaptă să scape prin silnicie de această neplăcere. Ioan Înaintemergătorul este întruchiparea dreptății prigonite de iubirea de sine, atunci când iubirii de sine îi stă în putere să o facă. Oricât ai îndulci dreptatea prin pogorământ și prin cuvintele dibace pe care le poate afla gingășia dragostei, ce nu vrea să rănească inima celuilalt, chipul dreptății stă

înaintea ochilor conștiinței și acolo, înlăuntru, stârnește furtuna mustrării. Egoismul este miop și nu vede că amărăciunea mustrării nu vine din afară, ci dinlăuntru, și se scoală cu toate puterile împotriva celui care îl mustră din afară. Astupându-i gura, crede că poate să înăbușe și vocea lăuntrică. Nu reușește, totuși; nu astfel trebuie lucrat. Trebuie împăcată conștiința; atunci, oricâți ar fi cei care mustră dinafară, nu vor putea strica pacea lăuntrică, ci numai o vor face mai adâncă, făcându-l pe om să adune în sine izvoarele mângâierii – credința în Domnul Cel Răstignit, pocăința și mărturisirea nefățarnică și hotărârea neclintită de a nu face nimic împotriva conștiinței. Iată ce trebuie să faci, nu să-i bagi în temniță pe toți Ioanii, căci cuvântul dreptății lui Dumnezeu umblă pretutindeni pe pământ și fiecare din purtătorii lui e pentru tine un Ioan care te dă în vileag.

Marți [*Efes.* 5, 20-26; *Lc.* 3, 23; 4, 1]. În Postul Mare se scoate spre închinare cinstita cruce, spre a-i însufleți pe cei care s-au ostenit cu postirea să rabde până la capăt în nevoința pe care și-au luat-o asupră-le. Dar în septembrie de ce se face asta ? Din întâmplare ? La Înțelepciunea proniatoare, Care toate bine le rânduiește, nimic nu este la întâmplare. Iată care e rostul acestei rânduieli bisericești: în septembrie se culeg holdele, cel puțin la noi. Așadar, pentru ca unii dintre creștini să nu zică: „suflete ! Ai multe bunătăți, strânse pentru mulți ani: odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te !", iar alții să nu cadă cu duhul din pricina sărăciei, este înfățișată tuturor crucea, pentru a aminti celor dintâi că reazemul bunăstării nu e avutul, ci purtarea lăuntrică a crucii atunci când cele din afară, prin bunătatea lui Dumnezeu, merg bine; iar celorlalți li se insuflă să-și dobândească întru răbdare sufletele lor, însuflețindu-i prin încredințarea că de pe cruce vor merge de-a dreptul în rai. Ca atare, aceștia să rabde, așteptând să meargă pe drum bătut în Împărăția Cerurilor, iar cei din-

tâi să guste cu frică din desfătările din afară, ca să nu-şi îngrădească drumul către cer.

Miercuri [*Efes.* 5, 25-33; *Lc.* 4, 1-15]. Diavolul se apropie de Dumnezeul-Om ca să Îl ispitească – care om este liber de asta ? Cel ce umblă după voia celui viclean; acesta nu cunoaşte bântuiri, ci este doar mânat din rău în mai rău; însă îndată ce îşi vine în sine şi cugetă să înceapă o viaţă nouă, după voia lui Dumnezeu, îndată se pune în mişcare întregul tărâm satanicesc: toţi slujitorii întunericului se grăbesc, care cum pot, să risipească gândurile şi punerile la cale cele bune ale celui care se pocăieşte. Dacă nu reuşesc să-l abată din hotărârea sa, se străduiesc să îl împiedice a se pocăi şi mărturisi cum se cade; nu izbândesc nici aici – îşi pun viclenia la bătaie ca să semene neghine între roadele pocăinţei şi ostenelilor de curăţire a inimii; dacă nu reuşesc nici să semene seminţele răutăţii, se străduie să strâmbe dinlăuntru binele; sunt puşi pe goană în războiul lăuntric, năvălesc din afară, şi tot aşa până la sfârşitul vieţii. Nici să mori liniştit nu te lasă; şi după moarte gonesc după suflet, până ce acesta trece de vămile văzduhului, unde pândesc şi unde-şi au bârlogurile. „Cum aşa – acesta e un lucru întristător şi cumplit!" Pentru cel credincios nu e nimic cumplit aici, întrucât demonii doar se agită în jurul celui temător de Dumnezeu, însă nu au nici o putere asupra lui. Rugătorul treaz îi împroaşcă din sine cu săgeţi, iar ei se ţin la depărtare, neîndrăznind să se apropie şi fiind pătrunşi de frica înfrângerii suferite. Dacă diavolii izbândesc ceva, este din vina noastră. Slăbim luarea aminte, ori ne îngăduim să ne împrăştiem luând seama la nălucirile lor – atunci se şi înfiinţează şi încep să ne tulbure cu mai multă obrăznicie. Dacă nu îţi revii la timp, te împresoară; iar dacă sufletul îşi vine în fire, pleacă şi iscodesc din depărtare, doar, doar vor reuşi să se apropie iar. Aşadar, fii treaz, priveghează, roagă-te şi vrăjmaşii tăi nu vor izbândi nimic împotriva ta.

Joi [*Efes.* 5, 33; 6; *Lc.* 4, 16 – 22]. Domnul nu doar vesteşte anul cel plăcut (al Domnului), ci îl şi aduce. Dar unde este el ? *În sufletele credincioşilor.* Pământul nu va fi niciodată prefăcut în rai, atâta vreme cât va fiinţa rânduiala de acum a lucrurilor; însă el este şi va fi stadionul de pregătire pentru viaţa din rai. Începutul ei se pune în suflet; putinţa de a pune acest început este în harul lui Dumnezeu, iar harul l-a adus Domnul nostru Iisus Hristos – prin urmare, a adus *sufletelor anul cel plăcut* (al Domnului). Cel ce ascultă de Domnul şi plineşte toate poruncile Lui, acela primeşte harul şi prin puterea Lui se îndulceşte de anul cel plăcut (al Domnului). Acest lucru se săvârşeşte în toţi cei care cred cu adevărat şi lucrează după îndreptarul credinţei. Nu prin gânduri vei umple sufletul de plăcerea acestui an; trebuie să *făptuieşti* şi plăcerea va veni de la sine. Nu poţi nădăjdui nicicum la tihna din afară, ci doar la cea lăuntrică; însă aceasta este nedespărţită de Hristos. Oricum, îndată ce se înstăpâneşte tihna lăuntrică, necazurile din afară nu mai sunt grele şi amare. Înseamnă că şi din această latură este anul cel plăcut (al Domnului); numai din afară el pare iarnă rece[10].

Vineri [*Efes.* 6, 18-24; *Lc.* 4, 22-30]. Nazarinenii s-au minunat de cuvântarea Domnului, însă tot n-au crezut: îi împiedica pizma, precum a arătat Însuşi Domnul. Orişice patimă este potrivnică adevărului şi binelui, însă zavistia mai mult decât toate, căci fiinţa ei o alcătuiesc minciuna şi răutatea; această patimă este, dintre toate, cea mai nedreaptă şi cea mai otrăvită şi pentru cel care o poartă în sine, şi pentru cel asupra căruia este îndreptată. În mic, ea se găseşte la toţi; omul pizmuieşte îndeobşte pe cei de o seamă cu el şi mai mult încă pe cei aflaţi mai presus. Egoismul se întărâtă şi zavistia începe să cuprindă inima. Acest lucru nu e atât de chinuitor, atunci când şi celui piz-

10. Joc de cuvinte: *leto* înseamnă în slavonă „an", iar în rusă „vară" – n. tr.

maș îi e deschisă calea spre propășire; dar când această cale este închisă, și mai ales când este închisă de către cel față de care deja s-a încropit zavistia, imboldurile ei sunt deja de nestăvilit: este cu neputință de împăcat. Zavistia cere răsturnarea potrivnicului și nu se liniștește până ce nu va reuși cumva să facă asta, ori până când nu obține pieirea zavistnicului. Oamenii binevoitori, la care simțămintele de simpatie au întâietate asupra celor egoiste, nu suferă de pizmă. Acest fapt arată și celor care bolesc de pizmă calea spre stingerea ei. Aceștia trebuie să se grăbească a deștepta în sine bunăvoința, mai ales față de cei pe care îi pizmuiesc, și s-o arate prin fapte, iar zavistia se va domoli. Încă puțină silință și ea, cu ajutorul lui Dumnezeu, se va stinge de tot. Lăsând-o însă în voia ei, te va chinui, te va usca și te va băga în mormânt, dacă nu te vei birui pe tine însuți și nu te vei sili să faci bine celui pe care îl pizmuiești.

Sâmbătă [*I Cor.* 15, 39-45; *Lc.* 4, 31-36]. „Dacă nu credeți că Eu sunt, veți muri în păcatele voastre" (*In.* 8, 24). „Nu este sub cer nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi" (*Fapte* 4, 12). Avem nevoie să primim iertarea păcatelor, și n-o putem primi altfel decât prin credința în Fiul lui Dumnezeu, cu condiția să nu dorim a stărui în deprinderile și faptele păcătoase; fiindcă atunci când păcătuim, numai pe El Îl avem mijlocitor înaintea Tatălui. Cel ce și-a dat cuvântul că se va înfrâna de la păcate trebuie să primească harul împreună-lucrător al Preasfântului Duh, iar acesta s-a pogorât pe pământ numai după ce Domnul, înălțându-Se, a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl și se dă numai celui ce crede în această minunată iconomie a mântuirii noastre și cu această credință se apropie de dumnezeieștile Taine rânduite prin Apostoli în Sfânta Biserică a Domnului. Așadar, cel ce nu crede în Domnul așa cum este El nu poate fi curățit de păcate. Necurățându-se de păcate, va și muri în ele; iar murind în ele va fi și judecat după întreaga lor gre-

utate. Cel ce vrea să facă bine cuiva cu facere de bine care rămâne în veci, să îl călăuzească în credința în Domnul, în credința cea adevărată, care nu îngăduie filozofări deșarte și clătinări. Iar cei care strică fățiș sau pe ocolite credința în Domnul trebuie socotiți ca răufăcători a căror nelegiuire rămâne în veci, fiindcă ei pricinuiesc un rău pe care nimic nu-l poate îndrepta și a cărui putere se întinde pe întreaga veșnicie. Nu îi poate îndreptăți neștiința, întrucât cum este cu putință să nu cunoști acel adevăr care este învederat întregii lumi? Nu îi îndreptățesc părutele lor argumente, căci dacă îi iei la bani mărunți, puterea lor va începe îndată să se clatine și se va dovedi că alt sprijin nu poate fi pentru oameni, afară de credința în Domnul. Se leapădă de credință cei care nu cercetează cum se cuvine temeiurile și credința și învățăturile de care se țin. Cercetând în amănunțime condițiile trebuincioase mântuirii, ajungem la convingerea că ele pot fi împlinite numai cu ajutorul lui Dumnezeu Care S-a întrupat, a murit pe cruce și a trimis pe pământ pe Duhul Sfânt. Aici este esența credinței creștine. Cel care crede asta cu adevărat nu va muri nicicum în păcatele sale, fiindcă poartă în sine acea putere care aduce miluirea; iar cel care nu crede este deja osândit, fiindcă poartă în sine însuși osândirea.

A optsprezecea duminică după Cincizecime

[*II Cor.* 9, 6-11; *Lc.* 5, 1-11]. O noapte întreagă s-au ostenit pescarii și nu au prins nimic; însă când Domnul a intrat în luntrea lor și, după ce a propovăduit, le-a poruncit să arunce mrejele, au prins atâta pește, că nu puteau să-l scoată și li se rupeau mrejele. Aici avem o comparație între munca de orice fel lipsită de ajutorul lui Dumnezeu și munca la care ajută Dumnezeu. Atâta vreme cât omul se ostenește de unul singur și vrea să dobândească ceva numai prin propriile-i puteri, totul îi scapă din mâini;

atunci când se apropie de el Domnul, curg bunătăți după bunătăți. În privința moral-duhovnicească, faptul că reușita nu este cu putință fără Domnul este limpede: „Fără de Mine nimic nu veți putea face", a grăit Domnul. Și această lege lucrează în oricine. Precum ramura ruptă de trunchi nu numai că nu face roade, dar se usucă și își pierde puterea de viață, așa și oamenii, dacă nu rămân în părtășie vie cu Domnul, nu pot aduce roadele dreptății, atât de prețioase pentru viața veșnică. Vreun lucru bun tot mai poate să fie în ei, dar bun numai la arătare, însă de fapt lipsit de preț, așa cum mărul pădureț poate fi frumos la înfățișare, dar dacă-l iei și-l guști, e acru. Și în privința celor din afară, a celor lumești, legea asta se poate proba pe viu: se zbate câte unul, se zbate și nimic nu-i iese; însă când se pogoară binecuvântarea lui Dumnezeu, roadele încep să apară. Cei ce iau aminte la sine și la căile vieții cunosc din experiență acest adevăr.

Luni [*Filip.* 1, 1-7; *Lc.* 4, 37-44]. „Trebuie să binevestesc Împărăția lui Dumnezeu și altor cetăți, fiindcă spre aceasta am fost trimis." Preoțimea noastră ar trebui să-și ia acest „fiindcă spre aceasta am fost trimis" ca lege de necălcat. Și Apostolul le-a poruncit, scriind Sfântului Timotei: „Stăruie cu vreme și fără vreme, mustră, ceartă, îndeamnă" (*II Tim.* 4, 2). Adevărul a fost adus pe pământ de către Domnul și de către Duhul Sfânt, Care i-a umplut pe Apostoli în ziua Cincizecimii, și El umblă pe pământ. Propovăduitorii Săi sunt gurile preoților lui Dumnezeu. Acela dintre noi care le îngrădește gurile îngrădește drumul adevărului, care vrea să intre în inimile credincioșilor. De aceea și sufletele credincioșilor se chinuiesc, neprimind adevărul, iar preoții înșiși trebuie să simtă zbaterea adevărului care, neputând să iasă la lumină, îi îngreunează. Ușurează-te, dar, preote al lui Dumnezeu, de această greutate, revarsă din tine curgerile cuvintelor dumnezeiești, spre bucuria ta și spre învierea duhovnicească a sufletelor încredințate ție. Iar dacă vei vedea că

în tine însuți nu ai adevărul, ia-l: el se găsește în Sfintele Scripturi; și, umplându-te de el, dă-l fiilor tăi duhovnicești, dar să nu taci nicicum ! Propovăduiește, fiindcă la asta ai fost chemat !

Marți [*Filip.* 1, 8-14; *Lc.* 5, 12-16]. A căzut leprosul înaintea Domnului, rugându-se: „Doamne ! Dacă voiești, poți să mă curățești". Domnul a zis: „Voiesc, fii curățat. Și îndată s-a dus lepra de pe el". Așijderea și lepra duhovnicească, de orice fel ar fi ea, piere îndată ce omul cade la Domnul cu credință, pocăință și mărturisire – cu adevărat piere și își pierde orice putere asupra lui. Dar de ce lepra se întoarce câteodată ? Din aceleași pricini pentru care se întorc și bolile trupești. Celui care s-a însănătoșit după o astfel de boală i se spune: „Asta să nu mănânci, asta să nu bei, acolo să nu mergi". De nu ascultă, boala prinde putere iar. Așa e și în viața duhovnicească. Trebuie să fii treaz, să priveghezi, să te rogi: boala cea din păcate nu se va mai întoarce. Dacă nu vei lua aminte la tine însuți și fără chibzuință îți vei îngădui să privești și să asculți și să vorbești orice, cum să nu se scoale păcatul și să nu prindă putere din nou ? Domnul i-a poruncit leprosului să plinească toate rânduielile cuvenite, potrivit legii. Iată ce înseamnă asta: după mărturisire trebuie să primești canonul și să-l plinești întocmai; în el este ascunsă o mare putere de prevenire a bolilor sufletești. Dar de ce spune câte unul: „M-a biruit deprinderea păcătoasă, nu pot să mă abțin" ? Fie pentru că pocăința și spovedania lui nu au fost depline, fie că măsurile de prevenire au fost prea slabe, fie pentru că omul se cruță pe sine: vrea să facă totul fără osteneală și silire de sine și e batjocorit de vrăjmașul. Hotărăște-te să ții piept până la moarte și arată asta prin fapte: vei vedea ce putere este ascunsă aici. E drept că întotdeauna când o patimă pare de nebiruit, vrăjmașul stăpânește sufletul; asta însă nu este o îndreptățire, fiindcă diavolul va fugi îndată ce vei săvârși, cu ajutorul lui Dumnezeu, întoarcerea lăuntrică.

Miercuri [*Filip.* 1, 12-20; *Lc.* 5, 33-39]. „Fiilor nunții nu li se cade să postească atâta vreme cât Mirele este cu ei", a grăit Domnul și prin aceasta a legiuit că și în nevoințe orice lucru își are locul și vremea lui. În lumea simțită, Domnul „a rânduit totul cu măsură, cu greutate și cu număr"; El vrea ca și în cele duhovnicești să fie totul cu cuviință și rânduială. Cuviința lăuntrică este alcătuită din îmbinarea fiecărei virtuți cu toate dimpreună, sau în armonizarea virtuților astfel încât nici una să nu iasă în față fără rost, ci toate să fie în armonie, ca vocile în cor. Cuviința din afară rânduiește fiecărui lucru locul și vremea lui. Atunci când toate acestea se rânduiesc cum trebuie, se întâmplă același lucru ca atunci când îmbraci un om frumos în haine alese. Virtutea e frumoasă și pe dinăuntru și pe din afară, fiind vrednică de iubit; și o face astfel gândirea creștinească sănătoasă, la bătrânii cei duhovnicești – dreapta socotință dobândită din experiență, prin cercetarea vieților sfinților, în lumina cuvântului lui Dumnezeu.

Joi [*Filip.* 1, 20-27; *Lc.* 6, 12-19]. „Și a petrecut toată noaptea în rugăciune către Dumnezeu." Iată temeiul și începutul privegherilor creștinești de toată noaptea. Căldura rugăciunii gonește somnul, și răpirea duhului nu îți îngăduie să bagi de seamă scurgerea vremii. Adevărații rugători nu bagă de seamă curgerea timpului: lor li se pare că de-abia s-au pus la rugăciune și deja s-a făcut ziuă. Dar până a ajunge la această desăvârșire, trebuie ridicată povara și nevoința privegherii. Pe aceasta au purtat-o și o poartă sihaștrii; au purtat-o și o poartă închinoviații; au purtat-o și o poartă mirenii evlavioși și temători de Dumnezeu. Chiar dacă povara privegherii este greu de purtat, rodul ei rămâne în suflet în chip de netăgăduit și pentru totdeauna: pacea sufletului și străpungerea de inimă, în timp ce trupul slăbește și se istovește. Starea aceasta este foarte de preț pentru cei ce râvnesc să sporească duhovnicește ! De aceea, acolo unde sunt rânduite privegheri (în Athos), oamenii nu vor să se despartă de ele. Toți recu-

nosc că este foarte greu; dar nimeni nu dorește să schimbe această rânduială, din pricina folosului pe care îl primește inima de la privegheri. Somnul odihnește și hrănește trupul mai mult decât orice; iar priveghera îl smerește mai mult decât orice. Cel care a dormit pe săturate se îngreunează la lucrările duhovnicești și este rece față de ele; cel care privegheză este iute ca o capră neagră și arde cu duhul. Dacă e vorba să învățăm trupul ca pe un rob să facă binele, nici un mijloc nu este mai potrivit ca deasa priveghere. Prin ea, trupul face cunoștință cu stăpânirea duhului asupa sa și se obișnuiește să i se supună; iar duhul capătă deprinderea de a-l stăpâni.

Vineri [*Filip.* 1, 27; 2, 4; *Lc.* 6, 17-23]. Domnul îi fericește pe cei săraci, pe cei ce flămânzesc, pe cei ce plâng, pe cei defăimați, însă numai dacă ei suferă acestea pentru Fiul Omului; asta înseamnă că este fericită viața înconjurată de toate felurile de nevoi și lipsuri. Potrivit acestui cuvânt al Domnului, desfătările, îndestularea și cinstirile nu sunt un bine; și așa este, însă atâta vreme cât omul are parte de tihna lor, nu își dă seama de asta. Numai atunci când se slobozește din vraja lor, el vede că acestea nu sunt un bine, ci doar părerea binelui. Sufletul nu poate trăi fără desfătări, dar adevăratele desfătări nu sunt ale simțurilor; nu poate trăi fără comori, însă adevăratele comori nu sunt aurul și argintul, nu casele și veșmintele luxoase, nu îndestularea aceasta din afară; nu poate trăi fără cinstiri, însă adevăratele cinstiri nu sunt ploconirile de robi ale oamenilor. Există alte desfătări, altă îndestulare, alte cinstiri, duhovnicești, înrudite sufletului. Cel ce le află nu le va mai dori pe cele din afară; și nu numai că nu le va dori, ci chiar le va disprețui și le va urî, din pricină că ele le îngrădesc pe cele duhovnicești, nu lasă sufletul să le vadă pe acestea, îl țin în întuneric, în beție, în năluciri. Ca atare, ei aleg din tot sufletul sărăcia, necazurile și lipsa de slavă, simțindu-se bine în mijlocul lor, îngrădiți de vraja lumii amăgitoare. Dar ce să facă cei cărora totul le merge bine?

Să fie față de toate acestea ca și cum nu le-ar avea, după cuvântul Apostolului.

Sâmbătă [*I Cor.* 15, 58; 16, 3; *Lc.* 5, 17-26]. „Iar ca să știți că Fiul Omului are pe pământ putere să ierte păcatele, i-a spus El slăbănogului, ție îți zic: Scoală-te, ia patul tău și mergi la casa ta." Iertarea păcatelor este o minune lăuntrică, duhovnicească; tămăduirea este o minune văzută, lucrarea firească (naturală) și totodată fizică, a lui Dumnezeu asupra lumii. Această întâmplare dovedește și susține amestecul puterii dumnezeiești și în rânduiala lumii duhovnicești, și în cursul evenimentelor lumii fizice, aceasta din urmă urmărind pe cea dintâi, fiindcă acolo e țelul. Domnul nu siluiește libertatea omului, ci povățuiește, insuflă, zguduie. Cel mai bun mijloc pentru asta este minunea văzută. Aceasta este lăsată de când ființează pe lume făpturi înțelegătoare, care se cârmuiesc folosindu-se de libertatea cu care le-a zidit Dumnezeu. Această legătură este atât de însemnată, încât cei ce tăgăduiesc lucrarea suprafirească a lui Dumnezeu asupra lumii tăgăduiesc în același timp și libertatea omului, fiindcă aceasta din urmă o atrage neapărat pe cea dintâi; și dimpotrivă, cei ce mărturisesc adevărul unei lucrări dumnezeiești în lume care e mai presus de cursul firesc al evenimentelor pot să le spună celor dintâi cu îndrăznire: „Noi simțim că suntem liberi". Conștiința libertății este la fel de puternică și cu neputință de tăgăduit ca și conștiința existenței, iar libertatea pretinde lucrări nemijlocite ale purtării de grijă a lui Dumnezeu, prin urmare, recunoașterea acestor lucrări este de neînlăturat, întocmai precum conștiința libertății.

A nouăsprezecea duminică după Cincizecime

[*II Cor.* 11, 31-33; 12, 1-9; *Lc.* 6, 31-36]. Porunca cea dintâi, porunca de temelie, este porunca dragostei. Mic

cuvântul, atotcuprinzătoare lucrarea. E ușor să vorbești de dragoste, dar nu este ușor să ajungi la măsura cuvenită a dragostei. Nu e cu totul limpede nici cum se poate ajunge la ea; tocmai de aceea Mântuitorul adaugă la această poruncă reguli lămuritoare: „Ca pe tine însuți; și precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi asemenea". Aici ni se arată măsura dragostei, care este, s-ar putea spune, lipsită de măsură; căci are oare dragostea, în sine, vreo măsură și este vreun lucru bun pe care omul nu și-ar dori să îl primească de la ceilalți ? Și totuși, porunca nu e cu neputință de îndeplinit. Totul e să ajungem la deplina unire de simțire cu ceilalți, adică să primim în noi, deplin, simțirile lor, să simțim ceea ce simt și ei. Când se va întâmpla asta, nu vei avea nevoie să ți se arate ce și când să faci pentru ceilalți: inima însăși o să îți arate. Tu îngrijește-te să te păstrezi în această stare, altfel se va apropia îndată egoismul, te va întoarce în cochilia ta și te va zăvorî în ea. Atunci n-o să miști un deget pentru altul, n-o să-i arunci nici o privire, de-ar și muri acela. Atunci când Domnul a grăit: „Iubește-l pe aproapele tău", a vrut ca în locul nostru să intre în noi, adică în inima noastră, aproapele; iar dacă în inimă va rămâne, la fel ca mai înainte, „eul" nostru, să nu te aștepți la nimic bun.

Luni [*Filip.* 2, 12-16; *Lc.* 6, 24-30]. Vai celor bogați, sătui, puternici, lăudați; dimpotrivă, ferice de cei ce rabdă toate felurile de prigoniri, bătăi, jafuri, poveri silnice – cu totul pe dos decât judecă și simt oamenii de obicei ! Pe cât este de departe cerul de pământ, pe atâta sunt de departe gândurile lui Dumnezeu de gândurile oamenilor și nici nu poate fi altfel. Suntem surghiuniți, iar surghiuniții nu trebuie să se minuneze că suferă jigniri și amărăciuni. Suntem sub epitimie, iar epitimia este alcătuită din necazuri și greutăți. Suntem bolnavi, iar bolnavilor le sunt mai de folos leacurile amare. Mântuitorul Însuși, în toată viața Lui, n-a avut unde să-Și plece capul, și această viață Și-a sfârșit-o pe cruce – pentru ce, dar, să aibă următorii Lui o

soartă mai bună ? Duhul lui Hristos este duhul pregătirii de a răbda orice şi a purta cu inimă bună toate strâmtorările. Desfătările, onorurile, luxul, îndestularea sunt străine de căutările şi gusturile sale. Calea sa trece printr-o pustie neroditoare şi lipsită de bucurii. Acest lucru ni-l închipuie peregrinarea de patruzeci de ani a israeliteniior prin pustie. Dar cine urmează această cale ? Cel care întrezăreşte dincolo de pustie Canaanul, unde curge lapte şi miere. În vremea călătoriei sale, el primeşte mană, însă nu de pe pământ, ci din cer, nu trupească, ci duhovnicească. Toată slava lui este înlăuntru.

Marţi [*Filip.* 2, 17-23; *Lc.* 6, 37-45]. Nu judeca, iartă, dă... La prima vedere, numai pierderi şi nici un câştig. Şi totuşi, iată făgăduinţa: „Nu judeca, şi nu vei fi judecat; iartă, şi ţi se va ierta; dă, şi ţi se va da". Câştigul nu se vede acum, dar el se va adăuga, fără nici o îndoială, celui ce face din toată inima numitele „cheltuieli"; i se va adăuga tocmai atunci când va simţi mai mult nevoia de neosândire şi iertare. Cum se va bucura cel ce se va învrednici să primească dintr-o dată aceste bunătăţi, parcă pe degeaba ! Cum se va întrista şi amărî cel care n-a ştiut să se folosească cu iscusinţă de averea sa, la vremea potrivită ! Va vrea atunci să ierte tot şi să dea toate ale sale, dar va fi prea târziu; fiecare lucru la vremea lui. Toţi însă aleargă după câştigul care pică iute în mână, aproape deodată cu cheltuiala. Cel care cheltuieşte duhovniceşte seamănă cu unul care aruncă în vânt, numai că el nu în vânt aruncă, ci în mâinile lui Dumnezeu. În aceste mâini bunurile tale sunt în pază sigură şi le vei primi înapoi neîntârziat. Nu ţi se cere decât credinţă şi nădejde.

Miercuri [*Filip.* 2, 24-30; *Lc.* 6, 46; 7, 1]. „Pentru ce Mă chemaţi: Doamne ! Doamne ! şi nu faceţi ce vă spun ?" Pentru ce Îl numesc oamenii pe Hristos Domn, dar nu fac voia Domnului, adică de ce nu recunosc prin fapte stăpânirea Lui ? Pentru că-L numesc Domn doar cu limba, nu şi

cu inima. Dacă inima ar rosti: „Doamne, Tu eşti Domnul meu", ar fi gata pe deplin să se supună Celui pe care-L mărturiseşte Domn; dar întrucât nu se întâmplă aşa, faptele se împotrivesc vorbelor, căci ele sunt întotdeauna pe măsura inimii. Dar cum, nu trebuie să strigăm: „Doamne ! Doamne !" ? Nu, nu-i vorba de asta. Trebuie să adaugi la cuvântul din afară şi cuvântul lăuntric – simţirea şi starea inimii. Şezi şi cugetă la Domnul şi la tine însuţi: cine e Domnul şi cine eşti tu; ce a făcut şi face Domnul pentru tine, pentru ce trăieşti şi unde vei ajunge după moarte... Vei ajunge îndată la încredinţarea că n-ai altceva de făcut decât să împlineşti voia Domnului în întregime, neabătut; pentru noi altă cale nu-i. Această încredinţare te va face să fii gata a împlini cu fapta ceea ce rosteşti cu cuvântul. Astfel vei ajunge să simţi nevoia ajutorului de sus, iar de aici ia naştere rugăciunea: „Doamne, Doamne ! Ajută-mă şi dăruieşte-mi puterea de a umbla întru voia Ta". Şi strigarea ta către Domnul va fi plăcută înaintea Lui.

Joi [*Filip.* 3, 1-8; *Lc.* 7, 17-30]. Sfântul Ioan Înaintemergătorul îşi trimite ucenicii să-L întrebe pe Domnul: „Tu eşti Cel Care trebuie să vină sau să aşteptăm pe altul ?". Nu pentru sine a întrebat aceasta, fiindcă ştia fără sminteală cine este Iisus Hristos, ci pentru ucenicii Săi; iar ucenicii n-au căutat răspunsul la această întrebare din dorinţa de a iscodi, ci din dorinţa nefăţarnică de a afla adevărul. Unii ca aceştia nu au nevoie de vorbe multe; Domnul nici n-a zis altceva, decât a arătat lucrurile săvârşite de El chiar atunci. Faptele lui cele dumnezeieşti dădeau mărturie despre dumnezeirea Lui. Acest lucru era atât de limpede, încât cei ce veniseră cu întrebarea n-au stăruit. Aşa se întâmplă întotdeauna. Puterea lui Dumnezeu sălăşluieşte în Biserică; cel ce caută adevărul cu gând curat o simte îndată şi se încredinţează de adevăr. Această dovadă dobândită prin încercări pune capăt tuturor întrebărilor şi odihneşte cu desăvârşire mintea omului; iar pentru cel care nu vrea să creadă şi, pierzându-şi credinţa, în-

cepe să caute în Biserică nu temeiuri pentru a crede, ci îndreptățiri pentru necredința sa, nici o dovadă nu i se pare îndestulătoare. El socotește necredința sa ca fiind întemeiată, chiar dacă temeiurile ei sunt șubrede și nimicnice; dar dacă asta vrea inima lui, trece orice neajuns cu vederea.

Vineri [*Filip.* 3, 8-19; *Lc.* 7, 31-35]. „Cu cine voi asemăna pe oamenii acestui neam", adică pe necredincioși? Dacă Domnul pune această întrebare parcă nedumerit, nu se cuvine cu atât mai mult nouă să ne minunăm că este pe lume necredință? S-ar părea că e cu neputință să te împotrivești evidenței; și totuși, unii fac astfel. Că satana se împotrivește – asta nu-i de mirare; i-o arată și numele: potrivnic al binelui și al adevărului; el vede limpede că Dumnezeu este, că îl va judeca și îl va osândi, că pedeapsa îi e deja pregătită, dar se împotrivește în continuare și nu cu alt țel decât răul și, prin urmare, spre mai marea sa pierzanie. Oare nu același duh al luptei împotriva lui Dumnezeu îi stăpânește pe necredincioși? Cel puțin după cunoștințele pe care le avem despre suflet și lucrările lui, necredința este de neînțeles atunci când avem atâtea temeiuri vădite pentru a crede; la fel cum robia în care se află păcătosul față de păcat este de neînțeles, de vreme ce el știe limpede că păcatul îl duce la pierzare. Și încă o contradicție! Numai necredincioșii și iubitorii de patimi tăgăduiesc existența satanei și a duhurilor necurate. Cei care ar trebui să îi susțină cu cea mai mare tărie se leapădă cu totul de ei. Oare nu cumva o fi de la demoni și știința asta? Întunecații iubesc întunericul și îi învață pe oameni să spună că ei nu există și că în lumea spirituală totul se întâmplă de la sine, fără vicleniile și cursele lor.

Sâmbătă [*II Cor.* 1, 8-11; *Lc.* 5, 27-32]. „N-am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință." Ce mângâiere pentru păcătoși! Însă ei trebuie să se lase de păcate și să lucreze numai binele; ba și făcând binele, să se

socoată pe sine drept păcătoși și nu numai cu limba, ci și cu inima. Nu păcătui, dar pocăiește-te ca un adevărat păcătos și strigă către Domnul ca să te miluiască. De vei avea această stare sufletească, înseamnă că stai întru adevăr; îndată ce ți se va sui la cap dreptatea și vei începe să te socoți fără de păcat, să știi că te abați de la calea dreaptă și te duci la cei cărora nu este mântuire. Cum poate fi împăcată viața dreaptă cu simțământul păcătoșeniei? Asta întreabă numai cărturarii, care scriu, însă nu făptuiesc; pentru cel ce merge pe calea făptuitoare, lucrurile sunt atât de limpezi, că nici nu e în stare să priceapă cum ar putea să fie altfel.

A douăzecea duminică după Cincizecime

[*Gal.* 1, 11-19; *Lc.* 7, 11-16]. Domnul vede o mamă îndurerată pentru moartea fiului și se milostivește de ea; altă dată, a fost chemat la o nuntă și a luat parte la bucuria casnică. Prin asta a arătat că a lua parte la bucuriile și întristările lumești obișnuite nu e un lucru potrivnic duhului Său. Așa fac și creștinii adevărați, evlavioși, care își petrec viața cu frică de Dumnezeu. Totuși, ei fac deosebire între feluritele rânduieli lumești. Fiindcă în ele s-au strecurat multe lucruri în care Dumnezeu nu poate să binevoiască. Sunt unele obiceiuri născute din patimi și născocite spre îndestularea lor; altele sunt hrănite doar de deșertăciune. Cel care are duhul lui Hristos știe să aleagă binele de rău: de cel dintâi se ține, pe celălalt îl leapădă. De cel ce face asta cu frică de Dumnezeu niciodată nu se înstrăinează ceilalți, fiindcă chiar dacă el se poartă altfel decât ei, o face în duhul iubirii și pogorământului față de neputințele fraților săi. Numai duhul râvnei lipsite de măsură obișnuiește să scoată ochii oamenilor, pricinuind neînțelegeri și rupturi. Acest duh nu poate nicicum să se abțină de la dăscăliri și mustrări, în vreme ce omul cu duh

creştinesc adevărat se îngrijeşte doar cum să se orânduiască creştineşte pe sine şi pe ai săi, socotind că nu îi e îngăduit să se amestece în treburile altora şi zicându-şi: „Cine m-a pus pe mine judecător?". Prin această blândeţe el îi face pe toţi să îl iubească şi le insuflă respect faţă de rânduielile pe care le ţine, în vreme ce acela care vrea să-i dăscălească pe toţi se face neiubit şi aduce defăimare asupre bunelor rânduieli pe care le ţine. În astfel de împrejurări este nevoie de smerenie, de smerenie creştinească. Această smerenie este izvorul înţelepciunii creştineşti, care ştie să se poarte cum trebuie în toate împrejurările.

Luni [*Filip.* 4, 10-23; *Lc.* 7, 36-50]. Pentru ce Simon fariseul Îl cinsteşte pe Domnul şi-L poftеşte la sine, însă văzându-L că o îngăduie cu bunăvoinţă pe păcătoasă, se sminteşte şi începe să cugete: „Dacă ar fi prooroc..." ? Grija lui era îndreptată spre primirea oaspeţilor şi din pricina grijilor lumeşti părăsise dreapta cugetare asupra rânduielilor dumnezeieşti. Aceste două tărâmuri – lumesc şi duhovnicesc – nu se potrivesc deloc ca însuşiri şi legi. Până la urmă, mintea noastră va începe să judece după legile aceluia dintre ele cu care se îndeletniceşte mai mult. După rânduielile lumeşti, cu o păcătoasă învederată nu trebuie să ai de-a face; aşa gândeşte şi Simon, uitând că pocăinţa îi face pe toţi curaţi şi îi pune pe păcătoşi deopotrivă cu dreptii. El socoteşte că păcătoasei nu i se cuvenea să stea acolo, iar Mântuitorul nu o alungă pentru că nu ştie cine e ea; acest gând a născut îndată un altul: „Dacă nu ştie, atunci ce fel de prooroc este?". Nu a spus asta cu glas tare, ci numai a gândit-o; la arătare n-a apărut la el nici o schimbare, nici nu s-a întrevăzut în purtarea lui de bună gazdă, însă Domnul i-a citit inima şi i-a dat o lecţie pe măsură: i-a dat de înţeles că în jurul lui este loc şi pentru păcătoşi, şi că păcătoasa, lipindu-se de El cu inima, I-a dat mai multă cinstire decât Simon numai cu ospătarea. Faptele din afară insuflă omului simţământul neplăcut lui Dumnezeu că este drept, iar luarea aminte la cele lăun-

trice păstrează pururea în el simțământul netrebniciei sale înaintea Domnului, Care știe toate.

Marți [*Col.* 1, 1-2, 7-11; *Lc.* 8, 1-3]. Domnul propovăduiește, femeile Îi slujesc din avutul lor și, în acest chip, se arată oarecum ca părtașe la propovăduire. Nu tuturor li s-a dat a propovădui Evanghelia, dar toți pot să ajute la răspândirea ei și să fie părtași la această lucrare – cea dintâi ca însemnătate pe pământ. Asemenea ajutoare au fost multe în vremea ostenelilor Sfinților Apostoli de răspândire a Evangheliei și, la urma urmei, în toată istoria Bisericii, neîncetând a apărea până în ziua de azi. Apostolii noștri se ostenesc cu râvnă în Caucaz și în felurite locuri ale Siberiei, răbdând nevoile și lipsurile de tot felul. Ei continuă lucrarea Domnului și a Sfinților Apostoli. Femeile și bărbații care le dau ajutor se fac deopotrivă cu femeile care slujeau Domnului și se vor învrednici de aceeași răsplată ca și ele. Domnul a zis: „Cel care primește pe cel pe care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primește" (*In.* 13, 20). Asta înseamnă că El socoate pe cei trimiși la propovăduire întocmai ca pe Sine; prin urmare, și slujirea adusă trimișilor Săi o socoate întocmai ca pe slujirea adusă Lui Însuși. Potrivit cu legea bunătății și dreptății Sale, cel care primește pe cineva capătă și răsplată pe măsură (*Mt.* 10, 41). Îmi pare că aceasta ar trebui să fie destul îndemn de a nu ne zgârci cu jertfele spre ajutorarea marii lucrări a propovăduirii Evangheliei.

Miercuri [*Col.* 1, 18-23; *Lc.* 8, 22-25]. Intrând în corabie pentru a trece de cealaltă parte a lacului, se gândeau, oare, Apostolii, că îi va prinde furtuna și se vor găsi în primejdie de moarte? Și totuși, furtuna s-a pornit și nu mai credeau că vor scăpa cu viață. Aceasta este calea vieții noastre! Nu știi cum și de unde se ivește nenorocirea ce poate să ne strivească. Văzduhul, sau apa, sau focul, sau fiara, sau omul, sau pasărea, sau casa – într-un cuvânt, tot ce ne înconjoară poate să devină unealta morții noastre. De aici

legea: trăiește în așa fel ca să fii gata în orice clipă de întâlnirea cu moartea și să intri fără teamă pe tărâmul ei. În clipa asta ești viu, dar cine știe dacă vei mai fi viu și în cea următoare? Acest gând să te și stăpânească. Fă tot ce te îndatorează să faci rânduielile vieții pământești, dar nu uita nicicum că poți să te muți degrabă în locul de unde nu mai e întoarcere. Uitarea acestui fapt nu va amâna ceasul morții, și alungarea din minte cu bună știință a acestei clipe de întorsătură hotărâtoare nu va micșora însemnătatea veșnică a ceea ce va fi cu noi după mutarea la cele veșnice. Încredințându-ți viața și toate ale tale în mâna lui Dumnezeu, să petreci ceas după ceas cu gândul că fiecare din ele este cel de pe urmă. În timpul vieții, asta va face să se micșoreze numărul desfătărilor deșarte; iar în ceasul morții, această înfrânare va fi răsplătită fără de măsură printr-o bucurie care nu-și are perechea printre bucuriile vieții.

Joi [*Col.* 1, 24-29; *Lc.* 9, 7-11]. Auzind despre faptele lui Hristos Mântuitorul, Irod a zis: „Lui Ioan eu i-am tăiat capul; cine este, dar, Acesta?" și a dorit să-L vadă. A dorit să Îl vadă și a căutat prilej pentru asta, însă nu s-a învrednicit, fiindcă o făcea nu pentru credință și mântuire, ci din curiozitate deșartă. Curiozitatea e o gâdilare a minții; nu adevărul este calea ei, ci noutatea. Ca atare, de multe ori ea nu se mulțumește cu adevărul însuși, ci caută să ajungă prin mijlocirea lui la ceva deosebit; și născocind acest „ceva" deosebit, se oprește asupra lui și îi atrage și pe alții. Adevărul rămâne aici în umbră, și în față stă născocirea. Așa sunt în zilele noastre năravurile minții nemțești. Nemții sunt înnebuniți după născociri. Au acoperit întregul tărâm al adevărului dumnezeiesc, ca și cu un nor, cu născocirile lor. Luați dogmele, luați morala, luați istoria, luați cuvântul lui Dumnezeu, totul este ticsit de născociri, încât nu mai poți să ajungi la adevărul lui Dumnezeu. Și totuși, aceste născociri îi interesează – pe ei și pe cei de același cuget cu ei. Adevărul lui Dumnezeu este simplu:

cum să se îndeletnicească mintea trufașă cu el? Mai bine să născocească de-ale sale. Este mai original, deși aceste născociri sunt slabe ca pânza de păianjen. Ca să vedeți că așa este, uitați-vă la teoriile cosmogonice actuale: seamănă cu aiurarea unui om beat sau care vorbește în somn. Dar cât de bune par ele celor care le-au inventat! Câte puteri și cât timp se irosesc pentru asta – și totul în zadar! Lucrul s-a săvârșit simplu: „A zis, și s-au făcut; a poruncit, și s-au zidit". Mai bine de atât n-o să descopere nimeni.

Vineri [*Col.* 2, 1-7; *Lc.* 9, 12-18]. Minunata săturare a poporului în pustie închipuie săturarea credincioșilor în Sfânta Împărtășanie cu Preacuratul Trup și Preacuratul Sânge al Domnului. Domnul șade deoparte; poporul e așezat în cete; Apostolii mijlocesc, primesc pâinea și o împart. Așa e și acum: credincioșii în întregul lor sunt împărțiți pe cete – micile Biserici locale, în care Domnul, stând de față în chip nevăzut, împarte Trupul și Sângele Său prin urmașii Apostolilor. Atunci le-a grăit Apostolilor, iar acum urmașilor acestora: „Dați-le voi să mănânce". Atunci, la fel ca acum, poporul credincios stă necontenit înaintea Domnului, postind, ascultând cuvântul Lui și căutând prin rugăciune tămăduirea de păcate, atunci când se pregătesc să se apropie de dumnezeiești*le* Taine. Astfel, taina începută prin arătarea pe pământ a Domnului continuă până acum și va continua până la sfârșitul veacului. Și în veacul cel viitor va fi un fel de împărtășanie, căci Domnul a făgăduit că le va da celor mântuiți să guste din mana cea ascunsă și din pomul vieții (*Apoc.* 2, 7 și 17). Și în raiul cel pământesc era rânduită pentru protopărinții noștri o împărtășanie de taină – gustarea din pomul vieții; iar în Biserica Vechiului Testament, o preînchipuire a împărtășaniei era mâncarea mielului pascal. Astfel, împărtășirea cea de taină a început o dată cu neamul omenesc, l-a însoțit și îl va însoți în vecii cei veșnici, în felurite chipuri, dar cu un singur înțeles: părtășia cea mai strânsă cu Domnul; căci „în El era viață, și viața era

lumina oamenilor" (*In.* 1, 4). Celui zidit după chipul lui Dumnezeu i se și cade să fie într-o astfel de părtășie cu Acela „Care e strălucirea slavei Tatălui și chipul Ipostasului Său" (*Evr.* 1, 3).

Sâmbătă [*II Cor.* 3, 12-18; *Lc.* 6, 1-10]. Ucenicii Domnului rup spice, le freacă în mâini și le mănâncă. Lucru foarte mărunt și la arătare, și ca însemnătate lăuntrică; și totuși, fariseii n-au suferit și i-au mustrat. Ce i-a făcut să stârnească vorbă pentru asta ? S-ar părea că o râvnă lipsită de dreaptă socotință, însă de fapt, duhul osândirii. Acest duh se leagă de orice, înfățișând toate faptele celorlalți în culorile întunecate ale nelegiuirii și pierzării. Această neputință se află, într-o măsură mai mică sau mai mare, cam la toți oamenii care nu iau aminte la sine. Nu toți își vădesc prin cuvânt gândurile de osândire, însă arareori se înfrânează cineva de la aceste gânduri. E ceva anume care stă pe lângă inimă și o ațâță să osândească, iar inima începe să reverse osândirile din ea. În același timp însă, și cel ce osândește e gata să facă fapte rele dacă nu-l vede nimeni și negreșit că este în neregulă cel puțin într-o privință; parcă judecă și osândește pentru a satisface simțul dreptății, pe care l-a jignit și înăbușit în sine însuși, acuzând pe alții – chiar dacă pe nedrept. Omul care iubește dreptatea și care stă întru dreptate, știind ce greu își îndreaptă omul faptele și cu atât mai mult simțirile, niciodată nu va judeca; mai degrabă va fi gata să acopere cu pogorământ nu numai o greșeală mică, ci chiar și una mare a aproapelui. Domnul nu i-a judecat pe fariseii cei osânditori, ci doar i-a lămurit cu pogorământ că ucenicii săi au săvârșit o faptă pe care oricine, judecând cum se cade, poate s-o dezvinovățească. Și așa se întâmplă mai totdeauna: cugetă la fapta aproapelui și vei vedea că nu este nicicum însemnată și înspăimântătoare, precum ți s-a părut la început.

A douăzeci și una duminică după Cincizecime

[*Gal.* 2, 16-20; *Lc.* 8, 5-15]. Prin spinii care înăbușă cuvântul adevărului dumnezeiesc, afară de bogăție, de desfătările și necazurile lumești, trebuie să înțelegem în vremea de acum și feluritele învățături mincinoase, răspândite de învățați, care au pierdut adevărul și s-au abătut de pe calea lui. Asemenea învățături sunt foarte răspândite la noi: unele se împotrivesc fățiș și cu glas mare adevărului; altele o fac prin aluzii tainice, dar care pot fi înțelese de cei către care se îndreaptă. În fapt, ele lucrează precum o miasmă amețitoare: pătrunzând pe nebăgare de seamă, întunecă mintea și o fac să-și piardă conștiința limpede a celor ce o înconjoară. Cel ce s-a procopsit cu această miasmă începe să aiureze ca un lunatic, fiindcă toate i se înfățișează cu totul altfel decât sunt de fapt și de cum se înfățișează ele celui cu mintea sănătoasă. Întâlnind un astfel de om, veți vedea că la el a pierit nu numai adevărul, ci însuși simțul adevărului s-a stins și minciuna s-a sălășluit în toată alcătuirea minții lui. Dar ce e de făcut ? Nu trebuie să asculți și să citești aiurelile lor; iar dacă le auzi ori le citești fără să vrei, scoate-ți-le din cap, iar dacă nu, să le cerni prin sita gândirii sănătoase creștinești și totul se va risipi ca fumul.

Luni [*Col.* 2, 13-20; *Lc.* 9, 18-22]. „Cine zic mulțimile că sunt Eu ?" – a întrebat Domnul. Drept răspuns, Apostolii i-au povestit feluritele zvonuri despre El care umblau în popor, închegate după vederile de atunci: unii ziceau că e Ioan Botezătorul, alții că e Ilie, alții că e oarecare dintre vechii prooroci care a înviat. Ce răspund oamenii acum la această întrebare ? Materialiștii, ateii și cei care tăgăduiesc sufletul, care se trag din neamul maimuțelor, ce răspuns pot să dea, dacă la ei nu e nici Dumnezeu, nici suflet ? „Spiritele"[11], asemenea arienilor, se „remarcă" printr-un

11. Aluzie la natura demonică a fenomenelor din spiritism – n.tr.

răspuns care a fost dat anatemei la cel dintâi Sinod ecumenic. Deiștii Îl văd pe Dumnezeu foarte depărtat de lume și, nefiind în stare să cuprindă în sistemul lor taina Întrupării, răspund ca ebioniții și socinienii. Răspunsuri asemănătoare întâlnim și în societatea rusească, întrucât aceste trei feluri de personalitate sunt și la noi și se înmulțesc. Dar, slavă lui Dumnezeu, cu mult mai mulți sunt încă cei care cred cu adevărat și țin cu scumpătate mărturisirea apostolică, și anume că Iisus Hristos este Fiul Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu Întrupat, Care a fost făgăduit încă din rai protopărinților noștri, Mântuitorul și Răscumpărătorul neamului omenesc. Cine va birui până la urmă, numai Dumnezeu știe. Să ne rugăm pentru păstrarea în noi a luminii lui Hristos și pentru alungarea întunericului învățăturilor mincinoase. Suntem înclinați spre rău; ca atare, nu este de mirare că minciuna prinde puteri. Ea umblă deja pe străzi fără să se ferească, în vreme ce mai înainte se ascundea cu teamă de privirile creștinilor credincioși.

Marți [*Col.* 2, 20; 3, 3; *Lc.* 9, 23-27]. Nu te rușina să Îl mărturisești pe Domnul Iisus Hristos drept Fiul lui Dumnezeu Care S-a întrupat și a răscumpărat prin moartea Sa pe cruce, prin învierea și înălțarea Sa, intrarea noastră în Împărăția Cerurilor. Dacă te rușinezi și El se va rușina de tine „când va veni întru slava Sa și a Tatălui, împreună cu sfinții îngeri". Acum, în societate a ieșit moda să nu se vorbească nicidecum de Domnul și de mântuire, în vreme ce cândva numai despre aceste lucruri scumpe era vorba. E mai ușor de vorbit despre lucrurile la care îți stă inima. Oare nu cumva oamenilor a început să le stea mai puțin inima la Domnul? Judecând după lucrurile despre care vorbesc, așa trebuie să fie. Unii nu știu defel de Dânsul, alții sunt reci față de El; temându-se să nu dea peste unii ca aceștia, nici cei ce au căldură față de Domnul nu aduc vorba despre Dânsul, iar clerul, de asemenea, tace. Rezultatul: Domnul Mântuitorul și lucrarea noastră de căpe-

tenie – mântuirea – au fost tăiați de pe lista subiectelor de discuție acceptate în societate. Dar ce, veți spune, nu se poate vorbi decât despre asta ? De ce numai despre asta ? Despre toate se poate vorbi dintr-o asemenea perspectivă încât discuția să fie pătrunsă de duhul lui Hristos. Atunci îți vei putea da seama dacă stai de vorbă cu un creștin sau cu un păgân; iar acum nu poți să-i deosebești nici după ce spun, nici după ce scriu. Citiți toate jurnalele, despre ce nu se scrie acolo ? Însă vreo povestire creștinească nimeni nu are poftă să spună. Sofisticate vremuri !

Miercuri [*Col.* 3, 17; 4, 1; *Lc.* 9, 44-50]. „Cine Mă va primi pe Mine, primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine", a grăit Domnul, iar Cel ce L-a trimis este Dumnezeu. Prin urmare, cine-L mărturisește pe Domnul mărturisește pe Dumnezeu, iar cine nu Îl mărturisește, nici pe Dumnezeu nu-L mărturisește. Vei spune: „Eu îl recunosc pe Hristos drept învățător mare, preaînțelept, universal". Nu, mărturisește-L așa cum vorbește El Însuși despe Sine, că Fiul și Tatăl una sunt, Ipostasuri deosebite ale aceleiași firi dumnezeiești, dar de aceeași cinste și șezătoare pe același tron. Cel care nu-L mărturisește astfel, oricât L-ar preamări pe Domnul, e ca și cum nu L-ar mărturisi; și nefiind mărturisitor al Lui, nu Îl mărturisește nici pe Tatăl, nu Îl mărturisește nici pe Dumnezeu. Drept aceea, oricât de cinstitor de Dumnezeu te-ai da, nu Îl cinstești defel pe Dumnezeu dacă nu Îl mărturisești pe Domnul Iisus Hristos drept Fiul Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu, Care pentru noi S-a întrupat și ne-a mântuit prin moartea Sa pe cruce. Nu e totuna ce Dumnezeu mărturisești, numai să mărturisești unul: cei care se închină soarelui și lunii, ori unor ființe născocite, nu pot fi numiți cinstitori de Dumnezeu, fiindcă au socotit drept Dumnezeu ceea ce nu este Dumnezeu cu adevărat. Astfel, cel care nu-L mărturisește pe Domnul nu este cinstitor de Dumnezeu, fiindcă nu-L mărturisește ca Dumnezeu pe Cel ce este Dumnezeu Adevărat. Ce preț are mărturisirea ta, doar Dumnezeu va

judeca; dar întrucât Dumnezeu ni S-a descoperit ca Dumnezeu Adevărat, în afara acestei descoperiri nu Îl poți avea pe Dumnezeul Cel Adevărat.

Joi [*Col.* 4, 2-9; *Lc.* 9, 49-56]. Cum să ne purtăm cu necredincioșii ce nu-L mărturisesc pe Domnul ? La fel cum S-a purtat Domnul cu satul care nu L-a primit. Râvna tinerească, dovedind multă înfierbântare, ar fi vrut să pogoare foc din cer asupra lor; Domnul însă o înfrânează: „Nu știți fiii cărui duh sunteți..." Domnul Mântuitorul, în a Cărui primire stă însăși mântuirea, nu le-a făcut nimic celor care nu L-au primit; însă trecând pe lângă ei, i-a lăsat în voia lor. Așa se cuvine și acum: necredincioșii să meargă în calea lor, iar credincioșii așijderea. Este Dumnezeu, Care va pune toate în rânduială la vremea potrivită. Pentru necredincioși trebuie să ne pară rău și să ne rugăm; trebuie să dorim ca ei să cunoască adevărul și să căutăm prilejuri potrivite pentru a le strecura acest adevăr; iar dacă vor grăi împotriva credinței, să le răspundem cu dragoste, dar și cu hotărâre, surpând părerile lor – nu e nevoie de mai mult.

Vineri [*Col.* 4, 10-18; *Lc.* 10, 1-15]. Oare în lumea de dincolo cei care nu L-au primit pe Domnul vor avea parte de același pogorământ pe care l-au avut de la El când trăiau încă pe pământ ? Nu, nicidecum. Trimițând pe „cei șaptezeci" la propovăduire, Domnul le-a poruncit ca acolo unde nu sunt primiți să spună la răspântii: „și praful care s-a lipit de picioarele noastre din cetatea voastră vi-l scuturăm vouă; dar aceasta să știți, că s-a apropiat de voi Împărăția lui Dumnezeu"; adică: „Nu avem nevoie de nimic dintr-ale voastre; nu pentru vreun câștig umblăm cu propovăduirea, ci pentru a vă vesti pacea și Împărăția lui Dumnezeu. Nu vreți să primiți aceste bunătăți – cum doriți; noi mergem mai departe". Această poruncă e pentru vremea de acum; dar în viitor ce va fi ? „Mai ușor va fi Sodomei în Ziua Judecății, decât cetății aceleia." Asta în-

seamnă că necredincioşii n-au de ce să nădăjduiască în pogorământul Domnului. Li se îngăduie să îşi facă de cap pe pământ; dar o dată cu moartea, întreaga furtună a mâniei lui Dumnezeu se va porni asupra lor. Mare nefericire să fii necredincios! Nici pe pământ ei nu au bucurii, căci fără Dumnezeu şi fără Domnul Iisus Hristos Mântuitorul şi Răscumpărătorul şi aici totul este întunecat şi trist; iar ce-i aşteaptă dincolo, nu se poate descrie în cuvinte şi nici măcar nu ne putem închipui. Vor dori să nu mai fie, dar nici aceasta nu li se va da.

Sâmbătă [*II Cor.* 5, 1-10; *Lc.* 7, 2-10]. Ce chip luminos sutaşul! Cum a ajuns la atâta credinţă, încât i-a întrecut pe toţi israeliţii, care erau hrăniţi cu dumnezeiasca descoperire, cu proorociile şi cu minunile? Evanghelia nu ne arată asta, ci doar ne zugrăveşte credinţa lui şi povesteşte cum l-a lăudat Domnul. Calea credinţei este o cale tainică, ascunsă. Cine poate să explice fie şi în ceea ce îl priveşte cum se încheagă în inimă convingerile credinţei? Cel mai bine ne lămureşte Sfântul Apostol, numind credinţa „dar al lui Dumnezeu". Credinţa este, cu adevărat, un dar al lui Dumnezeu, însă necredincioşii sunt fără de răspuns, fiindcă ei înşişi sunt vinovaţi că nu primesc acest dar. Acolo unde nu are cine să primească darul, el nu se dă, căci asta ar însemna risipirea lui în zadar. Cum devine sufletul capabil să primească darul credinţei, e greu de spus. La sutaş vedem o mare smerenie, în pofida faptului că avea putere lumească, virtuţi şi minte ageră. Oare nu smerenia atrage marea milă a lui Dumnezeu care dăruieşte credinţa? Nu e deloc de mirare. Oricum, toată lumea ştie că necredincioşii sunt totdeauna trufaşi, iar credinţa cere în primul rând ca mintea să se plece sub jugul său.

A douăzeci și doua duminică după Cincizecime

[*Gal.* 6, 11-18; *Lc.* 16, 19-31]. Pilda despre bogat și Lazăr arată că aceia care nu au trăit cum se cuvine își vor da seama de greșeala lor, dar nu vor mai avea atunci putința de a se îndrepta. Ochii lor se vor deschide și vor vedea limpede care e adevărul. Amintindu-și că pe pământ sunt mulți orbi asemenea lor, vor vrea ca vreunul dintre cei morți să fie trimis la ei, pentru a-i încredința că trebuie să trăiască și să vadă lucrurile doar după îndreptarul Descoperirii (Revelației) Domnului. Nici aceasta însă nu li se va da, fiindcă Descoperirea este ea însăși îndestulătoare mărturie pentru cei care vor să cunoască adevărul, iar pe cei ce nu doresc și nu iubesc adevărul, nici învierea cuiva din morți nu va putea să-i înduplece a crede. Simțămintele acelui bogat le încearcă, pesemne, toți cei care se mută de aici. Prin urmare, potrivit încredințării celor de dincolo, care va fi și încredințarea noastră a tuturor, singura noastră călăuză adevărată în calea vieții este Descoperirea Domnului. Dincolo însă această încredințare va fi pentru mulți prea târzie; aici ar fi mai folositoare, dar n-o au toți. Să credem, cel puțin, mărturiei celor de dincolo, punându-ne în locul lor. Cei care sunt în chinuri nu mint; părându-le rău pentru noi, ei vor ca ochii noștri să se deschidă, ca să nu ajungem în locul chinurilor lor. Despre aceste lucruri nu putem vorbi așa cum vorbim adesea despre întâmplările obișnuite: „Ei, o să treacă într-un fel sau altul". Nu, asta n-o să treacă „așa, cumva". Trebuie să avem la temelie credința cea bună, ca să nu nimerim în locul bogatului din pildă.

Luni [*I Tes.* 1, 1-5; *Lc.* 10, 22-24]. „Nimeni nu știe cine este Tatăl, decât numai Fiul și cui voiește Fiul să-i descopere"; iar Fiul a fost pe pământ și ne-a descoperit toate câte ne sunt de trebuință – atât El Însuși, cât și prin Duhul Sfânt, care lucra în Apostoli. Prin urmare, nu vei ști și nu

poți ști despre Tatăl și despre cele dumnezeiești mai mult decât vei găsi în Evanghelie și în scrierile Apostolilor. Nu căuta mai mult și nu gândi că vei mai afla altundeva adevărul despre Dumnezeu și planurile dumnezeiești. Ce comoară mare avem !.. Totul s-a spus deja. Nu-ți mai sparge capul, ci primește cu credință ceea ce ni s-a descoperit. Ni s-a descoperit că Dumnezeu e Unul după fire și Întreit în Ipostasurile Sale – Tatăl, Fiul și Sfântul Duh – primește această cunoștință cu credință și ține-o ca atare. Ni s-a descoperit că Dumnezeu Cel în trei Ipostasuri a zidit toate cu cuvântul Său, toate le ține în dreapta Sa și poartă grijă de toate – primește această cunoștință cu credință și ține-o ca atare. Ni s-a descoperit că eram într-o stare de fericire și am căzut, iar pentru reînnoirea și răscumpărarea noastră Fiul lui Dumnezeu, Cel de-al doilea Ipostas al Preasfintei Treimi, S-a întrupat, a pătimit, a murit pe cruce, a înviat și s-a suit la ceruri – primește această cunoștință cu credință și ține-o ca atare. Ni s-a descoperit că cel ce vrea să se mântuiască trebuie să creadă în Domnul și, primind harul dumnezeiesc în Sfintele Taine, să trăiască în poruncile Domnului cu ajutorul Lui, luptându-se cu patimile și poftele prin nevoințe potrivite – primește această cunoștință cu credință și fă astfel. Ni s-a descoperit că cel ce trăiește precum a arătat Domnul ajunge după moarte în locașurile cele luminoase, unde începe fericirea veșnică; iar cel ce nu trăiește astfel începe după moarte să guste din chinurile iadului – primește această cunoștință cu credință, povățuindu-te și însuflețindu-te prin ea spre fapte bune și spre nevoințe. Asemenea și celelalte descoperiri dumnezeiești să le primești cu credință și să le ții neabătut. Nu trebuie să îți spargi capul pentru a inventa ceva „original"; iar pe cei care fac pe deșteptii să nu-i asculți, că nu știu unde merg.

Marți [*I Tes.* 1, 6-10; *Lc.* 11, 1-10]. Domnul a dat o rugăciune de obște pentru toți, cuprinzând în ea toate nevoile noastre, duhovnicești și trupești, lăuntrice și din afară,

veşnice şi vremelnice. Dar fiindcă într-o singură rugăciune nu poţi înşira toate lucrurile pentru care ajungi în această viaţă să te rogi lui Dumnezeu, după rugăciunea cea de obşte a dat un îndreptar pentru atunci când vrem să cerem un anume lucru: „Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi găsi; bateţi şi vi se va deschide". În biserica lui Dumnezeu aşa se şi face: creştinii se roagă împreună pentru nevoile obşteşti, dar fiecare în parte înfăţişează lui Dumnezeu nevoile şi trebuinţele sale. Împreună ne rugăm în biserică după rânduielile lăsate de Sfinţii Părinţi, care nu sunt altceva decât Rugăciunea Domnească tâlcuită şi înfăţişată în felurite chipuri; iar în parte ne rugăm acasă, fiecare pentru ale sale, precum ştie. Şi în biserică putem să ne rugăm pentru ale noastre, şi acasă putem să ne rugăm pentru ale obştii. Pentru un singur lucru trebuie să ne îngrijim: ca atunci când stăm la rugăciune, fie că suntem acasă ori în biserică, la noi în suflet să fie rugăciune adevărată, adevărată întoarcere şi suire a minţii noastre către Dumnezeu. Fiecare să facă asta aşa cum ştie. Nu sta ca o statuie şi nu bălmăji rugăciunile ca o maşină muzicală întoarsă cu cheiţa. Poţi să stai solemn şi să mormăi cât vrei, dacă mintea îţi hoinăreşte şi inima ţi-e plină de cugetări deşarte. Dacă tot te-ai sculat la rugăciune, ce te costă să-ţi iei cu tine şi mintea împreună cu inima? Şi ia-le, chiar de se vor împotrivi. Atunci se va înfiripa o rugăciune adevărată, ce va atrage mila lui Dumnezeu şi făgăduinţa făcută rugăciunii de către Dumnezeu – „cereţi şi vi se va da" – se va împlini. Adeseori, Dumnezeu nu dă fiindcă nu vede o cerere, ci numai oameni care stau ca şi cum ar cere.

Miercuri [*I Tes.* 2, 1-8; *Lc.* 11, 9-13]. Domnul îndeamnă la rugăciune prin făgăduinţa că aceasta va fi ascultată, dând ca pildă lămuritoare milostivirea părintelui trupesc, care e binevoitor faţă de cererile copiilor săi. Tot aici însă dă de înţeles care sunt pricinile pentru care oamenii nu sunt ascultaţi sau nu li se împlinesc rugăciunile şi cererile.

Un părinte nu dă copiilor săi piatră în loc de pâine, nici șarpe în loc de pește; dacă un părinte trupesc nu face asta, cu atât mai mult Tatăl Ceresc, iar noi cerem adeseori piatră și șarpe. Ni se pare că cerem pâine și pește; dar Tatăl Ceresc vede că ceea ce cerem va fi pentru noi piatră sau șarpe și nu ne dă. Părinții varsă înaintea lui Dumnezeu rugăciuni fierbinți pentru fiul lor, ca El să-i rânduiască așa cum e mai bine, dar totodată cer ceea ce socot ei că e mai bine pentru fiul lor – viață, sănătate, fericire. Domnul le aude rugăciunea lor și rânduiește cum e mai bine pentru fiul lor, numai că nu după mintea celor care Îl roagă, ci precum este cu adevărat mai bine pentru fiul lor, de exemplu trimițând o boală care le omoară fiul. Celor ce mărginesc totul la viața de aici li se pare că Dumnezeu nu le-a ascultat rugăciunea, ci le-a făcut în necaz, ori l-a lăsat pe cel pentru care ei s-au rugat în voia soartei sale; pentru cei ce cred însă că viața de acum e doar o pregătire pentru cealaltă viață, nu încape îndoială că fiul pentru care s-au rugat s-a îmbolnăvit și a murit tocmai pentru că rugăciunea lor a fost ascultată și fiindcă pentru el era mai mai bine să plece de aici, decât să rămână. Vei zice: „Dar atunci de ce să ne rugăm ?". Nu trebuie să te rogi, însă, rugându-te pentru ceva anume, trebuie mereu să adaugi: „Dacă Tu, Doamne, crezi că asta este spre mântuire". Sfântul Isaac Sirul sfătuiește să începem orișice rugăciune prin cuvintele: „Tu, Doamne, știi ce îmi este de folos: fă, dar, cu mine după voia Ta".

Joi [*I Tes.* 2, 9-14; *Lc.* 11, 14-23]. „Când cel tare și înarmat își păzește curtea, avuțiile lui sunt în pace; dar când unul mai tare vine asupra lui și-l înfrânge, îi ia toate armele pe care se bizuia, iar prăzile de la el le împarte." Această pildă lămurește felul în care Domnul strică stăpânirea demonică asupra sufletelor. Câtă vreme sufletul se află în păcat, îl stăpânește duhul rău, chiar dacă nu vădește întotdeauna acest lucru. El este mai puternic decât sufletul, drept care nici nu se teme că acesta se va răscula;

îl stăpânește și îl tiranisește fără să întâmpine vreo împotrivire. Atunci însă când Domnul intră în suflet, atras de credință și pocăință, strică toate legăturile satanicești, alungă demonul și îl lipsește de orice putere asupra acelui suflet; și atâta vreme cât sufletul slujește Domnului, demonii nu pot să pună stăpânire pe el, căci este puternic prin Domnul, mai puternic decât ei. Atunci când sufletul păcătuiește și se abate de la Domnul, demonul năvălește iar și i se face sărmanului suflet mai rău decât înainte. Aceasta este obștească rânduială nevăzută a întâmplărilor din lumea duhovnicească. Dacă ni s-ar deschide ochii minții, am vedea cum duhurile rele se luptă cu sufletele în întreaga lume: biruința înclină ba de o parte, ba de cealaltă, după cum sufletele au părtășie cu Dumnezeu prin credință, pocăință și râvnă pentru fapte bune, sau se depărtează de El prin nepăsare, trândăvie și răcire față de bine.

Vineri [*I Tes.* 2, 14-19; *Lc.* 11, 23-26]. „Cine nu e cu Mine, e împotriva Mea; și cine nu adună cu Mine, risipește." Reiese că poți să te ostenești o viață întreagă și să socoți c-ai adunat multe bunătăți de tot felul, dar totul e fără de folos, fiindcă n-ai adunat cu Domnul. Dar ce înseamnă a aduna cu Domnul? Înseamnă a te osteni și a lucra după îndreptarul credinței în Domnul, după îndreptarul poruncilor Lui, cu ajutorul harului Său, însuflețindu-te prin făgăduințele Lui: a trăi așa încât duhul vieții tale să fie duhul lui Hristos. În lume sunt două tărâmuri – al binelui și al răului, al adevărului și al minciunii. Numai binele și adevărul alcătuiesc o bogăție adevărată, trainică și de preț; dar binele și adevărul vin numai de la Domnul și se dobândesc numai cu ajutorul Lui. Se înțelege că cine nu adună cu Domnul nu adună bine și adevăr, nu adună ceea ce putem numi adevărată avuție, trainică și de preț și orice ar aduna este degeaba, osteneală zadarnică, risipă de puteri și timp.

Sâmbătă [*II Cor.* 8, 1-5; *Lc.* 8, 16-21]. „Nu este nimic ascuns care să nu se dea pe față, și nimic tainic care să nu devină cunoscut și să nu vină la arătare." Înseamnă că oricât ne-am ascunde faptele noastre rele, acestea sunt trecute, chiar dacă noi nu vrem, într-un zapis ce se va face arătat la vremea lui. Care este hârtia pe care se scriu aceste lucruri? Conștiința noastră. Câteodată îi poruncim să tacă, iar ea tace; de tăcut tace, însă își face treaba și trece faptele noaste în catastif cu cea mai mare amănunțime. Dar ce e de făcut, dacă acolo sunt scrise multe lucruri rele? Trebuie șterse însemnările. Cum? Cu lacrimi de pocăință. Aceste lacrimi vor șterge tot și nu va mai rămâne nici urmă din lucrurile rele scrise acolo; iar de nu le vom șterge, vom fi siliți la judecată să le citim, unul câte unul, noi înșine și întrucât dreptatea va stăpâni atunci în conștiință, tot noi ne vom rosti osânda, iar Domnul o va întări. Hotărârea luată atunci va fi nestrămutată, căci fiecare se va osândi pe sine și nimănui nu-i va mai arde de păcatele celorlalți; și totul se va săvârși într-o clipită: vei privi și te vei vedea așa cum ești, iar de la Domnul Cel Pretutindenea-Fiitor vei auzi îndată întărirea osândei și totul se va sfârși...

A douăzeci și treia duminică după Cincizecime

[*Efes.* 2, 4-10; *Lc.* 8, 26-39]. Îndrăcitul gadarean, după tămăduirea sa, se lipește de Domnul și dorește să rămână cu El pentru totdeauna; după aceea însă, auzind voia Lui, merge și propovăduiește în întreaga cetate facerea de bine pe care a primit-o. Binefăcătorul atrage la Sine, voia Lui devine lege pentru cel miluit, iar limba acestuia nu se poate stăpâni să nu vestească ceea ce a primit de la El. Dacă am avea în minte toate bunătățile pe care le-am primit și le primim de la Domnul, n-ar mai fi printre noi nerecunoscători, n-ar mai fi călcători ai sfintei Lui voi, n-ar

mai fi oameni care să nu-L iubească mai mult decât pe orișice. Prin botez, ne izbăvim de păcatul strămoșesc și de pierzania pe care el o aduce; prin pocăință, ne curățăm mereu de păcatele care se lipesc neîncetat de noi. Dumnezeiasca Pronie ne apără de rele – pe care de multe ori nu le vedem – și ne îndreaptă pașii pe calea cea mai puțin lipsită de primejdii pentru noi și mai prielnică țelurilor noastre; și, până la urmă, tot ce avem este de la Domnul. De aceea, se cuvine să ne dăruim Domnului din tot sufletul, să plinim întru toate voia Lui și să proslăvim numele Lui cel preasfânt, mai ales cu viața și cu faptele, ca să nu fim mai prejos decât îndrăcitul gadarean, care dintr-o dată s-a arătat atât de înțelept, încât a devenit pildă vrednică de urmat pentru toți.

Luni [*I Tes.* 2, 20; 3, 8; *Lc.* 11, 29-33]. „Împărăteasa de la miazăzi se va ridica la judecată cu bărbații neamului acestuia și îi va osândi." Pentru ce ? Pentru nepăsarea față de lucrarea săvârșită de Domnul înaintea ochilor lor. Acea împărătească, auzind despre înțelepciunea lui Solomon, a venit de departe să îl asculte; iar acei bărbați, având înaintea lor pe Domnul Însuși, nu iau aminte la El, deși era vădit că El este mai mare decât Solomon, pe cât este cerul mai sus de pământ. Împărăteasa de la miazăzi îi va osândi și pe toți cei nepăsători față de lucrările lui Dumnezeu, fiindcă Domnul este totdeauna și în mijlocul nostru, la fel de aproape ca atunci, în povestirile evanghelice. Citind Evanghelia, Îl avem înaintea ochilor pe Domnul cu toate faptele Sale minunate, fiindcă spusa Evangheliei este la fel de neîndoielnică precum mărturia propriilor ochi. Și totuși, rareori ia aminte cineva la Domnul, ce Se întipărește în acest fel în inimile noastre. Ne-am mijit ochii sau i-am îndreptat în altă parte și ca atare nu vedem; iar nevăzând, nu ne îndeletnicim cu lucrurile Domnului. Aceasta însă nu este dezvinovățirea, ci pricina neluării noastre aminte – neluare aminte tot atât de nelegiuită ca și faptele care iau naștere din ea. Lucrarea Domnului, adică mân-

tuirea sufletului, trebuie să fie lucrarea noastră de căpetenie. Trebuie să luăm aminte la ceea ce vine de la Domnul chiar dacă n-are legătură cu noi; oare nu cu atât mai mult când e vorba de noi, de rânduirea lucrării noastre celei mai însemnate, a cărei însemnătate se întinde asupra întregii veşnicii ? Judecaţi singuri cât de nelegiuită este neluarea aminte faţă de această lucrare !

Marţi [*I Tes.* 3, 9-13; *Lc.* 11, 34-41]. „Luminătorul trupului este ochiul"; iar luminătorul sufletului e mintea. Când ochiul trupesc este nevătămat, vedem limpede tot ce ne înconjoară în lumea din afară, ştim cum şi încotro să mergem; iar când mintea e sănătoasă, vedem tot ce se află în lumea noastră lăuntrică privitor la legătura noastră cu Dumnezeu şi cu aproapele şi privitor la felul în care trebuie să ne purtăm. Mintea, partea cea mai înaltă a sufletului, cuprinde simţirea Dumnezeirii, cerinţele conştiinţei şi aşteptarea unor lucruri mai bune decât tot ce avem şi cunoaştem. Atunci când mintea este sănătoasă, în suflet împărăţeşte frica de Dumnezeu, curăţia conştiinţei şi libertatea faţă de toate cele din afară, iar când mintea este bolnavă, Dumnezeu e uitat, conştiinţa şchioapătă de amândouă picioarele şi sufletul se cufundă din ce în ce mai mult în ceea ce vede şi stăpâneşte. În această împrejurare, omul se află în noapte adâncă: înţelegerea i se rătăceşte, faptele lui sunt fără rânduială, inima este plină de o tânjeală tristă. Împrejurările îi dau brânci şi el se lasă dus ca surceaua de apă. Nu ştie ce a făcut până în clipa de faţă, ce este el acum şi cum se va sfârşi calea sa. Dimpotrivă, omul cu mintea sănătoasă îşi orânduieşte viaţa cu chibzuinţă, temându-se de Dumnezeu, ascultă numai de legea conştiinţei, care dă o întocmire temeinică întregii sale vieţi şi nu se cufundă în cele ce cad sub simţuri, înaripându-se cu nădejdea fericirii veşnice şi desăvârşite. Ca atare, vede limpede în toate împrejurările vieţii şi totul este luminos pentru el ca şi cum i-ar lumina o făclie cu strălucirea ei (*Lc.* 11, 36).

Miercuri [*I Tes.* 4, 1-12; *Lc.* 11, 42-46]. Domnul își începe mustrarea îndreptată către contemporanii Săi cu faptul că ei „lasă la o parte dreptatea și iubirea de Dumnezeu". Împuținarea dreptății și a dragostei este izvorul tuturor neorânduielilor atât în societate, cât și în fiecare om; iar această împuținare își are rădăcina în iubirea de sine sau egoism. Atunci când egoismul se sălășluiește în inimă, odrăslește în ea o oaste întreagă de patimi. El însuși nimicește dreptatea și dragostea, care cer lepădare de sine, iar patimile zămislite de el alungă toate celelalte virtuți și omul, prin starea sa sufletească, nu se mai potrivește pentru nici un lucru cu adevărat bun. Încă mai poate să dea „zeciuială din izmă și din untariță și din toate legumele", dar nu găsește în sine bărbăție pentru vreo faptă mai deosebită. Asta nu înseamnă că purtarea sa din afară ar fi necuviincioasă. Nu, el se spoiește în tot chipul cu cumsecădenia sa, însă în sine este un „mormânt care nu se vede, și oamenii care umblă peste el nu îl știu". Începutul îndreptării de sine este atunci când în inimă răsare lepădarea de sine, în urma căreia se reînnoiesc dreptatea și dragostea, iar după acestea încep să prindă viață, una câte una, toate celelalte virtuți. Prin întocmirea sa sufletească, omul capătă atunci bun chip înaintea ochilor lui Dumnezeu, chiar dacă oamenilor, din afară, poate să nu li se pară prea arătos. Dar judecata oamenilor nu e un lucru de seamă atâta vreme cât judecata lui Dumnezeu nu este împotriva noastră.

Joi [*I Tes.* 5, 1-8; *Lc.* 11, 47; 12, 1]. „Feriți-vă de aluatul fariseilor, care este fățărnicia." Fățărnicia se deosebește prin aceea că face totul de ochii lumii. A face fapte bune în văzul altora încă nu e fățărnicie, fiindcă cele mai multe fapte bune pe care suntem datori a le săvârși sunt în folosul aproapelui, deci trebuie făcute printre ei și în văzul lor. Deși mai bine fac cei ce se străduiesc să făptuiască totul în taină, lucrul acesta nu este totdeauna cu putință; ca atare, cei ce săvârșesc fapte bune în văzul lumii nu trebuie mustrați îndată pentru dorința de a fi văzuți. Ei pot dori fără

fățărnicie să facă binele, iar faptele din afară sunt, negreșit, vădite. Fățărnicia începe din clipa în care apare hotărârea nu de a face binele, ci de a părea un om care face binele. Nici acest lucru nu e întotdeauna nelegiuit, fiindcă poate fi vorba de un gând fugar, de o clipă, ce e îndată băgat de seamă și alungat. Atunci însă când omul vrea să își clădească faimă de făcător de bine, aceasta este de-acum fățărnicie care pătrunde adânc în inimă; iar atunci când la toate acestea se va mai adăuga încă și țelul ascuns de a trage foloasele unei astfel de faime, e vorba de fățărnicie în toată puterea cuvântului. Așadar, fiecare să ia *aminte la ceea* ce Domnul cere de la noi atunci când poruncește: „Feriți-vă de aluatul fariseilor". Fă binele din dorința de a face bine, din conștiința că asta este voia lui Dumnezeu, întru slava lui Dumnezeu, iar despre ceea ce gândesc oamenii nu te îngriji – și vei scăpa de fățărnicie.

Vineri [*I Tes.* 5, 9-13, 24-28; *Lc.* 12, 2-12]. „Nu vă temeți de cei care ucid trupul și după aceasta n-au ce să mai facă. Vă voi arăta însă de cine să vă temeți: Temeți-vă de acela care, după ce a ucis, are puterea să arunce în gheenă; da, vă zic vouă, de acela să vă temeți." Cea mai mare frică a noastră este moartea. Domnul spune, însă, că frica de Dumnezeu trebuie să fie mai mare decât frica de moarte. Atunci când împrejurările cer fie să ne pierdem viața, fie să ne împotrivim imboldurilor fricii de Dumnezeu, mai bine să mori decât să treci peste frica de Dumnezeu; fiindcă dacă treci peste frica de Dumnezeu, după moartea trupească, de care oricum nu ai să scapi, o altă moarte, mult mai cumplită decât cele mai cumplite morți trupești. Dacă am avea mereu în minte acest lucru, frica de Dumnezeu nu ar slăbi nicicând în noi și n-am săvârși nici un fel de fapte potrivnice fricii de Dumnezeu. Să presupunem că ne tulbură patimile. Întărâtându-se ele, conștiința, îmboldită de frica de Dumnezeu, cere să le stăm împotrivă; a nu face pe placul patimilor pare că e totuna cu despărțirea de viață, cu omorârea trupului. Ca atare, când iau naștere

aceste simțiri smintitoare și încep să clatine conștiința, grăbește-te să deștepți în tine frica de Dumnezeu și frica de judecata lui Dumnezeu cu toate urmările ei. Atunci, amenințarea morții mai cumplite va alunga amenințarea morții mai puțin cumplite și îți va fi ușor să aperi cerințele datoriei și ale conștiinței. Iată cum se împlinește spusa Înțeleptului: „Amintește-ți cele mai de pe urmă ale tale, și în veac nu vei păcătui".

Sâmbătă [*II Cor.* 11, 1-6; *Lc.* 9, 1-6]. „Și i-a trimis (pe Sfinții Apostoli) să propovăduiască Împărăția lui Dumnezeu." Atunci numai în Palestina, iar apoi în întreaga lume. Propovăduirea începută atunci nu încetează până azi. În fiecare zi auzim ceea ce Sfinții Apostolii ne-au predanisit de la Domnul în Evanghelie și în scrierile apostolești. Timpurile nu fac nici o deosebire: îi auzim pe Sfinții Apostoli și pe Domnul Însuși ca și cum ar fi înaintea noastră, iar puterea care lucra în ei lucrează până acum în Biserica lui Dumnezeu. Pe nici un credincios nu îl lipsește Domnul de ceva: ceea ce aveau cei dintâi au și cei de pe urmă. Credința așa a cugetat dintotdeauna și așa cugetă în continuare; dar a venit cugetarea deșartă și a despărțit ceea ce este de ceea ce a fost. I s-a părut aici o prăpastie atât de mare, că a început să i se învârtă capul, ochii i s-au împăienjenit și Domnul dimpreună cu Sfinții Apostoli s-au cufundat pentru ea într-un întuneric ce i se pare de nepătruns. După faptă și răsplată: să culeagă roadele a ceea ce a semănat; nu e în ea decât prăbușire a duhului. Nu putem tăgădui că nu simțământul ei de împotmolire în întuneric și nevedere a luminii nu este mincinos – dar cine e de vină ? Singură s-a băgat în ceață și continuă să facă acest lucru. Până acum n-a dovedit cu nimic că nu putem socoti cuvântul Scripturii drept cuvântul adevărat al Sfinților Apostoli și al Domnului Însuși – nu știe decât să țipe întruna: „nu văd, nu văd !" Credem, credem că nu vezi ! Dar încetează a mai vomita din tine ceață – atmosfera din jurul tău se va aerisi, lumina lui Dumnezeu se va

putea arăta și vei începe să vezi. „Dar asta ar însemna să încetez a fi eu însumi!" Iată care-i necazul! Hai, termină; celorlalți o să fie mai liniștiți. „Nu, asta nu se poate. Eu trebuie să dăinui până la sfârșitul veacului, ba vor apărea unii încă mai iscusiți ca mine. Am prins început în cea dintâi minte zidită, dinainte de întemeierea lumii, și câtă vreme dăinuie această lume voi sufla ca viforul peste cărările adevărului și voi ridica împotriva lui un stâlp de praf." Dar nu vezi că te întuneci doar pe tine, iar în jurul tău totul e luminat? „Nu, tot o să arunc eu praf în ochi cuiva; și dacă nu, măcar să știe cine sunt eu. Nu o să tac niciodată, iar voi, cu adevărul vostru, n-o să-mi închideți gura." Dar cine nu știe asta? Toți știu că titlul tău de glorie e încăpățânarea cu care o ții pe-a ta în ciuda tuturor dovezilor vădite care îți dau în vileag minciuna. Tu ești hula împotriva Duhului Sfânt; ca atare, să te aștepți la împlinirea osândei pe care ți-a dat-o Domnul Însuși.

A douăzeci și patra duminică după Cincizecime

[*Efes.* 2, 14-22; *Lc.* 8, 41-56]. Iair, căzând în fața tuturor la picioarele Mântuitorului, L-a rugat pentru tămăduirea fiicei sale – și a fost ascultat. Domnul, fără a spune vreun cuvânt, S-a sculat îndată și a mers la el. În drum spre Iair, a fost tămăduită femeia cu scurgere de sânge, firește că nu fără rugăciune din partea ei, chiar dacă nu a rostit nici un cuvânt și n-a căzut cu fața în jos la picioarele Domnului: avea rugăciunea lăuntrică a credinței. Domnul a auzit-o și i-a dat vindecare. Totul s-a săvârșit într-ascuns. Femeia cu scurgere de sânge s-a întors cu inima către Domnul; Domnul a auzit acest strigăt al inimii și i-a împlinit cererea. Rugăciunea acestei femei și cea a lui Iair sunt în sine unul și același lucru, deși putem deosebi în ele felurite măsuri. Aceste rugăciuni pline de credință, nădejde și dăruire nu rămân niciodată neascultate. Uneori, oamenii spun: „Mă

rog, mă rog, și rugăciunea mea tot nu e ascultată". Osteneşte-te însă a sui la măsura rugăciunii ce nu cunoaşte răspunsul „nu" şi vei vedea de ce rugăciunea ta nu e acum ascultată. Fie că te vei ruga îngenuncheat – precum Iair –, fie că vei sta ca de obicei, ca toţi ceilalţi – cum a făcut femeia cu scurgere de sânge –, dacă se va porni în inima ta rugăciunea adevărată, ea va străbate la Domnul şi-L va îndupleca spre milă. Totul este cum să ajungi la o astfel de rugăciune. Osteneşte-te şi vei reuşi. Toate pravilele de rugăciune au ca ţintă să îl înalţe pe rugător la această măsură a rugăciunii şi toţi cei ce străbat cu înţelegere această cale ajung la ţintă.

Luni [*II Tes.* 1, 1-10; *Lc.* 12, 12-15; 22-31]. „Cine M-a pus pe Mine judecător sau împărţitor peste voi ?", a grăit Domnul către cel care îi cerea să judece între el şi fratele său. Apoi, a adăugat: „Nu vă îngrijiţi ce veţi mânca, ce veţi bea sau cu ce vă veţi îmbrăca; iar mai înainte a învăţat: „Lăsaţi morţii să-şi îngroape pe morţii lor", în vreme ce altă dată a dat de înţeles că e mai bine pentru om să nu se însoare. Asta înseamnă că deprinderea luării aminte şi inimii creştinilor de toate cele lumeşti, precum şi eliberarea de gâlcevile şi legăturile lumeşti alcătuiesc una din trăsăturile duhului creştinesc. Faptul că Dumnezeu binecuvântează căsătoria şi o întăreşte ca legătură de nedespărţit, că înnoieşte porunca ce statorniceşte legăturile dintre părinţi şi copii nu şterge această trăsătură şi, păstrându-i însemnătatea înaintea autorităţii şi rânduielilor civile, nu le dă creştinilor dreptul de a nu o păzi şi de a nu şi-o întipări în inimă. Pune faţă în faţă aceste fapte şi vei vedea că ai datoria de a-ţi păzi inima desprinsă de lume, în orişice împrejurări lumeşti te-ai afla. Dar cum se poate face asta ? Hotărăşte tu singur prin viaţa ta: în asta stă toată înţelepciunea practică. Domnul ne îndrumă la dezlegarea acestei întrebări prin următoarea regulă: „Căutaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu". Toată grija ta să fie ca Dumnezeu să împărăţească în inima ta şi toate cele lumeşti îşi

vor pierde atunci vraja care te leagă și te îngreunează. Atunci, în vreme ce te îndeletnicești cu treburile din afară, lăuntrul tău, inima ta vor fi stăpânite de cu totul altceva. Dacă te vei hotărî însă a tăia și ultimile legături cu cele lumești, nu vei fi în pierdere: te vei apropia de țelul pe care ți-l dă credința în Hristos.

Marți [*II Tes.* 1, 10; 2, 2; *Lc.* 12, 42-48]. Pilda despre iconom ne înfățișează cum trebuie să fie creștinul față de cele ale vieții. Iconomul se îngrijește cu osârdie de datoria lui, însă cu inima nu se leagă de nimic, e liber de orice legături, de orice lucru este legat numai pe dinafară. Așa trebuie să fie și creștinul față de orice lucru lumesc. Dar este, oare, cu putință acest lucru ? Cum să nu. Așa cum poate exista evlavie de ochii lumii, fără cucernicie lăuntrică, poate exista și îndeletnicire cu treburile lumii numai la arătare, fără ca inima să fie legată lăuntric de acestea. Dar atunci nu se vor preschimba toate legăturile dintre noi într-o formă lipsită de viață, nu va deveni totul rece ca o statuie de marmură ? Nu. În mijlocul lucrurilor acestei vieți va răsări o altă viață, mult mai atrăgătoare decât oricare îndestulare a acestei vieți. Cele lumești vor rămâne, într-adevăr, numai o formă lipsită de viață, dar ceea ce va încălzi inima va ieși dintr-un alt izvor – și oricine bea din acest izvor nu va mai înseta. Dar atunci e mai bine să lăsăm toate baltă ? De ce ? Să știi că lepădându-te în afară de toate, poți fi legat cu inima de ele; iar nelepădându-le în afară, să fii liber de legături. Firește, cel ce se va lepăda de toate și în afară poate mai lesne să-și stăpânească inima. Alege dar ce ți-e mai la îndemână; dar să-ți păzești inima precum o cere Domnul !

Miercuri [*II Tes.* 2, 1-12; *Lc.* 12, 48-59]. „Vi se pare că am venit să dau pace pe pământ ? Vă spun că nu, ci spre dezbinare; căci de acum înainte cinci dintr-o casă vor fi dezbinați: trei împotriva a doi și doi împotriva a trei. Dezbinați vor fi: tatăl împotriva fiului și fiul împotriva tatălui,

mama împotriva fiicei și fiica împotriva mamei, soacra împotriva nurorii sale și nora împotriva soacrei." Care este pricina? Cei care cred în Domnul se umplu de un cu totul alt duh, potrivnic celui care îi stăpânea pe oameni mai înainte de venirea Lui; de aceea nici nu pot trăi bine cu necredincioșii. Lumea păgână urmărea numai interese lumești și pământești. Iudeii, chiar dacă li se arătaseră bunătățile cele mai înalte, până la urmă s-au abătut tot spre căile păgânilor. Domnul, venind în lume, a arătat oamenilor alte comori, în afara familiei, în afara societății, și a trezit în ei alte năzuințe. Cei care au primit învățătura Lui au început, în chip firesc, să vieţuiască altfel decât înainte, drept care au și fost supuși la neplăceri, strâmtorări, prigoane. Iată dezbinarea. De aceea a spus Apostolul Pavel că „toți care vor să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniți" (*II Tim.* 3, 12). Așa a fost și așa este. Atunci când în societate încep să precumpănească interesele lumești și pământești, ea începe să privească fără bunăvoință pe cei care vădesc alte căutări, nepământești; ea nici nu poate să înțeleagă cum poate cineva să se intereseze de lucrurile duhovnicești, iar pe oamenii care întruchipează un fel de viață care nu seamănă cu viața sa nici nu poate să-i sufere. Aceasta se întâmplă acum în văzul tuturor. Oare nu e un semn al vremurilor?

Joi [*II Tes.* 2, 13; 3, 5; *Lc.* 13, 1-9]. Pilat a amestecat sângele unor galileeni cu jertfele lor. Domnul a zis: „Dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel"; s-a surpat turnul din Siloam și a ucis 18 oameni. Domnul iarăși a zis: „Dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel". Prin asta lasă să se înțeleagă că atunci când pe alții îi ajunge o astfel de nenorocire, trebuie să ne gândim din ce pricină și cu ce țel s-a întâmplat aceasta și să ne întoarcem cât mai repede asupra sufletului nostru, cercetând dacă nu cumva îl apasă oarecare păcate vrednice de a fi pedepsite vremelnic spre înțelepțirea altora și să ne sârguim a le șterge prin pocăință. Pocăința curăță păcatul și îndepărtează pricina care atra-

ge nenorocirea. Atâta vreme cât omul se află în păcat, securea stă la rădăcina pomului vieții lui, gata să-l taie; însă nu-l taie, fiindcă Dumnezeu așteaptă pocăința ta. Pocăiește-te și securea va fi îndepărtată, iar viața ta va merge spre sfârșitul ei după firească rânduială; dacă nu te vei pocăi, așteaptă-te să fii tăiat. Cine știe dacă o să mai apuci anul viitor. Pilda smochinului neroditor ne arată că Mântuitorul roagă dreptatea lui Dumnezeu să-l cruțe pe fiecare păcătos, în nădejdea că acesta se va pocăi și va aduce roade bune. Se întâmplă însă ca dreptatea dumnezeiască să nu se mai lase înduplecată de mijlociri și cu greu să se mai învoiască a lăsa pe păcătos un an între cei vii. Dar tu, păcătosule, știi oare dacă vei mai trăi, nu un an, ci o lună, o zi, clipa ce vine?

Vineri [*II Tes.* 3, 16-18; *Lc.* 13, 31-35]. „Iată, se lasă casa voastră pustie", a grăit Domnul despre Ierusalim. Asta înseamnă că îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu are și ea un capăt. Milostivirea lui Dumnezeu ar fi în stare să rabde o veșnicie așteptând întoarcerea păcătosului; dar ce e de făcut când ajungem la o asemenea stare de ticăloșie, încât nu mai e nimic de așteptat de la noi? De aceea și suntem aruncați la gunoi. Așa va fi și în veșnicie. Toți spun: „Milostivirea lui Dumnezeu nu va îngădui să fie lepădați pentru vecie păcătoșii". Dar Dumnezeu nici nu vrea asta; dar ce e de făcut cu cei care sunt plini de rău peste măsură și nu vor să se îndrepte? Aceștia se scot singuri în afara granițelor milostivirii dumnezeiești și rămân acolo fiindcă nu vor să plece. Spiritiștii au născocit o mulțime de reîncarnări, ca mijloc pentru curățirea păcătoșilor; dar cel ce s-a spurcat cu păcatele într-una dintre reîncarnări poate să facă același lucru și în zeci de alte reîncarnări și tot așa la nesfârșit. Așa cum este o înaintare în bine, este și o înaintare în rău. Vedem pe pământ oameni împietriți în răutăți; ei pot rămâne astfel și după moarte, ba chiar pentru totdeauna. Când va veni sfârșitul tuturor lucrurilor – și el va veni negreșit, unde vor merge acești împietriți în

rău ? Firește că nu în tărâmul luminii, sortit celor care s-au ostenit pentru sufletul lor, curățindu-și necurățiile. Uite acum și iadul ! Cei care nu s-au îndreptat în împrejurări prielnice se vor îndrepta, oare, în împrejurări neprielnice ? Iar dacă nu, iată că iadul va fi veșnic ! Nu Dumnezeu este pricina iadului și a veșnicelor chinuri din el, ci păcătoșii înșiși. Dacă n-ar fi păcătoși nepocăiți, n-ar fi nici iad. Domnul dorește foarte mult să nu mai fie păcătoși – pentru asta a și venit pe pământ. Dacă El vrea să nu mai fie păcătoși, înseamnă că nu vrea nici ca cineva să cadă în muncile cele veșnice. Totul atârnă deci de noi. Haideți să ne unim și să stârpim iadul nemaipăcătuind. Domnul va fi bucuros de asta; El ne-a descoperit că este iad tocmai ca să ne ferim de el.

Sâmbătă [*Gal.* 1, 3-10; *Lc.* 9, 37-43]. După coborârea de pe muntele Schimbării la Față, Domnul îl vindecă pe tânărul îndrăcit. Tămăduirii i-a premers o mustrare pentru necredință, pe care a înfățișat-o ca fiind pricina pentru care îndrăcitul nu putuse fi vindecat de către ucenici. De a cui necredință era vorba, a tatălui care-l adusese, a poporului care se adunase, ori poate chiar a ucenicilor, nu știm; vedem însă că necredința închide ușa milostivului acoperământ și ajutor al lui Dumnezeu, în vreme ce credința o deschide. Domnul i-a și zis tatălui: „vei primi după credința ta". Credința nu este numai treaba cugetării și minții, ci îmbrățișează întreaga ființă a omului. Ea cuprinde îndatoririle pe care și le iau unul față de celălalt credinciosul și Cel în care acesta crede, chiar dacă ele nu sunt exprimate literal. Cel care crede se reazemă cu totul pe cel în care crede și nu se așteaptă ca el să nu-i împlinească vreo cerere; ca atare, cere cu cuget neîndoit, vine la el ca la un părinte, ca la vistieria sa, încredințat că nu se va întoarce cu mâna goală. Această credință îl înduplecă și fără cuvinte pe cel în care crede. Așa stau lucrurile între oameni; dar puterea credinței se vădește în toată mărimea ei atunci când aceasta este îndreptată către Domnul Cel

Atotputernic, Atoateştiutor şi Care voieşte să ne dăruiască toate bunătăţile; şi cel ce crede cu adevărat nu este niciodată înşelat în aşteptările sale. Dacă nu avem vreun lucru şi cerându-l, nu îl primim, înseamnă că nu avem credinţa trebuincioasă. Mai înainte de toate trebuie să căutăm şi să înstăpânim în inima noastră credinţa deplină în Domnul: s-o căutăm şi s-o cerem de la El, fiindcă nici aceasta nu este de la noi, ci e un dar al lui Dumnezeu. Atunci când i s-a cerut credinţă, tatăl tânărului a răspuns: „Cred, Doamne, ajută necredinţei mele !". Atunci, el avea credinţa slabă, se clătina şi se ruga să i se întărească credinţa. Dar cine se poate lăuda cu credinţă desăvârşită, şi cine, ca atare, nu are nevoie să se roage: „Cred, Doamne, ajută necredinţei mele" ? Dacă credinţa noastră ar avea putere, gândurile noastre ar fi curate, simţirile, sfinte, şi faptele, plăcute lui Dumnezeu. Atunci, Domnul ar lua aminte la noi aşa cum tatăl ia aminte la fiii săi; şi orice am dori – şi în credinţă n-am putea cere decât cele plăcute lui Dumnezeu – am primi negreşit şi fără întârziere.

A douăzeci şi cincea duminică după Cincizecime

[*Efes.* 4, 1-7; *Lc.* 10, 25-37]. Celui care a întrebat cum poate să se mântuiască, Domnul i-a pus, la rându-I, întrebarea: „Ce este scris în lege ? Cum citeşti ?". Prin aceasta a arătat că pentru a dezlega orice nedumerire trebuie să ne folosim de cuvântul lui Dumnezeu; iar pentru a nu avea, îndeobşte, nedumeriri, cel mai bine ar fi să citim mereu cuvântul lui Dumnezeu, să îl citim cu luare aminte, cu chibzuinţă, cu simţire, aplicându-l la viaţa noastră şi împlinind cele privitoare la gânduri – prin gândurile noastre –, cele privitoare la simţăminte – prin simţămintele şi stările noastre sufleteşti –, cele privitoare la fapte – prin faptele noastre. Cel ce ia aminte la cuvântul lui Dumnezeu culege înţelesuri luminoase cu privire la tot ce e în

sine, împrejur de sine și mai presus de sine: cuvântul lui Dumnezeu îi lămurește datoriile pe care le are în orice întâmplare a vieții, înșirând pe firul conștiinței, ca niște mărgăritare de mult preț, sfintele îndreptări, iar conștiința îi va arăta mai apoi, limpede și în amănunt, ce și când să facă pentru a plăcea Domnului; îi potolește patimile, asupra cărora citirea cuvântului lui Dumnezeu are întotdeauna o înrâurire liniștitoare. Oricare patimă te-ar tulbura, apucă-te să citești cuvântul lui Dumnezeu, și patima se va potoli treptat, până ce se va stinge de tot. Cel care se îmbogățește cu cunoașterea cuvântului lui Dumnezeu va avea deasupra sa stâlpul de nor care i-a călăuzit pe israeliteni în pustie.

Luni [*I Tim.* 1, 1-7; *Lc.* 14, 12-15]. Domnul arată pe cine să chemi la prânz sau cină. Tu ia de aici următoarea regulă: să nu faci niciodată ceva pentru aproapele ca să capeți răsplată de la el aici. Asta nu înseamnă că risipești în zadar: vei fi răsplătit pentru toate la vremea potrivită. În predica de pe munte, Domnul a poruncit să facem toate faptele bune – rugăciunea, postul, milostenia – în taină. De ce oare? Fiindcă Tatăl Ceresc le va răsplăti la arătare celor ce fac acestea. Asta înseamnă că prin toate ostenelile vieții sale creștinul trebuie să-și pregătească fericirea viitoare, să-și clădească locuința veșnică și să trimită acolo provizii pentru întreaga vecie. Acest fel de a făptui este potrivnic principiului: „Interesul poartă fesul", căci interesele se mărginesc la viața de aici, iar viața creștinească aduce pagubă acestor interese. A trăi astfel nici nu se poate fără credință, nădejde și dragoste față de Domnul. A trăi potrivit poruncilor în așteptarea răsplății înseamnă tot o făptuire înstrăinată de interesele lumești; și, de altfel, e mai aproape și mai limpede inimii decât cine știe ce lucru prea idealist, cum ar fi să faci bine „de dragul binelui". Așa ceva nu se găsește nicăieri în Sfânta Scriptură. Acolo, cel mai înalt imbold este: „Fă totul pentru Domnul și nu te teme că ai să ieși în pagubă".

Marți [*I Tim.* 1, 8-14; *Lc.* 14, 25-35]. „Bună este sarea; dar dacă și sarea se va strica, cu ce va fi dreasă?" Sarea sunt ucenicii Domnului care, propovăduind învățăturile Lui oamenilor, au înlăturat din aceștia stricăciunea sufletească. Dacă vom numi educație această propovăduire, înseamnă că putem numi sare și educația. Deci, putem spune cu alte cuvinte: bună e educația, dar dacă și educația se va strica, la ce mai este bună? Educația lucrează precum sarea atunci când e pătrunsă de principiile și elementele învățăturii Domnului, când se află în ucenicie la Domnul; dar îndată ce se abate de la această cale și în locul învățăturii Domnului își însușește învățături străine, se strică și devine netrebnică, se molipsește ea însăși de stricăciune, de rătăcire și minciună și începe să lucreze nu spre vindecare, ci spre îmbolnăvire. Istoria a dovedit și dovedește acest lucru cu numeroase pilde. Dar de ce nu ia nimeni aminte la aceste pilde? Vrăjmașul îi întunecă pe toți și lor li se pare că a sta în lumină înseamnă a te ține cât mai departe de învățătura Domnului.

Miercuri [*I Tim.* 1, 18-20; 2, 8-15; *Lc.* 15, 1-10]. Pilda oii rătăcite și pilda drahmei pierdute. Cât de mare este milostivirea Domnului față de noi, păcătoșii! Îi lasă pe toți drepții și se îndreaptă către cei neîndreptați, ca să îi îndrepteze; îi caută, iar atunci când îi află Se bucură și cheamă tot cerul să se bucure împreună cu El. Dar de ce ne caută? Nu știe unde am ajuns lepădându-ne de El? Știe și vede tot; dacă s-ar putea să-i ia pe păcătoși și să-i facă drepți, ar face-o neîntârziat, dar mai înainte este nevoie să-i aducă la pocăință, ca întoarcerea lor la Domnul să fie liberă; iar acest lucru nu poate fi înfăptuit printr-o poruncă din afară. Căutarea păcătosului de către Dumnezeu înseamnă aducerea lui la pocăință. Dumnezeu rânduiește totul în jurul lui în așa fel ca păcătosul să-și vină în fire și, văzând hăul spre care se îndreaptă, să se întoarcă. Acesta este rostul tuturor împrejurărilor și întâmplărilor vieții, al tuturor întâlnirilor cu minutele de tristețe și de

bucurie, chiar al cuvintelor și privirilor. Lucrarea lăuntrică a lui Dumnezeu – prin conștiință și prin celelalte simțuri drepte ale inimii – nu încetează niciodată. Câte nu face Dumnezeu pentru întoarcerea păcătoșilor pe calea virtuții, iar ei rămân în păcatele lor !... Vrăjmașul îi întunecă și li se pare că nu-i nimic, iar dacă îi cuprinde îngrijorarea, spun: „Mâine mă las" și rămân în starea dinainte. Așa trece zi după zi, nepăsarea față de mântuire crește mereu. Încă puțin și ea ajunge la treapta de împietrire în păcat. Va mai veni atunci întoarcerea la Dumnezeu – cine știe ?

Joi [*I Tim.* 3, 1-13; *Lc.* 16, 1-9]. Pilda despre iconomul cel nedrept dat în vileag. Vezi cum s-a priceput acesta să iasă din încurcătură ? De ne-am pricepe cu toții să ne rostuim astfel viața tihnită după ieșirea din trup ! Dar nu : „Fiii veacului acestuia sunt mai înțelepți în neamul lor decât fiii luminii". De ce s-a pus în mișcare iconomul ? Fiindcă necazul îi sufla în ceafă. Apropierea nevoii i-a dat puteri și istețime și a reușit să se descurce repede. Dar pe noi, oare, nu ne paște necazul ? Moartea poate să ne ajungă în orice clipă, și după aceea vei da îndată socoteală de iconomia ta. Toți cunosc acest lucru și totuși nimeni nu se urnește din loc. Ce mai întunecare va fi fiind și asta ? Nimeni nu crede că va muri îndată, ci presupune că o să mai trăiască o zi-două; chiar dacă nu-și face o socoteală precisă, este, oricum, încredințat că mai are până când îl va ajunge moartea. De aceea i se și pare că necazul este încă departe, iar pregătirile spre a-l întâmpina le amână pentru altă dată. Nimeni nu are de gând să rămână întreaga viață neîndreptat, ci doar spune: „Nu azi"; și întrucât întreaga viață este alcătuită din „zile de azi", piere grija de viitor.

Vineri [*I Tim.* 4, 4-8, 16; *Lc.* 16, 15-18; 17, 1-4]. „Cu neputință este să nu vină smintelile, dar vai aceluia prin care ele vin !" Asta înseamnă că nu putem trăi după bunul plac: trebuie să luăm seama, nu cumva să smintim pe

cineva. Raţiunea se trufeşte şi nu-i pasă de nimeni, însă în jur pricinuieşte sminteală cu fapta, dar mai ales cu vorba. Sminteala creşte şi sporeşte nenorocirea care-l aşteaptă pe cel ce o pricinuieşte, însă acesta nu simte şi înmulţeşte smintelile. Încă e bine că ameninţarea lui Dumnezeu împotriva smintelilor nu se împlineşte, îndeobşte, aici pe pământ, căci El aşteaptă îndreptarea păcătosului; împlinirea ei se amână pentru ceasul judecăţii şi răsplătirii; numai atunci vor simţi cei care fac sminteli cât de mare este acest păcat. Aici, mai nimeni nu se gândeşte dacă va sminti sau nu va sminti prin faptele sau cuvinte sale pe cei ce-l înconjoară. Sunt două păcate foarte mari înaintea lui Dumnezeu, dar pe care oamenii le socotesc neînsemnate: smintirea aproapelui şi osândirea. După cuvântul Domnului, pentru cel prin care vine sminteala ar fi mai bine să nu mai trăiască, iar cel ce osândeşte este deja osândit. Nici smintitorul, nici cel ce osândeşte nu se gândesc însă la acest lucru şi nici nu le-ar trece prin cap să-şi recunoască vreo vinovăţie de acest fel. Ce orbire ne împresoară, de fapt, şi cum umblăm cu nepăsare prin mijlocul umbrei morţii!

Sâmbătă [*Gal.* 3, 8-12; *Lc.* 9, 57-62]. „Nimeni care pune mâna pe plug şi se uită îndărăt nu este potrivit pentru Împărăţia lui Dumnezeu." Asta înseamnă că cine vrea să se mântuiască, dar se uită cu părere de rău la lucrurile pe care trebuie să le lepede în acest scop, acela nu se mântuieşte, nu merge, nu se îndreaptă către Împărăţia lui Dumnezeu. Trebuie s-o rupem o dată pentru totdeauna cu tot ce poate împiedica lucrarea mântuirii. Cei ce vor să se mântuiască văd şi singuri asta, dar amână mereu despărţirea de anumite deprinderi pătimaşe. A rupe dintr-o dată cu toate aceste obişnuinţe li se pare o jertfă prea mare. Vor să se lase de ele „puţin câte puţin", ca să nici nu bată la ochi, şi ies mai întotdeauna în pierdere. Se apucă de fapte mântuitoare, dar simţirile inimii rămân aceleaşi ca mai înainte. La început, nepotrivirea aceasta e foarte izbitoare,

însă făgăduința „mâine mă voi schimba" astupă gura conștiinței. Astfel se scurge „mâine" după „mâine", iar conștiința obosește să repete întruna același lucru și, în cele din urmă, tace. Începe să apară gândul: „Se poate și așa". Acest gând devine din ce în ce mai puternic, iar apoi se încetățenește pentru totdeauna, și omul devine cucernic pe din afară, însă neîndreptat pe dinăuntru: un mormânt văruit în ochii Domnului. Ceea ce e mai dureros este că acești oameni se îndreaptă la fel de greu, dacă nu chiar mai greu, decât cei împietriți în păcate vădite... Iar ei cred că nu săvârșesc nimic rău.

A douăzeci și șasea duminică după Cincizecime

[*Efes.* 5, 8-19; *Lc.* 12, 16-21]. Rostind pilda celui ce s-a îmbogățit și nu avea de gând altceva decât să mănânce, să bea și să se veselească, însă a fost lovit de moarte, neapucând să se înfrupte din desfătările așteptate, Domnul a încheiat: „Așa se întâmplă cu cel ce-și adună comori sieși și nu se îmbogățește în Dumnezeu". Bogații, uitând de Dumnezeu, nu se gândesc decât la desfătările trupești. Cei ce doresc să scape de soarta amară a bogatului din pildă, să nu-și „adune sieși, ci să se îmbogățească numai în Dumnezeu"; și întrucât bogăția e de la Dumnezeu, închin-o Lui atunci când îți vine și va fi bogăție sfântă. Tot ce îți prisosește împarte cu săracii: va fi același lucru cu a înapoia lui Dumnezeu ceea ce ai primit de la El. Cel care dă săracului, lui Dumnezeu îi dă. Unul ca acesta, chiar dacă pare a cheltui bogăția, se îmbogățește cu adevărat în fapte bune – se îmbogățește pentru Dumnezeu, spre a-I plăcea Lui, se îmbogățește cu Dumnezeu, atrăgând binecuvântarea Lui, se îmbogățește de la Dumnezeu, Care pe cel ce a fost credincios în puține peste multe îl va pune; se îmbogățește în Dumnezeu, nu în sine, căci nu se socoate stăpân, ci numai iconom, a cărui grijă este de a îndestula

pe toţi cei ce vin la el cu vreo nevoie; şi se teme să cheltuiască ceva pentru sine, socotind asemenea lucru drept întrebuinţare nedreaptă a avuţiei care i-a fost încredinţată.

Luni [*I Tim.* 5, 1-10; *Lc.* 17, 20-25]. Spunând că Fiul Omului va apărea ca fulgerul în ziua Sa, luminând într-o clipă întreaga lume de sub cer, Domnul a adăugat: „Mai înainte, El trebuie să sufere multe şi să fie lepădat de neamul acesta". Din logica frazei se vede că acest „trebuie să sufere multe" premerge venirea Domnului întru slavă. Prin urmare, toată vremea ce se va scurge până în acea zi e pentru Domnul vreme de pătimiri. În trupul Său a pătimit la o vreme anume; după aceea, pătimirile Sale au continuat în credincioşii Săi – durerile naşterii credincioşilor, a creşterii lor în duh şi a păzirii lor de lucrările vrăjmaşului, lăuntrice şi din afară, căci legătura acestora cu Domnul nu este doar gândită şi morală, ci legătură vie, care face ca tot ce-i atinge pe ei să Îl atingă şi pe El, Care e Capul lor. Pornind de la acest gând, nu putem să nu băgăm de seamă că Domnul suferă mult. Cele mai mari dureri ale Lui sunt căderile credincioşilor; încă şi mai dureroase sunt căderile din credinţă. Acestea însă nu-s decât loviturile cele mai însemnate; dar e rănit necontenit de necazurile şi de smintelile lor, precum şi de clătinarea credinţei lor de către necredinţă. Cuvintele şi scrierile care împrăştie necredinţa sunt săgeţi aprinse ale celui viclean. În vremea de acum, acesta a pus pe picioare multe făurării din care scoate asemenea săgeţi. Inimile credincioşilor se tem, fiind lovite de către ele şi văzându-i şi pe alţii răniţi; împreună cu ei suferă şi Domnul. Dar se va arăta ziua slavei Domnului şi atunci se vor descoperi cele ascunse în întuneric, iar cei ce pătimesc se vor veseli dimpreună cu Domnul. Până atunci însă trebuie să răbdăm şi să ne rugăm.

Marţi [*I Tim.* 5, 11-21; *Lc.* 17, 26-37]. „ Cine va căuta să-şi scape sufletul, îl va pierde; iar cine îl va pierde, acela

îl va dobândi." Iată ce se cuvine să înțelegem de aici: a ne scăpa sufletul înseamnă a ne cruța pe noi înșine, iar a-l pierde înseamnă a nu ne cruța (subînțelegându-se continuarea: în calea poruncilor Domnului sau slujindu-L pe Domnul). De aici reiese următorul lucru: cine slujește Domnului, plinind poruncile Lui fără a se cruța pe sine, acela se mântuiește; iar cine se cruță pe sine, acela va pieri. Dacă te vei cruța, te vei arăta neîntârziat călcător al poruncilor, prin urmare și slugă netrebnică; iar osânda slugii netrebnice care este ? „Pe sluga cea netrebnică aruncați-o în întunericul cel mai din afară: acolo va fi plânsul și scrâșnirea dinților." Dați-vă osteneala să luați aminte la voi înșivă măcar de-a lungul unei singure zile și veți vedea că cruțarea de sine strâmbă toate faptele noastre bune, tăindu-ne pofta de a le săvârși. Fără osteneală și încordare nu faci nimic; dar să te silești nu te înduri și te-ai oprit aici. Sunt unele lucruri pe care vrei, nu vrei, trebuie să le faci. Aceste lucruri sunt împlinite negreșit, chiar de sunt grele; dar aici cruțarea de sine e biruită de sinele însuși: nu lucrezi, nu ai ce mânca; și întrucât lucrarea poruncilor nu este de acest fel, din cruțare de sine ea este întotdeauna trecută cu vederea. Și îngăduirea păcatelor tot din cruțare de sine se trage: îți pare rău să îți refuzi ceea ce îți dorești, ca atare îți împlinești dorința, chiar dacă ea este de-a dreptul păcătoasă ori duce la păcat. Astfel, cel ce se cruță pe sine nu face ce este dator să facă și își îngăduie ceea ce este dator să nu facă. Drept urmare, cum se mântuiește unul ca acesta ?

Miercuri [*I Tim.* 5, 22; 6, 11; *Lc.* 18, 15; 17, 26-30]. „Cine nu va primi Împărăția lui Dumnezeu ca un prunc nu va intra în ea." Cum vine asta, s-o primești ca un prunc ? Iată cum: întru curăție, cu toată inima, fără a sta pe gânduri. Analiza rațională nu este aplicabilă în domeniul credinței: ea nu poate avea loc decât în anticamera ei. Anatomistul disecă în amănunțime corpul, dar nu vede viața; nici rațiunea, oricât ar analiza ea, nu poate să pătrundă puterea

credinței. Credința însăși ne dă vederi duhovnicești care ne-o înfățișează în întregimea ei ca fiind pe deplin îndestulătoare pentru trebuințele firii noastre și îndatorează mintea, conștiința, inima să o primească. Acestea o și primesc; și o dată ce au primit-o, nu vor să se mai despartă de ea. Se întâmplă aici același lucru ca atunci când gustăm dintr-o mâncare gustoasă și sănătoasă. Cel ce gustă o dată dintr-o astfel de mâncare cunoaște că ea este bună și o trece în rândul lucrurilor hrănitoare. Chimia nu i-a dat aici nici un ajutor. Încredințarea lui este întemeiată pe experiența personală, nemijlocită. Și credinciosul cunoaște nemijlocit adevărul credinței: însăși credința înrădăcinează în el încredințarea nezdruncinată că este adevărată. Dar cum va fi atunci rațională credința ? Raționalitatea credinței stă tocmai în a cunoaște nemijlocit că în ea este adevărul. Rațiunea nu face decât să încurce lucrurile, răcind credința și slăbind viața în credință; pe deasupra – și acesta e lucrul cel mai însemnat – se trufește, alungând astfel harul lui Dumnezeu, iar în creștinism acesta este un lucru de cea mai mare gravitate.

Joi [*I Tim.* 6, 17-21; *Lc.* 18, 31-34]. Domnul le-a spus ucenicilor Săi că urma să pătimească, dar ei n-au priceput nimic din cele auzite: „Cuvântul acesta era ascuns pentru ei". Mai apoi, însă, „au socotit să nu știe decât pe Iisus Hristos Cel Răstignit". Când nu venise încă vremea, n-au priceput nimic din această taină; dar când a venit vremea, au priceput, au predanisit și au lămurit acest lucru tuturor. Așa se întâmplă cu toți, și nu numai în privința acestei taine, ci și a oricărei alta. Ceea ce e de neînțeles la început se lămurește cu timpul, de parcă ar pătrunde o rază de lumină în conștiință și ar lumina ceea ce e întunecat. Dar cine face acest lucru ? Domnul Însuși, harul Duhului, care trăiește în cei credincioși, îngerul păzitor, însă nicidecum omul însuși. El primește doar, nimic altceva. Oricum, unele lucruri rămân de nepătruns întreaga viață și nu numai pentru unul sau altul, ci pentru întreaga omenire.

Omul este înconjurat de lucruri neînțelese: unele i se lămuresc de-a lungul vieții, altele rămân nelămurite toată viața – se vor lămuri dincolo –, iar asta chiar pentru minții de Dumnezeu luminate. Dar de ce nu ni se descoperă acum? Pentru că unele lucruri întrec puterea noastră de înțelegere, deci nici nu merită să mai vorbim de ele, altele nu ni se descoperă pentru că ne-ar aduce vătămare să le aflăm înainte de vreme. În viața de dincolo, multe se vor lămuri, dar vor apărea noi lucruri și noi taine. Mintea zidită nu va duce niciodată lipsă de taine nepătrunse. Ea se răzvrătește împotriva acestor legături: legăturile tainei însă nu se vor rupe. Așadar, smerește-te, minte trufașă, sub mâna cea tare a lui Dumnezeu; smerește-te și crezi!

Vineri [*II Tim.* 1,1; 2, 8-18; *Lc.* 19, 12-28]. Pilda celor zece mine înfățișează întreaga istorie a omenirii până la cea de-a doua venire a lui Hristos. În ea, Domnul spune despre Sine că merge la Tatăl Ceresc prin pătimiri, moarte și înviere, ca să primească domnia asupra omenirii, care este moștenirea Sa. Cei rămași pe pământ se împart în două tabere: robii care I-au slujit Domnului prin ascultarea față de credință și cei care nu vor să-L aibă drept împărat și să-I slujească, din pricina necredinței lor. Celor ce se apropie de Domnul prin credință, fiind gata să-I slujească, li se dau darurile Sfântului Duh în Sfintele Taine: aceasta este mina, și fiecare credincios o primește pentru a sluji în rândul celorlalți credincioși. Atunci când toți oamenii care trebuie să se supună Domnului I se vor supune, El va veni din nou, de data asta ca Împărat. Primul lucru pe care îl va face va fi să-i judece pe robii Săi – care ce a agonisit cu harul dat; iar apoi va urma judecata și asupra celor care n-au vrut să-l recunoască drept Împărat – adică fie că n-au crezut, fie că au căzut din credință. Întipărește-ți în minte aceste adevăruri și nu îți alungă luarea aminte de la ele, fiindcă atunci se vor lua hotărâri care nu vor mai putea fi schimbate. Fugi de necredință; dar nici credința ta să nu rămână deșartă, ci adu și roadele

ei. Dacă te vei afla credincios în puține, peste multe te va pune Domnul.

Sâmbătă [*Gal.* 5, 22; 6, 2; *Lc.* 10, 19-21]. „Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului și al pământului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și de cei pricepuți și le-ai descoperit pruncilor; așa, Părinte, căci așa a fost înaintea Ta bunăvoința Ta." Iată cum au fost judecate înțelepciunea și priceperea omenească; și această judecată se împlinește în chip vădit. Avem acum Descoperirea (Revelația) dumnezeiască înaintea ochilor, în dumnezeiestile Scripturi, iar „deștepții" o citesc dar nu o înțeleg. Lucrul e vrednic de minunare: totul este scris simplu, dar ei înțeleg totul altminteri de cum este scris, parcă ar fi orbit. Pruncii văd și pricep; iar pentru aceștia Descoperirea este acoperită. Așa I-a plăcut Părintelui Ceresc să rânduiască; așadar, nu e nimic de zis. Dacă nu ni s-ar fi descoperit cele care ne sunt neapărat trebuincioase, „deștepții" tot ar mai fi avut cu ce să se îndreptățească; însă aceste lucruri ni s-au descoperit: vino și ia. De aceea ți s-a descoperit, ca să iei; nu trebuie decât să te faci prunc. „Cum, eu ?... Pentru nimic în lume !" Bine, cum vrei; rămâi înțelept și priceput în ochii tăi, fără a înțelege totuși și fără a băga la cap nimic din cele trebuincioase, rătăcind printre nălucirile și iluziile zămislite de filozofarea ta îngâmfată, care te țin într-o astfel de orbire, încât socoți că vezi, deși ești „orbete" – adică vezi lucrurile ca printr-o ceață groasă; asta însă nu te face să afli calea adevărată și nu te duce la țel, ci numai te robește cercului vicios al înșelării de sine. Izbăvește-ne, Doamne, de această cumplită stare !...

A douăzeci și șaptea duminică după Cincizecime

[*Efes.* 6, 10-17; *Lc.* 13, 10-17]. O dată cu praznicul Intrării în biserică a Maicii Domnului începe să se cânte „Hris-

tos Se naşte" în vederea pregătirii credincioşilor pentru a întâmpina după cuviinţă praznicul Naşterii lui Hristos. Înţelegând tâlcul acestui fapt, poartă-te ca atare. Adânceşte-te în taina întrupării Fiului Unuia-Născut al lui Dumnezeu, suie până la temeiurile ei, care se află în sfatul cel mai înainte de veci al lui Dumnezeu privitor la fiinţarea lumii şi a omului, priveşte răsfrângerea ei în facerea omului, întâmpină cu bucurie cea dintâi bunăvestire a ei, care a avut loc îndată după cădere, urmăreşte cu înţelegere descoperirea ei treptată în proorociile şi preînchipuirile Vechiului Testament; lămureşte-ţi cine şi cum s-a pregătit în Israel, sub înrâurirea dumnezeieştilor rânduieli şi lucrări de îndrumare şi pregătire a poporului ales, pentru primirea lui Dumnezeu Întrupat; treci, dacă vrei, dincolo de hotarele poporului lui Dumnezeu, adună acolo razele luminii dumnezeieşti care luminează în întuneric şi închipuie-ţi câţi aleşi din toate popoarele au ajuns la presentimentul neobişnuitei arătări a dumnezeieştii purtări de grijă pentru oameni. Aceasta va fi o pregătire a minţii; dar iată, vine postul: pregăteşte-te, aşadar, să posteşti, să te mărturiseşti şi să te împărtăşeşti cu Sfintele lui Hristos Taine – aceasta va fi o pregătire lucrătoare şi de viaţă dătătoare. Dacă Domnul îţi va da, ca urmare a acestei pregătiri, să simţi puterea venirii Sale în trup, o vei prăznui nu cu bucurie străină, ci cu bucuria inimii tale.

Luni [*II Tim.* 2, 20-26; *Lc.* 19, 37-44]. Poporul strigă: „Osana !", iar Domnul plânge. Oare nu se întâmplă un lucru asemănător şi la praznicele noastre bisericeşti ? Intrarea Domnului în Ierusalim părea o sărbătoare; Domnul însă privea înlăuntrul cel nevăzut al sufletelor şi vedea acolo o privelişte vrednică de plâns. Şi praznicele noastre sunt sărbătoreşti ca privelişte, dar starea sufletească a tuturor e oare pe potrivă ? Unii nu înţeleg deloc puterea şi însemnătatea praznicelor; alţii au o idee foarte ceţoasă, însă nu văd nimic limpede; abia, abia găseşti pe cineva care să vadă şi să simtă în chip vrednic de praznic. La

praznicele noastre curg multe danii, dar cât se folosește din ele în slujba lui Dumnezeu și a aproapelui ? Puțin sau aproape deloc; aproape tot se duce pe pântece și pe deșertăciuni. Toate aceste lucruri nu pot rămâne ascunse de ochii Domnului și nu e de mirare dacă El, omenește vorbind, plânge atunci când noi rostim cu glas mare ecfonisele sărbătorești. Iată în ce stare sunt cei răscumpărați, îndreptați, înfiați !... Și-au dat făgăduința, au primit îndatorirea de a umbla cu duhul și a nu săvârși faptele trupului, iar ei ce fac ? Fiii Împărăției sunt mai prejos decât cei din urmă robi !...

Marți [*II Tim.* 3, 16; 4, 4; *Lc.* 19, 45-48]. „Casa Mea este casă de rugăciune." Cu adevărat, numai să intri în biserică și mintea te va îndemna la rugăciune. Totul aici e rânduit și se săvârșește în așa fel ca să ne dea imbold și ajutor la rugăciune. Drept aceea, de vrei să aprinzi în inima ta focul rugăciunii, mergi mai des în biserica lui Dumnezeu. Acasă e greu să te rogi ca la biserică. Sunt unii care se roagă fierbinte și acasă, dar cu cât mai fierbinte este rugăciunea din biserică ? Stând însă în biserică, să nu stai doar cu trupul, ci mai vârtos cu duhul. Stai acolo unde este mai liniște și, având în minte pe Dumnezeu, varsă înaintea Lui sufletul tău. Izgonește visările, nu te lăsa prins de grijii lumești și ia aminte la un singur lucru: lucrarea rugăciunii. Înalță-ți sufletul greoi și despovărează-l prin contemplarea lucrurilor dumnezeiești. Dacă ai vreun lucru pe suflet, curăță-l prin pocăință și prin făgăduința îndreptării. Dacă conștiința ta nu este mulțumită cu atât, adaugă faptele lepădării de sine și ale dragostei. Stând în biserică, pregătește-te și pentru toată vremea pe care o vei petrece în afara bisericii, ca să nu se despartă gândul tău de Domnul, ci pururea să-L ai înaintea ta, ca să nu se abată pașii tăi de la calea cea dreaptă pe cea nedreaptă. De vei face aceasta, atunci când vei veni la biserică îți va fi mai ușor să stai în ea după cuviință; iar petrecerea cuviincioasă din biserică îți va înlesni aducerea aminte de Dumnezeu,

atunci când te vei afla în afara bisericii... Astfel, petrecerea ta în Domnul va deveni din ce în ce mai înaltă; şi mai mult de atât, ce îţi mai poţi dori ?

Miercuri [*II Tim.* 4, 9-22; *Lc.* 20, 1-8]. Preoţii, cărturarii şi bătrânii nu au crezut în Domnul. Spre a-i aduce la credinţă, Domnul le-a pus întrebarea: „Botezul lui Ioan era din cer sau de la oameni ?", subînţelegându-se aici: „Judecaţi fără patimă cu privire la acest lucru, şi judecata voastră vă va duce la credinţă". Ceea ce s-a spus cu privire la Ioan se poate spune şi cu privire la orice întâmplare care a însoţit venirea Domnului în trup şi cu privire la însăşi această venire, cu toate cele legate de ea. Să judece fiecare toate aceste lucruri. Concluzia va fi una singură: „Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu este Acesta". Pot veni felurite gânduri, se pot naşte nedumeriri, pot apărea aşa-zise nepotriviri, însă la capătul tuturor cercetărilor va lua naştere desăvârşita încredinţare că nu este alt adevăr afară de cel înfăţişat în Evanghelii şi în scrierile Apostolilor. „Mare este taina dreptei credinţe: Dumnezeu S-a arătat în trup". Această taină, rămânând în sine o taină, va deveni limpede pentru minte, pentru că aceasta, cercetând cum stau lucrurile, se vede silită de conştiinţă să mărturisească faptul că aşa este, iar nu altfel. Necredincioşii fie că nu cercetează totul cum se cuvine, fie că cercetează superficial, cu minte străină, fie că au dispoziţia nefericită de a se împotrivi cerinţelor credinţei şi, pentru a-şi îndreptăţi necredinţa, se mulţumesc cu orişice dovezi care îi ajută să o tăgăduiască. Pe credincioşi îi clatină cuvintele necredincioşilor fiindcă se mulţumesc cu simpla credinţă, fără să-şi lămurească temeiurile ei. Aceste cuvinte îi prind pe picior greşit, de aceea se şi clatină.

Joi [*Tit*, 1, 5; 2, 1; *Lc.* 20, 9-18]. Pilda viei înfăţişează Biserica Vechiului Testament; lucrătorii sunt ierarhia ei de atunci; şi întrucât ea nu era la înălţimea rostului său, s-a rostit osânda asupra ei: se va lua de la ei via şi se va da

altora. Acești „alții" au fost la început Sfinții Apostoli, iar apoi urmașii lor, arhiereii dimpreună cu toată preoțimea. Via lui Dumnezeu de la începutul lumii este aceeași, iar rostul lucrătorilor ei a fost același și va fi același până la sfârșitul veacului: a aduce Domnului viei roadă sufletele mântuite. Aceasta este îndatorirea ierarhiei creștine, prin urmare și a noastră. În ce măsură o împlinim – vede toată lumea. Ce putem spune ? În multe privințe – slavă lui Dumnezeu ! – dar în și mai multe este de dorit o îmbunătățire, și mai ales în privința propovăduirii cuvântului lui Dumnezeu. Cu greu mai auzi câte o predică și totuși, aceasta este singura foarfecă de grădinărit pe care o au în mână lucrătorii viei lui Dumnezeu. Mă tem ca nu cumva să se împlinească și asupra noastră cuvântul: „Va veni Stăpânul viei și îi va pierde pe lucrătorii aceia, iar via o va da altora"; dar și mai tare mă tem că acești „alții" să nu intre cumva singuri în vie, pierzându-i nu doar pe lucrători, ci și via însăși...

Vineri [*Tit* 1, 15; 2, 10; *Lc.* 20, 19-26]. „Dați cezarului cele ce sunt ale cezarului, și lui Dumnezeu, cele ale lui Dumnezeu"; asta înseamnă a da fiecăruia ce-i al lui. În vremea noastră, în loc de „cele ce sunt ale cezarului" avem „cele lumești" și problema se pune așa: cele lumești, la vremea lor, cele dumnezeiești, la vremea lor; dar oamenii s-au năpustit asupra celor lumești, iar cele dumnezeiești sunt lăsate deoparte. Ca atare, acestea din urmă nu numai că nu sunt pe locul cuvenit lor, adică pe primul plan, așa cum se cuvine, ci au căzut cu totul în uitare. Ca urmare a acestei uitări, aparent neintenționate, pomenirea lor se întunecă în conștiință, iar apoi devin tulburi și conținutul, și temeiurile lor. De aici iau naștere slăbiciunea convingerilor și șubrezenia credinței, iar apoi înstrăinarea de ea și clătinarea în bătaia vânturilor tuturor învățăturilor mincinoase. Această cale o străbate oricine dă dovadă de nepăsare față de cele dumnezeiești; și tot această cale o străbate și societatea atunci când în rându-

ielile sale începe să nu mai ia aminte la cerințele lui Dumnezeu. Atunci când cele dumnezeiești trec pe ultimul plan, în societate începe să se instăpânească emanciparea față de cerințele lui Dumnezeu – în plan intelectual, moral și estetic –, iar secularizarea (slujirea duhului acestei vremi) în politică, obiceiuri, distracții, iar apoi în educație și în toate instituțiile. În ziua de azi, despre cele dumnezeiești nu gândește, nu vorbește, nu scrie nimeni și nici măcar prin minte nu le trece oamenilor să le aibă în vedere în întreprinderile lor. Mai trebuie, atunci, să ne minunăm că învățăturile potrivnice credinței sunt primite în societate și că societatea înclină către o necredință generală ?

Sâmbătă [*Efes.* 1, 16-23; *Lc.* 12, 32-40]. „Să fie mijloacele voastre încinse și făcliile voastre aprinse." Trebuie să fii gata în orice clipă: nu știi când va veni Domnul fie pentru înfricoșata Judecată, fie pentru a te lua de aici; oricare din două, pentru tine este tot una. Moartea este hotărâtoare; ea aduce deznodământul întregii vieți și va trebui să te mulțumești întreaga veșnicie cu ceea ce ai agonisit aici. Bunătăți ai agonisit, bună va fi soarta ta; rele ai agonisit, vei avea parte de o soartă rea. Acesta e un lucru tot atât de adevărat pe cât e de adevărat faptul că exiști; și clipa hotărâtoare poate să vină chiar în acest minut în care citești rândurile de față, iar apoi. sfârșitul. Peste soarta ta va fi pusă o pecete pe care nimeni nu o va mai putea ridica. Ai la ce să te gândești !... Ar trebui să ne mirăm însă de faptul că atât de puțini oameni se gândesc la acest lucru. Ce taină se înfăptuiește cu noi ! Știm cu toții că moartea bate la ușă, că e cu neputință să scapi de ea și totuși mai nimeni nu o are în gând; iar ea vine pe neașteptate și răpește... Și mai mult. Chiar atunci când îi cuprind durerile morții, oamenii tot nu se gândesc că a venit sfârșitul. Psihologii n-au decât să dezlege cum vor această taină din perspectivă științifică; din perspectivă duhovnicească, nu putem să nu vedem aici o neînțeleasă amăgire de sine, care nu-i ocolește decât pe cei trezvitori.

A douăzeci și opta duminică după Cincizecime

[*Col.* 1, 12-18; *Lc.* 14, 16-24]. „Mulți chemați, puțini aleși." Chemați sunt toți creștinii, iar aleși, aceia dintre creștini au atât credință, cât și viață creștinească. În primele timpuri ale creștinismului, la credință oamenii erau chemați prin propovăduire; noi suntem chemați prin însăși nașterea noastră și prin creșterea primită între creștini. Și slavă lui Dumnezeu ! O jumătate din drum, adică intrarea în creștinism și înrădăcinarea temeiurilor acestuia în inima noastră, ce are loc încă din copilărie, o străbatem fără nici o osteneală. Credința noastră, ne-am simți îndemnați să credem, ar trebui să fie cu atât mai puternică, iar viața cu atât mai vrednică de chemare. Așa a și fost, însă de câtva timp lucrurile s-au schimbat la noi. În educația școlară sunt îngăduite principii necreștine, care îi strică pe tineri; în societate au pătruns obiceiuri necreștinești, care îi pervertesc pe aceștia în continuare, după ieșirea din școală, și nu e lucru de mirare dacă aleșii fiind dintotdeauna puțini, după cuvântul lui Dumnezeu, în vremea noastră ei sunt și mai puțini. Acesta este duhul veacului – anticreștinesc ! Ce va fi mai departe ? Dacă la noi nu se vor schimba mijloacele de educație și obiceiurile societății, adevăratul creștinism va slăbi din ce în ce mai mult, iar în cele din urmă se va stinge de tot; va rămâne doar numele de creștin, însă duh creștinesc nu va mai fi. Duhul lumesc umple toate. Ce este de făcut ? Să ne rugăm...

Luni [*Evr.* 3, 5-11; 17-19; *Lc.* 20, 27-44]. Saducheii aveau un argument împotriva învierii, pe care îl socoteau de nebiruit; Domnul însă l-a răsturnat în câteva cuvinte și încă atât de limpede, că toți au priceput și i-au recunoscut pe saduchei biruiți de adevărul spuselor Sale (*Lc.* 20, 27-40). Ceea ce erau pe atunci saducheii sunt acum necredincioșii de toate soiurile. Aceștia au născocit o sumedenie de presupuneri fanteziste, le-au ridicat la rangul de adevăruri

de netăgăduit şi se laudă cu ele, gândindu-se că nimeni n-are ce să mai spună împotriva lor. De fapt, aceste presupuneri sunt atât de deşarte, încât nici nu merită să-ţi deschizi gura împotriva lor. Toate filozofările lor sunt un castel din cărţi de joc: suflă şi se va dărâma. Nici nu trebuie combătute, ci tratate la fel ca visele. Când cineva combate un vis, nu se apucă să demonstreze neconcordanţe de ansamblu sau parţiale în vis, ci spune pur şi simplu: „Nu e decât un vis", şi cu asta problema e închisă. Iată, de pildă, teoria formării cosmosului din fragmente de nebuloasă, dimpreună cu „proptelele" sale: teoria generaţiei spontanee, teoria darwinistă a evoluţiei speciilor şi acea născocire de necrezut care spune că omul se trage din maimuţă. Toate acestea sunt ca aiurarea unui lunatic. Citindu-le, ţi se pare că umbli în întuneric. Dar savanţii ? Dar ce poţi să faci cu savanţii ? Deviza lor este: „De nu vă place n-ascultaţi, dar nici să mint nu mă-mpiedicaţi".

Marţi [*Evr.* 4, 1-13; *Lc.* 21, 12-19]. „Şi veţi fi urâţi de toţi pentru numele Meu." Cine va trage în sine cât de puţin din duhul lumii, acela va deveni rece faţă de creştinism şi de învăţăturile lui. Această nepăsare se va schimba în ură atunci când omul întârzie în ea mult timp, fără să-şi vină în fire şi mai ales dacă se va lipi de el vreo frântură de învăţătură vătămătoare de suflet. Duhul lumii, cu toate învăţăturile vătămătoare de suflet care îl însoţesc, este un duh potrivnic lui Hristos, este duhul lui Antihrist; răspândirea lui înseamnă răspândirea urii faţă de credinţa creştină şi rânduielile creştine de viaţă. Se pare că în jurul nostru cam într-acolo se îndreaptă lucrurile. De vreme ce peste tot nu auzi decât răgete nelegiuite, nu este de mirare dacă în curând va începe să se întâmple ceea ce a prezis Hristos: „Vor pune mâinile pe voi... şi vă vor prigoni... şi veţi fi duşi... şi vă vor omorî". Duhul lui Antihrist este întotdeauna acelaşi; ceea ce a fost la început va fi şi acum, poate în altă formă, dar cu acelaşi înţeles. Ce este de făcut, atunci ? „Întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele

voastre". Rabdă, având pe buze şi în inimă cuvântul nestrămutat al mărturisirii adevărului.

Miercuri [*Evr.* 5, 11; 6, 8; *Lc.* 21, 5-7; 10-11, 20-24]. Ucenicii I-au arătat Domnului frumuseţea zidirilor şi podoabelor templului, dar El a zis: „Vor veni zile când din cele ce vedeţi nu va rămâne piatră pe piatră care să nu se risipească". Aşa sfârşesc toate frumuseţile acestei lumi. Ele par trainice şi veşnice, însă nu după multă vreme vezi că parcă nici n-ar fi fost: frumuseţea se ofileşte, slava apune, minţile îmbătrânesc, iar veşmintele se ponosesc. Toate lucrurile lumeşti poartă în sine o putere nimicitoare, care nu rămâne ca o sămânţă neîncolţită, ci e tot timpul în lucrare şi se îndreaptă fără de zăbavă către ţinta sa. „Chipul acestei lumi trece; ca un chip trece omul: strânge comori, şi nu ştie cui le adună pe ele." Iar noi ne agităm mereu, ne facem griji, iar grijile noastre nu se mai termină. În jurul nostru ne întâmpină mereu lecţii de viaţă, dar nu ne învăţăm nicidecum minte, de parcă am fi orbi şi n-am vedea nimic. La drept vorbind, chiar suntem orbi sau mai bine zis, orbiţi: ne credem fără de sfârşit – pe noi înşine şi ceea ce ne înconjoară şi ne stăpâneşte. Şi mai ce? Aranjându-ne bine (după părerea noastră), ni se pare că poziţia noastră este solidă ca o stâncă, în vreme ce ea seamănă mai degrabă cu o mlaştină: acum, acum te duci la fund. Dar nu simţim aceasta şi ne desfătăm cu nepăsare de cele trecătoare, de parcă acestea ar rămâne pentru totdeauna. Să ne rugăm, dar, ca Domnul să ne deschidă ochii minţii şi să vedem toate nu aşa cum ni se par acum, ci aşa cum sunt ele de fapt.

Joi [*Evr.* 7, 1-6; *Lc.* 21, 28-33]. „Luaţi aminte la voi înşivă, să nu se îngreuneze inimile voastre de mâncare şi de băutură şi de grijile vieţii şi ziua aceea să vină peste voi fără de veste." „Ziua aceea", adică ziua cea de pe urmă a lumii sau a fiecăruia dintre noi, vine ca un fur şi ne înhaţă ca o cursă; de aceea şi porunceşte Domnul: „Aşadar,

privegheați în toată vremea, rugându-vă" (*Lc.* 21, 36). Și întrucât îndestularea și multele griji lumești sunt cei dintâi vrăjmași ai privegherii și rugăciunii, ni s-a spus dinainte să nu ne îngăduim a ne îngreuna cu mâncare, băutură și cu grijile acestei vieți. Cum poate să privegheze cel care a mâncat, a băut, s-a veselit, s-a culcat, a dormit pe săturate și a luat-o iar de la capăt? Când are timp să se roage cel care este zi și noapte prins cu griji lumești? Dar ce să fac?, vei spune, fără mâncare nu se poate, iar mâncarea trebuie câștigată. Cum să nu te îngrijești de asta? Domnul n-a zis să nu muncești, să nu mănânci, să nu bei, ci a zis „să nu se îngreuneze inima voastră". Cu mâinile să muncești, dar inima să ți-o păstrezi liberă; de mâncat să mănânci, dar să nu te îngreunezi cu mâncarea; și vin să bei dacă este nevoie, dar nu până când ți se tulbură capul și inima. Desparte cele din afară ale tale de cele dinlăuntru: cele din urmă să fie lucrarea vieții tale, iar cele dintâi, numai pe deasupra; înlăuntru să fii cu luarea aminte și cu inima, iar în afară, numai cu trupul, cu mâinile, cu picioarele și cu ochii: „privegheză în toată vremea rugându-te", ca să te învrednicești a sta fără teamă înaintea Fiului Omului. Pentru a te învrednici de acest lucru, trebuie să te așezi înaintea Domnului încă de aici; iar pentru asta nu este decât un singur mijloc: rugăciunea cu trezvie săvârșită cu mintea în inimă. Pe cel care va face asta, „ziua aceea" nu-l va lua pe neașteptate.

Vineri [*Evr.* 7, 18-25; *Lc.* 21, 37; 22, 8]. A intrat satana în Iuda și l-a învățat cum să-l vândă pe Domnul; el s-a învoit și L-a trădat. Satana a intrat în el fiindcă ușa îi era deschisă. Lăuntrul nostru este întotdeauna zăvorât; Domnul Însuși stă afară și bate ca să I se deschidă. Dar atunci cum se deschide el? Prin încuviințare. Satana intră în cel care înclină de partea sa; dimpotrivă, în cel care înclină de partea Domnului intră Domnul. De faptul că intră satana, nu Domnul, este vinovat însuși omul. Nu-ți îngădui cugete plăcute satanei și nu le primi, nu te lăsa înrâurit de ele și

nu te învoi cu ele și satana va pleca așa cum a venit, căci nu i s-a dat putere asupra nimănui. Dacă el pune stăpânire pe cineva, asta e din pricină că omul însuși se dă rob. Începutul a tot răul sunt gândurile. Nu primi gânduri rele și astfel vei închide satanei pentru totdeauna ușa sufletului tău. Dacă-ți vin gânduri rele, nu ai ce-i face – nici un om nu scapă de asta și nici nu este vreun păcat aici. Gonește-le și gata; vin iar, gonește-le iar și tot așa întreaga viață. Dacă ai să primești gândurile și ai să zăbovești asupra lor, nu este de mirare că va apărea și încuviințarea față de ele; atunci ele vor deveni și mai greu de alungat. După încuviințare apar dorințele rele de a săvârși o nelegiuire sau alta. Dorințele nehotărâte se opresc până la urmă asupra unui anumit păcat, apare hotărârea, și gata păcatul! Ușa inimii este trântită la perete. Îndată ce apare încuviințarea la păcat, se năpustește înlăuntru satana și începe să tiranisească sufletul. Sărmanul suflet este atunci gonit și istovit întru săvârșirea faptelor netrebnice ca un rob sau ca un dobitoc de samar. De n-ar fi îngăduit gândurile rele, nu s-ar fi întâmplat nimic de felul acesta.

Sâmbătă [*Efes.* 2, 11-13; *Lc.* 13, 18-29]. „Siliți-vă să intrați prin poarta cea strâmtă." Poarta cea strâmtă înseamnă viața nu după voia noastră, nu după dorințele noastre, nu după bunul nostru plac; poarta cea largă este viețuirea supusă mișcărilor și năzuințelor inimii păcătoase, fără vreo înfrânare. Așadar, poarta ce duce în Împărăție este strâmtorarea de sine. Strâmtorează-te întru toate și asta va fi ca o opintire în această ușă, pentru a o deschide și trece prin ea. Cum și prin ce să ne strâmtorăm? Prin poruncile lui Dumnezeu, ce sunt potrivnice mișcărilor pătimașe ale inimii. Atunci când începi să te superi pe cineva, adu-ți aminte de porunca Domnului: „Nu vă mâniați" și strâmtorează-ți inima prin ea. Când vin mișcări de desfrânare, adu-ți aminte că este oprit fie și a privi cu poftă la o femeie și strâmtorează-ți prin asta pofta. Când vei vrea să osândești pe cineva, adu-ți aminte de cuvântul Dom-

nului, Care spune că prin asta Îl faci neîndurat în privința ta pe Judecătorul Ceresc și înfrânează-ți prin asta înfumurarea; la fel și cu oricare altă patimă. Adună împotriva fiecăreia dintre ele cuvinte din dumnezeieștile Scripturi și păstrează-le în minte. Îndată ce va apărea în inimă vreo dorință rea, leag-o îndată cu o replică evanghelică îndreptată împotriva ei; sau leagă-ți dinainte toate dorințele și gândurile cu dumnezeieștile cuvinte și umblă întru ele: vei fi ca un înlănțuit. În aceste lanțuri însă este libertatea sau calea liberă către Împărăția Cerurilor.

A douăzeci și noua duminică după Cincizecime

[*Col.* 3, 4-11; *Lc.* 17, 12-19]. Au fost tămăduiți zece leproși, dar numai unul singur s-a întors să-I mulțumească Domnului. Oare nu acesta este, îndeobște, procentul celor recunoscători dintre oamenii care au primit binefaceri de la Domnul ? Cine n-a căpătat de la Domnul lucruri bune sau, mai bine zis, ce n-a făcut El bun în noi și în jurul nostru ? Dar toți sunt, oare, recunoscători lui Dumnezeu și toți Îi dau mulțumită pentru toate ? Unii își îngăduie chiar să întrebe: „Pentru ce ne-a dat Dumnezeu viață ? Ar fi fost mai bine să nu fim". Dumnezeu ți-a dat viață ca să ai parte de fericirea veșnică; te-a adus la ființă fără să urmărească vreun câștig, tot fără să urmărească vreun câștig te-a înzestrat și cu toate mijloacele de a ajunge la fericirea veșnică; totul ține de tine: nu trebuie decât să te ostenești puțin pentru asta. Tu spui: „Dar n-am parte decât de amărăciuni, de necazuri, de suferințe, de nevoi". Păi cum, și astea sunt mijloace de a dobândi veșnica fericire, rabdă. Toată viața ta nu e nici cât o clipă față de veșnicie. Chiar dacă ar trebui să pătimești viața întreagă, fără curmare, asta tot nu înseamnă nimic înaintea veșniciei, dar tu ai și clipe de mângâiere. Nu te uita la cele de acum, ci la cele care ți se gătesc în viitor; îngrijește-te să te faci vrednic de

acest viitor și atunci nu vei mai băga în seamă amărăciunile: toate vor fi înghițite de nădejdea neîndoielnică a desfătărilor veșnice, și recunoștința nu va înceta să se vădească pe buzele tale.

Luni [*Evr.* 8, 7-13; *Mc.* 8, 11-21]. Domnul a trecut împreună cu ucenicii de cealaltă parte a mării, iar aceștia uitaseră să ia pâine. N-aveau cu ei decât o pâine și se gândeau cum se vor descurca. Cunoscând gândurile lor, Domnul le-a amintit de săturarea celor patru și celor cinci mii de oameni, insuflându-le prin aceasta nădejdea neclintită că lângă El nu vor muri de foame, chiar de n-ar fi avut cu ei nici măcar o pâine. Câte griji nu pricinuiește fiecăruia, câteodată, gândul la necunoscutele viitorului! Scăparea de toate aceste griji nu este decât una singură: nădăjduirea în Domnul; iar însuflețirea și întărirea și le culege sufletul din cugetarea cu înțelegere la ceea ce s-a mai întâmplat și înainte cu noi și cu alții. Nu se va găsi nici măcar un singur om care să nu fi avut parte în viața sa de izbăviri neașteptate din necaz sau de întorsături neașteptate spre mai bine ale vieții sale. Atunci când te frământă gândurile negre cu privire la viitor, întărește-ți sufletul cu pomenirea acestor întâmplări. Și în ziua de azi, ca și în vremurile de altădată, Dumnezeu toate le rânduiește spre binele nostru. Reazemă-te pe El și încă dinainte de a te izbăvi din nevoie, îți va trimite liniștea sufletească, ce te va face să nici nu bagi în seamă necazul. „Pe cel ce nădăjduiește spre Domnul mila îl va înconjura." Dovezi ale acestui lucru afli în *Sfintele Scripturi*, în *Viețile Sfinților*, în viața ta și în viețile cunoscuților tăi. Cercetează-le și vei vedea ca-ntr-o oglindă că „aproape este Domnul tuturor celor care Îl caută pe Dânsul", iar frica pentru soarta ta nu-ți va tulbura sufletul.

Marți [*Evr.* 9, 8-10, 15-23; *Mc.* 8, 22-26]. Pe orbul din Betsaida, Domnul nu l-a vindecat dintr-o dată, ci la început nedeplin, apoi deplin și abia atunci a început orbul

să vadă totul limpede. De ce a făcut Domnul așa, numai El știe. Noi însă vom trage de aici următorul învățământ: dacă Domnul a socotit că trebuie să vindece treptat vederea trupească, cu cât mai mult este nevoie de acest lucru în privința luminării ochilor noștri. În perioada patriarhilor, revelația dumnezeiască avea un caracter foarte simplu; în perioada Legii, ea a devenit mai complexă și mai amănunțită; în perioada noastră creștină, ea este încă și mai amănunțită și mai înaltă. Dar lucrurile se termină, oare, aici ? Pe pământ nu te așteptа la lucruri înalte, le vei afla dincolo. Doi Sfinți Apostoli ne încredințează de aceasta: Sfinții Ioan și Pavel. Acum vedem totul ca printr-un geam mat; dincolo, vom vedea totul limpede, însă și dincolo vor fi trepte ale luminării minții, întrucât cunoașterea lui Dumnezeu nu are hotare. Pe pământ, revelația dumnezeiască e încheiată; n-ai de ce să visezi la lucruri mai înalte; avem toate lucrurile care ne trebuie; însușește-ți-le și trăiește prin ele. Revelația creștină nu mai făgăduiește o nouă revelație, ci numai faptul că Evanghelia va fi cunoscută în întreaga lume, fapt care va însemna și sfârșitul rânduielii de acum a lucrurilor. Atunci, credința va slăbi, dragostea se va împuțina, viața va deveni o povară, și bunătatea lui Dumnezeu va pune capăt lumii.

Miercuri [*Evr.* 10, 1-18; *Mc.* 8, 30-34]. Chemând pe oameni să-L urmeze luându-și crucea, Domnul arată, totodată, calea de urmat, îndepărtând piedicile cele mai însemnate ce se ridică înaintea ei – piedici nu din afară, ci lăuntrice, înrădăcinate în inima omului. Înțelesul cuvintelor Lui este acesta: „Vrei să vii după Mine ? În primul rând, nu te cruța, fiindcă cine se va cruța pe sine, acela se va pierde; în al doilea rând, nu te lăsa înlănțuit de lăcomie, fiindcă «ce folos va avea omul dacă va câștiga întreaga lume, iar sufletul său și-l va pierde ?». În al treilea rând, să nu-ți pese de ceea ce vor spune sau de felul în care te vor privi ceilalți: «Fiindcă cine se va rușina de Mine și de cuvintele Mele în neamul acesta desfrânat și păcătos, și

Fiul Omului se va rușina de el când va veni întru slava Tatălui Său, împreună cu sfinții îngeri»". Cruțarea de sine, lăcomia și rușinarea de oameni sunt cele mai însemnate lanțuri care îl țin pe om în viața neplăcută lui Dumnezeu, pe calea patimilor și a păcatului. Acestea sunt piedicile de căpetenie în calea întoarcerii păcătosului la Dumnezeu; mai ales împotriva lor se duce lupta duhovnicească în omul care se pocăiește și în cel care a început deja să facă roadele pocăinței. Atâta vreme cât aceste fire nu sunt încă tăiate, în viața creștină din noi nu se poate pune nădejde: ea este plină de poticniri și căderi, dacă nu totdeauna văzute, cel puțin lăuntrice. Așadar, fiecare să se cerceteze bine pe sine și dacă află vreunul din lanțurile pomenite, să se îngrijească a se dezlega din el; altminteri, să nu tragă nădejde că se va ridica la înălțimea desăvârșirii în Hristos, chiar dacă pe dinafară pare foarte vrednic.

Joi [*Evr.* 10, 35; 11, 7; *Mc.* 9, 10-16]. Istoria își urmează cursul și hotărăște implacabil, s-ar părea, evenimentele particulare. Cât n-a pregătit Dumnezeu omenirea pentru primirea Mântuitorului!... Până la urmă, a venit cel mai apropiat dintre cei ce L-au proorocit, Ioan, și ce-a ieșit? Cu Ioan „au făcut ce-au vrut"; și Fiul Omului a fost batjocorit și chinuit. Cursul evenimentelor nu a putut fi întrerupt: el și-a luat dreptul său. Așa trage mereu toate după sine cursul istoriei. Acum se pune întrebarea: „Unde e libertatea? Și ce fel de libertate este asta, dacă lucrurile decurg în acest fel? Nu e decât o iluzie". Așa gândesc de obicei fataliștii; însă această curgere a evenimentelor nu este dirijată decât în aparență; în realitate, toate evenimentele din lumea omenească, atât generale cât și particulare, sunt rodul acțiunilor libere ale omului. Starea generală decurge astfel fiindcă așa vrea majoritatea, iar starea particulară intră în acord cu majoritatea, fiindcă așa vor cutare și cutare individ. Avem dovada în față: în sânul unei stări generale rele putem afla aspecte particulare bune, și în sânul unui rău general putem afla aspecte par-

ticulare rele. Şi mai mult: în sânul unei stări generale temeinic închegate a lucrurilor se nasc aspecte particulare care, crescând şi întărindu-se din ce în ce mai mult, răstoarnă starea generală de mai înainte şi îi iau locul. Aceste aspecte particulare sunt însă rodul libertăţii. Ce are creştinismul în comun cu caracterul general al vremii în care s-a născut? El a fost semănat de o mână de oameni care nu erau ieşiţi din cursul implacabil al istoriei; i-a atras pe cei care l-au dorit, s-a întărit şi a devenit o problemă generală a omenirii de atunci. Şi totuşi, el a fost rodul libertăţii. La fel şi în direcţia cea rea: cum s-a pervertit Apusul? Singur, de voia lui, s-a pervertit: în locul Evangheliei au început să înveţe cele ale păgânilor şi să împrumute obiceiurile lor şi aşa s-au pervertit. La fel va fi şi la noi: am început să luăm lecţii de la Apusul care a apostat de la Hristos Domnul şi am adus la noi duhul lui. Totul se va sfârşi prin aceea că vom cădea, asemenea lui, din adevăratul creştinism. Dar toate acestea nu împiedică în nici un fel lucrarea libertăţii: dacă vom vrea, vom goni întunericul venit din Apus; dacă nu, fireşte că ne vom scufunda în el.

Vineri [*Evr.* 11, 8; 11-16; *Mc.* 9, 33-41]. Mântuitorul dă un copil ca pildă de credinţă şi viaţă. Simplitatea credinţei naşte simplitatea vieţii, iar din amândouă ia naştere o stare duhovnicească pilduitoare. Lăsaţi raţionalismul să intre în suflet; el va pricinui acolo dezbinare şi îndreptăţindu-se cum că vrea să rânduiască mai bine lucrurile, va da peste cap totul. Filozofarea deşartă strigă întotdeauna: „Asta nu-i bună, cealaltă nu-i bună; lăsaţi-mă pe mine şi o să fac eu altfel totul; cele vechi nu mai sunt bune, m-am plictisit de ele". Dar ea nu face nicicând vreun lucru bun, ci numai strică. Mintea trebuie să asculte de ceea ce a poruncit Domnul. Drept este că ea a fost numită împăratul trupului; dar acestui împărat nu i s-a dat puterea de a legiui, ci numai cea de a împlini. Îndată ce se apucă să legiuiască, născoceşte aiureli îngrozitoare, strică şi rânduielile

morale, şi pe cele religioase, şi pe cele lumeşti, şi pe cele politice; totul se întoarce pe dos. Mare nefericire e pentru societate atunci când i se dă minţii libertatea de a se înălţa, fără a o înfrâna cu adevărul dumnezeiesc! Asta atrage mânia lui Dumnezeu. Despre aceasta s-a zis: „Ascundeţi-vă puţin, până ce va trece". Atunci când clocoteşte samavolnicia minţii, cel mai bine este să te ascunzi în simplitatea credinţei. În vreme de furtună este mai bine să stai acasă şi să nu ieşi, nădăjduind în tine însuţi, să te lupţi cu ea; iar în vremea furtunii rătăcirii minţii nu este bine să te lupţi cu ea şi să pui mâna pe arma filozofării ca să-i stai împotrivă. Simplitatea credinţei este mai bună decât filozofarea; îmbracă-te în ea ca într-o platoşă, şi nu vei fi biruit.

Sâmbătă [*Efes.* 5, 1-8; *Lc.* 14, 1-11]. Atunci când eşti chemat undeva, nu te aşeza la loc de frunte. Dacă generalizăm, reiese că întotdeauna şi oriunde să te mulţumeşti cu partea cea mai umilă. În această regulă simplă se află cuprinsă pe scurt toată bogăţia smereniei. Ia-o, şezi şi cercetează toate împrejurările care pot să apară în viaţa ta şi alege-ţi dinainte, în oricare din ele, partea cea mai umilă. Aceasta va fi practica smereniei, care trece, puţin câte puţin, şi înlăuntru, punând acolo ca temelie smerenia. Timpul va face, prin aceeaşi practică a smereniei, să crească această sămânţă, iar smerenia va umple întregul suflet şi trupul şi toate faptele din afară. „Dar care va fi urmarea?" Măreţia sufletească va străluci pe fruntea ta, atrăgându-ţi cinstirea tuturor şi se va împlini asupra ta cuvântul: „Oricine se înalţă va fi smerit, iar cel ce se smereşte va fi înălţat". Tu însă, exersându-te în smerenie, să nu ai în vedere aceste urmări, ci smerenia în sine. Ea va aduce singură în suflet o rânduială care naşte fericire. Atunci când vine smerenia, toate grijile lăuntrice iau sfârşit şi nici un neajuns din afară nu mai este în stare să tulbure sufletul. Valul, dacă nu se izbeşte de piedici, se risipeşte fără zgomot în marea largă; aşijderea nici necazurile din afară şi

dinlăuntru nu lovesc sufletul smerit, ci trec oarecum pe deasupra lui, fără a lăsa urme. Aceasta este, ca să zic așa, întâietatea lumească a celui smerit; însă de sus ce lumină îl adumbrește, ce mângâieri i se trimit, ce libertate se deschide înainte-i !... Cu adevărat, smerenia singură cuprinde în sine toate bunătățile...

A treizecea duminică după Cincizecime

[*Col.* 3, 12-16; *Lc.* 18, 18-27]. Sfinții strămoși – iată niște oameni cu adevărat mari ! Și dacă generalizăm, va reieși că, într-adevăr, mari sunt numai aceia care fac parte dintre plinitorii voinței lui Dumnezeu cu privire la neamul omenesc, a voinței lui Dumnezeu ca atare, fiindcă multe lucruri rele se întâmplă fără voia Lui. Ci numai cu îngăduința Lui sunt unii oameni care lucrează cu putere pe alături de voia lui Dumnezeu și chiar împotriva ei. Și aceștia pot părea mari, însă nu în sine, ci prin mărimea contramăsurilor pe care le ia dumnezeiasca Pronie pentru a șterge răul pricinuit de ei. Voia lui Dumnezeu cu privire la mântuirea oamenilor o știm; dar planurile lui Dumnezeu care privesc petrecerea vremelnică a oamenilor pe pământ ne sunt ascunse. De aceea, ne este greu să ne dăm seama cine lucrează întocmai după voia lui Dumnezeu. Numai un criteriu negativ poate fi socotit ca potrivit: cine lucrează împotriva hotărârii dumnezeiești privitoare la mântuirea veșnică a oamenilor, acela nu poate fi socotit mare, căci e vădit că el se împotrivește voinței cunoscute a lui Dumnezeu. Chiar dacă această voință cunoscută privește cele veșnice, nu cele vremelnice, este neîndoielnic faptul că o voie a lui Dumnezeu nu poate să se împotrivească celeilalte.

Luni [*Evr.* 11, 17-23, 27-31; *Mc.* 9, 42; 10, 1]. „Fiecare va fi sărat cu foc, după cum orice jertfă va fi sărată cu sare."

Mai înainte de asta, Domnul a vorbit despre faptul că fiecare trebuie să fie gata la toate felurile de jertfe şi lepădare de sine, pentru a rămâne pe calea cea dreaptă. Chiar dacă ceea ce jertfim ne este scump ca lumina ochilor sau ca mâna dreaptă, jertfa trebuie adusă fără vreo şovăială; căci dacă îţi va părea rău că faci jertfa, şi ca urmare te vei abate de la calea dreaptă la cea nedreaptă, vei fi silit să pătimeşti veşnic în viaţa viitoare. Aşadar, fă jertfa care te întristează aici, ca să scapi de chinurile de dincolo. Fără a fi curăţit aici prin foc, este cu neputinţă a te mânui de focul veşnic. Oricine vrea să fie mântuit trebuie să fie sărat cu foc, să treacă prin curăţirea cu foc. Cu toţii suntem datori, prin legea zidirii noastre, să ne aducem jertfă lui Dumnezeu; dar fiecare din noi este necurat. Aşadar, trebuie să ne curăţăm, pentru a face din noi înşine jertfe plăcute lui Dumnezeu. Dar când începi să te curăţeşti, să smulgi patimile din suflet, te doare ca şi cum ai fi ars cu foc. Această lucrare a curăţirii de sine lăuntrice seamănă cu lucrarea focului ce curăţă metalul. Metalul este nesimţitor. Dacă ar fi să capete simţire, ar simţi şi curăţirea şi arderea în acelaşi timp; aşa se întâmplă şi cu omul care se curăţă pe sine. Trecând prin asta, se simte ca şi cum ar fi mistuit cu totul de flăcări. Focul curăţitor trece prin toate mădularele lui, aşa cum sarea pătrunde ceea ce se sărează; şi numai cel care se supune acestei lucrări devine jertfă adevărată, bineplăcută lui Dumnezeu. De aceea, oricine are neapărată nevoie să fie sărat cu foc, aşa cum în Vechiul Testament orice jertfă se săra mai înainte de a fi adusă ca ardere de tot.

Marţi [*Evr.* 12, 25-26; 13, 22-25; *Mc.* 10, 2-12]. „Ceea ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă." Prin aceste cuvinte, Domnul a întărit căsătoria; singura pricină legiuită de despărţire pe care o arată este adulterul. Dar ce să fac, dacă am neplăceri în căsnicie ? Rabdă. Avem în toate împrejurările porunca: „Purtaţi-vă poverile unii altora"; cu atât mai mult ar trebui s-o împlinească nişte oameni

atât de apropiați între ei, cum sunt soțul cu soția. Nedorința de a suferi face ca neplăcerile să pară mai mari decât sunt de fapt, iar fleacurile se îngrămădesc până devin un zid despărțitor. Dar mintea pentru ce ne-a fost dată ? Pentru a netezi cărarea vieții. Înțelepciunea înlătură piedicile care apar în cale. Oamenii nu se despart din lipsa înțelepciunii lumești, ci mai mult din nedorința de a chibzui bine la starea de fapt a lucrurilor și încă în mai mare măsură din lipsa unui alt țel în viață afară de desfătări. Încetează desfătările, oamenii nu mai sunt mulțumiți unul cu celălalt și așa mai departe, până la divorț. Pe măsură ce țelurile pe care le au oamenii în viață devin din ce în ce mai greșite, pe atât devin mai dese divorțurile, pe de altă parte, concubinajul vremelnic. Iar izvorul acestui rău trebuie căutat în concepțiile materialiste asupra lumii și vieții.

Miercuri [*Iac.* 1, 1-8; *Mc.* 10, 11-16]. Ce iubitor e Domnul cu copiii ! Dar cine nu-i iubește pe copii ? Cu cât trăiește omul mai mult, cu atât ajunge să-i îndrăgească mai tare pe copii. În ei se vede o prospețime a vieții și o curăție a obiceiurilor pe care nu este cu putință să nu le iubești. Unora le trece prin cap, privindu-i pe copii, că păcatul strămoșesc nu există, că fiecare cade singur, atunci când crește și se întâlnește cu imboldurile potrivnice firii, pe care, i se pare lui, nu are cum să le biruiască. Fiecare cade singur, însă păcatul strămoșesc oricum există. Apostolul Pavel vede în noi legea păcatului, care se împotrivește legii minții. Această lege, la fel ca o sămânță, nu se vede la început, ci mai apoi se vădește și trage la păcat. Astfel, cei născuți din leproși nu-și vădesc boala până la o anumită vârstă, iar apoi aceasta se arată și începe să-i roadă la fel ca pe părinții lor. Dar unde a stat până atunci lepra ? Înlăuntrul lor. Așijderea și păcatul strămoșesc: se ascunde până la o vreme, iar apoi iese la iveală și săvârșește lucrarea sa. Mediul din jur are mare însemnătate și pentru înăbușirea acestui păcat, și pentru sporirea lui. De nu ar fi în jur elemente păcătoase, păcatul ascuns nu ar avea din ce

să se hrănească şi poate că s-ar usca de la sine; necazul nostru este însă că în jur sunt totdeauna multe lucruri care ajută creşterea lui. Mult păcat este şi în societate; dar toate acestea nu ne fac neapărat păcătoşi. Păcatul este întotdeauna lucrarea libertăţii: luptă-te şi nu ai să cazi. Cade numai acela care nu vrea să se lupte. De ce nu vrem să ne luptăm ? Aici nu este lege: vreau, pentru că vreau, şi nu vreau, pentru că nu vreau; totul se întemeiază pe libertate; dincolo de ea nu poţi trece.

Joi [*Iac.* 1, 19-27; *Mc.* 10, 17-27]. Un oarecare a venit la Domnul cu întrebarea: „Învăţătorule bun, ce să fac ca să moştenesc viaţa veşnică ?". Ce l-a făcut să întrebe asta ? Oare n-avea Scripturile ? Oare nu se citea în fiecare sâmbătă, pentru toţi, din Lege ? Toate acestea erau, şi Scriptura, şi tâlcuitorii ei; însă în societate domnea deosebirea de păreri, care îi încurca pe oameni. Fariseii spuneau una, saducheii alta, esenienii aveau şi ei învăţătura lor; iar în Galileea se mai făceau auzite, pesemne, şi învăţăturile păgâneşti şi fiecare o ţinea pe-a sa, cu multă încredinţare. Era firesc ca un om cu râvnă pentru mântuire să-şi pună întrebarea: „Ce să fac, cărei învăţături să îi urmez, pentru a nu-mi pierde sufletul ?". Situaţia noastră este foarte asemănătoare cu cea de atunci. Câte învăţături nu se strecoară la noi şi în şcoli, şi în societate, şi în literatură ! Indiferentului nu îi pasă; dar cel căruia îi pasă, nu poate să nu-şi pună întrebarea: „Ce să fac ?". Aşadar, care este răspunsul la această întrebare ? Acelaşi pe care l-a dat Mântuitorul: „Să crezi şi să trăieşti după porunca lui Dumnezeu, iar la părerile omeneşti să nu iei seama; lasă-i să vorbească". Şi părerile învăţaţilor noştri sunt la fel ca zvonurile şi moda: azi una, mâine alta; tu însă ia aminte doar la cuvântul lui Dumnezeu, care rămâne în veac. Ceea ce a poruncit Domnul nu poate schimba nici o filozofare omenească. Totul este de neînlăturat şi trebuie împlinit: căci vom fi judecaţi după cuvântul Domnului, nu după filozofările noastre.

Vineri [*Iac.* 2, 1-13; *Mc.* 10, 23-32]. Auzind cuvântul Domnului privitor la greutatea cu care intră bogații în Împărăția Cerurilor, ucenicii gândeau: „Dar atunci cine poate să se mântuiască ?". Domnul a răspuns: „Ceea ce nu este cu putință la oameni, este cu putință la Dumnezeu". Este cu neputință a ne lepăda de lăcomie fără înrâurirea harului asupra inimii; este cu neputință, fără harul lui Dumnezeu, a termina și cu oricare altă împătimire și cu orice păcat care trăiește în noi și cu toate odraslele acestor păcate. Harul lui Dumnezeu se dă după credința în Domnul, în Tainele Sfintei Biserici. Așadar, ține-te strâns de Sfânta Biserică a lui Dumnezeu și de toate rânduielile ei și puterea lui Dumnezeu, care ajută la tot binele, va fi întotdeauna cu tine. Totdeauna să-ți amintești însă că aceste rânduieli luminătoare și curățitoare sunt doar un mijloc, iar nu un țel; drept aceea, străbate-le numai pentru a înnoi și întări, prin lucrarea lor, puterile harice din tine și pentru a ieși apoi la lucrarea ta ca un bărbat puternic, gata de orice lucru bun. Dacă vei ține sub obroc ceea ce ai primit și nu îți vei folosi darurile pentru fapte bune, te vei arăta nedrept, la fel ca cel ce se îndepărtează cu totul de Biserică. Din pricina râvnitorilor nedrepți ai cucerniciei, însăși rânduiala cucerniciei este supusă defăimării. Dar asta nu răpește însemnătatea acestei rânduieli și nu-i îndreptățește pe „filozofii" care se îndepărtează de ea numai pe acest temei.

Sâmbătă [*Col.* 1, 3-6; *Lc.* 16, 10-15]. „Nu puteți sluji și lui Dumnezeu, și lui mamona." Cugetul împărțit și inima împărțită îl fac pe om netrebnic, căci „omul cu cugetul împărțit nu e statornic în toate căile sale". El fie că nu face nimic, fie că zidește cu o mână și dărâmă cu alta. Izvorul vieții cu adevărat plăcute lui Dumnezeu e hotărârea puternică de a plăcea în toate lui Dumnezeu. Această hotărâre face toate gândurile, dorințele și simțirile omului să năzuiască spre un singur țel și, adunându-i astfel lăuntrul împrăștiat, îl face puternic spre făptuire și neîmprăștiat în

toate lucrările sale. Faptele unui astfel de om sunt reuşite şi rodnice tocmai pentru că sunt pline de viaţă adevărată. De unde vine moleşeala, amorţeala, sterpiciunea faptelor ? Din lipsa de viaţă lăuntrică, iar lipsa de viaţă lăuntrică vine din dezbinarea lăuntrică. Omul nu-şi alege un singur ţel, nu face din el legea vieţii sale, iar lucrurile merg cum se nimereşte. De aceea unele din faptele lui trag într-o parte, celelalte în alta, iar zidirea vieţii duhovniceşti nu se mai făptuieşte. Alege-ţi ţelul şi închină-ţi viaţa lui. Adevăratul ţel ni-l arată firea omului după chipul lui Dumnezeu: ea este părtăşia vie cu Dumnezeu. Către acest ţel de căpetenie îndreaptă-ţi celelalte ţeluri: cărturăreşti, lumeşti, cetăţeneşti, negustoreşti, de serviciu, de stat. Dacă fiecare ar face acest lucru în societate, în aceasta ar domni o singură rânduială şi toţi ar împlini cerinţele aceluiaşi duh.

Naşterea lui Hristos

[*Gal.* 4, 4-7; *Mt.* 2, 1-12]. Slavă Ţie, Doamne ! Îndelung am aşteptat luminatele zile ale Naşterii lui Hristos: să ne bucurăm, dar, acum şi să ne veselim. Sfânta Biserică tocmai pentru a spori veselia noastră de acum a rânduit post înaintea acestor zile, o oarecare strâmtorare, ca trecând prin ea, să ne simţim pe urmă ca unii care scapă la libertate. Oricum, ea nu vrea defel să ne lăsăm acum în voia dezmierdării simţurilor şi a desfătărilor trupeşti. De vreme ce aceste zile sunt numite din moşi-strămoşi *sviatki*[12], se cere ca însăşi veselia noastră din acest răstimp să fie sfântă, aşa cum El e sfânt; şi pentru ca cel ce se veseleşte să nu uite aceasta, Biserica a pus în gurile noastre o scurtă cântare spre slava lui Hristos Care Se naşte, cântare care potoleşte trupul şi înalţă duhul, arătându-i îndeletniciri

12. Aşa se numesc în limba rusă zilele dintre Naşterea şi Botezul Domnului; o traducere aproximativă ar fi „zile sfinţite" – n. tr.

potrivite cu măreția acestor zile: „Hristos Se naște, slăviți-L" și celelalte. Slăviți-L, dar, pe Hristos; și slăviți-L în așa fel ca prin această slavoslovie să se îndulcească sufletul și inima și astfel să se stingă imboldul spre oricare alt lucru și îndeletnicire care făgăduiește vreo desfătare oarecare.

Slăviți-L pe Hristos! Aceasta nu înseamnă să alcătuiți lungi cântări de laudă în cinstea lui Hristos, nu, ci trebuie ca, gândindu-vă la nașterea lui Hristos Mântuitorul, să strigați fără voce, din adâncul sufletului: „Slavă Ție, Doamne, că S-a născut Hristos!" și e de-ajuns; aceasta va fi o cântare lină a inimii, care străbate totuși cerurile și ajunge la Însuși Dumnezeu. Aduceți-vă aminte ce a făcut Domnul pentru noi și veți găsi că acest strigăt e pe deplin îndreptățit. Ca să putem face asta mai ușor, să luăm următoarele pilde. Unui om închis în temniță și ferecat în lanțuri, împăratul i-a făgăduit libertatea. Așteaptă întemnițatul o zi, așteaptă două, așteaptă luni și ani. Nu vede împlinirea făgăduinței, însă nu-și pierde nădejdea, având încredere în cuvântul împăratului. În cele din urmă, încep să apară semne că va fi slobozit curând, curând; luarea aminte i se încordează; aude zarva veselă a celor ce se apropie: iată că zăvoarele cad și intră izbăvitorul... „Slavă Ție, Doamne!", strigă fără să vrea întemnițatul. „A venit sfârșitul întemnițării mele, în curând voi vedea lumin lui Dumnezeu!"

O altă pildă: un bolnav acoperit de răni, cu toate mădularele slăbănogite, a încercat toate doctoriile și a schimbat mulți doctori; răbdarea lui este pe terminate și este gata să cadă într-o amărăciune deznădăjduită. I se spune: „Mai este un doctor, foarte iscusit, care pe toți îi vindecă și tocmai de boli cum e a ta; l-am rugat noi să vină și la tine, iar el a făgăduit că va veni". Bolnavul crede, prinde nădejde și așteaptă împlinirea făgăduinței... Trece un ceas, trec două, trece mai multă vreme, neliniștea începe să îi macine iar sufletul. Spre seară, se apropie cineva... in-

tră... uşile se deschid şi intră cel dorit... „Slavă Ţie, Doamne!", strigă bolnavul.

Şi încă o pildă: apare un nor de furtună; întunericul se lasă peste pământ; trăsnetul cutremură temeliile munţilor şi fulgerele străbat cerul de la un cap la altul; toţi sunt cuprinşi de groază, ca şi cum ar fi venit sfârşitul lumii. Dar apoi, când furtuna trece şi cerul se limpezeşte, toţi spun, răsuflând uşuraţi: „Slavă Ţie, Doamne!".

Cercetaţi aceste pilde şi veţi vedea că ele cuprind toată istoria neamului omenesc. Norul de furtună al mâniei lui Dumnezeu plutea deasupra noastră şi a venit Domnul-Împăciuitorul şi a alungat acest nor. Eram acoperiţi cu rănile păcatelor şi patimilor – a venit Doctorul sufletelor şi ne-a tămăduit... Eram în lanţurile robiei – a venit Izbăvitorul şi a rupt legăturile noastre. Puneţi toate acestea în inima voastră şi primiţi-le cu simţirile voastre şi nu vă veţi putea înfrâna strigătul: „Slavă Ţie, Doamne, că S-a născut Hristos!".

Nu mă voi strădui să vă pătrund de această bucurie prin cuvintele mele: ea este dincolo de orişice cuvânt. Lucrarea săvârşită de Domnul, Cel ce S-a născut azi, îl priveşte pe fiecare dintre noi. Cei ce intră în părtăşie cu El capătă de la El libertate, vindecare, pace; stăpânesc toate acestea şi gustă dulceaţa lor. Celor care ştiu acest lucru din experienţă n-ai de ce să le spui „Bucuraţi-vă", căci ei nu pot să nu se bucure; iar celor care n-o ştiu, degeaba le spui „bucuraţi-vă", fiindcă ei nu pot să se bucure. Cel legat de mâini şi de picioare, oricât i-ai spune „bucură-te de izbăvire", nu se va bucura; cel acoperit de rănile păcatelor de unde să aibă bucuria vindecării? Cum va răsufla liber cel înfricoşat de furtuna mâniei lui Dumnezeu? Unora ca acestora nu li se poate spune decât: „Mergeţi la Pruncul cel înfăşat şi culcat în iesle şi căutaţi la El izbăvire de toate relele care vă împresoară, fiindcă acest Prunc este Hristos, Mântuitorul lumii".

Aş fi vrut să-i văd pe toţi bucurându-se anume cu această bucurie şi nevrând să cunoască alte bucurii, dar

nu toți cei din Israel sunt Israel. Încep acum distracții deșarte, nebunești, care atâță poftele: gătitul, vizitele, schimbarea toaletelor. Cei ce iubesc aceste lucruri, oricât le-ai spune „potoliți-vă", își astupă urechile și nu iau aminte, batjocorind în așa chip luminatele zile ale praznicului, încât îl fac pe Milostivul nostru Domn să-și întoarcă privirea de la noi și să zică: „Urâciune sunt înaintea Mea sărbătorile voastre!". Și, într-adevăr, multe din distracțiile societății noastre sunt urâciuni păgânești, care au fost aduse la noi de-a dreptul din lumea păgână; iar altele, deși au apărut mai târziu, sunt hrănite cu duhul păgânismului; și parcă într-adins, cele mai multe au loc de Nașterea Domnului și de Paște. Dedându-ne lor, îi dăm stăpânitorului acestei lumi – chinuitorul nostru și potrivnicul lui Dumnezeu – pricină să Îi spună: „Ce mi-ai făcut prin nașterea și învierea Ta? Iată, toți vin la mine!". Ci să treacă mai des prin inima noastră cuvintele psalmului 50: „Drept este Domnul întru cuvintele Sale și biruitor când va judeca El"...

Ne atrage Europa „civilizată"... Da, acolo au fost reînnoite pentru prima oară urâciunile păgânești pe care creștinismul le izgonise din lume; de acolo, ele au trecut deja și trec în continuare la noi. Trăgând în noi această miasmă a iadului, ne învârtim ca amețiți, fără a ne mai veni în fire. Să ne amintim însă de anul 1812: de ce au venit peste noi francezii? Dumnezeu i-a trimis ca să stârpească răul pe care îl luaserăm de la ei. S-a pocăit atunci Rusia, și Dumnezeu a miluit-o; dar acum, pare-se, am uitat lecția de atunci. Dacă ne vom veni în fire, firește că nu se va întâmpla nimic; dar dacă nu – cine știe, poate că Domnul ne va trimite iarăși asemenea învățători, ca să ne aducă în simțiri și să ne pună pe drumul spre îndreptare. Aceasta este legea dreptății lui Dumnezeu: vindecă de păcat prin lucrul care-l atrage pe om către păcat. Acestea nu sunt vorbe goale, ci un fapt întărit de glasul Bisericii. Să știți, dreptmăritorilor, că Dumnezeu nu Se lasă batjocorit; și știind aceasta, veseliți-vă și vă bucurați cu frică în aceste

zile. Sfinţiţi praznicul luminat cu fapte, îndeletniciri şi veselii sfinte, aşa încât lumea, privind la noi, să spună: „La ei sunt «zilele sfinţite», nu cine ştie ce veselii nebuneşti de necuvioşi şi desfrânaţi, care nu ştiu de Dumnezeu".

Cuprins

Timp și veșnicie 5

Anul nou. Tăierea-împrejur a Domnului.
Sfântul Vasile cel Mare 9
Duminica dinainte de Botezul Domnului (a 31-a) 11
Botezul Domnului (Dumnezeiasca Arătare) 13
Duminica după Botezul Domnului (a 32-a) 16

PERIOADA TRIODULUI
Duminica vameșului și fariseului (a 33-a) 21
Duminica fiului risipitor (a 34-a) 26
Duminica lăsatului sec de carne (a 35-a) 31
Duminica lăsatului sec de brânză (a izgonirii
lui Adam din rai). Începutul Postului Mare 34
Duminica întâi a Postului 38
Duminica a doua a Postului
(a Sfântului Grigorie Palama) 43
A treia duminică a postului
(a Sfintei Cruci) 47
A patra duminică a Postului
(a Sfântului Ioan Scărarul) 51
A cincea duminică a Postului
(a Cuvioasei Maria Egipteanca) 54
Duminica Stâlpărilor
(Intrarea Domnului în Ierusalim) 57

PERIOADA PENTICOSTARULUI
Luminata Înviere a lui Hristos 61
Duminica Tomii 65

Duminica Sfintelor Femei Mironosițe 70
Duminica Slăbănogului 74
Duminica Samarinencii 79
Duminica Orbului 84
Duminica Sfinților Părinți 88
Duminica Sfintei Cincizecimi 91
Duminica Tuturor Sfinților 95

PERIOADA OCTOIHULUI
Duminica a doua după Cincizecime 100
Duminica a treia după Cincizecime 104
Duminica a patra după Cincizecime 109
Duminica a cincea după Cincizecime 114
A șasea duminică după Cincizecime 118
A șaptea duminică după Cincizecime 123
Duminica a opta după Cincizecime 128
Duminica a noua după Cincizecime 132
Duminica a zecea după Cincizecime 137
Duminica a unsprezecea după Cincizecime 142
Duminica a doisprezecea după Cincizecime 146
Duminica a treisprezecea după Cincizecime 151
Duminica a paisprezecea după Cincizecime 156
Duminica a cincisprezecea după Cincizecime 161
Duminica a șaisprezecea după Cincizecime 167
A șaptesprezecea duminică după Cincizecime 173
A optsprezecea duminică după Cincizecime 178
A nouăsprezecea duminică după Cincizecime 183
A douăzecea duminică după Cincizecime 188
A douăzeci și una duminică după Cincizecime 194
A douăzeci și doua duminică după Cincizecime 199

A douăzeci și treia duminică după Cincizecime 204
A douăzeci și patra duminică după Cincizecime 210
A douăzeci și cincea duminică după Cincizecime.... 216
A douăzeci și șasea duminică după Cincizecime 221
A douăzeci și șaptea duminică după Cincizecime ... 226
A douăzeci și opta duminică după Cincizecime 232
A douăzeci și noua duminică după Cincizecime..... 237
A treizecea duminică după Cincizecime..... 243
Nașterea lui Hristos 248

DIFUZARE:
S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, Bucureşti
Tel.: 021320.61.19; fax: 021319.10.84
email: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Societatea de Difuzare SUPERGRAPH
vă oferă posibilitatea de a primi prin poştă
cele mai bune cărţi de spiritualitate,
teologie, cultură religioasă, artă, filozofie
apărute la edituri de prestigiu.
Plata se face ramburs la primirea cărţilor;
taxele poştale sunt suportate de Supergraph.

Vă aşteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, Bucureşti, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

Sacrifică puţină vreme pentru a răsfoi cărţile noastre:
este cu neputinţă să nu găseşti ceva
pe gustul şi spre folosul tău!

PRINT multicolor
Str. Bucium nr. 34 Iaşi
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

Colecția Părinți ruși

Iisus Hristos trebuie să fie nu numai în centrul ființei noastre, ci și în centrul Scripturii. Cel ce nu-L află pe Iisus în centrul Scripturii, pentru acela Cartea Sfântă este pecetluită. Și chiar dacă unul ca acesta o are în mână și o citește, el rămâne orb, mut și surd. De aceea, cine vrea să înțeleagă Scriptura nu trebuie să înceapă cu Adam și Eva, ci cu cele patru Evanghelii. Și numai după ce a isprăvit de citit Noul Testament poate să se întoarcă la cel Vechi, mai întâi la Profeți și la Psalmi – care sunt mai aproape de Mesia Cel Întrupat. Așa cum lumea întreagă este o nebunie fără Iisus Hristos, tot astfel și Biblia fără El... „Dinainte de toate trebuie să știți că nici o proorocie a Scripturii nu se tâlcuiește după socotința fiecăruia, pentru că niciodată proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu au grăit purtați fiind de Duhul Sfânt" (II Ptr. 1, 20-21).

Arhim. Paulin Lecca

9 730077 404678

editura Σοφία